SĂ NU UCIZI

h. w. richter

Hans Werner Richter

SĂ NU UCIZI!

ROMAN

În româneşte de CONST. IANCULESCU

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

BUCUREŞTI
1967

Coperta de DAMIAN PETRESCU

Hans Werner Richter
DU SOLLST NICHT TÖTEN
1955

CUPRINS

Prefață
Partea întâi. VICTORIE ŞI OCUPAȚIE
Partea a doua. RĂZBOI TOTAL ŞI RETRAGERE
Partea a treia. ÎNFRÂNGERE ŞI HAOS

Prefață

În ultimele două decenii s-au cristalizat în cadrul literaturii din Germania Occidentală numeroase tendințe inovatoare, susținute de scriitori de largă notorietate. Scrutând cu luciditate atât trecutul cât şi prezentul unui popor cu o istorie foarte agitată, unii dintre cei mai reprezentativi scriitori germani din epoca noastră realizează o literatură angajată, imprimând operelor lor caracterul unor parabole cu destine umane exemplificatoare.

Vreme îndelungată, motivul cel mai frecvent întâlnit în această literatură cu evidente trăsături parabolice l-a constituit războiul, ca experiență-limită a ființei umane, şi traumele pe care acesta le-a provocat în conştiințele oamenilor. Spectrul tragic al războiului, cu toate consecințele lui pline de dramatism, a constituit astfel pentru numeroşi oameni de litere din Germania Occidentală un adevărat şoc generator de mutații psihologice.

Indiferentismul civic față de cultură, profesat de scriitori de talia lui Gottfried Benn, de pildă, începe să fie abandonat chiar şi de oameni de litere porniți pe calea unor aventuroase şi sterile experiențe artistice, ca Arno Schmidt.

O anumită întoarcere spre rădăcinile umanismului german, aşa cum a evoluat el de la Goethe până la Thomas Mann şi Brecht sau Erich Maria Remarque,

fertilizează astăzi creația unor scriitori de largă circulație ca Heinrich Böll, Walter Jens sau Alfred Andersch.

În rândul acestor prozatori, însuflețiți de generoase năzuințe umaniste se situează şi Hans Werner Richter. Născut în 1908 la Bansin, Hans Werner Richter provine dintr-o familie de pescari din pitoreasca insulă Usedom, din Marea Baltică. Autodidact cu bogate cunoştințe literare, familiarizat într-o anumită măsură cu filosofia marxistă, scriitorul trăieşte experiența amară a războiului şi a prizonieratului. Întors dintr-un lagăr american, el găseşte între anii 1946 şi 1947, la Berlin, o slujbă de librar, editând apoi cu Alfred Andersch revista *Der Ruf* (Chemarea). Convins că literatura şi scriitorul îndeplinesc o semnificativă funcție socială, Richter poate fi înțeles în toată plinătatea numai în contextul evenimentelor care au dus la precizarea sensului creației sale de profundă factură umanistă.

Ca şi alți scriitori germani, Richter a trăit un puternic sentiment de culpabilitate în fața istoriei şi a popoarelor care au îndurat nenumăratele orori provocate de războiul declanşat de nazişti. Acest sentiment acut, cu o intensă rezonanță în conştiința unor scriitori germani, conjugat cu ideea de libertate şi democrație, a creat acel climat de unitate spirituală şi de acțiune constructivă care stă la baza „Grupului 47", al cărui fondator şi animator perseverent Hans Werner Richter a rămas până astăzi. Când, în anul 1947, scriitorul german publica în revista *Der Ruf* semnificativul sau eseu *Între libertate şi carantină,* el făcea un act de confesiune publica, profund tragică. *„Trebuie, poate, ca un om să fi petrecut un deceniu privat de libertate, şi ani de-a rândul în mijlocul unui popor condamnat la penitență, pentru a prețui libertatea şi pentru a vedea pericolul de care este amenințată."*

În numele unei „generații pierdute" şi deziluzionate, Richter, ca şi ceilalți scriitori polarizați în jurul „Grupului 47", acuză trecutul tenebros, pledând pentru

realizarea unei lumi libere, aşezată pe principii umaniste.

În articolul introductiv la *Almanahul „Grupului 47”* (1962), care este în fond un bilanț a cincisprezece ani de existentă, Richter precizează că scriitorii din cadrul acestei grupări sunt oameni de cultură, cu convingeri democratice, antifascişti consecvenți şi apărători ai unor înalte idealuri umaniste. Aprecierea prozatorului german nu constituie o opinie izolată. În eseul *Fizionomia unei grupări,* Joachim Kaiser precizează că printre *deprinderile bune* ale scriitorilor uniți în „Grupul 47” este intoleranța fermă față de orice atitudine neofascistă sau antirepublicană.

Concepând într-o asemenea manieră orientarea „Grupului 47”, care nu are un program definit, ci un patrimoniu foarte larg şi elastic de principii pe care le apără cu mult devotament, Richter va aborda problema dialecticii dintre *libertate* şi *responsabilitate,* în spiritul unor cuprinzătoare datorii civice. În epoca noastră, arată el, scriitorul nu mai poate fi un simplu *caligraf,* iar dacă aportul oamenilor de litere la făurirea unei lumi noi poate fi foarte mare, atunci şi responsabilitatea lor socială trebuie să fie sensibil sporită. Acest acut sentiment de datorie cetățenească impune scriitorilor din „Grupul 47” o justificată tendință de îndepărtare a oricăror manifestări nocive în cultură. El duce în acelaşi timp la convingerea că reintegrarea culturii germane în vechile ei tradiții umaniste înseamnă un act de renaştere spirituală, un nou început în literatură, după o epocă de neant, reprezentată de producțiile de propaganda antiumanistă din cel de al treilea Reich. Surprinzând această tulburătoare stare de spirit din primii ani postbelici, Hans Werner Richter precizează: *„atunci credeam* ca *în toate domeniile, totul trebuie reluat de la început”…,* impunându-se în acelaşi timp renunțarea la *„romantizarea realității”* şi definirea *„unei noi atitudini față de realitate”.* Ceea ce-l interesează pe

animatorul „Grupului 47”, în mod deosebit, nu este *cum* se spune un lucru, ci ceea ce *se spune,* convins fiind că numai astfel se ajunge la adevăr.

Proza scriitorilor din „Grupul 47”, care însumează modalități artistice foarte diverse, ca, de pildă, romanul-reportaj, cultivat de Heinrich Böll şi Hans Werner Richter, monologul interior, dominant la Alfred Andersch, sau antiromanul cu non-eroi, pentru care pledează Günther Grass, are numeroase motive literare comune, printre acestea războiul deținând un loc principal. Scrierile în proză publicate în *Almanahul „Grupului 47”* (1962), începând cu Nikolaus Sombart, Jürgen von Holländer şi terminând cu Georg Hensel, sunt ilustrative în acest sens.

Astfel, ca şi Erich Maria Remarque, care aparține unei generații mai vârstnice, ca şi Heinrich Böll sau alți prozatori germani contemporani, Richter foloseşte drept laitmotiv al creației sale războiul, asociat cu cele mai variate atitudini, sentimente şi drame pe care el le poate provoca. Dat fiind specificul tematicii romanelor sale, Richter nu mai poate imprima intrigii din cadrul acestora caracterul unei *anecdote amuzante,* pe prim plan fiind adusă *aventura exemplificatoare.*

Atitudinea de moralist a scriitorului german nu se cristalizează astfel prin comentarii sau prin epiloguri artificiale, care să constituie o lecție despre conduita umană. Implicată în operă, lecția rezultă din maniera de selecționare a faptelor de viață, ca şi din întreaga traiectorie dramatică a personajelor sale. Din acest punct de vedere, Richter se apropie de structura specifică romanului american comportamentist. Lecția moralizatoare rezultă din confruntarea cititorului cu *aventura exemplificatoare,* experiența dramatică a personajelor din romanele sale cu caracter parabolic transmițând indirect tabla de valori în spiritul căreia năzuieşte să se înscrie mesajul creației scriitorului.

Convins de faptul ca autenticitatea evenimentului

trăit poate imprima operei literare o profundă forță tragică, Hans Werner Richter confruntă destine umane reale, a căror evoluție exemplificatoare să poată susține viabilitatea romanului-parabolă. Elocvent în acest sens este însuşi primul sau roman *Părăsiți de Dumnezeu* (1951). Scriitorul abordează în această operă probleme larg dezbătute în epoca noastră, ca opțiunea individului pentru o anumită alternativă şi responsabilitatea sa fața de consecințele acesteia. Astfel, într-o alta manieră decât Zola, Hans Werner Richter se *documentează,* discută cu deținuții dintr-un lagăr de concentrare, al căror capricios destin îl consemnează în romanul său *Părăsiți de Dumnezeu.* Narațiunea din acest roman are caracterul unui reportaj care relatează întâmplări reale, structura cinetică a ansamblului operei rezultând din acea schimbare rapidă a locului acțiunii, care se petrece în diferite țări din Europa. Prin însăşi maniera de selecționare a personajelor şi de *punere în situație*, Richter construieşte în mod deliberat un univers labirintic, năzuințele cele mai intime ale „non-eroilor" săi fiind barate de obstacole de neînvins şi deturnate într-o existență fără sens.

Pentru a sublinia în modul cel mai pregnant destinul exemplificator al personajelor din romanul său, scriitorul le recoltează din climatele sociale cele mai diverse, distribuindu-le în acelaşi timp profesiunile cele mai diferite. Un eston, maestru de călărie, un tânăr pantofar evreu, o vânzătoare dintr-un bar, un comunist, comandant al unei escadrile de avioane de vânătoare, un fost luptător republican din Spania, la care se adaugă o poloneză, o cehă căsătorită cu un german, un partizan sârb, reprezintă această lume eterogenă, pusă de scriitor în fața unei situații-limită. La începutul războiului fiecare dintre aceştia are în față un destin neprevizibil, simțindu-se *„un punct din milioanele de puncte care se mişcă mereu înainte*", fără să poată însă şti *„încotro le duce mişcarea".*

Solomon Galperin, tânărul pantofar evreu, supraviețuiește bombardării ghetoului din Varşovia şi asasinatelor din lagărul de la Auschwitz, Irene Zarins, femeia din bar, traversează dramele războiului satisfăcând plăcerile bărbaților din armatele care se înfruntau, luptătorul republican Francesco Gerdalles alunecă în rândurile naziştilor, partizanul sârb îşi vede zădărnicite nădejdile etc.

Scriitorul german construieşte astfel în mod deliberat un univers cu destine umane ce se abat de la traiectoria lor inițială, fiecare fiind transpus într-o altă manieră în fața unei situații-limită, când opțiunea pentru o anumită alternativă se dovedeşte a fi iluzorie.

Războiul reprezintă astfel catastrofa maximă în fața căreia poate să se găsească omenirea. El angajează toate forțele umane. Sensul final al acestui roman-parabolă este clar. La sfârşitul catastrofei, când pare a se contura nădejdea intrării în itinerariul normal al vieții, destinele umane deturnate de la finalitatea lor originară nu-şi mai pot găsi echilibrul. Acordurile finale sunt astfel încărcate de o dureroasă melancolie; evenimentele-limită se pare că nu sunt destul de elocvente pentru ameliorarea relațiilor dintre oameni.

Dacă în *Părăsiți de Dumnezeu,* Richter se menține sub aspectul structurii compoziționale în limitele romanului-reportaj, în *Urme pe nisip* (1953), scriitorul, reluând acelaşi laitmotiv al războiului, va realiza un adevărat *Bildungsroman,* conceput, se pare, ca o replică modernă, dată cunoscutului roman al lui Goethe, *Wilhelm Meister.*

Prezentă în primul roman, *narațiunea cinemascopică* este restrânsă în *Urme pe nisip* în mod masiv, tehnica luminii de reflector, uzitată în teatru, fiind îndreptată aici asupra unor spații mici.

Acțiunea romanului este localizată de Richter într-un sat de pescari, situat pe malul Mării Baltice. Specificul *„romanului auctorial”,* în care autorul se identifică cu destinul unui personaj central ieşind în prim-plan,

subliniază în acelaşi timp implicaţiile autobiografice ale operei. Fluxul evenimentelor este reconstituit prin prisma unui copil care, în căutarea unui mod de existenţă, capătă ceva din fizionomia morală a eroului picaresc modern.

Ficţiunea literară evoluează însă mereu în limitele unei epoci istoriceşte bine determinate.

În prima parte a romanului, mai ales, Richter reconstituie cu finețe faptul diurn, banal, menit să dea culoarea specifică unei epoci paşnice.

Dar în fluxul calm al vieţii acestui furnicar mărunt de pescari se produce o sincopă, provocată de izbucnirea primului război mondial. Acelaşi eveniment-limită este utilizat şi aici de către prozatorul german pentru a reda în spiritul psihologiei comportamentiste cele mai variate reacţii. Unii pleacă pe front din constrângere, alţii influenţaţi de iluzia victoriei germane şi a triumfului Kaiserului.

În felul acesta, Richter trasează fundalul social-istoric al romanului şi coordonatele istorice pe care vor evolua destinele eroilor săi. De altfel intenţia scriitorului de a crea personaje mai bine individualizate se cristalizează abia în partea finală a romanului. Faptul că face o cronică a mentalităţii epocii nu-i permite scriitorului decât o sumară schiţă de siluete umane. Reacţiile personajelor sunt mereu notate de scriitor cu economia de mijloace artistice specifice literaturii comportamentiste, dar nu cu ingeniozitatea celor mai străluciţi reprezentanţi ai acesteia. Conturarea încheierii războiului îi permite autorului asemenea notaţii, dar ele sugerează mai degrabă seria, nu cazul particular, specia, nu individul. De aceea procesul complex de transformare al conştiinţelor, de marcare a opiniei publice, este abia creionat.

Tehnica luminii de reflector care evidenţiază un singur aspect de viaţă sau un unic personaj iese în prim-plan în a doua parte a romanului *Urme pe nisip.*

Aria socială investigată de autor se restrânge mereu, romanul familiei devenind în cele din urmă romanul individului. Adolescentul cu idealuri nefixate, cu zone tulburi de conştiinţă, generatoare de permanente surprize, reprezintă receptacolul prin care Richter îşi precizează viziunea asupra societăţii. Trăsăturile *„romanului auctorial”* ies cu putere în evidenţă, autobiografia scriitorului se revarsă vizibil în pasta morală a eroului său adolescentin. Astfel, Hans Werner Richter trece cu uşurinţă de la formula „romanului auctorial” la aceea de analiză a unei stări sufleteşti foarte mobile, prezente în acest *Bildungsroman.*

Urme pe nisip are toate caracteristicile romanului-deschis. Într-o lume degradată, eroul operei lui Richter îşi propune să caute valori degradate. Ancorat în Berlin, adolescentul pentru care profesiunea de librar era doar *un modus vivendi* este încă în căutarea sensului major al existenţei.

Scris într-un spirit alert, cu un dialog colorat şi scene de evocare pline de patetism, romanul lui Richter nu evită anumite reţete literare de succes public facil, care-i diminuează valoarea artistică.

Formula *„romanului auctorial”,* scris la persoana întâi, întâlnită în *Urme pe nisip,* va fi părăsită în *Să nu ucizi!* (1955), în favoarea naraţiunii la persoana a treia, destinată să imprime un mai profund caracter de obiectivare viziunii despre război, ca eveniment catastrofic. Dacă în *Urme pe nisip* am constatat tendinţa de restrângere a unghiului perspectivei spre a se sublinia mai elocvent metamorfoza individului, în parabola *Să nu ucizi!* perspectiva realizează o continuă deschidere, romanul familiei Lorenz devenind în cele din urmă un roman al colectivităţii. În felul acesta naraţiunea capătă din nou proporţii cinemascopice, rapida schimbare a locului acţiunii amintind iarăşi tehnica specifică Romanului cinetic. Preocuparea scriitorului pentru destinele exemplificatoare iese din

nou în evidență. Cei trei fii ai tâmplarului Lorenz, Gerhard, Walter şi Peter constituie de fapt ilustrarea a trei maniere diferite de definire a atitudinii în fața unei realități date. Preocuparea scriitorului pentru fundalul social al epocii evită antiistorismul atât de şocant în romanele cinetice ale lui Arno Schmidt. Viziunea istoristă îi permite în acelaşi timp prozatorului german să-şi definească personajele într-o manieră pur comportamentistă. Crescuți în acelaşi mediu, cei trei fii ai tâmplarului Lorenz au, în fața unor evenimente decisive pentru epoca lor, reacțiile cele mai diferite. Gerhard este un conformist care trăieşte în stare de somnolentă fluxul unor tragice întâmplări. Percepția realității este realizată de el doar prin impulsuri elementare, care-l mențin multă vreme la suprafața unei vieți fără mari asperități. Construit din dimensiuni spirituale reduse, Gerhard nu poate avea sentimentul tragicului, dar nici pe acela al absurdului sau sublimului. De aceea în existența lui informă, moartea nu-i decât o cezură care prilejuieşte doar o scurtă străfulgerare a lucidității în fața unui final catastrofic.

Spre deosebire de Gerhard, Walter este un adept fanatic al naziştilor, alături de care mărşăluieşte entuziast până când moare. Doar Peter, învățătorul cu o educație umanistă, rămâne adversarul consecvent al nazismului. Dar atitudinea lui, ca şi a lui Beranger din *Rinocerii*, este mai degrabă starea alergică a unui om obişnuit, decât o tentativă a scriitorului de a opune o anumită ideologie constructivă altei ideologii, nocive, făcută să turmenteze spiritele.

Prin reducția personajelor până la zonele ireductibile, Richter se apropie de structura unor arhetipuri care nu-şi pierd coloratura național-istorică. Procesul acesta de reducție îi permite scriitorului să definească cu mai multă uşurință anumite atitudini existențiale, care se configurează în toată plinătatea lor în fața unui eveniment-limită. Un anume substrat discret al filosofiei

contemporane, cu notele caracteristice pe care i le-a imprimat Heidegger şi Sartre, se face din când în când simțit. Gerhard şi Walter trăiesc o viață lipsită de autenticitate. Amestecați printre lucruri, dominați de acestea, uneori, ei îşi consumă existența într-un vid acoperit de un verbiaj fără sens. Refugiul lor în sexualism, alcool şi acumularea de bunuri îi fixează într-un anume anonimat bestial, din care nu-i poate salva nimic. De aceea, cum spune Heidegger, ei nu *mor* ci *decedează.*

Spre deosebire de aceşti inşi anonimi, care reprezintă doar anumite numere matricole, contabilizate în existență, Peter şi Jürgen au responsabilitatea deciziei în fața unor situații-limită. Trăirea lor este autentica, proiectată spre un viitor pe care îl sincopează însă o moarte autentică.

Ca şi Claude Simon în romanul său *La route des Flandres, (Drumul spre Flandre),* Hans Werner Richter încearcă să demonstreze finalul catastrofic al unui război criminal şi absurd prin diverse niveluri de descompunere a ierarhiei militare, etice şi sociale.

Sub frumosul cer italian, soldații germani încep să aibă sentimentul dezastrului, fanatismul demențial cu care fuseseră infuzați lăsând loc unei lucide constatări a eşecului. Acelaşi sentiment se conturează şi în conştiința acelora care mureau acoperiți de zăpezile imense ale stepei ruseşti.

Marcarea refugiului în sexualism şi beție sugerează şi ea dezagregarea morală totală, Karla, femeia blondă care traversează toate fronturile, fiind un simbol al amoralismului ce nu permite însă uitarea.

Dezagregarea devine astfel generală. Războiul introduce în spațiul final al morții tineri şi bătrâni, militari şi civili, culpabili şi nevinovați.

Ca şi în alte opere ale lui Hans Werner Richter şi în *Să nu ucizi!* războiul este factorul nivelator al destinelor, universul absurd în care extincția se poate produce,

indiferent de opinii sau fizionomie morală. Sugerând atitudini existențiale diferite, cei trei fii ai tâmplarului Lorenz sunt angajați în cele din urmă în vâltoarea luptelor, indiferent de convingerile lor. Pe frontul francez, Walter se comportă ca un nazist barbar, beţiv şi senzual; vameş în Tatra, Gerhard pendulează între acumularea de bunuri şi sexualism, în vreme ce Peter are pe frontul de răsărit sfâşieri dostoievskiene care-l împing spre demență.

Reacțiile individuale în fața unei realități date îşi mai păstrează pregnanța până în clipa în care aceasta devine acaparatoare prin masivitatea ei. Războiul ca eveniment-limită reprezintă acelaşi destin funest care apasă la fel asupra tuturor.

Sensul parabolei începe să devină astfel din ce în ce mai explicit. Moartea îl surprinde cel dintâi pe Walter în Franța, iar în etapa marilor înfrângeri finale cad, rând pe rând, fără deosebire, Gerhard, Peter, Jürgen şi alții. Odată declanşată de către naziști, crima nu mai poate fi oprită, moartea fiind epilogul tuturor, indiferent de faptul dacă individul izolat are sau nu are o culpa personala în declanşarea măcelului generator de extincție.

Romanul *Să nu ucizi!* sugerează astfel, prin însuşi titlul său, sensul univoc, avertizator al parabolei. Simetria conflictului, a personajelor şi a epilogului, de altfel previzibil, demonstrează caracterul deliberat al unei opere care are drept scop apelul la înțelegere între oameni. Dar, cu toate că Hans Werner Richter este un prozator antisentimental, moralizând fără polițism strident şi fără o platformă preconceptă de idei, caracterul demonstrativ al parabolei *Să nu ucizi!* este prea sublimat. Destinele oamenilor, confruntate cu anumite evenimente tragice, sunt supuse unei evoluții prea simetrice, în care totul devine previzibil.

Tentativa evitării linearității monotone a conflictului se produce prin condimentarea romanului cu anumite

episoade erotice, unele dintre acestea corelate cu drame sufleteşti adolescentine, de genul celei trăite de Jürgen şi Helene. La acestea se adaugă filmul palpitant al scenelor de luptă, realizate printr-o viziune reportericească plină de dinamism.

Construit din secvențe foarte scorie, romanul lui Hans Werner Richter ne dă o viziune cinematografică asupra realității. Episoadele cele mai diverse se succed cu mare rapiditate, arena acțiunii se schimbă şi ea mereu, moartea constituind zodia sub care se rostogolesc destinele omeneşti spre un final catastrofic, declanşat de oameni. Uneori însă monotonia stilului diminuează în mod evident tensiunea dramatică a evenimentelor relatate.

Mult mai bine construit decât celelalte romane anterioare, romanul *Să nu ucizi!* demonstrează totuşi o ancorare prea pronunțată într-un univers de viață din care scriitorul îşi recoltează motivele, personajele şi conflictele în cele mai multe opere ale sale. De la primul roman al lui Richter, *Învinşii* (1949), şi până la ultimul său roman publicat *Linus Fleck sau pierderea demnității* (1958), prozatorul nu a putut încă depăşi o anumită stereotipie tematică, modalitățile de construcție ale romanelor înregistrând şi ele doar minuscule schimbări.

Romanele lui Hans Werner Richter se integrează într-o bogată literatură cu caracter pacifist, realizată în ultimele decenii, mai ales de către scriitorii care au trăit direct ororile războiului şi ale nazismului.

De la Claude Simon, Curzio Malaparte, Konstantin Simonov, Erich Maria Remarque, cu ultimele sale creații, până la James Jones sau Norman Mailer etc.... literatura inspirată din evenimentele ultimului război mondial a înregistrat câteva romane care rămân printre cele mai bune realizări ale genului. Pe calea aceasta, romanul-reportaj s-a impus ca o modalitate artistică autentică, căpătând astăzi o largă circulație în istoria romanului contemporan.

În ansamblul acestei literaturi a documentului transfigurat în operă de artă viabilă, Hans Werner Richter, animatorul „Grupului 47”, aduce o contribuție demnă de luat în considerație, romanele sale bucurându-se de o largă. răspândire în epoca noastră atât de sensibilă la situațiile-limită ale existenței omenirii.

Romul Munteanu

Partea întâi.

VICTORIE ŞI OCUPAȚIE

Războiul! A început războiul! Sculați-vă repede, a început războiul!

Gerhard Lorenz stătea în curte, îmbrăcat numai în pantaloni, cu ordinul de chemare în mână, şi striga către fereastra odăii unde dormea fratele său Peter. Primise ordinul doar de câteva minute, telegrafic. Cămaşa îi era descheiată la piept, iar păru-i negru cădea nepieptănat pe frunte.

Era o dimineață senină de sfârşit de august. Zorile nu se revărsaseră încă peste acel oraş, port la Marea Baltică. Spre răsărit, la orizont, abia se înfiripau nişte dâre lungi de un roşu viu, iar marea, nemişcată, dormea parcă.

Pe Gerhard Lorenz îl luă cu frig. Îşi strânse cămaşa la piept, lăsând în jos mâna cu telegrama.

— N-auziți? A început războiul, repetă el răguşit.

Cei ce dormeau în casa din fund îl auziră cu toții: tatăl şi mama, a căror odaie de culcare se afla lângă atelierul de tâmplărie, şi fratele său Peter, care dormea în cămăruța din pod.

Fereastra mansardată se deschise şi în ea apăru chipul somnoros al lui Peter.

— Ce strigi aşa? Ce s-a întâmplat?

— A început războiul. Până-ntr-un ceas trebuie să plec. Trebuie să mă prezint la Kolberg. Sculați-vă repede.

— Era de aşteptat, zise Peter absent şi încă pe jumătate adormit, uitându-se în jos, la Gerhard, care, în lumina pală a zorilor, îi arăta ordinul de chemare.

— Să se scoale şi Helene!

— Nu-i aici. A ieşit aseară în oraş cu Jürgen, zise Peter, trântind fereastra, iar Gerhard fugi agitat înapoi în atelierul de tâmplărie.

În acest timp Helene Lorenz venea cu Jürgen Schiemann pe promenadă. Nu ştia ce se petrece în casa părintească şi se uita zâmbind la Jürgen, care mergea alături de ea – un lungan cu umerii ridicați. Băuse mai mult decât îl țineau puterile şi fetei i se părea ciudată schimbarea petrecută cu el. Se opriră în fața casei familiei Lorenz, o vilă cu trei caturi, în stil wilhelmian; corpul de clădire în care se găsea şi tâmplăria era ceva mai retras, în fundul curții.

— Te-ai întrecut cu măsura, Jürgen, zise ea. De ce a trebuit să bei coniac după vin? Şi apoi să iei chestii de-alea... cum le spuneai?

— Stridii de prerie, zise el. Astea trezesc. N-aş fi băut atâta dacă mi-ai fi îngăduit să te sărut.

Râdea, şi râsul se revărsa pe obrajii-i tineri până către ochi. Mult mai înalt decât Helene, zvelt şi subțirel, stătea în fața ei puțin aplecat înainte. Râsul lui beat o molipsi şi deodată începu şi ea să râdă.

— Dar nu mi-ai cerut încă niciodată aşa ceva. Până acum am fost prieteni buni, colegi de studii.

Jürgen tăcea. Nu-i putea desluşi chipul, dar în ultimele ceasuri şi-l întipărise în minte. Îl descoperise brusc, în timpul unui sving, când, dansând, Helene se rezemase, zâmbind, de brațele lui. Era un chip plin de încordare, cu un nas subțire, acvilin, cu fruntea înaltă deasupra celor două cute dintre sprâncene şi cu buza superioară avântată şi prea scurtă, deasupra unei guri

naive, care putea surâde copilăreşte şi ironic. Era pentru prima dată când ieşea cu ea, cu toate că o cunoştea de mică. Prieten la toartă cu cei trei fraţi ai ei – Gerhard, Walter şi Peter – Jürgen crescuse mai mult în familia Lorenz decât sub supravegherea tatălui său, rămas văduv de timpuriu.

Acum Jürgen se uita în jos la Helene, iar fata îl privea cu ochi miraţi drept în faţă şi zâmbea.

— Helene! spuse tânărul, încercând s-o tragă spre el.

Fata însă îi puse mâna pe gură şi-i şopti:

— Renunţă.

— Mofturi, zise Jürgen. Acum toate s-au schimbat. Astăzi m-am îndrăgostit de tine.

De pe plajă vântul aducea nisip pe trotuar. Promenada era goală. Dinspre port venea miros de catran şi briza răcoroasă de dimineaţă alerga acum peste mare. Helene Lorenz era micuţă şi subţire şi Jürgen Schiemann o săltă în sus ca pe un copil.

— Dacă nu eşti cuminte, te las aici, Jürgen!

— Încearcă numai.

O ţinea strâns, dar se clătina uşor şi era nesigur pe picioarele lui lungi. Helene băuse, ca şi el, prea mult, şi nu se împotrivi. Braţele-i goale se încolăciseră pe după gâtul lui, faţa însă şi-o ţinea întoarsă. Avea nouăsprezece ani, iar Jürgen era doar cu trei ani mai mare decât ea. Amândoi studiau la Berlin. Jürgen la Politehnică, iar ea economia politică la Universitate. Acum îşi petreceau vacanţa aici, acasă.

Tânărul îi dădu drumul şi briza răcoroasă umflă rochia în carouri roşii şi albe a Helenei. Jürgen încercă din nou s-o sărute.

— Nu. Te rog, nu!

— Ba da, zise el. Niciodată nu mi-am dat seama cum arăţi; abia acum o ştiu. Nu e caraghios?

— Eşti beat, Jürgen.

— Nu sunt beat. Sunt îndrăgostit.

— Du-te, şopti ea întorcându-se, şi deodată văzu ce

se petrecea în casa părintească.

Peste tot erau aprinse luminile – în atelier, în bucătăria de la subsol, la mansardă. Fratele ei Gerhard traversa curtea în fugă. Era gata îmbrăcat şi, când o văzu, se opri din mers.

— Helene, tu eşti?

— Da, Gerhard.

Venea spre ea agitat, neliniştit, iar Helene simți că s-a petrecut ceva neobişnuit. O cuprinse frica, deschise poarta grădinii şi alergă în întâmpinarea lui. Jürgen Schiemann o urma încet.

— Ce s-a întâmplat, Gerhard?

— A izbucnit războiul. Într-un ceas trebuie să plec. Haideți repede.

La subsol, Helene o văzu pe maică-sa trebăluind în bucătărie, în timp ce din casa din fund, venea, pe jumătate îmbrăcat, Peter – cel mai mic dintre frați. Bătrânul Lorenz se afla în atelier, de parcă tocmai acum, în zori, avea ceva de făcut acolo. O cuprinse şi pe ea nervozitatea celorlalți.

— Gerhard, i-ai trezit pe toți? Şi pe Walter şi pe Erna?

— Nu, încă nu.

— Atunci am să-i trezesc eu, zise Helene. Trebuie să se scoale şi ei.

Îl căută din ochi pe Jürgen – care părea că se dezmeticise brusc şi îi saluta pe Gerhard şi pe Peter – apoi străbătu curtea în fugă.

Helene lăsa în urmă o noapte ciudată. În noaptea asta, Jürgen Schiemann, prietenul din anii de copilărie, se îndrăgostise de ea – ceea ce era de neînțeles – şi tot în noaptea asta, începuse războiul, pe care-l aşteptase fiecare, însă de care se temeau cu toții.

Dădu fuga la primul etaj al clădirii din față – în casă nu mai era nimeni în pensiune; sezonul băilor trecuse aproape, iar zvonurile despre război îi alungaseră pe ultimii vilegiaturişti – şi se opri la uşa camerei în care dormea tânăra pereche.

— Erna… Walter! strigă ea, bătând totodată în uşă.

— Ce s-a întâmplat, Helene? întrebă Walter cu glas somnoros.

— Sculați-vă repede, că trebuie să plece Gerhard. Urmează să se prezinte la Kolberg. A început războiul.

În timp ce Walter se ridica în capul oaselor în patul conjugal, paşii Helenei se auzeau îndepărtându-se pe coridor. Walter se aşteptase la război şi vestea adusă de sora sa nu-l mira. Făcea parte din SA şi se şi înscrisese voluntar de două zile.

— Scoală-te, Erna! spuse privind către soția sa, care-şi încrucişase brațele sub cap.

— Da, îndată.

Văzând că ochii ei înotau în lacrimi, Walter se supără.

— Nu te mai boci. Treci mai bine dincolo şi dă drumul la radio. Poate am şi intrat în Polonia. Dacă-l iau ei pe Gerhard noaptea, din pat, nu e glumă.

— Da, nu e glumă! Acum trebuie să pleci şi tu, zise femeia plângând cu suspine.

Walter se întoarse spre ea şi începu să râdă. Avea un râs aspru, plin şi viril. Cu bărbia-i ascuțită împinsă înainte şi cu gura energic strânsă, şedea pe marginea patului şi o privea pe Erna.

— Las' că n-ai să-mi duci lipsa! Există destui bărbați, iar tu tragi cu coada ochiului după oricare. Iar frate-meu Peter…

— Încetează cu Peter, hohoti ea.

Sări din pat şi fugi în camera cealaltă. Deşi era încă proaspăt căsătorită, suferea din cauza geloziei şi brutalității lui Walter. Plângea deseori, dar lacrimile i se preschimbau atât de repede într-un râs nestăvilit şi senzual, că nimeni nu ştia ce să creadă despre ea. Walter se făcea că o scosese din casa mizeră a părinților ei. Era maistru-armor la o mare societate de navigație, iar rangul pe care-l avea în SA era o mândrie pentru el. Acum, auzind-o plângând dincolo, strigă:

— Încetează odată cu plânsul! Gerhard trebuie să plece peste o oră. Hai, îmbracă-te! strigă el de parcă ar fi fost în port, la bastingajul unui cargobot.

Nu ținea cine ştie cât la Gerhard. Acesta era uşuratic, moale – şi ştia să tragă foloase din orice – un oportunist, cum spunea el, Walter – dar tot îi era mai drag decât Peter, care era adversar al vederilor lui politice şi îi făcea ochi dulci Ernei, astfel că *se* ciorovăiau zilnic. Peter era învățător într-un sat de pe haff[1] şi venea deseori acasă. Dârza lui opoziție îi adusese o sumedenie de belele, dar Walter nu putea fi făcut răspunzător. Acum însă venise războiul şi trebuiau să țină unul la altul, trecând peste deosebirile de păreri.

În timp ce Walter şedea pe pat şi-şi punea ciorapii, de dincolo, din aparatul de radio, răzbătu o voce triumfătoare: „Lupte la Gleiwitz, tulburări la Kattowitz". Walter sări în sus şi se năpusti în camera de alături. În fața aparatului de radio, soția lui privea țintă scala luminată.

— Începe cu adevărat, Erna! Ea avea lacrimi în ochi şi acestea se prelingeau pe obraji. Hai să mergem jos, adăugă Walter.

Familia se adunase în bucătărie, la subsol. Pe când deasupra curții se revărsau primele raze de soare, pe țărm pescarii porneau motoarele bărcilor, iar un vânt uşor de nord-vest încrețea marea netedă.

— La Gleiwitz au şi început luptele, spuse Walter intrând în bucătărie. La nouă vorbeşte Führerul.

Tăceau toți. Helene şedea lângă Jürgen Schiemann, care nu se dusese acasă, dar nimeni nu se mira; bătrânul Lorenz sorbea cafeaua fierbinte, iar Gerhard se uita neliniştit la ceas.

— Acum trebuie s-o scoți la capăt singur, tată. Într-o jumătate de oră eu am plecat şi cine ştie când mă întorc.

— Da, cine ştie! spuse tatăl.

Gerhard era, ca şi el, tâmplar, şi lucrase până acum

în atelierul lui.

Tăcură iar. Nesiguranța războiului abia început îi oprea să vorbească. Erna plângea, Helene privea țintă masa, iar Jürgen Schiemann nu spunea nimic. Îşi sprijinise capul în mâini şi se uita la Helene. Ceea ce se întâmpla acum era de neînțeles pentru el. Toată lumea vorbise în ultimele zile despre război, numai lui îi fuseseră indiferente aceste discuții. Se gândi la tatăl său, care, după cum se dovedea, avusese dreptate. Bătrânul aşteptase acest război. „Revanşă pentru Versailles", repeta el zilnic. Era conservator, participase la primul război mondial ca ofițer de rezervă, iar acum, ca inspector de poştă pensionar, ducea o viață singuratică, fumând trabuc după trabuc.

— La ce te gândeşti, Jürgen? întrebă Helene.

— La nimic, răspunse tânărul.

Alcoolul şi dansul de noaptea trecută îl obosiseră, dar îl preocupa brusc descoperita lui afecțiune pentru Helene şi agitația generală îl ținea treaz. Se uită la doamna Lorenz, care-i era ca şi o mamă, şi zâmbi. Ea abia îi remarcase prezența, dar acum spuse:

— Ei, Jürgen, în cazul ăsta va trebui să pleci azi-mâine şi tu!

— Poate… zise tânărul.

Jürgen făcuse un an serviciu militar la tancuri şi ştia că în curând au să-l ia şi pe el; numai studiile îl mai apărau. Asculta ce spunea Peter, care discuta cu Walter. Peter ura național-socialismul. Era scund, neliniştit şi nervos şi nu atât de robust ca Walter.

— Ei, acum ai război! spuse el.

— Nu noi l-am vrut. Polonezii l-au vrut. Dar au s-o pățească la fel ca cehii. În trei zile s-a terminat cu ei.

— Tu trebuie s-o ştii, bineînțeles!

Peter se certa aproape zilnic cu frate-său. Walter făcea pe bărbatul dârz, era Scharführer în SA şi cu orice prilej bătea cu pumnul în masă. Peter însă nu nutrea decât dispreț pentru brutalitatea lui.

— Nu vă mai certați, spuse mama. Acum, când trebuie să plece Gerhard, nu mai vreau gâlceavă. Mai bine grăbiți-vă!

Gerhard se ridică. Era cel mai voinic şi cel mai vârstnic dintre cei trei frați. Avea aproape aceeaşi înălțime ca Jürgen Schiemann, dar altfel nu se asemănau deloc. Înclinat către o viață uşoară, de petreceri, nu făcea opinie separată, nu voia să piardă niciun prilej de distracție şi-i plăcea – după cum spunea maică-sa – să trăiască de azi pe mâine. Acum însă pe chip îi era zugrăvită teama, îi era frică de militărie şi de războiul care începuse în Polonia.

— Trebuie să plec, spuse el, uitându-se din nou la ceas. Cine vine cu mine la gară? Vii tu, Helene?

— Mergem şi noi, zise tatăl.

Bătrânul luă geamantanul lui Gerhard şi deschise uşa bucătăriei. Se ridicară cu toții, iar Gerhard se duse la maică-sa şi o îmbrățişă.

— La revedere, mamă.

Bătrâna nu scoase niciun cuvânt. Îşi pusese capul pe umărul lui şi plângea uşor. Auzind-o, toți erau mişcați. Erna începu să plângă şi ea, în timp ce Jürgen o împingea pe Helene pe uşă afară.

— Hai, Helene.

Fata îl privi cu ochii umeziți, dar Schiemann zâmbi ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic îngrijorător. Mergeau spre gară, Gerhard cu taică-său înainte, urmați de Helene şi Jürgen, iar la urmă Peter, discutând cu Erna. Numai Walter nu venise; avea treabă de dimineață, în port.

Soarele se ridicase acum deasupra mării; dinspre nord-vest sufla un vânt care flutura fustele femeilor şi le lipea de picioare. Rezervişti mobilizați treceau pe lângă ei cu rudele lor. Femeile plângeau şi suspinau în batiste.

— Prin urmare caută să nu atragi atenția asupra ta, Gerhard. Nici la bine, nici la rău, auzi tu? Mergi totdeauna cu ceilalți, rămâi mereu în grămada mare.

Asta-i cel mai bine.

— Da, tată.

— Iar acolo unde poți, dă-te la fund.

— Nu-i nevoie să mi-o spui; oricum aş fi făcut aşa.

Tatăl tăcu. Semăna cu feciorul său Peter, care venea în urma lui. Era scund, cu ochii de culoare închisă, iar părul negru mat era amestecat cu fire albe. Vorbea cu glas scăzut, agale şi deseori îşi înghițea cuvintele de nu-l înțelegea nimeni.

Gerhard cunoştea îndemnurile tatălui său. Bătrânul le vorbise mereu despre războiul mondial.

„Pentru voi însă nu mai există aşa ceva, zicea el. Acum războaiele s-au dus pentru totdeauna. Niciunul dintre voi n-are să mai fie soldat".

Asta fusese în copilăria lor, şi la acest lucru se gândea acum Gerhard, mergând alături de tatăl său, la gară. Avea să se prezinte în aceeaşi cazarmă de infanterie din Kolberg, de unde fusese lăsat la vatră tatăl lui, atunci. „Pe mal la Pesante e-o casă-n roşu, fără scară", cântaseră soldații din primul război mondial, la Kolberg. Gerhard cunoştea cântecul. Îl auzise deseori la taică-său în anii aceia, iar acum nu-i mai ieşea din cap.

Gara gemea de lume: mobilizați şi familiile lor. Nu prea vorbeau între ei. Toți erau cuprinşi de o tristețe apăsătoare. Nu se vădea nici urmă de entuziasm. Soțiile plângeau, iar mamele îşi țineau feciorii îmbrățişați.

Gerhard stătea lângă geamantan, cu mantaua pe braț. Îl luă cu frig şi o căută din ochi pe soră-sa. Helene nu plângea. Stătea lângă Jürgen Schiemann, sprijinindu-şi mâna de brațul lui. Arăta obosită şi încă avea pe ea rochia pe care o îmbrăcase seara, ca să se ducă la dans cu Jürgen. Deodată, pe Gerhard îl surprinse că Jürgen se afla lângă Helene, aici, la gară. În tulburarea lui nici nu-l observase.

— Cum de-ai ajuns aici, Jürgen?

— Te interesează? răspunse tânărul râzând. Ieşisem cu Helene.

— A, da! făcu Gerhard.

Se uita la Helene, care zâmbea în sus către Jürgen, şi i se păru schimbată. Cumnata lui, Erna, plângea acum în două batiste deodată, pe care, precaută, le luase cu ea, şi ridica ba mâna dreaptă, ba pe cea stângă, ca să-şi şteargă lacrimile ce-i năpădiseră faţa senzuală.

— Nu te mai boci aşa, că doar n-am să dau numaidecât ortul popii! zise Gerhard.

Dar şi pe el îl podidiră lacrimile şi fu bucuros când intră trenul în gară, astfel că în mulţimea care aştepta se stârni o forfotă pripită.

Locomotiva neagră nu era împodobită. Compartimentele erau goale şi reci ca gheaţa. Gerhard sări pe scară înainte ca trenul să se oprească. Intră într-un compartiment şi deodată familia îl pierdu din ochi.

Rezerviştii se îmbulzeau la tren, iar femeile, urcate pe scări, se înălţau către ferestre.

— Geamantanul, Gerhard. Ţi-ai uitat geamantanul! strigă Jürgen Schiemann, ridicând bagajul, şi încercând să-l vâre pe fereastra compartimentului.

Dar femeile, plânse toate, îl împinseră la o parte.

Chipul lui Gerhard apăru la fereastră în spatele rezerviştilor. Luă geamantanul şi-l trase înăuntru, pe deasupra capetelor femeilor.

— La revedere! strigă el. În curând am să fiu iar aici. N-aveţi nicio grijă.

— Nu te lăsa! zise Peter.

Trenul porni. Rezerviştii aplecaţi pe ferestre făceau semne de rămas bun. Unul dintre ei strigă: „Heil!” dar glasul i se pierdu în zgomotul roţilor de tren, în timp ce locomotiva lăsa în urmă, pe şine, o dâră deasă de fum negru.

La sud de Kolberg, pe câmpia netedă, soarele de toamnă dogorea deasupra miriştilor, păşunilor, pădurilor şi ogoarelor îmbrăcate în cafeniu închis. Sub

soare plana un avion de recunoaştere singuratic. Venea în picaj, apoi se înălța din nou, sus, tot mai sus, până când ajungea pentru batalionul, care se mişca în rânduri rărite pe câmp, ca un punct minuscul, negru.

— Lorenz! Mai cu inimă, băiete, strigă plutonierul, care trecea de-a lungul companiei în marş.

Gerhard Lorenz se îndreptă din nou de spate şi ridică privirile din nisipul galben şi făinos, în care-şi târşâia picioarele grele ca plumbul în cizmele prea mari. Făcuseră pe şosele şi prin păduri şaizeci de kilometri, iar acum, mărşăluiau prin acest deşert de nisip şi noroi.

— Da, domnule plutonier, şopti el, dar acesta o şi luase înainte.

Gerhard Lorenz ura marşurile forțate. I se păreau inutile. Porneau din trei în trei zile în marş – la antrenament, cum zicea plutonierul-major. Războiul din Polonia se terminase victorios şi Gerhard Lorenz nu mai ajunsese să intre în foc. Regimentul lui se afla la sud de Kolberg, nu departe de acest deşert de nisip şi noroi prin care mărşăluiau acum. Soarele de toamnă dogorea prin uniformele groase, cenuşii. De pe frunte broboanele de sudoare se scurgeau în ochi şi apoi şiroiau sărate în gură. Casca apăsa greu pe cap, iar carabina, atârnând în față, pe pântece, lovea de catarama centironului.

— Cântați! se auzi în față un strigăt care trecu, slăbind din ce în ce, prin rândurile rărite ale companiei.

Gerhard nu putea să cânte. Se străduise să fie un bun soldat, dar din zi în zi îi era mai greu. Din față se înălțară răcnind vreo câteva voci: amuțiră însă una după alta şi până la urmă se stinseră cu totul. Înainte, aproape în fruntea batalionului, mergea călare comandantul. Gerhard putea să vadă crupa calului şi coada, care se mişca neîncetat alungind muştele.

— Cântați!

Comanda trecu a doua oară prin rândurile companiei, scăzând ca un val în reflux. Din nou se înălțară câteva voci, şi de data aceasta persistară. Gerhard mergea

clătinându-se, buzele îi erau uscate. Deodată se trezi iar cu plutonierul lângă el.

— De ce nu cânți, Lorenz?

Gerhard nu-şi ridică ochii din nisipul galben pe care păşea.

— Cântă, Lorenz! ordonă, plutonierul.

Gerhard deschise gura. „Dragonii în uniforme albastre călare pe armăsari focoşi", cântau cei din față. Încercă să cânte şi el, dar nu izbutea să scoată decât un cârâit.

— Culcat! strigă plutonierul.

Gerhard se aruncă în nisip. Căzu într-o parte, în afara rândurilor care mărşăluiau obosite, rămase întins o clipă, ca ameţit, iar vocea plutonierului o auzi ca şi când ar fi venit de departe, din licărul îndepărtat al orizontului.

— Drepți!

— Culcat!

— Drepți!

— Culcat!

Gerhard se ridica năuc deasupra nisipului, se arunca jos şi se ridica din nou. Cutia măştii de gaze îi alunecase, lopata îi atârna între picioare, iar uniforma groasă i se lipise de trupul scăldat în sudoare. Împleticindu-se, intră apoi, la loc, în rândurile companiei care mărşăluia.

— Cântați! ordonă plutonierul, care acum mergea iar pe lângă el.

Dar deodată, în primele rânduri, cântecul se stinse. O singură voce, joasă şi falsă, mai stărui o clipă, apoi amuți şi ea.

Gerhard privea la spatele comandantului. Se legăna pe cal ritmic, rotofei şi totuşi suplu. Deodată se întoarse către batalionul în marş.

— Măştile de gaze pe față! Executaaa… rea! ordonă el.

Gerhard trase în față cutia măştii de gaze, smuci masca afară, scoase casca de pe cap şi puse masca pe față.

— Lorenz, benzile nu stau corect, zise plutonierul de lângă el.

Gerhard pipăi cu degetele, după ceafă, benzile măştii de gaze. Din nou auzi glasul comandantului:

— Cântați! striga el. Cântați!

— Cântați! repetă plutonierul de lângă Gerhard.

Nimeni nu cânta. Batalionul mergea clătinându-se prin nisip, tăcând, cu măştile de gaze pe față. Unul din fața lui Gerhard Lorenz căzu; se lăsă întâi în genunchi, apoi se ridică şi căzu din nou în genunchi.

— Cad ca muştele, zise plutonierul de lângă el. Hai, Lorenz, cântă.

Aerul din mască era sufocant: miros de cauciuc amestecat cu miros de sudoare. Batalionul începu să cânte. Sub măşti se auzea un murmur ciudat, îndepărtat şi înăbuşit. Gerhard nu înțelegea ce cântau. În cele din urmă pricepu. „Pe marinar asta nu-l poate clinti din loc", răcnea unul de lângă el.

— Încetarea! strigă comandantul batalionului, întorcând calul şi galopând de-a lungul rândurilor în marş ale batalionului.

— Încetarea! ordonă şi plutonierul de lângă Gerhard, dar Lorenz nu cântase şi nici n-avea să cânte.

În clipa aceea se gândea la tatăl lui. „Să nu atragi atenția asupra ta", zisese bătrânul Lorenz, şi el – Gerhard Lorenz – n-avea s-o facă.

— Batalion! O sută de metri înainte fuga… marş!

Batalionul cânta întruna. Cânta „Pe marinar asta nu-l poate clinti din loc".

Chipul comandantului era schimonosit de furie. Gura ba i se deschidea, ba i se închidea, răcnind comenzile cu iuțeala unei rafale de mitralieră.

— O sută de metri înapoi fuga… marş!

Batalionul cânta întruna.

— Culcat! ordonă comandantul batalionului.

Gerhard căzu într-un tufiş. Nu-şi mai simțea trupul.

Gândurile lui călătoreau din deşertul de nisip înapoi

în bucătăria de la subsol şi în atelierul în care stătea tatăl lui în spatele bancului de rindeluit.

Acum, în jur era liniște deplină. Batalionul nu mai cânta. Aerul se împuțina, iar mirosul de cauciuc îl amețea. Trase de benzile măştii de gaze într-o parte şi într-alta, împinse casca în jos şi-şi smulse masca de pe față.

— Drepți! Haide, haide, grăbiți-vă! răzbătea din depărtare vocea poruncitoare a plutonierului.

În jurul lui Gerhard mirosea a muşchi putred şi a buruieni uscate. Îşi apăsă fața în muşchi. Era răcoros şi plăcut.

— Lorenz, Lorenz! striga plutonierul.

Gerhard se ridică şi ieşi clătinându-se din tufiş, cu carabina în mâna stângă şi cu masca de gaze în dreapta. Deodată văzu răsărindu-i iar în față chipul roşu şi asudat al plutonierului.

— De ce ți-ai scos masca, mă Lorenz?

— Mi-a fost rău, dom' plutonier.

Plutonierul se holba la el de parcă se întâmplase ceva nemaipomenit.

Batalionul era iar gata de marş. Măştile de gaze acopereau fețele soldaților, dar nimeni nu mai cânta. Calul comandantului de batalion tropăia nu departe de Gerhard. Din botul animalului cădeau stropi de spumă albă, ca şi când toată supărarea comandantului ar fi trecut asupra lui.

— Ăsta de ce nu şi-a pus masca? strigă comandantul.

Gerhard luă poziție de drepți. Fața plutonierului era acum atât de aproape de el, că-i putea simți răsuflarea.

— Trei zile la zdup sau două ore bal mascat, deseară, zise el. Te-nvăț eu minte! Masca pe față! Executarea!

Din nou se suciră benzile dinspre ceafă, din nou plutonierul se puse pe înjurături. Batalionul începu să mărşăluiască. Călcau clătinându-se prin nisipul galben şi făinos, îndreptându-se spre cazarmă.

— Măştile… jos! ordonă comandantul. Cântați!

De data aceasta merse bine. Având în față cazarma, începură să cânte „Dragonii în uniforme albastre călare pe armăsari focoşi”, dar numai comandantul era călare. Lui Gerhard i se păru că de pe cal spatele lat şi rotofei al comandantului surâde de victoria sa. Vedea spatele acesta mişcându-se în fața lui în sus şi în jos, în soare, şi cu cât se zgâia mai mult într-acolo, cu atât se făcea mai mare, până când stofa gri-deschis acoperi aproape întregul orizont. Pe sub gulerul desfăcut al lui Gerhard, picura sudoarea. Plutonierul ordonase pas de voie, dar pentru Lorenz era totuna. Carabina îi atârna de gât şi se sprijinea cu amândouă mâinile de ea. „Cad ca muştele”, zisese plutonierul. Totuşi el n-are să cadă.

Cântând, batalionul mărşăluia în curtea cazărmii. Plutonierii alergau încoace şi încolo, iar comenzile zbârnâiau scurt şi retezat pe deasupra curții. Batalionul se alinie în fața clădirii principale. Comandantul se înălță pe spinarea calului.

— Ostaşi din batalionul trei! Sunt nemulțumit. Cât se poate de nemulțumit. Douăzeci de oameni au căzut ca muştele.

Şi el vorbea de muşte, aşa cum făcuse şi plutonierul mai înainte. Glasul lui suna ruginit şi cu cât devenea mai răguşit, cu atât se înnegrea mai tare chipul plutonierului-major, care stătea în fața companiei lui Gerhard. Fără să salute, comandantul plecă în bocănitul sonor al potcoavelor, care izbeau ritmic în pavajul de piatră din curtea cazărmii. Compania întâi şi a doua plecară în marş.

Plutonierul-major tot mai stătea, cu acelaşi chip posomorât, în fața companiei a treia, din care făcea parte Gerhard. Lorenz se afla în rândul întâi şi se uita țintă la plutonierul-major. Din stomac îi venea o vagă senzație de slăbiciune şi-l strângea de gât.

— Porcilor! le strigă plutonierul-major după un răstimp de tăcere intensă. Apoi începu să zbiere: Drepți! Pe loc, repaus! Drepți! Pe loc, repaus!

Picioarele lui Gerhard zvâcneau pocnind călcâiele automat, şi tot automat se depărtau. Auzea vocea plutonierului-major, dar nu înțelegea ce spune. În fața ochilor săi zidul alb al clădirii principale începea să se înceţoşeze.

Albul înțepa, durea, se făcu negru, apoi verde şi până la urmă roşu. Gerhard îşi smulse casca de pe cap şi totodată simți că i se înmoaie genunchii.

— Cântați! zbiera cineva.

Era o voce aspră şi atotputernică, răsunând în depărtare. Gerhard deschise gura. Crezu că-şi aude propria-i voce. Se schimbase brusc într-o voce subțire, pură, îngerească. Cânta „Lăudați pre Domnul…”, imn pe care-l cântase numai în copilărie, la şcoală. Acum se reîntorsese la vremea aceea. Numai strofa a doua nu şi-o aducea aminte.

— Ce e cu omul ăla? strigă plutonierul-major. Îl lasă balamalele?

Vreo câțiva soldați se repeziră şi-l prinseră pe Gerhard.

— Duceți-l în odaie, zise plutonierul-major, fixând în aşa fel compania aliniată, de parcă trebuia s-o alerge de vreo câteva ori prin curtea cazărmii, ca să nu se mai întâmple astfel de incidente. Câine moleşit! adăugă el, dar Lorenz nu-l mai auzea.

Îl cărară sus prin intrarea clădirii principale, pe scara de piatră, şi-l azvârliră pe pat, în odaia lui.

Doamna Lorenz şedea pe scaunul din bucătărie, lângă plită şi curăța cartofi. Jos, la picioare, avea un lighean. Când termina de curățat un cartof, îl tăia în două şi-l lăsa să cadă în lighean şi atunci îi săreau pe picioare stropi de apă. Bătrâna era trupeşă şi greoaie, iar pe fața cu bărbia puțin împinsă înainte purta urmele multor ani de griji.

— Ce o fi cu Helene? zise ea. De două ori am trezit-o

şi nu se scoală. Ce e cu leneveala asta?

— Cred că între ea şi Jürgen e ceva, zise Peter, care şedea la celălalt capăt al mesei şi se uita la mamă-sa cum curăță cartofii. Ieri a venit târziu acasă, azi-noapte la fel.

— Prostii! Ar putea să-i fie frate şi, afară de asta, e prea tânără pentru aşa ceva.

— Ar putea, da, zise Peter. Dar aşa tânără nu mai e, mamă.

— Nouăsprezece ani. La nouăsprezece ani eu…

— Erai măritată, şi Gerhard era pe drum.

— Hm! făcu doamna Lorenz şi tăcu. Îşi înclină puțin capul într-o parte, trase cu urechea spre tavan, zâmbi şi zise: Iar se ceartă.

De sus, de la etaj, răzbăteau glasurile tinerei perechi, care se certa. Walter țipa cu vocea lui poruncitoare, iar Erna plângea tare, se îneca în suspine şi apoi i-o întorcea ca o cață, la fel de tare.

— Du-te la milităria ta… am să mă descurc eu şi fără tine… da, am să… Cu siguranță că n-ai să fii erou… N-ai să fii!

— Am să ți-o dovedesc! striga Walter.

Aproape patru săptămâni aşteptase ordinul de chemare şi iată că acum sosise. Chiar deseară se va prezenta la cazarmă, la neasemuita infanterie, regina armelor. Pentru el războiul însemna „avântul național”, marşul națiunii în istorie şi nu-l înțelegea pe fratele său Peter, care, în ochii lui, era un cârtitor şi un nemulțumit. Walter băuse prea mult la biroul întreprinderii de navigație, dar, în definitiv, un rămas bun e un rămas bun, şi ce-i păsa Ernei dacă el miroase a alcool ori nu. Plângea întruna şi-i amăra viața – acum, la patru luni după nuntă.

Părinții Ernei erau săraci şi locuiau în cartierul portului. Taică-său, bătrânul Niehagen, pleca în fiecare dimineață cu un cuter la pescuit, ca să-şi hrănească familia, iar sora ei, Karla, lucra la ambalaj în port. Din

situația asta mizeră o scosese Walter pe Erna, o ridicase până la el şi făcuse tot ce se cerea într-o proaspătă căsnicie. Apucându-l deodată iar arțagul, strigă:

— Potoleşte-te odată cu behăielile tale, capră bătrână!

— Capră bătrână! repetă Erna privindu-l îngrozită şi hohotind în batistă, ieşi din cameră.

— Acum e linişte, zise doamna Lorenz, aruncând ultimul cartof în lighean. S-au săturat.

Se ridică, luă ligheanul şi-l puse pe plită. În clipa aceea intră Erna. Zâmbea, ca şi când nu se întâmplase nimic, şi Peter, uitându-se la ea, începu să râdă. Îi plăceau la Erna schimbările acestea bruşte, acest plâns care revenea mereu, totdeauna însă alungat de râs, această ciudată alternanță între tristețe şi frivolitate, melancolie şi voioşie care i se succedau pe chip ca schimbările vremii.

— De ce râzi? întrebă ea. S-a înscris voluntar şi deseară pleacă.

— Lasă-l să se ducă.

— Şi eu? Eu ce fac?

— Şi aşa l-ar fi luat. Azi ori mâine e acelaşi lucru. Războiul îi înghite pe toți.

— Da, trebuie lăsat să plece, zise ea. Altceva mai bun nu merită.

— Ce tot trăncăniți acolo! Ia să nu vă prind cu asemenea nerozii! spuse doamna Lorenz.

Tăcură amândoi şi se uitară la bătrână care punea cartofii într-o oală, pe plită.

— Dă-mi nişte sare, Erna.

Nora aduse sarea. În trecere, se ciocni de Peter; zâmbind, acesta îşi ridică ochii spre cumnata sa.

— Dacă te plictiseşti prea tare, poți să vii la mine, zise el. La şcoală e totdeauna loc.

— Aşa am să şi fac. Dar ce are să spună Gertrud?

— Doar eşti cumnata mea, şi pe cumnat nu eşti gelos.

— Ea este… cu siguranță, zise Erna, iar mama dădu din cap.

Bătrână nu pricepea vorbele astea, bănuia însă simpatia tainică dintre Erna şi Peter, pe care îi urmărea cu îngrijorare. Peter era logodit cu Gertrud Baumann, dar nimeni nu ştia precis de ce şi cum se întâmplase asta. Gertrud fusese eleva lui – o fată liniştită, nu deosebit de inteligentă, rece, cam anostă şi pe deasupra grozav de geloasă. Părinții ei aveau chiar în piață un mic magazin de textile, care mergea bine şi în care lucra şi Gertrud.

— Du-te sus şi spune-i Helenei că acum trebuie, în sfârşit, să se scoale, zise doamna Lorenz.

Peter se ridică de pe scaun şi străbătu curtea, îndreptându-se spre clădirea din fund.

Dinspre atelier, răzbătea până la el zgomotul ritmic al rindelei şi-l văzu pe tatăl său dincolo de ferestrele prăfuite de rumeguş. Până acum patru săptămâni, acolo, în spatele bancului stătuse Gerhard, cu mânecile suflecate şi cu şorțul albastru peste cămaşa cu gulerul descheiat. Acum îl luaseră la război şi bătrânul Lorenz era singur cu ucenicii. Peter urcă scara la mansardă şi bătu la camera Helenei.

— Helene!

— Da, Peter. Intră.

Era încă în pat, cu capul sprijinit pe braț. Peter se aşează lângă ea.

— Trebuie să te scoli. E aproape de prânz. Mama e supărată.

— Ah, e atât de târziu?

— Da, răspunse Peter. Unde ai fost ieri?

— La Jürgen.

— Ce e între tine şi Jürgen?

— Nimic. Ar putea să-mi fie frate.

— Aşa spune şi mama.

Peter ştia însă că Helene minte. Arăta abătută, parcă ar fi plâns. Ochii îi erau somnoroşi şi fața încordată.

— Ai avut vreo supărare, Helene?

— Nu – războiul e de vină. Nu mă pot obişnui cu

gândul ăsta. Trebuie să plecați cu toții. Tu, şi Walter, şi Jürgen; iar Gerhard a şi plecat.

— Da, şi cine ştie dacă şi când ne vom întoarce, zise Peter.

Deodată privirea lui căta pierdută. Se uita prin fereastra mică, mansardată. Parcă ar fi privit la războiul de care toți vorbeau şi care era încă departe şi ireal. Helene se ridică şi-l mângâie pe păr.

— Pe tine n-or să te ia, Peter. Pe tine, nu.

Era o minciună. Ştia. Dar ei, fiind cei mai mici – doar trei ani îi despărțeau – crescuseră împreună, într-o intimitate la care abia acum renunțau, încetul cu încetul. Helene îi mângâia părul, iar Peter se uita pe fereastră, ca şi când acolo era ceva de neînțeles.

— Am făcut o prostie, Peter.

— Da? Ce?

— Nu pot să-ți spun. Dacă aş putea să-ți povestesc, ar fi totul mai uşor. Poate că vina o poartă războiul.

— Are să mai fie el vinovat de multe.

Helene se gândea la Jürgen, pe care noaptea trecută îl luase de sus şi se purtase rece cu el. Se dăduse drept femeie versată, dar acum totul îi părea fals. Fără să scoată o vorbă, Jürgen o adusese acasă, dezamăgit, abătut şi fără pic de gingăşie. Ea nu pricepea ce o îndemnase să procedeze aşa, dar nu înțelegea pe deplin nici dezamăgirea lui.

— Hai, scoală-te, zise Peter. După-amiază plec. Walter se prezintă la cazarmă şi Erna boceşte de pe acum, ca şi când totul ar fi pierdut.

— Tare îi mai place să bocească, zise Helene, şi deodată începură amândoi să râdă de cumnata lor.

Şi Helene cunoştea atracția lui Peter pentru Erna. Îi tachina adeseori, imitând plânsetele Ernei şi începând apoi, fără tranziție, să râdă, în timp ce-i arunca priviri galeşe.

— Am s-o consolez eu, zise Peter. Azi iar au avut o scenă. Walter se poartă cu ea nemaipomenit de urât.

— E nevasta lui.

— Dar nu te porți aşa cu o nevastă.

— Vai, cât de grijuliu poți fi…

Lăsându-şi capul pe pernă iar, privi spre el. „Are să-l ia războiul şi pe Peter”, gândea Helene şi-i era teamă pentru frate-său: o teamă apăsătoare, care îi încleşta gâtlejul. Deodată se răsuci, îşi îngropă fața în pernă şi începu să plângă. Era un plâns înăbuşit, cu suspine, care o scuturau din creştet până în călcâie, şi care reveneau cu regularitate, zguduind-o din nou.

— Ei, doar nu eşti Erna! zise Peter.

Nu ştia ce să mai spună. Afară, în fața ferestrei, se afla mărul care crescuse odată cu ei. În timp ce-i privea crengile, întrebă:

— Când pleci, Helene?

— Mâine, cu Jürgen.

— Aha, cu Jürgen! Îmi închipuiam eu.

— Da, ce-ți închipui tu, aşa şi este, zise ea suspinând întruna.

— Aşa! făcu el şi deodată sări în sus, înhăță cuvertura şi i-o trase peste față. Smintito şi neghioabo! Tocmai cu Jürgen!

Apoi dădu drumul cuverturii, făcu un pas înapoi şi în încăperea strâmtă de la mansardă se aşternu o linişte adâncă. Helene îl privea împietrită, iar el se uita pe fereastră afară.

— Dar e război, zise Peter şi iar îşi aminti de primele imagini pe care le văzuse în acest război: plecarea precipitată a vilegiaturiştilor, goana după benzină în fața depozitelor goale, rezervişti grăbindu-se cu bagajele lor spre gară, uriaşa şi apăsătoarea nervozitate care cuprinsese totul.

Helene continua să-l privească țintă. Nu-l înțelegea. Ce-l interesa pe el dacă era Jürgen ori altul? Ce-i păsa lui Peter? Se gândi iar la noaptea trecută şi la Jürgen, care stăruise să rămână. Tatăl lui nu era acasă şi astfel s-a întâmplat ceea ce nu-i putea mărturisi lui Peter.

Jürgen nu era primul bărbat din viața ei, dar ce fusese înainte trecuse totdeauna sub tăcere, atât de ciudat, de penibil şi de nenorocit îi părea. Faptul se întâmplase nu demult – doar cu vreo câteva luni în urmă – şi era şi Jürgen la Berlin în vremea aceea. Helene aproape uitase, dar dezamăgirea lui Jürgen îi amintise iar.

— Vino, te aşteaptă mama şi tata, zise Peter, mai aspru ca de obicei. Mâine rămân singuri pentru multă vreme; ziua de astăzi este încă a lor.

Peter ieşi din cămăruță, iar Helene rămase cu privirea pironită pe uşa închisă în urma lui.

„Dar e război", spusese Peter, şi deodată fu din nou conştientă de faptul că afară era războiul şi că o aştepta. Îl aştepta pe Peter, şi pe Walter, pe Gerhard, care se şi afla în drum spre el, şi pe Jürgen, pentru care se temea. Se gândi iar la noaptea trecută, când văzuse deasupra patului fotografia îngălbenită a mamei lui Jürgen, moartă la naşterea băiatului.

Deschise fereastra. O luă cu frig. Trupul îi era scuturat de valuri de frisoane. Afară era o zi călduroasă de septembrie, care se apropia de amiază.

Deasupra terenului de instrucție de la Sachsendorf plutea o ceață ce spânzura până aproape de acoperişurile şoproanelor în fața cărora făcea instrucție compania lui Walter Lorenz.

— Domnule subofițer, pot să-mi suflu nasul?

Subofițerul holbă ochii la el.

— Cie zâci, Lorenz?

— Dacă pot să-mi suflu nasul, domnule subofițer.

Chipul plat şi plin de coşuri al subofițerului Kalmein tresări iritat. Era de fel din Pomerania răsăriteană şi cunoştea mai bine pământul clisos şi galben al ogoarelor natale decât limba germană.

— Traje bărbia îndărăt, Lorenz.

Walter Lorenz îşi strivi de gulerul uniformei bărbia

lungă şi ieşită în afară.

— Aşa. Cie vrai, Lorenz?

— Aş vrea să-mi suflu nasul, domnule subofițer.

— Cum să zâcie?

— Nu ştiu, domnule subofițer.

Subofițerul înaintă către Walter. Fața acestuia se roşise, iar nasul îi curgea ca şi când ar fi fost gripat.

— Blăstămatule! Ai fost doară în SA! Ori n-ai fost în SA? Dumnieta, erou din SA, dumnieta?!

Walter Lorenz tăcea. Clocotea de furie, dar sta neclintit şi nu crâcnea. Se lăudase la o beție că este Scharführer în SA şi de atunci subofițerul Kalmein nu scăpa un prilej să-l frece. La instrucție îl gonea peste ogoarele de cartofi, îl punea să facă broasca, ținând arma în cumpănire, până cădea istovit şi zilnic îl scotea la curățat latrinele.

— O sută die metri, direcția înaintie, pie grămada die băliegar, fuga… marş!

Walter îşi aruncă privirea la grămada înaltă de băligar, acum pe jumătate înghețată, care se afla de partea cealaltă, în fața unui şopron. Stătuse deseori sus, în vârful ei, ca să facă douăzeci şi cinci de lăsări pe vine cu arma în prezentare. Se smuci din loc şi o luă la fugă.

— Stăi!

Se opri, pocni din călcâie şi rămase stană de piatră.

— Stânga-mprie… jur!

Walter se răsuci şi se uită din nou în ochii subofițerului.

— Cum să zâcie? urlă Kalmein.

Walter tăcu. Ştia ce dorea Kalmein să audă, dar nu voia să spună.

— Rog pie domnul subofițier să-mi piermită să-mi ştierg nasul, să zâcie. Marş pie grămada die băliegar şi riepietă die douăzăci şi cinci die ori. Marş!

Walter alergă la grămada de băligar. Se căță în vârf, pocni din călcâie şi aduse arma în poziția „la picior arm”. Pretutindeni se făcea instrucție. Din dreptul

feţelor instructorilor şi recruţilor vedea ridicându-se în aer, ca nişte norişori îndepărtaţi, aburul răsuflării lor.

Subofiţerul Kalmein privea către el.

— Rog pe domnul subofiţer să-mi permită să-mi şterg nasul.

Kalmein duse mâna pâlnie la ureche.

— Mai tarie, nu înţielieg nimic.

Walter deschise gura mare. Urla de răsunau cuvintele pe deasupra şoproanelor, şi de fiecare dată Kalmein ducea mâna la ureche ca şi când nu înţelegea nimic. Până la urmă nu mai asculta nimeni la Lorenz. Kalmein reluase instrucţia cu grupa sa. În aer răsunau comenzi, soldaţii alergau încoace şi încolo, se grupau în rânduri, care se împrăştiau din nou. Nimeni nu-i dădea nicio atenţie lui Walter şi nici nu râdea nimeni de el. Printre soldaţii care făceau instrucţie domnea o seriozitate de moarte. Altfel îşi închipuise Walter războiul: înaintări în marş, victorii, râsete aspre. Şi când colo, în loc de asta, lui i se făceau şicane.

— Rog pe domnul subofiţer să-mi permită să-mi şterg nasul.

Era o frază stupidă, dar număra de fiecare dată, ca să nu urle una în plus ori una în minus.

În acest timp se gândea la Erna, despre care nu ştia cu ce se îndeletniceşte acum şi care îi scrisese doar o dată – nişte fraze oarecare: că Jürgen Schiemann a fost concentrat la Berlin; că acum îşi face serviciul într-o cazarmă de tanchişti din Frankfurt. Niciun cuvânt de dragoste sau de afecţiune în toată scrisoarea. În schimb se dusese de două ori în sat la Peter. Asta i-o scrisese Gertrud Baumann, logodnica fratelui său, şi printre rânduri stăruia o umbră, ca o bănuială. El însă – bărbăţia întruchipată – stătea pe grămada de băligar şi răcnea să i se îngăduie să-şi sufle nasul.

— Gata, domnule subofiţer! strigă Lorenz răguşit.

Dar Kalmein nu-l auzi.

— Sunt gata, domnule subofiţer.

— Cie eşti?

— Gata, răcni el.

Subofițerul ridică pumnul strâns. Îl trase de două ori brusc în jos şi-l repezi din nou în sus. Acesta era semnalul. Walter lunecă de pe grămada de băligar şi alergă la grupa sa. Kalmein râdea.

— Acum poți să-ți ştiergi nasul.

Walter puse arma între picioare, îşi scoase batista şi-şi suflă nasul.

Instrucția se terminase. Grupa se alinie şi porni în marş, după subofițer, către cazarmă.

— Lorenz astăzi ştierji pie jos la minie în odaie, zise Kalmein.

„Şterge nasul, şterge pe jos în odaie, şterge pe jos în latrine – asta este viața mea", gândea Walter.

Cu vreo câteva zile înainte făcuse o cerere de permisie, ca să vadă ce mai e pe acasă. Şi cei de la firma Schwarzmann şi Fiii – întreprinderea de navigație la care lucrase ca maistru-arimor – îi scriseseră să mai dea ochi cu ei când o veni pe-acasă.

— Permisie?! zise după amiază plutonierul-major. Dumneata vrei abia după patru săptămâni să pleci în permisie, Lorenz?

— Da, domnule plutonier-major.

Se afla în biroul companiei – compania întâi din batalionul al doilea, divizia a treia motorizată. După părerea plutonierului-major era o deosebită cinste să-ți faci serviciul în această companie. Majurul răsfoia printre hârtii. Cu o săptămână înainte, Walter se plânsese în scris în legătură cu comportarea subofițerului Kalmein.

— Dumneata ai făcut o plângere? întrebă plutonierul-major cu voce calmă şi reținută.

— Da, domnule plutonier-major.

— Te-ai plâns de subofițerul Kalmein. Ce ți-a făcut?

— M-a…

— Ei, ce te-a? îl întrerupse plutonierul-major,

ridicându-şi capul din hârtii.

Avea o față zdravănă, lătăreață şi vulgară, cu ochi seci.

— De fapt, ce vrei, mă?

— Azi-dimineață, îngăimă Walter, m-a fugărit pe grămada de băligar…

— D-aia e grămada de băligar acolo, zise plutonierul-major începând deodată să țipe.

Striga ca în fața companiei. Walter cunoştea fiecare cuvânt. Erau aceleaşi expresii pe care le întrebuințaseră şi ei, în SA. Acum stătea smirnă în fața plutonierului-major, cu privirea ațintită la ferestrele biroului, care erau curățate lună.

Plutonierul-major se linişti din nou.

— Ți s-a respins cererea de permisie. Acum ieşi afară.

Walter făcu stânga-mprejur şi părăsi încăperea. Mergea grăbit pe coridor, fără să remarce agitația din cazarmă.

Îi era dor de Erna, de senzualitatea ei. Îi scrisese ieri că înaintase cerere de permisie. Acum îi vedea în fața ochilor chipul, ba râzând, ba plângând, şi pielea albă şi pufoasă, pe care nu putea s-o uite.

— Ce se întâmplă cu tine, mă, Lorenz? strigă cineva în urma lui.

El însă nu auzi. Urca repede pe scări către ultimul etaj. Se gândea că dacă nu se duce acasă, Erna are să-l înşele zilnic. Nu-l văzu pe subofițerul Kalmein, care stătea pe un palier.

— Cie, Lorienz, nu mă viezi?

Walter se opri încurcat, luă poziția de drepți şi îngăimă.

— Rog pe domnul subofițer să-mi permită să trec pe lângă dânsul.

Kalmein zâmbi cinic.

— Mă, porculie, mă! Am să ți-o fac io ție, die-o să fie vai die dosul tău!

Lorenz văzu chipul rânjit al lui Kalmein cu bărbia

plină de coşuri şi tuleiele blond-roşcate de sub nas. Copleşit de mânie, i se urcă sângele la cap şi ridică pumnul.

Voise să fie un bun soldat, un erou, însă instrucția premilitară din SA nu-i folosise la nimic.

— Mă, rahatule, mă! strigă Kalmein, lovindu-l pe Walter cu tocul cizmei cazone în boaşe.

Walter se încovrigă clătinându-se. I se părea că-i fuge scara de sub picioare. Fiind proaspăt frecată şi încă udă, cizmele-i alunecară. O durere paralizantă îl năpădi şi-l ameți. Căzu înspre fereastră şi mâinile i se încleştară de glaful ei.

— Tie scot io la raport, n-ai grijă! strigă Kalmein.

Walter îl văzu trecând prin fața lui, pe scară în jos, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Din nou îi veni în minte Erna. Are s-o bată cum l-a bătut Kalmein pe el acum. Pielea ei mirosea a Chanel şi lui îi plăcea colonia asta, dar i-ar jupui pielea de pe trup dacă l-ar înşela. „I-aş jupui pielea", gândea el, cuprins de o mânie fără sens.

Se auzeau nişte paşi apropiindu-se. Cizmele țintuite bocăneau pe flize.

— Lorenz, acum o întindem, omule. O luăm din loc, spuse cineva lângă el.

Iar pe coridorul de la mijloc se auzi glasul lui Kalmein:

— Undie sie ascundie porcu ciela die Lorienz?

Walter se răsuci şi porni împleticindu-se pe scară în sus. Mergea încovoiat, apăsându-şi mâinile pe pântece.

Ploua. Deşi era mijlocul lui decembrie, dormitoarele cazărmii de infanterie din Kolberg abia erau încălzite.

Gerhard Lorenz avea în față arma demontată şi-i ştergea piesele cu o cârpă. Se gândea la tatăl său, care cu douăzeci de ani în urmă se îndeletnicise aici cu aceeaşi treabă absurdă, şi iar îi veni în minte scrisoarea Helenei, pe care o primise ieri de la Berlin. Acum şi

Jürgen Schiemann era din nou la militărie, iar cuvintele Helenei sunau trist şi resemnat.

Gerhard aruncă de o parte cârpa de unsoare, îşi şterse mâinile şi privi spre subofiţerul Tattenberg, care şedea plictisit la fereastră şi se uita cum execută grupa curăţirea armelor.

— Peste o jumătate de oră avem inspecţie. Hai, grăbiţi-vă. Şi cântaţi ceva, dacă vă trece vreun cântec prin minte.

Nu le venea nimic în minte. Se uitau la subofiţer, iar Tattenberg ridică din umeri.

— Cântaţi-l pe ăla cu Pesante – un, doi!

Intonară cântecul deţinuţilor militari din Kolberg. Îl cântaseră şi soldaţii din primul război mondial; iar ei îl cântau acum din nou. Ofiţerilor însă nu le plăcea.

Gerhard se execută şi el.

Pe mal la Pesante e-o casă-n roşu, fără scară.
Ticsită e-năuntru, nimeni nu scap' afară.
De-ntrebi „Ce nume are casa asta?"
„Casa lui moş Philipp" îţi răspund şi basta.

— Încetarea! strigă plutonierul, care se ivise pe neaşteptate în uşă.

— Grupa Tattenberg, la curăţirea armelor, raportă subofiţerul.

Plutonierul privea ţintă la recruţii care se apucaseră iar să cureţe armele.

— Tattenberg, ştii doar că nu prea se-nghite cântecul ăsta aici. Ori nu ştii?

— Ba da, domnule plutonier.

— Ei şi acum continuaţi, zise plutonierul.

— Continuaţi! strigă subofiţerul Tattenberg, sărind la uşă şi închizând-o după plutonierul care plecase.

— Cântaţi mai departe.

Recruţii începură să cânte iar.

— „Casa lui moş Philipp", răcnea Gerhard, gândindu-

se la închisoarea militară de cărămidă roşie, pe lângă care treceau mărşăluind în fiecare zi.

— Gata, zise subofițerul, strângeți-vă calabalâcul şi pe urmă jos cu voi.

Coborâră în fugă scările de piatră şi se aliniară în fața clădirii principale, pentru inspecția armelor. Pe Gerhard Lorenz îl lua cu frig. De când căzuse după marşul acela cu masca de gaze, aproape totdeauna îl urmăreau de-aproape.

Plutonierii treceau de-a lungul şirurilor răsfirate şi examinau armele.

— Lorenz!

— Ordonați, dom' plutonier.

— Vezi murdăria din țeavă?

— Nu, dom' plutonier.

— Asta e murdărie, băiete.

Gerhard privi pe țeava armei, pe care plutonierul i-o ținea sub nas. Nu vedea nimic.

— Ei?

— Nu văd nimic, dom' plutonier.

— Ai orbul găinilor! strigă plutonierul. Şi întorcându-se către subofițerul care mergea în urma lui, adăugă: Notează, Tattenberg.

— Puşcaşul Lorenz. Murdărie pe țeavă, zise subofițerul.

Compania luă poziție de drepți: pe sub portalul clădirii principale îşi făcea apariția plutonierul-major. Se opri în fața frontului şi-şi drese glasul milităreşte. Inspecția era pe terminate. Plutonierii îi predară majorului lista cu numele celor notați.

— Porcii! Deseară bal mascat pentru toți cei ce n-au avut armele în regulă, zise plutonierul-major.

Scoase apoi o broşură şi citi vreo câteva ordine care nu interesau pe nimeni. Apoi zâmbi.

— Şi acum ceva deosebit: detaşamentul de guarzi vamali are nevoie de oameni. E o formație completamente civilă. E nevoie de voluntari. Înscrieți-vă,

vă rog.

Se ridicară vreo câteva mâini. Plutonierul-major trecu de-a lungul companiei şi notă numele. Gerhard Lorenz îl vedea venind, dar habar n-avea despre ce e vorba. Se gândea la „balul mascat” care urma să aibă loc în seara aceea. Cineva îi dădu un ghiont.

— Hai, înscrie-te o dată! Formația asta este numai bună pentru tine.

Gerhard ridică mâna. „Niciodată să nu te înscrii voluntar, orice s-ar întâmpla”, îi spusese tatăl său. Amintindu-şi brusc, lăsă din nou mâna în jos.

— Şi dumneata, Lorenz? strigă plutonierul-major.

— Da, domnule plutonier-major.

— Dumneata eşti potrivit pentru aşa ceva, zise plutonierul-major, îi notă numele şi trecu mai departe.

„Balul mascat” pentru cei notați începu la ora opt seara. Soldații se adunaseră în ținută de campanie, în fața clădirii principale.

— Schimbarea echipamentului şi adunarea în bluze de doc! Trei minute. Fuga… marş! strigă plutonierul.

Gerhard o luă la goană pe scară în sus. Smulse echipamentul de doc din dulap şi-şi lepădă uniforma. Un minut întârziere la sosire, jos, însemna prelungirea „balului mascat” până la miezul nopții sau ore întregi de instrucție suplimentară. De pe frunte i se prelingeau stropi de sudoare. Pe coridor, subofițerul Tattenberg îi strigă:

— Fugi, Lorenz, grăbeşte-te. La vamă nu mai ai nevoie de asta. Dar aici înveți ce e aia treabă făcută ca lumea. Haide, fuga!

Gerhard îşi dădu drumul pe scară în jos.

— Înapoi sus, şi în două minute, alinierea aici, în chiloți de baie – fuga… marş! ordonă plutonierul.

Gerhard trecu din nou în goană pe lângă Tattenberg.

Ceața deasă şi apăsătoare de noiembrie umezise curtea cazărmii. Soldații stăteau doar în chiloți de baie în fața plutonierului, care le privea cercetător corpurile

pe jumătate goale.

— Într-un minut înapoi, în ținută de campanie – fuga… marş!

Era un ordin stupid. Gerhard urca scările împleticindu-se. Cicatricea de pe frunte i se înroşise. O avea din copilărie; căzuse pe o piatră şi stătuse săptămâni de zile în spital. Acum, la orice iritare, i se înroşea.

Subofițerul Tattenberg zâmbi când îl văzu trecând în fugă prin fața sa.

— Nu te muia, Lorenz.

— Nu, domnule subofițer.

Dădu buzna pe uşa odăii sale. Recruții cântau:

Pe mal la Pesante e-o casă-n roşu, fără scară.
Ticsită e-năuntru, nimeni nu scap' afară.

Îl ajutară să se schimbe. Îşi uită însă casca şi se întoarse fuga înapoi.

— Ai întârziat două minute, Lorenz! strigă subofițerul Tattenberg după el.

— „Casa lui moş Philipp", cântau recruții.

El cobora iar pe scări, împleticindu-se. Se gândea la Walter, care se înscrisese voluntar şi acum era instruit într-un sat lângă Cottbus. Gerhard nu-l înțelegea. Dar Walter era în SA; iar el, Gerhard, participase totdeauna numai când îi convenea. „Pentru Führer şi Reich", zicea Walter. „Pentru Führer şi Reich", gândea Gerhard când plutonierul țipă din nou la el:

— De trei ori înconjurul clădirii principale – fuga… marş!

Cocoşat sub greul echipament de campanie, Gerhard alerga în jurul clădirii principale.

— Mai repede, Lorenz! îi striga plutonierul din urmă.

Ceața umedă se schimbase în ploaie, iar ploaia îi biciuia fața. Gerhard abia îşi trăgea sufletul. Cizmele îl strângeau, iar bătăturile de la picioare îl ardeau.

Erna sugea o bomboană. Totdeauna avea o pungă cu bomboane la ea, când pleca la drum. Venise iarna. Pe haff, se ridicau valuri sumbre, reci şi furioase. Încă nu căzuse zăpada, dar dincolo de geamurile slinoase ale trenului, afară, prin coroanele pinilor înalți, bătea un vânt tăios de răsărit.

Şedea într-un colț al compartimentului, cu fața-i plină şi senzuală, cu umerii obrajilor puternici, pe jumătate ascunşi în blana brună de iepure de casă. Se ducea pentru a treia oară la Peter Lorenz, la țară.

„Ce cauți iar la el? În definitiv e logodit, iar tu eşti măritată cu Walter", spusese bătrână Lorenz.

La care Erna zâmbise doar şi ridicase din umeri. Ce o privea că Peter se logodise cu Gertrud Baumann, o lungană neinteresantă şi geloasă. Se împliniseră şase săptămâni de când plecase Walter şi ea găsea mereu, mereu alt pretext ca să se ducă la cumnatul său.

Peter Lorenz o luă de la gara sătucului. Ea se agățase de brațul lui şi acum mergeau către clădirea şcolii, pe drumul nisipos, pe lângă colibele pescarilor, scunde şi în parte încă acoperite cu paie.

Satul se afla lângă haff. Vreo câteva vele se legănau în larg, pe suprafața întinsă a apei; vântul de răsărit făcuse să se înroşească nasul Ernei.

Peter mergea tăcut lângă ea. Arăta mai palid ca de obicei, mai nervos, iar neliniştea lui se transmitea şi asupra tinerei femei. Încă nu-i spusese Ernei ce se întâmplase. Abia când ajunseră în clădirea de cărămidă roşie a şcolii începu să-i vorbească despre asta.

— Şeful organizației locale vrea să mă toarne. Le-am spus copiilor ceva împotriva războiului.

Stătea în fața ferestrei, cu spatele la Erna, şi se uita la umbrele sumbre ale rafalelor de vânt care zburau peste apă.

Şcoala se afla pe o colină nu prea îndepărtată de negrele bărci pescăreşti, care fuseseră trase pe uscat. O

chemase pe Erna, dar nu ştia nici el ce voia să-i ceară. N-are să-l poată ajuta.

Tânără femeie şedea la spatele lui, picior peste picior, într-un fotoliu de pluş cenuşiu acoperit cu ornamente negre şi asculta ce-i spunea.

— Da. Acum ce să fac? Ar trebui s-o iau din loc.

— Unde?

— Nu ştiu.

— Şi dacă te ajut eu, Peter?

— Cum să mă ajuți?

— Dacă mă duc acum la grăsanul de şef al organizației locale şi mă bocesc nițel în fața lui?

Peter se răsuci cu totul spre ea. Ochii îi erau iar îndreptăți în gol şi aveau acea expresie stranie şi împietrită de care Erna se temea.

— Peter, am să mă bocesc în fața lui, până când am să-l înduioşez.

În ochi îi apărură lacrimi şi, scoțând o batistă din geantă, şi-i tamponă cu ea. Se îmbrăcase cu cea mai nouă rochie – o rochie de după-amiază, neagră, de lână, cu un decolteu adânc, în unghi ascuțit.

— Tu boceşti de pe acum, zise Peter.

Lacrimile ei îl impresionară iar, ca totdeauna când începea să plângă. Privirea îi alunecă peste decolteu şi deodată îi simți prezența. În cameră stăruia mirosul de Chanel amestecat cu mirosul dulce-senzual al pielii ei.

Focul ardea în vechea sobă de teracotă, butucii trosneau şi în antreul pardosit cu flize mirosea a cafea proaspăt măcinată.

— Poate că nici nu e atât de grav, zise el, întorcându-şi fața de la cumnată-sa.

Erna se ridică. Lacrimile încetaseră la fel de iute cum veniseră.

— Lasă-mă s-o fac, Peter, şi are să fie totul în ordine.

Zâmbi şi se îndreptă spre bucătărie. Peter se uită după ea. Era nevasta fratelui său, aflat acum într-o cazarmă în Sachsendorf, lângă Cottbus, de unde

trimitea acasă scrisori entuziaste, care lui i se păreau nemaipomenit de mincinoase şi de false.

Era după-amiază târziu când Erna îşi îmbrăcase haina cafenie de blană şi coborî în sat, ca să se ducă la şeful organizației locale. Peter stătea în uşa şcolii şi se uita după ea.

Umbrele înserării de decembrie năpădeau colina. Vântul îşi schimbase direcția – acum bătea dinspre sud. Se făcuse mai cald. Peter se răsuci şi intră înapoi în casă.

Îl cuprinse iar o neliniște, o nervozitate nestăpânită, ce revenea mereu. Erna plângea acum pentru el la şeful organizației locale. Văzu expresia duioasă şi senzuală din ochii ei şi deodată îi păru dezgustătoare. Îşi aduse aminte de Gertrud Baumann. Fusese o logodnă ciudată, dar nu putuse proceda altfel. Gertrud era aproape un copil atunci... Sări în sus, îşi puse mantaua şi alergă afară.

Se lăsase întunericul şi o burniță uşoară îi uda fața. Mergea în jos, spre apă. Bărcile se zăreau ca nişte umbre întunecate pe taluzul țărmului. Năvoadele spânzurau în prăjini, clătinându-şi în vânt plutele prinse de sfori. Erna era nevasta fratelui său şi acum intervenea pentru el, Peter, ca şi când ar fi fost soția lui. Mergea pe nisipul bine înghețat şi vântul mâna apa până la picioarele lui. Erna zăbovea mai mult decât se aşteptase el. Porni încet în sus, către sat şi ajunse la casa şefului organizației locale. Perdelele erau trase, dar îndărătul lor lumina era aprinsă. Trecând prin grădină, se opri sub o fereastră. Crezu că aude voci şi iar îl cuprinse teama. Îl ura pe şeful organizației locale, care era un tip masiv ca un taur şi fanatic, fața lui având aceeaşi expresie ca şi a fratelui său Walter.

Când s-a întors Erna, trecuse mult de miezul nopții. Haina de blană îi era acoperită de o burniță fină, iar ea arăta ca şi când ar fi mers multă vreme prin ploaie. Părul îi era ud, fața roşie şi respira mai repede ca de

obicei. Peter adormise. Se afla în fața ei pe unul dintre fotoliile cenuşii de pluş, cu capul sprijinit pe braț, cu părul căzut pe față. Erna stătea în uşă şi-l privea.

— Peter!

Acesta se deşteptă şi se uită țintă la ea, ca şi când n-ar fi cunoscut-o. În cameră se simțea ceva străin. Focul se stinsese. Era frig. Privirea lui lunecă pe haina de blană udă de ploaie, în jos, prin odaie şi se opri pe ceas.

— De unde vii la ora asta, Erna?

— Eu? De unde să viu? Ştii doar.

Peter sări în sus şi se duse la ea. Femeia îşi înălță capul. Ochii îi înotau în lacrimi.

— Ce este? Ce s-a întâmplat? întrebă el.

Îi puse mâinile pe brațe, o trase spre sine şi o privi drept în față.

— De ce plângi?

— Nu plâng, zise Erna. S-a aranjat.

— Ce s-a aranjat?

— N-are să ți se mai întâmple nimic. Mi-a promis.

— Şi ce ai făcut pentru asta?

— Nimic.

— Da unde ai fost atâta vreme?

— M-am târât în genunchi în fața lui... l-am implorat... am plâns şi am...

Dar tăcu brusc, suspină adânc şi privirea îi lunecă absentă prin odaie, arătând că nu mai vrea să spună nimic. Mirosea a alcool.

— Ce ai? o întrebă cumnatu-său.

Era beată. Peter îşi dădu seama de asta după ochii ei tulburi.

— Ah, Peter! şopti Erna, încolăcindu-i gâtul cu brațele.

Gulerul ridicat al paltonului de blană atingea bărbia lui Peter. Acesta simțea umezeala hainei, mirosul vag de naftalină, oare mai stăruia încă în porii blănii, şi mirosul puternic de Chanel.

— De ce ai făcut asta? o întrebă el.

— Dar n-am făcut nimic. Te-am ajutat doar pe tine. Fără mine, mâine te-ar fi ridicat.

Vocea ei suna grav şi se poticnea beată. Capul îi căzu pe umărul lui Peter, oare îi simți căldura pielii. Părul ud se lipi de fața lui.

Ştia că-l minte.

Haina de blană îi era descheiată şi apropierea trupului ei îl amețea.

— Ai băut prea mult, zise Peter. Hai de te culcă.

— N-am băut nimic, îi răspunse Erna cu limba împleticită, agățându-se zdravăn de el.

Afară vântul se înteţise. Ploaia răpăia în geamuri. Lumina pâlpâia, gata parcă să se stingă. Erna trase căprui lui Peter în jos, spre ea, şi-l sărută. Buzele ei erau umede şi moi.

— Gândeşte-te la Walter. Haide, treci în pat, zise Peter, îndepărtând-o de lângă sine.

Erna se rezemă de perete şi se uită la el.

— Prostule… îi şopti.

Apoi suspină adânc, se scutură şi lacrimile îi inundară fața.

— Acum de ce boceşti iar? întrebă Peter.

Îi fu milă de ea. Nu putea s-o vadă plângând, însă stătea înlemnit în mijlocul camerei. Ea se aruncă pe divan şi-şi îngropă fața în pernă.

— Doar n-am făcut nimic. De ce nu mă înțelegi?

— Asta n-am s-o înțeleg niciodată, zise Peter.

— Vino, şopti femeia, fără să dea atenție cuvintelor lui şi întinzând brațele după el.

Peter se uită la mâinile ei, care-l căutau pline de dorințe, se răsuci pe călcâie şi deschise uşa.

— Nu pleca, Peter. Te rog, nu pleca.

Peter se opri în uşa deschisă. Şovăia. Afară era noapte, vânt şi ploaie, iar el simțea nevoia să se răcorească. Auzindu-i glasul moleşit de alcool, se năpusti afară. Cădea o ploaie deasă şi grea, şi picăturile mari i se prelingeau pe față. Erna are să adoarmă pe

divan. Iar el voia să-i lase timp s-o facă. Îi era ruşine. Nu se stăpânise – şi vina era doar a lui. Coborî către apă. În spate, în întunericul nopții, se afla clădirea de cărămidă roşie a şcolii. Şi lumina din ferestre se stinse.

Când i s-a dat lui Gerhard Lorenz foaia de drum pentru plecarea la detaşamentul de guarzi vamali, era ora şase dimineața. În curtea cazărmii zăpada înghețase bocnă, iar pe geamurile biroului companiei se formaseră flori de gheață. Gerhard era echipat de campanie, cu carabină nouă, muniție şi două perechi de cizme noi, dintre care o pereche o legase de raniță. Era încărcat ca un catâr şi stătea aplecat în fața biroului furierului.

— Ai vreo idee încotro urmează să plec?

— Mai întâi trebuie să te prezinți la Greifswald; apoi pleci probabil în Polonia, zise furierul.

— Şi când trebuie să mă prezint la Greifswald?

— Abia mâine dimineață.

— Atunci mai pot să trec şi pe acasă.

— Despre asta nu se spune nimic în foaia de drum, zise furierul.

Gerhard îşi luă foaia de drum şi o vârî în manşeta mantalei.

— De altfel în Polonia se trage încă straşnic. Acolo te pasc mai multe primejdii decât aici, în curtea cazărmii. Franctirorii… spuse furierul râzând.

Gerhard nu răspunse nimic. Îi era indiferent dacă în Polonia existau franctirori ori nu. El era bucuros că scapă de cazarmă. Ieşi în curte. Zăpada scrâşnea sub cizmele noi de piele crudă, nevopsită. Era un frig straşnic de februarie şi nasul i se înroşise grozav. Era hotărât să se abată pe acasă. Walter îi scrisese „din campanie”. Acum se afla pe linia fortificațiilor din vest şi se arăta plin de entuziasm, dar Gerhard nu credea. După părerea lui, soldați entuziaşti nu existau. Războiul însă trebuia câştigat. În poarta cazărmii se afla subofițerul Tattenberg. Fața i se învinețise de ger şi sub

casca de oțel semăna cu coaja crăpată de pe trunchiul unui măr.

— Ei, Lorenz, pleci la vamă?

— Da, domnule subofițer, zise Gerhard şi porni încovoiat pe lângă zidul curții cazărmii.

Cizmele noi îl strângeau, băşicile de la picioare îl dureau, ranița era grea şi stătea ca un pietroi pe omoplați* iar carabina îl stânjenea. În ciuda frigului nemilos, începu să-l treacă toate năduşelile. În sine însă zâmbea.

Sosi acasă după-amiază. N-avea la dispoziție decât o noapte, dar ea trebuia sărbătorită. Şedea pe un scaun de bucătărie, față în față cu maică-sa, care privea uimită la noua sa uniformă şi la carabina, pe care Gerhard o pusese într-un colț.

— Da de unde vii, Gerhard? Şi cum arăți!?

— Nu mai sunt soldat, mamă. Am scăpat. Acum plec la detaşamentul de guarzi vamali.

Gerhard zâmbea din nou, iar mama îi privea cicatricea de pe frunte.

— Peter vine tot astăzi. De fapt ar trebui să fie aici, zise ea.

Îl ajută să-şi scoată mantaua, apoi noul-sosit porni către atelier, ca să dea ziua bună tatălui său şi Ernei, care străbătea curtea în fugă. Din curte Gerhard privi marea, care la țărm era înghețată. Nu se schimbase mult de când îl luaseră la militărie. Erna râdea şi plângea întruna, aşa cum se cădea, şi cu toate că trecuse aproape un an de când se măritase cu Walter, zicea că e o „mireasă de războinic" părăsită. Peter venea, ca de obicei, din satul lui de pe haff, iar Helene era la studii, la Berlin. Numai frate-său şi cu el îşi făceau datoria către patrie, Führer şi popor – cum ar fi zis Walter.

Seara se încinse o petrecere. Erna procurase lichior de ouă şi coniac şi familia se adună la ea. Erau de față Karla Niehagen şi Gertrud Baumann, logodnica lui

Peter. Băură coniac şi lichior de ouă şi închinară pentru Gerhard, care pornea în întâmpinarea unui nou viitor. Veni şi Peter şi toți săriră de pe scaune, alergând să-l întâmpine. El o sărută pe maică-sa, pe Gertrud Baumann, dar o sărută şi pe Erna, lucru care îi miră pe toți. Văzând pe spatele lui Peter mâna ei, care tremura uşor, Gerhard începu să râdă şi ridică paharul.

— Hai să bem, Peter!

Gerhard era încălțat tot cu cizmele cazone, din piele nevopsită, cu carâmbii scurți, şi stătea lângă picupul deasupra căruia era agățată o fotografie mărită a lui Walter în uniformă SA. Sub ea se aflau vreo câteva flori veştejite. Gerhard se uita la Peter, în timp ce acesta luă paharul plin şi-l dădu pe gât. Îl surprindea ce palid şi nervos arăta fratele lui.

— Ce e cu tine, Peter?

— Nimic.

— Iar ai belele cu şcoala?

— Nu, în momentul de față, nu.

Doamna Lorenz duse afară paltonul lui Peter şi valiza, pe când ceilalți reîncepură conversația gălăgioasă. Gerhard povestea întâmplări cazone, iar Karla Niehagen stătea în fața lui şi-i zâmbea. Era o frumusețe zveltă, blondă, cam dură. Nu prea semăna cu soră-sa Erna, care lingea lichior de ouă dintr-un păhărel. Gerhard se uita la limba ei trandafirie şi râdea.

— Pleci într-adevăr în Polonia? întrebă Karla.

— Nu ştiu.

— Păcat! Eu m-am înscris voluntară, ca telefonistă auxiliară, şi poate mă trimit tot acolo.

— Ar fi minunat, fiindcă n-aş mai fi atât de singur.

Râse din nou şi se gândi la Jürgen Schiemann şi la faptul că în adolescență fata fusese dragostea lui. Pe vremea aceea şi el se ținuse fără speranță după Karla. Ea era în BdM[2] şi Jürgen în Hitlerjugend. Gerhard încercase să facă pe bărbatul matur, superior, dar nu izbutise.

— Pune o placă, Erna, zise Gerhard.

Părinții se ridicară, dând să plece.

— Distrați-vă cât puteți mai bine. Cine ştie când o să mai aveți parte s-o faceți, zise bătrânul Lorenz.

— Când trebuie să pleci, Gerhard? întrebă mama.

— Dimineață la şapte.

— Atunci am să te trezesc eu.

Începură să danseze. Gerhard o invită pe Karla. În timpul dansului ea îşi dădea părul blond peste urechi şi zâmbea.

— O să ne vedem în Polonia, Karla?

— Poate că da.

Fata avea o pronunție tărăgănată şi aspră, era aproape tot atât de înaltă ca el şi dansa indiferent şi rezervat. În cameră era fum de tutun să-l tai cu cuțitul, iar pe masă sticle pe jumătate goale. Gerhard simțea cum i se suie la cap alcoolul. Îi plăcea să bea, şi-i plăceau aceste petreceri zgomotoase care se terminau abia la ziuă. Se gândea la Polonia, la viața liberă de acolo şi la franctirorii de care îi vorbise furierul companiei.

Gertrud Baumann şedea pe canapeaua verde şi privea tăcută la perechile care dansau. Îşi ținea picioarele ghemuite şi rochia îi era trasă peste genunchi, iar fața ei pistruiată arăta obosită. Era o blondină ştearsă şi insipidă, ceva mai înaltă decât Peter – o prăjină, cum zicea Erna. Ochii ei basedowieni, albaştri, priveau țintă la Peter şi la Erna, care, pe jumătate beată şi senzuală, atârna în brațele lui. Rochia îi alunecase de pe umărul drept şi-i dezgolise brațul, lăsând să i se vadă sânul plin. Peter se aplecă puțin şi-i ridică rochia la loc. Atunci Erna i se agăță de gât şi-i sărută.

— Eşti beată, îi spuse Peter.

— Nu sunt beată. Nici pe departe.

Văzând-o pe Karla că zâmbeşte, Peter se uită la logodnica lui, care îşi întoarse privirea în altă parte, ca şi când n-ar fi observat nimic. Lui îi era penibil şi

încercă să se elibereze de Erna.

— Nu mai face pe grozavul, Peter!

— Gândeşte-te la Walter, şopti acesta.

— Da de ce să mă gândesc la el?

— Fiindcă e bărbatul tău.

— Ei şi! făcu Erna.

După un timp se îmbătaseră cu toții. Numai Gertrud Baumann adormise pe canapea. Gerhard, cu cizmele lui cazone, şedea ca indienii pe covorul verde, ornamentat cu desene negre, şi zbiera „*Engellandlied.*“

— Încetează! zise Peter.

Dar Gerhard nu se opri. Cânta: „Dacă pornim, dacă pornim…”, gândindu-se la oamenii de pe submarine, unde i-ar fi plăcut să fie şi el, dar nu avusese curaj să se înscrie voluntar. Peter îi dădu drumul Ernei.

— Dacă nu încetezi, se întâmplă ceva!

— Da? Ce anume? întrebă Gerhard şi începu să cânte iar, de parcă era în curtea cazărmii.

Karla Niehagen şedea în fața lui, lângă picup, şi-l privea zâmbind, iar Erna, într-un colț al odăii, încerca să-l țină lângă ea pe Peter, pe al cărui chip se întipărise brusc o ură năvalnică. Rochia Ernei, alunecase iar, lăsându-i gol umărul strălucitor de alb. Îl fixa beată pe Peter, care se smulse de lângă ea.

— Peter… spuse cu limba împleticită.

— Se întâmplă că… nu îngădui să se cânte aşa ceva aici, în casă, strigă Peter.

Şi apucând un pahar de pe masă, îl azvârli dintr-o smucitură de perete. Paharul se făcu țăndări sub portretul lui Walter în uniforma SA, iar cioburile căzură pe picup. Gerhard sări în sus şi se uită la Peter, care stătea în fața lui cu mâinile spânzurând. Nu-şi dădea seama ce vină avea, dar cunoştea izbucnirile demente ale fratelui său, care se repetau mereu.

— Ce înseamnă asta, Peter?

— Nimic. Să spargem bâlciul, zise acesta, îndreptându-se spre Gertrud Baumann, care se trezise

şi se uita speriată la logodnicul ei.

— Hai să te duc acasă, spuse el.

— E nebun, şopti Karla. Am ştiut-o dintotdeauna.

— Dacă e cineva nebun aici, atunci voi sunteţi! striga Peter. Voi, cei care credeţi în criminalul ăla.

Erna începu să plângă în hohote, în timp ce Peter e împinse pe Gertrud Baumann pe uşă afară. Placa de patefon se opri scârţâind. În camera mare se aşternu o linişte adâncă. Erna deschise uşa care dădea pe balcon şi ridică ferestrele. În odaie pătrunse aerul rece de mare, care o făcu să tremure pe Karla.

— Atunci plec şi eu acasă. Mă conduci, Gerhard?

— Da, spuse el.

Continua să şadă consternat pe covorul verde cu desene negre. Bateriile antiaeriene navale făceau exerciţii în port. Prin ferestrele deschise pătrundea zgomotul înfundat al bubuiturilor, iar deasupra mării, în noaptea întunecată, jucau pârtiile de lumină ale reflectoarelor.

A doua zi dimineaţă, pe când Gerhard se ducea la gară, un vânt tăios îi arunca zăpada în faţă. Îi era capul greu şi se gândea la Peter, pe care nu-l înţelegea. Fusese o petrecere de rămas bun şi frate-său o stricase cu izbucnirea lui nebunească.

Se prezentă la cazarma din Greifswald şi după-amiază se alinia în curtea cazărmii laolaltă cu ceilalţi soldaţi destinaţi detaşamentului de guarzi vamali. Un tânăr locotenent îi preda funcţionarilor vamali. Stăteau în careu şi se uitau la inspectorul vamal care îi lua în primire.

— Acum faceţi parte din detaşamentul de guarzi vamali, strigă inspectorul vamal, căruia i se înroşise faţa de frigul aspru. Drepţi!

Nu mai stăteau în poziţie de drepţi. Vorbeau între ei, îşi aprindeau ţigări şi îşi băteau joc de funcţionarii vamali care îi treceau în revistă. Brusc, toţi se

metamorfozaseră.

— Acum s-a terminat cu pâinea cazonă, spuse cineva lângă Gerhard.

Inspectorul vamal strigă pentru a treia oară „drepți!”, dar nimeni nu mai asculta la el. Dispăruse orice urmă de disciplină. Gerhard se uită la vameşul care stătea în fața rândurilor. Avea un chip roşu de beţiv, cu un nas ca o măciulie între obrajii lăsați.

— Schiorii alpini să iasă în față!

Gerhard ieşi în față. Nu avusese niciodată schiuri în picioare, dar mutra vameşului îi insufla încredere.

— Dumneata eşti schior alpin?

— Da.

— Bine că măcar unul e, zise vameşul.

Gerhard trecu în spatele lui. Încă îl durea capul. Se gândea la Peter, care-i luase cântecul în nume de rău. Acum i se părea ciudat şi ridicol. Soarele roşietic de iarnă se ivi de după nori, aruncând mănunchiuri de raze în curtea cazărmii, din care foştii soldați ieşeau râzând pe poartă, în urma vameşilor.

Era o zi ploioasă, cenuşie. Cazarma tanchiştilor părea ghemuită sub norii joşi, hăituiți de vânt.

— Mizerabilă vreme de aprilie, zise subofițerul înmânându-i lui Jürgen Schiemann biletul de voie.

Jürgen pocni călcâiele, salută şi ieşi în curtea inundată de ploaie.

Helene îl aştepta în spatele zidului care înconjura curtea. Venise de la Berlin şi se prezentare santinelei, însă nu fusese lăsată înăuntru. Regimentul de tancuri era pe picior de plecare şi Jürgen primise în mod excepțional învoire pentru această noapte.

— Mă, Schiemann, întinde-o repede, că drăguței de-afară i-o fi trecut os prin os! spuse râzând subofițerul de gardă, în timp ce Jürgen ieşea pe poarta cazărmii.

Fusese concentrat în decembrie, la Berlin, la puțin

timp după începerea semestrului şi de atunci o văzuse doar rareori pe Helene.

Acum îl aştepta la adăpostul copacilor, sub umbrelă, şi ploaia îi stropea pelerina albastră, transparentă. Îl privea cu ochii mari, iar Jürgen, cum o văzu, alergă spre ea.

— Helene! exclamă el, strângând-o la piept.

Umbrela, uitată, stătea agăţată strâmb de umerii lor.

Jürgen o ridică pe Helene în braţe, sus. I se păru mai uşoară şi mai graţioasă ca de obicei. Faţa îi era de o paloare străvezie, ca şi cum ar fi dormit prea puţin.

Pe la spatele lui Jürgen treceau soldaţi. Râdeau în gura mare, dar el nu le auzea remarcile.

Stăteau obraz lângă obraz sub castanii înmuguriţi, din care picura ploaia. Părul Helenei scăpă afară de sub gluga neagră, revărsându-se pe umărul lui Jürgen, iar mâna ei mică, străbătută de vine albastre, apucă mânerul umbrelei.

— Jürgen, nu putem sta aici, şopti fata.

El o lăsă încet pe pământul ud de ploaie. Cum pelerina rămăsese agăţată de catarama centironului lui Jürgen, izbucniră brusc în râs. Apoi porniră în josul străzii. Ploaia stătuse. Norii se destrămară şi pe acoperişurile gudronate şi ude ale oraşului începură să sclipească ici şi colo razele soarelui.

— Am făcut rost de o cameră într-un mic hotel, zise Jürgen. Trebuie să ne comportăm ca şi când am fi căsătoriţi.

Helene se uită la el, fără să spună nimic. În mai împlinea douăzeci de ani, iar Jürgen era doar cu vreo câţiva ani mai mare; nimeni nu i-ar crede că sunt soţ şi soţie.

Închise umbrela şi zâmbi. Străzile strâmte ale oraşului-garnizoană erau pline de soldaţi. Jürgen abia îi lua în seamă şi saluta numai când n-avea încotro. Helenei însă i se părea că e bătută la stroi.

— Mergem imediat la hotel, Jürgen?

El dădu afirmativ din cap. Nu putea s-o ia la braţ. Era interzis. Aşa încât mergea lângă Helene, când pe marginea, când pe mijlocul străzii.

Se duseră întâi la gară ca să ridice geamantanul Helenei, apoi luară tramvaiul până la marginea oraşului.

Hotelul de care vorbise Jürgen nu era decât un han, mic şi nu prea curat. Deasupra uşii avea agăţată o firma de tablă, pe care era zugrăvit un urs cu labele întinse către cer. Cei doi tineri stăteau în faţa hanului, priveau în sus la urs şi se temeau să intre. Parcă ar fi fost nişte copii. Nehotărâtă şi ezitând, Helene porni mai departe pe trotuarul de pe partea hanului; Jürgen venea în urma ei, cu geamantanul în mâna.

— N-avem decât această unică noapte, Helene, zise el. Mâine dimineaţă la şase trebuie să fiu iar la cazarmă.

Îi ascunsese până acum faptul acesta, ca să n-o dezamăgească, dar orice minut de şovăială i se părea timp pierdut.

— Hai să intrăm!

Stăteau faţă în faţă şi Helene îl privea gata parcă să plângă.

— De ce trebuie să te întorci mâine dimineaţă?

— Trebuie. Cred că plecăm.

— Dumnezeule! E adevărat, Jürgen?

— Da, spuse el, şi adunându-şi tot curajul, se îndreptă cu hotărâre spre uşa hanului.

Helene venea în urma lui, timidă şi agitându-şi umbrela, ca şi cum ar fi vrut să-şi ascundă astfel stinghereala.

Îi întâmpinară nori groşi de fum şi o umezeală lipicioasă, mirosind a bere. Jürgen se opri în uşă şi pocni din călcâie. Vreo câţiva subofiţeri de la o masă se uitară la nou-sosiţi. Când o văzură pe Helene, începură să râdă cu neobrăzare, încât fetei îi venea s-o zbughească afară.

— Am reţinut o cameră, zise Jürgen către hangiul care stătea în spatele tejghelei.

Şi acesta se uita zâmbind cu neruşinare la Helene, în timp ce-şi ştergea mâinile pe un şervet.

— E nevasta dumitale?

— Da.

— Cine se însoară de tânăr n-are de ce se căi, spuse hangiul râzând.

Aruncă şervetul pe tejghea şi o porni înaintea lor, pe lângă masa subofiţerilor puşi pe glume. Jürgen smuci capul în sus către ei pentru salutul obligatoriu, ceea ce Helenei i se păru penibil. Se roşise toată, dar mergea repede după Jürgen pe scară, în sus.

— Păi, acum distracţie plăcută, le ură hangiul, după ce descuie uşa unei camere cu două paturi.

În faţa paturilor conjugale largi, semănând cu cele ţărăneşti, Helene se uita la pilotele îmbrăcate în pânză, ce se bolteau până aproape de tavan. Totul îi era penibil: subofiţerii gălăgioşi de jos, care jucau scat, hangiul care ieşise şi camera rece şi urât mirositoare.

O cuprinse deodată frica şi ruşinea. Jürgen are să înceapă iar cu gelozia lui chinuitoare, cum făcea totdeauna, de la acea întâi noapte petrecută împreună în casa tatălui lui, şi ei îi era teamă de asta. Totul era mai searbăd, mai rece decât se aşteptase şi încântarea revederii se risipi.

— Hai să plecăm de aici, Jürgen.

— De ce?

— Prea miros toate a militărie. Tu nu observi?

— Nu, zise el.

Veni lângă Helene, o ridică în sus şi o sărută. Era bucuros că o adusese aici. Acum nimeni nu l-ar mai putea alunga din camera asta.

Se aşezară pe marginea patului, în faţa ferestrei care dădea spre stradă.

Helene începu să povestească de acasă. Îi dete veşti despre Walter, care se afla undeva pe linia fortificaţiilor din vest, şi despre Gerhard, care avusese un noroc nemaipomenit.

— Acum e guard vamal în Polonia, în Tatra. E bucuros că a scăpat de militărie.

— Îmi închipui. Gerhard însă a avut totdeauna noroc, zise el. Dar Peter cum o duce?

— Nu ştiu, cred însă că e tare nenorocit.

Tăcură iar. Jürgen deschise fereastra şi aerul cald de aprilie năvăli înăuntru. Se însera. Larma de jos, din cârciumă se înteţise. Un gramofon cânta „Vino înapoi." Totodată se auzeau voci stridente de femei şi bocănit de cizme în tact de dans. Era sâmbătă – zi de permisie pentru soldaţii din garnizoană, cu excepţia regimentului de tancuri al lui Jürgen.

— De ce n-ai făcut rost de o altă cameră? întrebă Helene.

— N-a fost nimic altceva liber. Toate hotelurile sunt ocupate – şi afară de asta, mi-a făcut rost de ea un camarad.

Helene tremura de frig şi lui îi era foame, dar niciunul nu îndrăznea să iasă din cameră.

— Mai bine rabd de foame, decât să cobor acolo, zise fata.

Se afla pentru prima oară într-un „hotel". Se aştepta la orice şi îi era teamă. Mai avea încă o bucată de pâine în geamantan – pâine de pe drum; se ridică şi o scoase ca să i-o dea lui Jürgen.

Afară începu să plouă iar. Helene trase perdelele; în cameră se făcu întuneric.

Jürgen şedea pe pat şi povestea despre regimentul de tancuri, despre întâmplări cazone şi spuse că au să plece pe linia fortificaţiilor din vest. Nu observă că ea se dezbrăca.

— Probabil are să înceapă cu Franţa, spuse Jürgen.

Jos în cârciumă muşteriii cântau, răcnind din toate puterile „Asta a fost floarea-de-colţ, o mică floare-de-colţ" în timp ce din aparatul de radio se revărsa tot o muzică zgomotoasă; apoi două voci feminine cântară „Vin' la mine în noaptea asta!" Larma creştea din ce în

ce, dar pe Helene n-o mai supăra.

Era târziu de tot când Jürgen începu s-o chinuiască din nou cu gelozia lui. Încă nu apucaseră să doarmă. O vreme larma din cârciumă conteni. Helene era în brațele lui Jürgen şi pilota groasă le alunecase aproape până la picioare.

Îl asculta în tăcere.

— Nu mai pot suporta, Helene. Noapte de noapte mă frământă gândul ăsta. Înțelege-mă.

Fata continua să tacă. Nu-l înțelegea. Ceea ce se întâmplase înainte de a fi fost a lui şi căpăta acum pentru Jürgen o însemnătate din ce în ce mai mare, pentru ea fusese lipsit de importanță. Nu pricepea gelozia lui şi-i ura întrebările sfredelitoare.

— De ce ai făcut-o? De ce? Ai fi putut să aştepți!

— Pe cine? Pe tine?

— Da, pe mine.

— Jürgen, te rog, încetează! Povestea asta a fost complet lipsită de importanță. Atunci tu încă nu mă iubeai, iar acum mă chinuieşti.

Tânărul se ridică, îşi sprijini coatele pe pernă şi se uită la ea. Apoi vorbi cu glas domol, insistent şi pasionat:

— Vreau să ştiu, Helene; vreau să ştiu totul, fiecare ceas, fiecare minut, fiecare secundă petrecută cu el.

— Şi de ce? Ca să te chinui! Ca să mă chinui!

— Pentru mine nu e lipsit de importanță, şopti Jürgen. Pentru mine nu.

Fata nu răspunse. Nu-i va spune nimic. De altfel nici nu ştia ce să-i spună. Totul fusese mai simplu şi mai lipsit de însemnătate decât i se părea lui. Întoarse capul într-o parte, fixând tăcută peretele alb-murdar al camerei. Jürgen o chinuia. Helene voia să-i spună cât e de fericită – abia prin el devenise femeie – dar n-ar înțelege-o niciodată.

Acum găsea insuportabilă gălăgia din cârciumă. Pe coridor răsunau paşi grei. Se auziră bătăi în uşă.

— Cine doarme aici?

— Două păsărele, domnule plutonier.

O femeie râdea. În odaia de alături un bărbat cânta cu voce joasă. Se auzi clipocit de apă, iar un glas de femeie zise:

— Nu face atâta zgomot, dragă!

Acum parcă răzbăteau voci din toate odăile. Helene auzea pretutindeni apa clipocind. Deodată îşi dădu seama unde se află. Speriată, țâşni în sus.

— Trebuie să plecăm, Jürgen. Imediat.

El nu pricepea de ce, dar Helene sări jos din pat şi începu să se îmbrace.

— De ce m-ai adus aici?

— Dar ce s-a întâmplat?

— Cum ai putut să faci una ca asta? zise ea aprinzând lumina. Se îmbrăca repede, cu mişcări împrăştiate, inutile.

— Plec, iar tu ai să vii după mine. Plăteşti şi-mi aduci geamantanul.

Pe chipul fetei se citea dezgustul, teama, dar în acelaşi timp se vădea şi ceva din energia moştenită de la bătrână doamnă Lorenz. Jürgen se ridică.

— Rămâi aici, Helene.

— Nu, asta nu-mi poți cere.

Nu-i făcu reproşuri că nu se pricepuse să aranjeze lucrurile mai bine. Îşi trecu pieptenele prin păr, îşi aruncă pelerina pe ea şi deschise uşa. Între timp larma devenise insuportabilă. Pe coridoare se auzeau răcnind oameni beți.

— Nu pleca singură, zise Jürgen, dar ea nu-l ascultă şi dispăru.

Cobora scara. Un bețiv îi ieşi în cale şi se opri, holbându-se la ea.

— Cu tine cât costă, puicuțo?

Helene trecu fuga pe lângă el.

— Ce faci mutre, capră trufaşă! strigă bețivul în urma ei.

Se strecura printre mesele din cârciumă. Iar se dansa. Deasupra perechilor plutea un abur palid, albăstrui. Helene nu ridica ochii. Un plutonier puse mâna pe ea şi vru s-o tragă la masa lui, dar îl pocni peste palmă. Şi hangiul îi strigă ceva, fata însă smuci uşa şi fugi în stradă.

Ploaia încetase cu totul. Se lumina de ziuă. Aerul era rece, dar proaspăt, mirosind a început de primăvară. Helene se înfăşură mai strâns în pelerină şi-l aşteptă pe Jürgen, care aduse tot ce uitase ea.

Mergeau tăcuți pe străzi, fără niciun țel. Când, în sfârşit, dădură de parc, se luminase bine. Jürgen se trânti pe o bancă. Uniforma îi era boțită. Helene se aşeză alături, iar el puse geamantanul la picioarele fetei; de amărât ce era, începu să înjure milităria. Până la urmă se linişti. Arăta însă obosit.

— Dormi un pic, zise ea.

— Unde să dorm?

— Aici, spuse Helene, arătându-i umărul.

Tânărul îşi lăsă capul să cadă pe umărul Helenei. Apoi fata simți că Jürgen adormise. Îşi întinsese picioarele, trupul îi era puțin răsucit, respira adânc şi ritmic. Helene se gândea la gelozia de neînțeles cu care o chinuia. De după copacii din parc răsări soarele. Helene şedea liniştită, cu ochii deschişi şi-şi privea iubitul. Uită de timp. Soarele se înălța pe cer, dar abia când timpanele îi fură izbite de nişte glasuri răguşite, ridică speriată ochii.

— Biletul de voie, zise plutonierul.

Era o patrulă a Wehrmachtului. Helene văzu uniformele cenuşii, cu bentiță neagră, plăcuța de pe pieptul plutonierului şi mutrele în aşteptare, privind toate fix la Jürgen.

Acesta se ridică clătinându-se şi pocni din călcâie. Plutonierul se uită la biletul de voie.

— De mult trebuia să fii la cazarmă, soldat. Ai depăşit învoirea cu o jumătate de oră. Şi afară de asta, ştii doar

ce se întâmplă cu regimentul dumitale.

— Da, domnule plutonier.

— Prin urmare, întinde-o la cazarmă. Iar dama las-o dracului. Haide, trap!

Jürgen se întoarse. Dădu tăcut mâna cu Helene. Ea stătea buimăcită în fața lui şi nu putea pricepe ce se întâmpla. Ura mutrele astea care ieşeau din gulerele uniformelor şi plăcuța de pe pieptul plutonierului. „Dama", zisese el.

Se opri pe alee, amețită, parcă ar fi fost bătută.

— Jürgen, şopti ea.

Îl văzu îndepărtându-se între soldații din patrulă, cu paşi greoi, eu umerii ridicați. Helene nu plânse. Abia când nu mai putu să-l vadă îşi trecu mâna peste ochi, cum făcea totdeauna când era emoționată.

Într-o seară caldă de aprilie Erna urca pe drumul spre şcoală. Peter lucra în grădină. Îngenunchease cu grebla în mână în fața unui strat şi părul negru îi căzuse pe față. Auzindu-se strigat, se întoarse.

— Erna! De unde vii?

Erna se afla între tufişurile înflorite de bobițel; văzând-o, Peter sări în sus şi alergă în întâmpinarea ei.

Dar când îi dădu bună ziua, ea nu râse. Fața îi era serioasă, ca şi când se întâmplase ceva – şi deodată începu să plângă.

— Trebuie să pleci, Peter. Imediat. La noapte chiar.

— Ce s-a întâmplat, Erna? întrebă el scuturând-o de umeri.

Lacrimile, fața descompusă a femeii îl tulburau; dar se simți din nou atras de ea.

— Iar n-ai putut să-ți ții gura.

— Şi d-aia ai venit tu?

— Da, Peter.

În sfârşit înțelese. Se sperie. Trăncănise iar la şcoală, la adunări, şi cu vreo câteva zile înainte se îmbătase şi, dând frâu liber unei mânii absurde, se pornise să

peroreze, întrebuințând cuvinte primejdioase.

Erna stătea în fața lui, plângea şi-şi ştergea ochii cu batista.

— Încă în noaptea asta trebuie să pleci. E de rău. Mai rău ca atunci.

— De unde ştii?

— Treaba mea.

Peter simțea că-l gâtuie o spaimă paralizantă. Ştia ce-nseamnă spaima. O trăise deseori dimineața, când auzea afară paşi apropiindu-se de clădirea şcolii.

— Şi când, când vin? întrebă. Ai aflat şi asta?

Erna scutură din cap. În ochi i se citea teama pentru el. Îl iubea. Era o iubire telurică, senzuală, plină de dorințe.

Privirea lui Peter lunecă pe fața femeii, pe buzele ei cărnoase şi pe pielea-i albă.

— Ai aflat de la şeful organizației locale?

— Da.

— Tot te mai ții cu el? strigă Peter.

Muşchii feței îi zvâcneau nebuneşte. Îl ura pe şeful organizației locale, o ura pe Erna care-i venise în ajutor. Se dădu un pas înapoi.

— Pleacă de aici! zise în cele din urmă, apoi se răsuci pe călcâie şi intră în şcoală pe uşa din dos.

Erna îi părea dezgustătoare. Se duse în bucătărie, unde începu să se spele pe mâini. Pe dalele coridorului răsunau paşi şi Erna se ivi în uşă. Peter însă nu se întoarse.

— Am un plan, îi zise ea. Am fost la şeful organizației locale. Şi dacă totul va merge bine, mâine vei fi într-un sanatoriu.

Peter se ştergea pe mâini cu un şervet agățat deasupra, maşinii de gătit. Auzind ce spune, săltă capul şi o privi.

— Ce tot vorbeşti? într-un sanatoriu?

— Într-un sanatoriu de boli nervoase.

— Dar sunt perfect sănătos. Ce să caut acolo?

— Ca să nu-ți mai poată face niciun rău, zise ea.

Zâmbea, dar ochii îi erau umezi de lacrimile ce izbucneau mereu.

— Ai să mergi, Peter?

— Nu.

— Te rog! Te rog! Trebuie s-o faci, şopti ea timid şi rugător.

Se apropie şi-şi încolăci brațele pe după gâtul lui. Peter nu se împotrivi – era teama care-l năpădea iar şi dorul de căldura pe care numai ea putea să i-o dea. Era singur, şi numai Erna venise să-l ajute. Walter, fratele lui, era departe, undeva pe linia fortificațiilor din vest, şi Peter nu se gândi la el când o trase către sine.

— Şi ce trebuie să fac, Erna?

— Tu nu trebuie să faci mai nimic. Lasă în seama mea. La noapte aduc un medic, care are să te consulte şi are să te interneze într-un sanatoriu.

— Un medic? întrebă Peter.

— Da. Am şi vorbit cu el. E totul aranjat.

Pentru Peter era de neconceput ce spunea Erna. Ea îşi lăsase acum capul pe umărul lui, astfel că-i simțea mirosul greu şi gras al părului, căldura feței şi umezeala buzelor care-l sărutau.

Peter se gândi la maică-sa, care nu trebuia să afle nimic, şi la tatăl său, care era, ca şi el, împotriva războiului. Bătrânul ar înțelege totul.

— Cei de acasă ştiu ceva, Erna?

— Nu.

— Şi ce ai spus când ai plecat încoace?

— Că vin la tine în vizită. Atât, şi nimic mai mult!

Tăcură iar. Afară, în fața ferestrelor, se întuneca. Prin uşa deschisă a bucătăriei pătrundea aerul cald al serii, broaştele începuseră să orăcăie în stuful de jos, de pe haff, şi o voce de fată se auzea cântând. Era un glas subțire şi răguşit ce se înălța în văzduh şi se întrerupea brusc, pentru ca să se înalțe din nou.

— E Fieten. Ea cântă totdeauna la ora asta, zise

Peter.

Ieşiră din bucătărie în faţa şcolii şi priviră în jos, spre apă. Era limpede şi liniştită. Vreo câţiva pescari trebăluiau la bărci, iar fata continua să cânte.

— Nu e în toate minţile, spuse Peter.

Acum acest lucru i se părea sinistru. Era o seară calmă, parcă n-ar fi fost război. Deasupra casei şefului organizaţiei locale spânzura de o prăjină lungă de fier drapelul cu zvastica. Peter o cuprinsese pe Erna cu braţul; acum apăsarea mâinii lui deveni şi mai stăruitoare.

— Erna, nu pot răbda una ca asta.

— Ai s-o scoţi tu la capăt. Dimineaţă la cinci trebuie să plecăm cu primul tren. Dar trebuie să ieşim din casă mai devreme, ca să nu pună mâna pe tine.

— Da.

— Şi apoi, la sanatoriu, să baţi câmpii, zi de zi. Făgăduieşte-mi.

— Da, ca Fieten. Nici ea nu e-ntreagă la minte.

Erna îl privea zâmbind.

— Vasăzică pot să mă duc să-ţi fac geamantanul.

Ochii ei înotau în lacrimi. Peter îi luă batista din mână şi le şterse.

Mergând încet, se întoarseră în casă.

Medicul veni târziu şi vizita nu dură decât vreo câteva minute. Era un bărbat calm, mai în vârstă, şi îi dădu lui Peter toate instrucţiunile pe care le socotea necesare. Erna stătea lângă ei.

Îl privea ba pe doctor, ba pe Peter drept în faţă, şi de fiecare dată când medicul spunea ceva, izbucnea în suspine.

— Nu plângeţi. Are să decurgă totul bine.

— Ah, dacă nu ne-aţi fi ajutat dumneavoastră! zise Erna, privindu-l pe medic cu ochii împăienjeniţi de lacrimi. Era o privire lungă, îndurerată, senzuală. Medicul căta însă în lături.

— V-a mai ajutat încă cineva. Mai mult decât mine.

— Da, ştiu, şopti Erna.

Îl conduse pe doctor, care îi ură să iasă. totul bine. Peter rămăsese în fotoliu, înmărmurit, cu gâtlejul sugrumat, şi abia când se întoarse Erna şopti:

— Cum ai reuşit una ca asta?

— E un om de treabă, gândeşte la fel ca tine, spuse ea. La fel de scrântit. Ah, fi-v-ar politica să vă fie!

I-o spuse fără să-l privească, în timp ce se apleca din nou asupra geamantanului pe care i-l pregătea. Peter şedea în spate şi se uita la fusta Ernei, care-i dezvelea nuca genunchiului. Se ridică încet şi se apropie de ea.

— Lasă. Trebuie să ne grăbim. Cu cât plecăm mai repede, cu atât mai bine, spuse Erna.

Nu se făcuse încă ziuă când părăseau şcoala. Era o noapte de primăvară caldă, uscată. Peter ducea geamantanul. Coborau colina, pe lângă ferestrele întunecate ale caselor de pescari. Luna nouă, spânzurând ca o seceră departe, spre asfinţit, deasupra haffului, atingea cu vârful de jos orizontul. Ieşiră din sat şi se opriră pe un tăpşan.

— Aici putem aştepta, zise Erna.

Şcoala rămăsese de partea cealaltă a colinei, în noaptea clară. De aici puteau vedea oasele din sat, ale căror acoperişuri gudronate luceau sticlos sub razele lunii. Peter puse geamantanul jos, iar Erna îşi scoase mantaua şi o întinse pe iarba umedă a pajiştii.

În spatele lor începea pădurea de pini, iar în faţă ţărmul cobora abrupt spre apă. Erna se aşează pe manta. Peter şedea pe geamantan şi privea peste haff. Era o vreme calmă, iar războiul era ireal de departe şi niciunul nu se gândea la el.

— N-am să te mai văd mult timp, Erna.

— Nu.

Se ridică de pe geamantan şi se aşează lângă ea pe manta. O cuprinse cu braţul şi Erna se lipi şi mai strâns de el, ca şi când i-ar fi fost frig.

— Nu te gândi la Walter, şopti ea, şi nici la celălalt.

Doar pentru tine am făcut-o.

— Da, dar Walter e fratele meu.

— Şi bărbatul meu, zise Erna.

Îi trase capul la pieptul ei. Pielea era albă şi mătăsoasă şi din rochia pe jumătate descheiată se răspândea miros de Chanel, iar Peter îl uită pe fratele său Walter, care în vremea asta se afla în spatele unei palisade, pe linia fortificațiilor din vest, şi urmărea cu privirea dârele luminoase ale trasoarelor infanteriei franceze.

— Uită, o auzi Peter spunând, în timp ce se lăsa să alunece pe spate şi-l trăgea peste ea. Spre asfințit, secera lunii se cufunda în haff, iar în spatele coroanelor de pini, spre răsărit, cerul începea să se rumenească. Prin tufiş zbura o gaiță. Pajiştile miroseau a zori de zi şi o boare trecea peste apă, unduindu-i suprafața. Nimeni n-are să afle, şopti ea. Nimeni.

Peter auzi glasurile pescarilor, care jos, în sat, coborau dis-de-dimineață la bărci.

— Mă iubeşti? întrebă ea.

— Nu ştiu.

O rață sălbatică începu să măcăie printre trestiile de pe haff, bătu din aripi şi-şi luă zborul, însă Peter n-o auzi. Pescarii ieşeau cu bărcile, vâslind alene în lumina purpurie a zorilor. Şi niciunul dintre ei nu văzu geamantanul care sta uitat pe tăpşan.

Era seară. Walter Lorenz suia către gara din spatele frontului. Ea se afla în afara razei de acțiune a artileriei franceze; numai câteodată, noaptea, trăgea într-acolo, izolat, un tun cu bătaie lungă, dar fără succes. Până acum, războiul fusese o jucărie pe linia fortificațiilor din vest. Walter ura acest război în joacă: era neinteresant, nici măcar nu-i gâdila nervii. În fiecare zi făceau instrucție şi în fiecare săptămână aveau inspecții. Acum Walter era instructor. Se răzbuna pentru tot ce îndurase. Cu aceeaşi brutalitate. Solicitase pentru a

treia oară permisie şi de data aceasta i se acordase.

Mergea pe sub copacii de pe şosea. Era o seară calmă. Mireasma florilor de măr se împletea cu mirosul primăvăratic al ogoarelor. Walter se gândea la Erna şi la felul în care avea să se răzbune pentru tot ce făcuse ea între timp. Nu-l vedea pe subofițerul Kalmein, care se apropia din direcția opusă. Abia când acesta ajunse lângă el, îl observă.

— Aha, Kalmein!

Subofițerul nu spuse nimic. Se opri şi Walter se uita țintă la tuleiele roşii de sub nasul lui şi la bărbia rasă prost. Kalmein încercă să treacă pe lângă Lorenz, dar acesta îl apucă vârtos de mâneca tunicii.

— Noi doi avem o răfuială, zise el.

Puse jos bagajul şi se uită pe şosea, la vale. Nu se zărea nimeni.

— Ştierje-o, Lorenz! zise Kalmein încordându-se, dându-şi aere milităroase şi fixându-l pe Walter ca şi când s-ar fi aflat în curtea cazărmii. Lorenz însă ridică mâna şi-l pocni în față.

— Na! zise el. Pentru atunci.

Subofițerul făcu un pas înapoi şi se aplecă, dar înainte de a se putea apăra, Walter îi şi dăduse un picior în boaşe.

— Porcule! strigă Kalmein gemând şi, încovoindu-se, porni împleticit către arborele din spatele său.

De pe o creangă îi căzură pe față şi pe uniformă vreo câteva flori. Walter urmări cu privirea florile alb-roşcate, care, alunecând de pe uniformă, se opriră în dreptul cizmelor lui Kalmein.

— Cu bine, zise el.

Îşi luă bagajul şi, trecând pe lângă subofițer, porni pe şosea înainte. Furia i se potolise tot atât de repede cum izbucnise. Kalmein n-are să-l raporteze. Nici el nu-l raportase atunci. Erau chit.

Dar mai era Erna – şi are să se răzbune şi pe ea. Se dusese iar la Peter în sat şi era sigur că îl înşela cu

frate-său.

A doua zi seara, când ajunse acasă, bătrână Lorenz se afla în curte, ținându-şi mâinile sub şorțul albastru cu dungi albe. Pe față i se citea bucuria revederii. Îşi pusese capul pe pieptul lui, sub nasturele de sus al uniformei. Era mai scundă ca Walter şi acesta se aplecă s-o sărute.

— Erna unde e?

— E sus. Nu se aştepta încă să vii.

— Aşa?! zise el.

Îi dădu drumul din brațe şi, trecând pe lângă maică-sa, intră în casă. Îşi lăsase bagajul lângă bătrână care acum privea după el, ştergându-şi ochii cu şorțul albastru.

Walter urcă scara în goană. Fără să bată, trânti de perete uşa odăii de toate zilele.

— Erna!

Nevastă-sa şedea în apropierea picupului deasupra căruia era agățat portretul lui în uniformă SA. Alături erau flori care miroseau îmbătător. Prin uşa deschisă a balconului pătrundea mirosul sărat al mării. Erna era ocupată cu manichiura. Văzându-l, sări în sus şi tot ce avea în poală se împrăştie pe jos.

— Ai venit?

— Am venit. Nu-ți convine?

— Walter, te-am aşteptat atâta! În fiecare zi, în fiecare noapte.

— Adevărat?

— Adevărat. A fost tare greu. Îngrozitor de greu.

Din ochi îi picurau lacrimi, oare alunecau pe obraji şi se adunau în jurul gurii. Walter încercă să i le şteargă cu un sărut. Apoi, cuprinzându-i coapsele cu mâinile, o ridică în sus, în timp ce Erna se uita zâmbind la el, în jos. I se părea mai atrăgătoare ca oricând.

Îşi aminti însă de scrisorile Gertrudei Baumann şi-şi desfăcu brațele, iar ea, pierzându-şi echilibrul, se lovi de perete. Un vas de flori căzu jos şi apa se împrăştie pe covor.

— Şi ce e cu Peter? întrebă Walter domol, accentuând fiecare cuvânt, astfel că Erna simți cum se dezlănțuie mânia lui năvalnică.

Se aplecă după vaza răsturnată şi aranjă din nou florile, care căzuseră pe jos.

— Ce e cu Peter, vreau să ştiu?!

— Ce să fie cu el? De ce întrebi?

— Fiindcă am toate motivele să întreb!

— E într-un sanatoriu.

Erna puse vaza la loc, se apropie de Walter şi-şi încolăci brațele pe după gâtul lui.

— Eşti gelos?

Îi venea s-o bată pentru întrebarea asta. Orice cuvânt al ei îl scotea din fire.

— Peter e într-un sanatoriu. A avut un şoc nervos, zise Erna. L-am ajutat să se interneze.

În urechi îi vibra vocea ei profundă, tremurând de surescitare. Nu înțelegea ce se întâmplase. Totul îi părea ininteligibil şi totuşi ştia că femeia îl înşală.

Se auziră bătăi în uşă. Era bătrânul Lorenz. Avea în mână bagajul fiului său pe care îl puse într-un colț, lângă uşă. Apoi rezervat, ceremonios şi fără căldură, îi ură bun venit lui Walter.

— Haideți jos. Vă aşteaptă mama cu masa. A venit şi soacră-ta.

Se duseră jos. Mama Ernei se şi aşezase la masă. Era o femeie durdulie, îmbibată de mirosul de peşte din port, avea o față roşie şi plină de prospețime şi gura i se mişca întruna. Povestea despre fiica ei Karla.

— Închipuiți-vă, Karla s-a înscris voluntară an Wermacht, ca telefonistă auxiliară. Şi-acuma pleacă în Polonia; şi Gerhard al vostru e tot în Polonia.

— Da, la detaşamentul de guarzi vamali din Tatra, zise doamna Lorenz.

— Karla cred că pleacă la Cracovia. Dar poate să se ducă s-o vadă acolo.

— Da, poate, zise doamna Lorenz.

Walter mânca în tăcere, fără să asculte la flecărelile soacrei sale, care vorbea despre Jürgen Schiemann şi spunea cât de mult îl iubise Karla odată.

— Acuma Jürgen vorbeşte cu Helene, zise ea, în timp ce se uita la bătrână Lorenz, ca şi când ar fi vrut ca aceasta să-i confirme spusele.

Dar doamna Lorenz tăcea de parcă n-ar fi auzit nimic.

Walter şedea tăcut. Nu-l interesa sora Ernei. Era altfel decât nevastă-sa – o blondină frumoasă, rece. Odinioară fusese prima dragoste a lui Jürgen Schiemann; ba şi fratele său Gerhard îi dăduse pe-atunci târcoale. Acum el era în Polonia, în detaşamentul de guarzi vamali, iar Jürgen Schiemann la tancuri. Totul se schimba, dar lui puțin îi păsa. Se uita întruna la Erna, care nu se grăbea; i se părea că anume tărăgănează totul.

Se făcuse târziu. Erna vorbea cu maică-sa, ca şi când nu el, ci ea venise în permisie.

— Am plecat, sunt obosit, spuse. Călătoria cu trenul a fost afurisit de lungă.

Se duse până la uşă fără să-şi ia rămas bun. Abia acolo se întoarse şi zise:

— Noapte bună.

O dorea pe Erna. Abstinența de atâtea luni îi întărâtase dorințele până la limita suportabilului, dar în acelaşi timp îşi ura nevasta şi voia s-o chinuie.

Într-un târziu Erna veni sus. Walter o auzise luându-şi rămas bun de la maică-sa. Apoi paşii ei răsunaseră pe coridor. El şedea pe balcon, cu tunica descheiată. Îşi scosese cizmele şi le azvârlise neglijent într-o parte.

— De ce vii abia acum? Crezi că am să te aştept o veşnicie?

Se ridică, o apucă de braț şi o înghesui în perete. Ea stătea tremurând în fața lui, cu buzele întredeschise, temându-se parcă de izbucnirea ce avea să urmeze.

— Dacă nu-mi spui adevărul, te arunc pe fereastră! strigă Walter cu fața roşie de mânie.

Ernei îi era frică de ochii lui şi se feri de ei, privind pe

fereastră, afară, marea care, sub razele lunii, părea de plumb. Se gândi la Peter, la secera lunii de deasupra haffului şi la dimineaţa care pentru ea rămânea de neuitat.

— Şi ce e cu Peter? De ce a avut un şoc nervos? Din vina ta?

Erna nu răspunse nimic. Privirea îi era fixă, îndreptată asupra mării adormite. N-are să-i spună de ce se afla Peter în sanatoriu. Walter era un adept al sistemului politic pe care Peter îl ura, şi cu toate că ei îi era indiferentă orice politică, nu voia să-l trădeze.

Mânia lui n-o impresiona. Ştia că are s-o bată şi că ea va primi totul fără să se apere. Tăcea.

Expresiile lui degenerară şi deveniră obscene.

— Eşti o târfă; atât şi nimic mai mult!

Îi dădu drumul din strânsoare, o lovi în faţă şi ea simţi lovitura din creştet până în călcâie. Stătea la perete, cu mâinile la spate şi-i întindea faţa. Nu plângea, cum făcea altminteri totdeauna. Nu voia să plângă. Abia când simţi sânge pe buze, sânge cald, curgând şiroaie, începu să tremure iar.

— Acum e rândul meu, înţelegi? striga el.

Erna nu mai vedea marea. Walter îi sfâşie bluza albă de batist, pe care o îmbrăcase pentru primirea lui, şi o aruncă într-un colţ al camerei. Rupse de pe ea tot, lăsând-o goală până la brâu, şi atunci o săltă deodată în sus şi o duse dincolo, în dormitor, unde o aruncă pe pat. Perna se înroşi de sângele oare îi mai curgea din nas, dar ea nu mai ştia ce se întâmplă. Îndura ca în vis brutalitatea lui şi îl iubea din nou.

— Walter, nu e nimic adevărat; nimic nu e adevărat, şoptea ea. Numai pe tine te-am aşteptat, mereu.

Bărbatul ştia că minte. Dar puţin îi mai păsa, acum, când se răzbunase.

Dimineaţa cineva bătu în uşă. Prin ferestrele deschise se vedea strălucind soarele. Walter se ridică în sus şi tras. e cuvertura pe Erna, care, istovită, dormea. Auzi

glasul tatălui său.

— Vino înăuntru tată. Ce s-a întâmplat?

În uşa întredeschisă apăru chipul bătrânului.

— Trebuie să pleci. Numaidecât. A început în Franța.

— Ce a început?

— Războiul, zise bătrânul Lorenz şi, întorcându-se, ieşi pe uşă afară.

Începuse ofensiva din Franța. În urma tancurilor se învolbura un nor de praf, care se lăsa apoi jos, departe, în câmpie. Era căldură mare, uscăciune şi Jürgen Schiemann simțea pe buze pulberea de nisip din aerul învârtejit. Stătea în gura de acces a turelei unuia dintre cele trei tancuri care urmau o unitate de infanterie motorizată în înaintare.

— Dunkerque, zisese cineva. Ne ducem la Dunkerque.

Lui Jürgen îi era indiferent unde se duc. Gândurile lui erau la Helene, pe care n-o mai văzuse din dimineața aceea de aprilie. Ea îi trimisese scrisori, multe scrisori, dar niciodată nu cuprindeau un cuvânt despre unicul lucru care-l interesa; niciodată nimic despre acel trecut prin care se credea înşelat. Zilnic îi stăruia Helene în gând şi indiferența lui față de treburile militare era indiferența disperării. Nu vedea ce se întâmplă în jurul lui. Şoseaua pe care înainta batalionul purta semnele retragerii inamice. În şanțuri zăceau aruncate arme, căşti, gamele. Stârvul unui cal se prăjea în soarele de amiază, cu picioarele întinse în aer ca la galop. Prizonieri englezi treceau prin şanțuri cu mâinile ridicate sus, la spate, cu fețele prăfuite şi murdare. Veneau în grupuri mici şi mergeau mereu mai departe, înapoi, până când îi înghițea norul de praf. Un general german trecu spre primele linii. Jürgen urmări cu privirea casca de oțel, care i se bălăbănea pe cap, când automobilul înainta prin hârtoapele de pe şosea. Arăta ciudat şi ridicol. În față se trăgea. Focuri de armă, care

izbucneau izolat. Generalul se întoarse. Casca nu i se mai bălăbănea pe cap. Jürgen salută, dar generalul nu-l luă în seamă.

În față se trăgea iar. Batalionul venise în contact cu inamicul. Autovehiculele infanteriei din fața lui se opriră.

— Coborârea, marş! li se ordonă.

Îi văzu pe infanterişti sărind din camioane, adunându-se pe grupe şi pornind fuga înainte. Lud Jürgen îi făceau impresia unor soldați de plumb de pe un teren de joacă. În față, totul se desfăşura automat şi calm. Împuşcăturile deveniră mai violente. Se întețeau de ambele părți. Auzea țăcănitul mitralierelor care-şi reglau tirul. Se aşează pe marginea gurii de acces a turelei, cu casca la urechi, în aşteptarea ordinelor.

— Mă, Jürgen, am putea să coborâm şi să ne întindem la soare, zise cineva de jos, din tanc.

Era şoferul tancului, Eschermann, instruit odată cu el – un flăcău mic şi îndesat, electrician de meserie, care aproape totdeauna râdea şi pe care Jürgen îl simpatiza.

Acum soarele dogorea năprasnic deasupra tancurilor. Jürgen se uita la umbra copacilor care se ridicau într-un pâlc pe câmp şi-l împiedicau să vadă în față. Vreo câțiva sanitari trecură purtând un om pe o brancardă. Apoi se succedară mai mulți sanitari şi tot mereu mai multe brancarde. Niciunul dintre răniți nu se văita. Zăceau cu chipurile galbene ca ceara, acoperiți până la gât cu păturile de cal, şi gemeau uşor. La unii păturile erau trase până peste cap. Aceştia erau morți.

În față împuşcăturile încetară pentru o clipă. Urmă o linişte paralizantă. Jürgen avea impresia că de partea cealaltă, în copaci, începuse să cânte o pasăre, dar văzu numai vreo câteva ciori oare zburau în spate, fâlfâind cu bătăi largi de aripi. Se uită după ele, la fel cum se uitase după prizonierii englezi şi după general. Simțea că i se lipiseră ochii de sudoare şi murdărie.

Împuşcăturile izbucniră din nou, acum mai violente şi

mai rapide, ca şi când le-ar fi fost necesar răgazul de linişte ca să se întețească. Iar începură să sosească sanitari purtând răniți şi morți înapoia frontului. Totul părea că decurge în ordine, ca pe un teren de instrucție. Jos în tanc. Eschermann dormea. Jürgen îl auzea sforăind. Tunarul-ochitor Müller, student ca şi el la Politehnică, începu să înjure.

— Cât să mai aşteptăm aici? E de-a dreptul plictisitor.

Jürgen nu răspunse nimic. Aştepta ordine. În față începuse acum un foc greu de branduri. Venea din partea inamică. Mitralierele germane trăgeau ca turbate.

Jürgen se gândea la Helene. Mereu aceleaşi imagini – de care nu se putea elibera. Aşa încât auzi ordinul abia când fu repetat a doua oară în cască.

— Tancurile înainte! Executarea!

Trase deasupra capului capacul gurii de acces a turelei şi-l închise, dădu câteva ordine şi tancul porni înainte, pe lângă autocamioanele goale, care adăstau.

Jürgen nu era încordat deloc; era cuprins doar de o imensă indiferență, plină de aşteptare.

Privea prin fanta-vizor şoseaua cenuşie, acoperită cu pietriş, care venea în întâmpinarea tancului, ce mergea din ce în ce mai repede. Focul se apropia. Văzu în şanțuri soldații cu căştile lucind mat în soare. Văzu colina, care se ridica lin la orizont, lanuri de grâu, ogoare verzi, iar în spatele lor, pe vârful rotunjit al colinei, pomi înfloriți. Acolo erau cuiburile mitralierelor inamice. Iar dincolo, în vale, se aflau, desigur, amplasate brandurile.

Tancul părăsi şoseaua şi pătrunse pe ogoare. Jürgen dădu comenzile. Auzi glasul tunarului-ochitor, care repeta distanța.

— Foc! strigă Jürgen.

Trăgea pentru prima dată în oameni, dar nu avea conştiința acestui act. Unul dintre pomii înfloriți de dincolo, de pe vârful colinei, se ridică în aer, apoi căzu la pământ. Proiectat pe orizont, un soldat englez stătea în

picioare, cu brațele în sus, desfăcute. Casca plată îi alunecase pe ceafă. Se clătină, se frânse şi căzu peste trunchiul pomului.

— Lovitură în plin, zise tunarul-ochitor.

Lui Jürgen i se transmiteau noi ordine. Trebuia să urce pe colină şi să treacă peste cuiburile de mitraliere, fără să mai tragă mult. Şenilele demarară şi tancul începu să-şi croiască drum în sus. Focul brandurilor şi ai mitralierelor devenise şi mai puternic. Jürgen se îndreptă către cel de al doilea cuib de mitraliere. Pomii cu crengile înflorite se apropiau de el. Acum focul mitralierelor ciocănea în carcasa tancului ca mii de absurde înțepături de ace. Ajunseră în vârful colinei, care pe povârnişul celălalt cobora lin. Jürgen putu recunoaşte în vale pozițiile brandurilor inamice. Tancul se întoarse şi se îndreptă către cuiburile de mitraliere încă existente. La apropierea lor soldații englezi săreau în sus şi Jürgen avea impresia că țopăiau înaintea, tancului. Soarele sclipea în fața ochilor. Trecură peste un pom, în spatele căruia era o mitralieră în poziție, şi şenilele zdrobiră florile albe şi le presară adânc în pământ.

Apoi nu mai veni niciun ordin. Tancul stătea pe vârful rotunjit al colinei şi focul brandurilor era îndreptat asupra lui. Jürgen vedea soldații englezi din vale fugind prin lanurile de grâu. Tancul se puse din nou în mişcare. Eschermann pornise fără să aştepte vreun ordin. Jürgen nu zise nimic. Îi era indiferent încotro merge tancul. Indică din nou distanța, aşa cum învățase, şi începură să tragă asupra pozițiilor brandurilor inamice.

— Foc! ordonă Jürgen laconic.

El nu împărtăşea emoția surdă care-i cuprinsese pe toți. Privea la plopul care, din mijlocul ogoarelor, îşi întindea brațele lungi şi melancolice către cer. Nu putu recunoaşte ce sărise în aer în spatele copacului.

Tancul înainta într-un tempo sporit. Jürgen îl auzi pe

tunarul-ochitor strigând şi pe Eschermann zicând:

— Imediat pătrundem în pozițiile lor.

O spunea cu glas apăsat şi răguşit. Jürgen nu-şi dădea seama ce se întâmplă. Totul îşi pierduse sensul. Plopul începu să crească în fața lui, mai mare, din ce în ce mai mare. Nu mai vedea crengile – doar trunchiul. Deodată se simți o smucitură cu recul şi Jürgen fu aruncat cu fruntea de fanta-vizor. Îl învălui o pâclă întunecoasă, mirosind a benzină.

— Foc! murmură el. Foc!

Auzi şi glasul lui Eschermann strigând:

— S-au dus dracului şenilele!

— Afară de aici! Afară! striga tunarul-ochitor.

Jürgen izbi în capacul gurii de acces a turelei şi-l deschise. Deasupra lui era cerul – o linişte adâncă – şi putu să vadă frunzele verzi ale plopului. Stăteau neclintite în aer.

Sări din turelă. Deodată, pe deasupra lui se auzi un zumzet şuierător. Parcă sfâşia aerul în mii de bucăți. Jürgen *se* aruncă la pământ lângă tanc. Nu putea să vadă unde cădeau proiectilele artileriei, dar le simțea după zguduirile pământului. Soldații englezi se apropiau pe după plop. Țâşneau din lanul de grâu şi alergau către el. Nu ştia dacă veneau ca prizonieri ori ca atacatori. Jürgen avea pistolul automat culcat pe antebraț. Sări în sus, îl fixă în dreptul pântecelui şi începu să tragă în soldații care se apropiau în fugă.

— Eşti nebun? strigă cineva lângă el.

Era vocea lui Eschermann. Jürgen nu ştia dacă e nebun. Îl cuprinsese o furie absurdă. Se gândea la Helene. Credea că are s-o piardă înainte de a o putea iubi – şi trăgea.

Văzu soldații englezi retrăgându-se, îl văzu pe imul împleticindu-se, răsucindu-se şi căzând în lanul de grâu. Apoi nici el nu mai simți nimic. Avea impresia că-l lovise în piept o mână uriaşă, invizibilă.

— Jürgen! strigă Eschermann, dar pentru

Eschermann nu mai exista decât pământul care se cutremura sub el şi loviturile artileriei germane în spatele plopului.

Se trezi după câteva ceasuri. Îl duceau pe lângă camioanele goale. Erau aceeaşi sanitari pe care îi văzuse înainte de amiază. Pătura de cal îi ajungea până la bărbie şi-i simţea perii pe buze. Încercă să ridice braţul ca să tragă pătura în jos, dar îi era inert. Nu avea dureri. Îl sâcâiau numai muştele care-i umblau pe faţă.

Îl duceau la postul de prim-ajutor. Aici era prezent mirosul de război, aşa cum şi-l închipuise. Miros de fenol, sânge şi sudoare, de praf şi murdărie, de virilitate inconştientă. Deasupra ogoarelor soarele se roşea în asfinţit. Sanitarii se ocupau de Jürgen. El închise ochii şi-şi pierdu din nou cunoştinţa.

— Subofiţer Schiemann!

Auzi o voce răguşită lătrând îndepărtată, dar n-o recunoscu. Nu ştia cât timp zăcuse fără cunoştinţă. Discul roşu al soarelui era încă pe cer.

— Te-ai luptat vitejeşte, Schiemann!

„Vitejeşte", gândi el, nepricepând despre ce vorbea vocea aceea. Îi era ruşine că trăsese fără sens şi într-un acces de furie desperată.

Deschise ochii şi văzu nasturii uniformei, epoleţii împletiţi de pe umăr şi deasupra bărbiei bine rase, marginea căştii. Nu se bălăbănea ca înainte de amiază când trecuse în automobil, pe şoseaua plină de hârtoape.

— Ai meritat Crucea de fier, zise generalul.

— Ce să fac cu ea? şopti Jürgen, dar generalul nu-l înţelese.

El văzu doar că rănitul îşi mişcă buzele, şi crezu că îşi exprimă aprobarea şi mândria.

Jürgen însă se gândea la Helene. Iar surâsul lui se referea la generalul care înţelegea totul greşit şi în spatele căruia asfinţea acum soarele.

Soldații din companie mărşăluiau cu gulerele descheiate, cu mânecile suflecate, cu căştile agățate de centiron şi cu armele atârnând de gât. Walter Lorenz mergea înaintea grupei sale cu bărbia împinsă înainte şi cu fața înroşită. Băuse prea mult vin – vin roşu, dintr-un sat franțuzesc unde fuseseră încartiruiți.

„Cest la vie”[3], zisese franțuzoaica la despărțire. Stătuse la ea o noapte. Era o femeie mică şi durdulie şi se purtase cu el cum n-a îndrăznit Erna niciodată să se poarte.

„Cest la guerre”[4], spusese femeia ridicând din umeri, când se prezentase la ea pentru încartiruire, iar între *„Cest la guerre”* şi *„Cest la vie”* urmase o noapte de beție, oare încă îi era prezentă sub țeastă. „Aşa-i războiul, gândea el, şi aşa-i viața: să mărşăluieşti, să cânți, să bei vin, vin franțuzesc, roşu, care te toropeşte şi-ți trezeşte simțurile.”

— Häfke! strigă el.

Unul dintre soldați, un bărbat obosit, cu mutră de intelectual, veni în față.

— Dumneata ce-ai făcut azi noapte?

— Am dormit, domnule subofițer.

— Aha, ai dormit! zise Walter râzând.

El nu dormise niciun minut. Găsea că e superb şi bărbăteşte, iar beția înaintării îl ameția. Häfke ura femeile. Walter ştia, dar asta nu conta pentru el.

— Häfke, dumneata ar trebui să strângi mai des câte o femeie în brațe. În fiecare noapte alta, şi după asta ai să fii iarăşi ca toți oamenii.

— Da, domnule subofițer.

Lorenz râdea. Era un râs profund, de bețiv. Mirosea a vinul pe care-l băuse şi a noaptea petrecută de veghe.

— Întinde-o! Că nu eşti în stare de aşa ceva, zise el.

Walter însă n-o avusese pe mica şi durdulia franțuzoaică. În ultimul moment îl pălmuise şi-i scăpase. Fusese o lovitură zdravănă – o simțea încă, şi din nou îi veniră în minte cuvintele *„C’est la guerre”*.

Erna n-ar fi cutezat niciodată una ca asta. Ea răbda totul, blândă şi îngăduitoare. Era ca guma, şi totuşi îl înşela. Se întoarse şi începu să râdă. Iar în spatele lui soldaţii râdeau de vorbele subofiţerului.

— Pe stânga, fuga! se striga din primele rânduri, şi compania se înghesui pe stânga, lângă copacii de pe şosea, de unde pornea drumul vicinal. Sub cizmele lor în marş se învolbura nisip şi praf, care se aşeza pe chipuri şi pe uniforme. Din faţă venea înapoi un tanc. Mergea încet pe lângă coloana care îşi continua marşul. Pe tanc şedea un sublocotenent rănit la braţ.

— *C'est la guerre!* strigă Walter.

— Porc beat! zise sublocotenentul şi îşi întoarse privirea în altă parte.

Pe câmp şi în şanţurile şoselei şedeau refugiaţi francezi depăşiţi de înaintarea germană: bătrâni, femei şi copii. Stăteau apatici şi murdari şi se uitau după soldaţii care treceau înainte în marş. Şanţurile erau pline de automobile, căruţe avariate, cărucioare de copii, bagaje. O fetiţă blondă, cu ochi albaştri, alergă către Walter şi-l apucă de mână. Spunea ceva, dar el nu o înţelese şi-i făcu vânt înapoi în şanţ, unde copila rămase plângând.

„Cât e pădurea de mare, vânatul este al meu", cânta compania din faţă, şi Walter începu să cânte şi el „... vânatul este al meu".

Cânta cu gâtlejul uscat. De-a lungul şoselei se întindeau podgorii, păduri pe mici coline, iar razele înţepătoare ale soarelui se înfigeau în uniforme.

Mărşăluiră ziua întreagă, până în noapte. Nu făcură decât scurte popasuri pentru odihnă. Abia în timpul nopţii ocupară noile poziţii, într-o vâlcea de râu. Dincolo de râu, în partea unde malul acoperit de tufişuri de sălcii urca abrupt, era infanteria franceză. Mâine trebuia alungată de acolo, iar bărcile de asalt erau pregătite în desişul sălciilor.

Pe valea apei era răcoare şi soldaţii – istoviţi şi

secătuiți de atâta marş – se aruncară pe pământul jilav. Lorenz şedea lângă barca de asalt în care urma să treacă dimineața râul grupa sa. Lângă el era întins Häfke şi subofițerul Kalmein, cu care Walter se împăcase.

— Mă, băiete, mă, die undie îl ai, mă? întrebă Kalmein, după ce trase a treia înghițitură din bidon.

— De la o franțuzoaică scundă şi durdulie.

Pronunțând cuvântul durdulie, Walter plesni din limbă.

Îi luă lui Kalmein bidonul din mână şi prinse a da pe gât vinul tare, roşu-închis. Apoi începu să povestească despre franțuzoaică. Kalmein şedea în fața lui, cu picioarele încrucişate, şi asculta cu gura căscată.

Acum totul era altfel decât în realitate. Nu-i mai smulsese îmbrăcămintea de pe ea, ci ea se dezbrăcase în fața lui şi i se dăduse. Omise să pomenească de palma pe care i-o trăsese peste obraz şi pe care nu putea s-o uite. *„Cest la vie”* zisese ea, şi el repetă *„C’est la vie”*, dar Kalmein nu-l înțelese.

Dincolo, departe, în susul râului, se auziră vreo câteva împuşcături. Noaptea era liniştită şi întunecoasă. Numai stelele se vedeau spuză pe cerul de iunie. Häfke cel lung şi uscățiv spuse ceva şi Walter îi întinse bidonul.

— Tu nu prea te dai în vânt după franțuzoaice, nu?

— Nu, n-aş atinge nicio franțuzoaică, răspunse Häfke.

Kalmein râdea. Era un râs prostesc, din rărunchi şi cu întreruperi.

— Războelul e război, zise el.

— Ciudat, începu Häfke din nou. Eu cred că n-am să ajung mâine dincolo de râu.

— Prostii, zise Walter. Scoate-ți gărgăunii din cap.

Bău restul de vin din bidon şi se trânti pe spate. Era obosit şi vinul roşu şi tare îl ameța. Se gândea la Erna şi la scurta noapte în care o bătuse.

Greierii țârâiau pe câmp. Era singurul zgomot

constant al acestor nopți. Calea laptelui stătea pe cer ca o vastă ceață alburie. „Mâine vom avea Franța, gândea el, iar poimâine Anglia, Europa; apoi Africa, India.” Peste tot existau femei şi pretutindeni aventura. Ce însemna față de asta un birou strâmt, la o întreprindere de navigație, plictiseala unei căsnicii, eterna monotonie a zilei obişnuite! Auzi paşii lui Kalmein îndepărtându-se, apoi din nou glasul lui Häfke:

— Domnule subofițer, o s-o anunțați pe soția mea dacă mi se întâmplă mâine ceva?

— Dumneata ai nevastă?

— Da, zise Häfke. La Stettin.

— Ți-e credincioasă?

— N-are nevoie să fie, zise Häfke.

Un răstimp tăcu. Era o linişte adâncă. Walter putea să-i audă respirația.

— Şi pe mama, îl mai auzi pe Häfke spunând.

Walter se gândi la maică-sa. Îşi aminti cât de mult plânsese când permisia lui se terminase fulgerător. Erna nu plânsese. Stătuse locului doar şi se uitase lung după el, supusă. Avea o privire de animal bătut. Walter se întoarse pe partea cealaltă şi-şi puse capul pe brațe.

— Nu vorbi prostii, Häfke, murmură el. Mâine s-a terminat cu Franța, mâine am învins. Ori te îndoieşti?

— Nu, zise Häfke. De Franța, nu.

Walter începu să viseze la franțuzoaica scundă şi durdulie care îi scăpase. Avea o piele albă, cu sclipiri reci, aproape ca pielea Ernei. Se gândi iar la Erna şi închipuirile sale îl iritară.

Doar două ore trecuseră, când începu să tragă artileria germană. Grupa se afla echipată de campanie lângă bărcile de asalt şi aştepta sfârşitul uraganului artileriei. Atunci urma să sosească ordinul.

Cerul începea să se roşească, era răcoare şi greierii, care toată noaptea cântaseră, amuțiseră acum. Se auzea numai bubuitul artileriei – şi exploziile proiectilelor pe celălalt mal. Walter se uita la Häfke cel lung şi uscățiv.

Era galben ca turta de ceară.

— Häfke! îi strigă el.

Soldatul avea o privire tristă, melancolică. O privire ca a Ernei când o bătea şi ea nu se putea apăra.

— Vino-ți în fire, omule!

— Da, domnule subofițer, zise Häfke.

Niciunul dintre soldați nu râse de data asta. În lumina zorilor chipurile lor erau încordate şi palide. Kalmein se afla cu grupa lui la oarecare depărtare. Şi chipul lui părea pământiu sub casca de oțel. Nu mai avea coşuri. I le arsese soarele Franței.

Ordinele veniră cu precizie şi Walter strigă:

— Sus!

Când bărcile atinseră apa, uraganul artileriei se frânse brusc.

Cerul se luminase. La orizont se vedeau fâşii de nori roşii ca focul. Apa râului se încrețea uşor, se netezea la loc şi iar se încrețea. Vârfurile bărcilor intrau în râu şi soldații săreau în ele. Apa îi împroşca, udându-i până la piele. Häfke se poticni, îşi pierdu echilibrul, alunecă şi deodată se cufundă până la brâu în apă.

— Mă, boule! strigă Walter.

Voia să ajungă primul dincolo, pe malul celălalt, dar barca lui Kalmein începuse să înainteze.

Auziră o mitralieră pe râu, în sus, mai departe. În fața lor nicio mişcare.

— Aici totu-i mort de-a binelea, spuse Walter.

Îl scoaseră pe Häfke din apă şi-l aruncară în barcă. Gemea uşor, dar se ridică în picioare şi dintr-odată fu lângă Walter.

— O s-o înştiințați pe mama? strigă el.

— Idiotule! urlă Walter.

De furios ce era îşi ieşise din fire şi ar fi fost în stare să-i dea lui Häfke cu pistolul automat în cap. Bărcile din fața lui ajunseseră la mijlocul râului.

O a doua mitralieră a franțujilor începu să tragă – tot în susul râului. Celălalt mal se apropia. Deasupra

tufişurilor de sălcii plutea o pâclă uşoară, care se ridica de pe pajiştile aflate dincolo de dumbravă.

Walter şedea la prora bărcii şi ţinea pistolul automat în poziţie de tragere. Privea scrutător în tufărişul de sălcii; dar nu se observa nicio mişcare. „Totul e mort, gândea el, artileria noastră a făcut treabă bună."

La prima rafală de mitralieră văzu apa ţâşnind şi-l auzi pe Häfke zbierând în spatele său.

— Häfke! strigă el, şi deodată simţi o încleştare spasmodică în piept. Era ca o lovitură şi-l copleşi teama, care pătrundea în el şi-i paraliza limba. Cerul gurii i se uscase şi-şi strânse buzele ca să nu ţipe.

Văzu cum tufişurile prind viaţă, dar bărcile începuseră a scrâşni pe pământul pietros al malului.

— Jos din barcă! strigă el.

Mitralierele franceze trăgeau acum neîntrerupt. Salvele lor băteau lângă ei, în apa puţin adâncă. Îl văzu pe Häfke întins în mijlocul bărcii, cu faţa de ceară îndreptată spre cer.

— Da, am să mă duc s-o văd pe maică-ta, urlă Walter.

Îl apucase o furie fără sens. Era furios pe propria-i frică. Îl văzu pe Kalmein, care se şi afla cu grupa lui pe malul nisipos şi se târa în coate către tufişurile animate, văzu soldaţii de sub comanda sa alergând prin apa joasă, cu pistoalele automate îndreptate înainte. Barca lui nu se izbise de mal – fusese găurită de împuşcături înainte de a-l atinge.

— Înainte! Pe ei! strigă Lorenz.

Stătea la prora bărcii, în picioare, în soarele de dimineaţă, care se înălţa pe cer. O văzu iar în faţa ochilor pe franţuzoaică, văzu pieptu-i gol, picioarele-i robuste, şi o văzu pe Erna, şi-i simţi tremurul în timp ce-o bătea; şi începu să tragă fără sens.

Nu-l observă pe lunetistul marocan din spatele unui tufiş de sălcii, care-l ochea în cap.

Căzu într-o parte, în apa puţin adâncă de lângă mal. Apa se despică în două, îl acoperi gâlgâind şi se netezi la

loc. Numai vârfurile cizmelor îi mai ieşiră multă vreme afară din râu.

Compania cuceri colina din faţă, se îngropă în ea, iar artileria germană îşi lungi tirul.

Pe Walter l-au scos din apă abia după-amiază. Fusese împuşcat în cap. Dar rana nu mai sângera.

La postul de control al punctului de frontieră Glodowka din Tatra se sărbătorea cu tămbălău victoria.

— *Nasdrovie*[5]! strigau vameşii şi soldaţii din detaşamentul de guarzi vamali către poloneza care îi servea.

— *Nasdrovie*, *pana*[6]! răspundea poloneza.

Era beată – ca toţi ceilalţi de altfel – şi mâna îi tremura uşor când turna în pahare. Rochia roşie şi veche pe care o purta era mult prea strâmtă. Era prea lipită pe coapse, îi sugruma talia şi-i presa sânii plini, împingându-i în sus. Era frumoasă, dar privea puţin saşiu, iar vameşii şi soldaţii îi spuneau „Silberblick”[7].

„Vino, Silberblick”, îi spuneau, şi Silberblick venea când voiau ei. Relaţiile cu polonezele erau interzise, dar în singurătatea munţilor nimeni nu acorda atenţie acestui lucru. Era singura femeie de la postul de control şi n-avea nimic altceva de făcut decât să deretice în casă.

Toate ferestrele erau luminate. Cei doi soldaţi care urcau muntele îi vedeau pe cheflii cum ies şi dispar în întuneric şi cum se întorc din nou în casă. Amândoi mergeau foarte încet, obosiţi, cu armele în spate şi cu mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Formidabilă activitate colo, sus, zise unul.

— Astăzi a capitulat Franţa, spuse celălalt. Şi îşi fac de cap. A sosit mult rachiu.

Se opriră amândoi. În spatele lor se afla masivul Morskie Oko, iar în faţă, pe muntele pe care urcau, Glodowka. Era aproape miezul nopţii. În munţi era

linişte. Traseră cu urechea o clipă, apoi porniră mai departe.

— Cât e ceasul, Gerhard?

— Încă zece minute, şi gata, răspunse Gerhard Lorenz.

Peste zece minute patrularea lor se termina. Gerhard se afla de mai bine de o jumătate de an aici, sus. Până acum nu se întâmplaseră multe lucruri. Patrulări îndelungate pe graniță, zi de zi, fără niciun eveniment, nopți de beție dar fără femei. Numai munții îl atrăgeau.

— E adevărat că te duci la Zakopane, la comandament? întrebă Lipski, însoțitorul său, un țăran din Uckermark.

— Încă nu ştiu. M-am înscris ca şofer. Au nevoie de un nou şofer, dar n-am încă niciun răspuns.

— Ei, să sperăm că ai noroc, zise Lipski.

Era lat în umeri, robust şi ceva mai scund decât Gerhard. Dormeau în aceeaşi cameră. Dădură armele jos abia când ajunseră în dreptul ferestrelor luminate ale postului de control. Era o casă zidită din pietre cubice, mari, cioplite. Uşa grea de stejar semăna cu o poartă care se deschide în afară. Acum era dată de perete. Un om beat ieşi împleticindu-se şi strigă:

— Victorie pe toată linia. Noroc!

— Frumoasă noapte o să mai fie! zise Lipski.

Începură să râdă amândoi şi se duseră în săliță să-şi depună armele. Gerhard se simțea mândru de victoria din Franța, dar cu toate astea era bucuros că se află aici sus, în munți, în siguranță. Nu ştia încă de moartea fratelui său, care zăcea îngropat în pământ francez, nu departe de râu.

— Mă duc să mă uit la cai, spuse Lipski. Vii şi tu?

Indiferent de oră, când se întorcea din patrularea de pe graniță, Lipski se uita totdeauna la cai. Făcură amândoi înconjurul casei. Grajdul se afla în spatele postului de control, acolo unde începea pădurea, care pornea mai departe, în sus, pe vârful rotunjit al

muntelui. Când intră Lipski, cei doi cai întoarseră capul spre el.

— Ei, Murgule! zise Lipski bătând drăgăstos calul pe crupă.

Controlă totul şi când părăsi împreună cu Gerhard grajdul, caii prinseră a sforăi.

— Totdeauna făceam aşa acasă, spuse el. E o binecuvântare că avem caii.

La postul de control se cânta. Sărbătorirea victoriei atinsese apogeul. Vameşii stăteau în picioare în jurul mesei de stejar, lungi şi masive, şi cu chipurile roşii şi încordate cântau *„Deutschland, Deutschland über alles”.*

— Hai, cântați şi voi! strigă şeful postului, când intrară cei doi.

— Nee, eu nu cânt! zise Lipski.

— Dacă nu cânți, îți trag una peste bot! urlă şeful, cu vocea lui militărească şi poruncitoare, care acum se poticnea în tonuri când prea ascuțite, când prea joase.

Lipski îşi trase un scaun liber, se aşează şi luă o sticlă.

— Noroc, şefule! strigă el.

Şeful postului îl fixă mult timp cu privirea, izbucni brusc în râs şi se trânti şi el pe scaun.

— Eşti un porc, Lipski.

— Poate, răspunse acesta. Hai, noroc!

Gerhard nu-l înțelegea pe prietenul său. Mereu era contra. Acum nu mai încăpea îndoială că Germania are să învingă. Cântă împreună cu ceilalți ultimele strofe ale imnului, cu gura până la urechi, ca şi camarazii săi, urlând fără să ia seama la melodie. Era de partea şefului, un om în puterea vârstei şi un mare naționalist.

— Bea, Lorenz, zise şeful.

Gerhard dădu votca pe gât, apoi bău de toate, de-a valma, grăbit, ca să-i ajungă din urmă pe ceilalți.

— Acum victoria este sigură, spunea şeful postului. Întâi vine Anglia la rând, apoi celelalte.

— Şi după aceea, luna, zise Lipski.

— Ține-ți gura, Lipski, altfel trebuie să-ți fac raport!

— Bine, replică acesta, dar cu fleacul ăla de contrabandă cum e?

— Care contrabandă?

— Ei, se mai ştie câte ceva!

Şeful se roşi iar. Îşi smuci gulerul uniformei, de parcă se sufoca din lipsă de aer, fixă cu ochii săi mici şi îngropați în pungi de grăsime chipul lătăreț al lui Lipski şi ridică paharul.

— Să fim prieteni, Lipski.

— Să fim prieteni, răspunse acesta.

Şeful îl cuprinse cu brațul pe după mijloc, apoi, ridicându-se brusc, îl luă cu totul în brațe. Cum se clătina uşor, Lipski îl sprijini şi-l aşeză înapoi pe scaun. Toți râdeau şi râsul lor bubuia în încăperea plină de fum şi aburi de alcool. Gerhard simțea cum i se urcă băutura la cap.

— Trăiască şeful! zise el.

— Mulți ani trăiască! strigară cu toții.

Se ridicară din nou şi începură să cânte. În acest timp Gerhard se uita la picioarele polonezei care-i servea, la ciorapii ei de mătase cu fire duse peste tot, şi la genunchii ei rotunzi. Toți se culcaseră cu ea, numai el şi Lipski nu. Îl prevenise Lipski. De atunci îi era frică de boli venerice. Se gândi la Karla Niehagen, care acum se afla la Cracovia, şi căreia voia să-i facă o vizită. Avea picioare la fel ca poloneza, acelaşi mers, şi îşi arăta dinții la fel ca ea – un şir de dinți albi, lustruiți parcă.

— Silberblick! strigă şeful postului. Vino şi şezi pe genunchii mei.

Poloneza i se aşeză pe genunchi, docilă, beată şi râzând ca toți ceilalți. Fiecare ştia că acum are să se întâmple ceva deosebit. Gerhard răsturnă o sticlă de coniac şi ce mai rămăsese în ea picura de pe masă, jos.

— Las-o aşa, spuse şeful postului. Ținea mâna pe genunchiul polonezei, şi ridicându-i rochia roşie şi sărăcăcioasă, o bătu uşor pe pulpe. Fii atentă, Silberblick. Cu care dintre băieții ăştia nu te-ai culcat

încă?

Iarăşi începură să râdă cu toţii. Numai Gerhard se roşi, se aplecă sub masă şi ridică sticla de coniac, care între timp se rostogolise jos.

— Ce mai e şi aiureala asta? zise Lipski.

Poloneza îşi înălţă privirea, se uită la toţi, pe rând; ei însă căutau în altă parte ori ridicau paharele cu rachiu şi spuneau „noroc".

— Ei, cu cine nu te-ai culcat încă? întrebă şeful.

— Cu ăla de colo, spuse poloneza, arătându-l cu mâna pe Gerhard, care se simţi jenat şi se supără.

Toţi începură să râdă şi să urle. Gerhard se ridică şi vru să plece, dar îl prinseră şi-l împinseră înapoi pe scaun.

— Stai aici, ziceau ei. Abia acum începe distracţia.

Se porniră din nou pe băut. O veselie sălbatică pusese stăpânire pe toţi. Aduseră un gramofon şi începură să danseze. Acum şi Lipski era beat ca toţi ceilalţi.

Poloneza tot mai şedea pe genunchii şefului. Deodată îi alunecă de pe genunchi, îşi întinse rochia şi se duse la Gerhard; aplecându-se peste umărul lui îl sărută.

— Nix dansaţ'? şopti ea.

Gerhard se ridică şi dansă cu ea. Cizmele-i cazone bocăneau greoi pe podea. Părul îi căzu într-o parte dezgolindu-i cicatricea roşie de pe frunte.

— Vai! spuse poloneza pipăind semnul şi şoptind apoi ceva de neînţeles pentru Gerhard.

Nu se mai gândea la Karla Niehagen, care era la Cracovia. Toate femeile erau la fel, iar prin aburul alcoolului, poloneza îi părea acum mai frumoasă ca oricare. E adevărat că se uita un pic saşiu, dar asta Gerhard nu mai vedea.

— Vino, zise el când dansau prin dreptul uşii.

Deschise uşa şi o trase afară. Nimeni nu-l observă.

Lipski şedea sub masă şi cânta de unul singur, iar şeful adormise pe scaun.

Deasupra munţilor, în lumina sticloasă a lunii,

licăreau stelele, iar în păduri se ghemuiau umbrele nopții. Pe iarbă începuse să se aştearnă roua de dimineață.

Gerhard o trânti la pământ în marginea pădurii, dar femeia sări în picioare şi o zbughi. Luându-se după ea, o văzu stând rezemată de peretele grajdului.

— Silberblick!

Femeia se uită la el şi Gerhard înțelese de ce fugise aici: pământul era tare şi umed, iar rochia, subțire de se vedea prin ea.

— Vino, zise Gerhard iar, şi deschizând uşa grajdului, o trase înăuntru.

Caii sforăiră uşor. Mirosea a paie uscate, a abur şi a căldură animală. Se prăvăli cu ea în paie, o auzi şoptind cuvinte poloneze, dar nu le înțelese. Era o țară străină.

Caii se agitară; unul dintre ei se ridică, scuturându-se şi lanțul zăngăni lovindu-se de iesle.

— Şi ceilalți? E adevărat? şopti Gerhard.

Femeia scutură din cap. li cuprinsese gâtul cu mâinile. Un pai îl gâdila în nas. Era îngreuiat de alcool, obosit şi aproape fără cunoştință.

Când se trezi era ziuă. La fereastră strălucea soarele şi Lipski şedea lângă patul lui şi-l privea în față.

— Unde sunt? Ce s-a întâmplat? întrebă Gerhard.

Gura mare şi greoaie a lui Lipski se strâmbă într-un rânjet. Dar zâmbetul dispăru numaidecât.

— Te-am cărat azi-dimineață din grajd. Silberblick te-a lăsat să zaci acolo.

— Silberblick?

— Da. Frumoasă treabă! Uite o telegramă pentru tine.

Gerhard privi telegrama din mâna lui Lipski şi buzele începură să-i tremure. Luă telegrama, se aşeză în capul oaselor şi o deschise. Păli într-o clipă, ochii i se lărgiră brusc, iar telegrama lunecă pe nebăgate de seamă de pe pătură, jos.

— Gerhard! Ce ai? întrebă Lipski.

— A căzut fratele meu. Înțelegi?

— Nu, dar am serbat victoria! zise Lipski, ridicându-se.

Porni apoi spre uşă şi-l lăsă pe Gerhard singur.

Maşina de rindeluit zumzăia, ferestrele atelierului erau umbrite de rumeguş, iar bătrânul Lorenz stătea în spatele maşinii şi împingea cu un ucenic scândurile în ea. De când îi căzuse feciorul intra dis-de-dimineaţă în atelier şi-l părăsea abia seara târziu. Nu putea să vadă feţele femeilor şi se temea de propria-i durere. Nu-l preţuise în mod deosebit pe Walter, dar fusese feciorul lui. Bătrânului i se aşternuse la coada ochilor praf de rumeguş. Cum maşina mergea în gol, ucenicul se aplecă să ridice o nouă scândură.

— Apucă scândură cum trebuie, ştrengar afurisit! strigă meşterul, şi, dezlegându-şi brusc şorţul, părăsi atelierul.

Ca în fiecare zi de când primiseră vestea, soţia lui şedea în bucătărie, şi îşi ţinea în faţă, pe masă, mâinile crăpate de muncă. Privea în jos, nemişcată, fără să plângă.

— Elisabeth! spuse bătrânul deschizând uşa bucătăriei.

Ea îşi înălţă capul şi-l fixă, ca şi când ar fi privit prin el şi ca şi când n-ar fi stat nimeni în uşa deschisă.

— Când se întoarce? şopti ea. Spune-mi. Trebuie să se mai întoarcă.

— Elisabeth, trebuie să te împaci cu gândul. Nu se mai întoarce.

— Da, ştiu, zise ea, şi de data asta începu să plângă.

Lacrimile îi izvorau necontenit din ochi şi-i căzeau pe mâini. Erau primele lacrimi, primele lacrimi izbăvitoare.

Bătrânul nu mai găsea niciun cuvânt potrivit să-i spună; o văzu cum se ridică şi se duce la maşina de gătit. Dădu oalele la o parte, aţâţă focul şi cu faţa luminată de flăcările cărbunilor aprinşi, spuse:

— Da, atunci să-mi caut mai departe de treabă.

Îi era ruşine că plânge. Bătrânul observă acest lucru şi închise uşa bucătăriei în urma lui.

Nu auziseră paşii care coborau scara; abia când se deschise uşa îl văzură.

— Peter! exclamă ea, dând drumul vătraiului, care căzu zăngănind pe pardoseala de ciment.

Fiul puse geamantanul lângă uşă şi o luă în braţe.

— Carevasăzică ai venit, şopti bătrâna.

— Nu trebuia? întrebă el mângâindu-i părul.

O sărută şi ea începu să zâmbească. Îşi salută tatăl, iar acesta îl întrebă de sanatoriu şi de sănătate.

— Totul e în ordine, zise Peter, aşezându-se la masă.

Bătrânul văzu însă pe chipul lui că nimic nu e în ordine. Îşi trecea mâna prin păr, nervos, absent, şi nu vorbea de Walter, deşi ar fi trebuit s-o facă.

— Erna unde e? E sus?

— Da, sus. Du-te la ea, îl îndemnă mama.

Urcă încet scara, pas cu pas, ca şi când ar fi trebuit să numere treptele. Din dimineaţa aceea petrecută lângă haff o mai văzuse pe Erna doar o dată. Asta se întâmplase după scurta permisie a lui Walter. Îl vizitase la sanatoriu, i se dăduse iar, pătimaş, cu uitare de sine, ca şi când ar fi vrut să se răzbune pentru brutalitatea bărbatului ei.

Se opri în faţa uşii, ezitând, dar văzând că nu răspunde nimeni la bătăile sale, intră.

Erna şedea întinsă pe canapeaua verde-pal ce se afla în faţa picupului, sub tabloul în care un grup de cai sălbatici se îmbulzeau pe o colină, de frica unei furtuni ameninţătoare. Era întinsă pe spate, cu genunchii îndoiţi, cu fusta trasă deasupra lor.

— Cine e? întrebă fără să se mişte.

Peter stătea în mijlocul camerei, în spatele mesei, şi privea portretul lui Walter, împodobit cu o cunună.

— Eu sunt, Peter.

— Ah, tu!

Se ridică şi-l privi ţintă. Peter fu ciudat de

impresionat de schimbarea petrecută cu Erna. Avea cearcăne sub ochi, iar buzele îi erau palide de parcă s-ar fi scurs tot sângele din ele. Era îmbrăcată toată în negru: fusta care se ridicase deasupra genunchilor, bluza cu desene mari şi basmaua de pe pernă.

— Ai venit cu adevărat? şopti ea fără să-l vadă.

— Da. Nu te bucuri?

— Nu, răspunse femeia aruncându-se înapoi pe pernă şi, îngropându-şi faţa în broderiile înflorate, începu să plângă în hohote.

Peter se aşeză alături, pe canapea, şi-i trase fusta peste genunchi în timp ce ea întinse docilă picioarele.

— Tu eşti vinovat de toate, spuse Erna. Numai tu.

— Eu? Cum aşa?

— Da. Nu ştii? Nu ştii deloc?

— Nu.

Femeia se răsuci şi căută în ochii lui. Avea în priviri ceva necunoscut lui Peter: un amestec de dorinţă de a suferi, de mânie şi de răutate. Începu să-l ia cu frig şi-şi trase mâna de pe genunchii ei.

— Nu ştii cum a căzut?

— Nu.

— S-a năpustit în braţele morţii. A căutat moartea.

— Aşa? Şi de ce a făcut-o?

— Din cauza ta.

Se uită iar la el şi începu din nou să plângă. Torente de lacrimi îi curgeau pe obraji şi se pierdeau în jurul gurii tremurânde.

Tot ce spunea Erna era de neînţeles. Peter nu simţea vina pe care o arunca asupra lui. Voi să-i ia mâna, dar ea şi-o retrase.

— Lasă. Te rog, lasă asta!

— Dar nu l-ai iubit niciodată. Tot ce spui e absurd.

— Ce ştii tu! rosti ea în şoaptă. Walter e mort. Înţelegi asta? E mort. E ceva peste care n-am să pot trece niciodată.

— Dar te-a tratat ca pe un câine!

— Da, fiindcă mă iubea. Mai mult decât tine. Mult mai mult.

Îl trase spre ea. Capul lui Peter se afla acum lângă al ei şi el putea să-i vadă lobul urechii, trandafiriu şi cărnos, având o mică gaură de care altădată atârna un cercel.

— Erna! spuse el, ridicând capul şi punându-şi-l pe pieptul femeii.

Peter simţea cum îi mângâia capul cu mâna ei moaie. Era conştient acum de vina şi de nimicnicia lui, de lipsa de caracter. Portretul lui Walter, în uniforma pe care Peter o ura, era agăţat pe peretele din spate. Se simţea mirosul de lauri cu care era împodobit. Sări în picioare şi rămase năuc lângă canapea.

— Am să-ndrept totul, Erna. Mă înscriu voluntar.

— Nu, spuse ea, nu!

În ochii ei se citea teamă. Teamă animalică. Se ridicase şi întinsese braţele după Peter, ca şi când s-ar fi temut că-l pierde şi pe el.

— Am s-o fac, spuse acesta. N-am încotro. Ăştia n-au să mă lase în pace. E mai bine să mă înscriu voluntar. În felul acesta voi fi plecat.

— Tot mai ţi-e teamă?

— Da. Întreabă-l pe şeful tău de organizaţie.

— Dar nu mai am nimic de-a face cu el.

— Ştiu, spuse Peter, deşi nu ştia.

Dar îi era îndatorat, după cum avea şi faţă de fratele său mort o datorie. Şi deodată îl cuprinse din nou nervozitatea lui nestăpânită. Ieşi pe balcon. Erna sări şi ea în picioare şi îl urmă.

— Peter, nu trebuie să faci una ca asta!

Acesta stătea în locul unde stătuse Walter atunci când o bătuse şi-i sfâşiase îmbrăcămintea de pe trup.

— Am să mă-nsor cu Gertrud Baumann şi am să termin cu toate, spuse Peter. Cu toate!

Erna îi cunoştea disperarea, dar nu putea să-l ajute. Îi luă mâna şi o strânse în palmele sale. Se aflau lângă

balustrada balconului. Dedesubt era marea şi forfota de pe plajă. Nişte femei alergau spre apă şi se aruncau în valuri, râsetele copiilor ajungeau până sus, la ei, iar nisipul era alb şi scânteia în soare.

— Rămâi aici, spuse Erna din nou. Or să te ia oricum mai repede decât crezi.

Un vânt uşor de nord-vest îi juca părul la tâmple; Peter o cuprinse cu braţul.

— De ce ai spus că eu sunt vinovat de moartea lui Walter?

— Amândoi suntem vinovaţi.

— Nu cred.

Se uita la drapelele cu zvastică ce fluturau, pe gabii – drapelele victoriei şi ale vinovăţiei. Le ura, şi ura tot ce era în legătură cu ele, dar acum va face ce făceau toţi. Are să lupte pentru ceva a cărei înfrângere o dorea. Spuse toate astea Ernei, dar cumnată-sa nu-l înţelese.

Se întoarseră în cameră. Se uită iar la portretul lui Walter. Stătea în faţa lui ca şi când nu l-ar fi văzut niciodată.

— Păcat! zise el, iar Erna, izbucnind din nou într-un plâns cu suspine, şopti:

— Nu pleca. Nu mai pot îndura să trăiesc aici singură.

Îi cuprinse gâtul cu braţele şi lipindu-se de el cu trupul molatic ce se oferea, începu să tremure.

Nu avea lacrimi în ochi. Plângea parcă toată. Peter îi simţi tremurul şi deodată îi fu o scârbă fără margini. O îndepărtă de lângă el şi se duse la uşă.

— Peter! murmură Erna.

Acesta se opri în uşă şi se întoarse către ea. Privirea îi alunecă pe pielea mătăsoasă şi moale, care acum era şi mai pală ca de obicei, peste bluza neagră şi - ajurată, peste fusta strâmtă şi rămase fixată pe picioare. Nimic din ceea ce fusese al fratelui său nu va mai fi al lui.

— Trebuie s-o scoţi singură la capăt, zise el. Toţi trebuie s-o scoatem singuri la capăt.

— Nu! strigă Erna.

Dar Peter trăsese uşa în urma sa. Cobora scara, numărând iar treptele, şi abia când auzi glasul maicăsii, se trezi din nou.

— Ai consolat-o pe Erna noastră? E nemângâiată sărmana. Plânge toată ziua.

— Am făcut ce-am putut, spuse el şi se aşeză la masă.

Bătrână aduse mâncare. Se ferea să se uite în ochii ei.

Bătrână îl iscodi cu privirea îndelung şi pătrunzător.

— N-a fost nimic între voi atunci, Peter?

— Între cine?

— Între tine şi Erna.

— Nu. Ce te-a apucat să întrebi una ca asta?

— Ah, uneori îți vin gânduri atât de prosteşti!

Se îndreptă iarăşi către plită ca să pună supa în castron. Lui Peter i se păru că părul îi încărunțise şi mai mult, că fața îi era şi mai zbârcită şi că mergea mai încovoiată ca de obicei. Dar el nu pomeni nimic de moartea lui Walter. Îi era penibil să vorbească despre asta şi simțea că nici bătrână nu dorea.

În valea ovoidă în care se afla Zakopane era o căldură caniculară. Gerhard Lorenz îşi îmbrăcă uniforma şi ieşi pe balconul casei de lemn în care locuia. Franz Lipski, gol până la brâu, şedea întins pe balcon, la soare. Pe fața lui plină şi unsuroasă curgea sudoarea. Şi el fusese transferat, ca şi Gerhard Lorenz, la comandamentul vamal din Zakopane.

— Haide, Franz, îmbracă-te. Peste o jumătate de oră trebuie să plecăm.

Franz Lipski se ridică, îşi trase pantalonii şi intră în casa de lemn.

— Vin într-o clipă. Pregăteşte camionul.

— Da, răspunse Gerhard, dar se aşează în şezlongul din care se ridicase Lipski şi privi către munții ale căror

stânci străluceau în soare.

Multe se întâmplaseră de la acea sărbătorire a victoriei, pe când erau la Glodowka. Acum Gerhard se îmbăta des, îşi pierdea vremea nopți de-a rândul în localuri poloneze, dansa şi ducea o viață care părea totdeauna o sărbătorire fără sfârşit a victoriei.

— Cum, măi omule, încă n-ai pregătit camionul? întrebă Lipski la întoarcere. Ce e cu tine?

— Nimic, răspunse Gerhard.

Coborâră în curte şi se apucară de lucru la camionul cu care trebuiau să plece la Cracovia. Acolo Gerhard urma să cumpere de la serviciile de resort ale Wehrmachtului piele pentru detaşamentul de guarzi vamali, şi Lipski trebuia să-l însoțească.

— Ai luat rachiul şi țigările?

— Totul e încărcat, zise Lipski.

— Atunci, hai!

Se urcară în camion şi ieşiră din curte. Gerhard profita de aceste drumuri săptămânale ca să cumpere contra rachiu şi țigări confiscate la vamă, piele,pe care o revindea apoi pe bani grei cizmarilor polonezi.

Către seară terminaseră treburile în Cracovia. Camionul era plin cu piele. Lipski stătea lângă camion şi-l aştepta pe Gerhard. Luna atârna palidă deasupra acoperişurilor oraşului şi mirosul străzilor colbăite se pierdea în castani.

— Acum mai facem o scurtă vizită, spuse Gerhard când veni de la oficiul de distribuție.

Mirosea a rachiu.

— Ce iei de vizită? întrebă Lipski.

— La o rudă a mea. O femeie formidabilă! Crede-mă.

— Dar e interzis să ne întoarcem noaptea.

— Atunci ne întoarcem mâine – e tot un drac.

Scoase o scrisoare de-a maică-sii din buzunarul hainei şi începu să caute adresa Karlei Niehagen. Merseră prin oraşul sub camuflaj, trecură pe lângă ghetou şi se opriră într-un cartier de construcții noi, în

fața unei case cu trei etaje.

Când ajunseră sus, o găsiră pe Karla Niehagen stând în fața uşii deschise; era o fostă locuință evreiască, acum rechiziționată pentru Wehrmacht.

— Karla! zise Gerhard.

Ea începu să râdă, cu oarecare răceală şi rezervă, cum îi era felul, dar îi întinse obrazul, pe care Gerhard îl sărută. Mirosea a pudră, apă de păr şi parfum. Era un miros puternic şi dulceag, care îi pătrunse lui Gerhard în nas. Îl prezentă pe Lipski, care se înclină greoi şi stângaci.

— Prin urmare, aici ne revedem! zise Gerhard. Pare de necrezut una ca asta.

Se uita cu ochi mari la ea şi i se păru foarte schimbată. Se făcuse mai frumoasă, mai feminină, mai elegantă. Era mai puțin senzuală decât cumnata lui, Erna, dar avea aceeaşi putere de atracție.

— E drăguț din partea voastră că ați venit la mine, spuse ea lungind puțin fiecare cuvânt, cum făcea totdeauna. Astă seară dau o petrecere, fireşte una mică, şi dacă vreți, puteți să luați parte.

— Se-nțelege că luăm parte, zise Gerhard, dar în fața mulțimii de oglinzi din pereți, a mobilei Chippendale şi a parchetului proaspăt ceruit, începu să-şi piardă din siguranță.

Masa era pusă. Intră o fată, o poloneză, pentru a primi noi porunci. Karla o trimise afară. Lipski continua să stea în uşă, neîndrăznind să intre cu cizmele cazone, greoaie.

— Da poftiți înăuntru, zise Karla.

— Nu, trebuie să am grijă de camionul de jos. Altfel, mâine dimineață nu mai găsim pic de piele.

Lipski ieşi, iar Karla luă dintr-un bufet o sticlă de coniac, pregăti două pahare şi le umplu.

— Noroc! Pentru revedere, zise ea.

— Şi cum te simți aici, în Polonia?

— Minunat, spuse Karla râzând.

Şi râsul îl lungea puțin, astfel încât suna ciudat şi atrăgător.

— Da acum trebuie să mă schimb. Tu uită-te în altă parte în timpul ăsta.

Gerhard se postă la fereastră. În timp ce privea strada, gazda îşi schimba rochia în spatele lui. O auzea mergând încoace şi încolo.

— Ai revăzut-o pe Helene? întrebă ea.

— Nu.

— Dar pe Jürgen? El ce face?

— A fost rănit în Franța. A zăcut într-un spital, la Freiburg, dar acum s-a restabilit. Trebuie să fie acasă, în permisie.

— Da, am auzit, zise Karla.

Gerhard continua să stea cu fața către fereastră, dar în acelaşi timp putea *s-o* vadă pe Karla în oglinda din dreapta lui, fixată într-o uşă de dulap deschisă. Ba, pe jumătate îmbrăcată, îşi trăgea ciorapii în sus şi-şi trecea mâinile peste ei, uşor, cu mişcări molatice, nepăsătoare.

— Cât să mai stau aşa? întrebă Gerhard.

— Pân-o face plopu' pere şi răchita micşunele, răspunse Karla râzând iar tărăgănat. Acum râsul ei avea ceva din frivolitatea căreia îi cădeau toți pradă în Polonia. Din partea mea poți să te uiți dacă-ți face plăcere, adăugă apoi.

Se duse în baie. Musafirul venea încet în urmă. Karla sta în fața oglinzii şi se privea atentă; când Gerhard se opri în spatele ei, zâmbi.

— E atât de greu să aştepți?

— Da.

— Uneori, însă, trebuie să ai răbdare.

— Asta ştiu, spuse el.

Acum, în oglindă, chipul lui se vedea în spatele celui al Karlei. Ea zâmbi şi-şi lăsă capul pe umărul lui. Era aproape tot atât de înaltă ca Gerhard.

— O pereche frumoasă, spuse. Ce s-ar mira Jürgen dacă ne-ar vedea aşa.

— Cum, încă mai ai ceva cu Jürgen?

— Nu. De multă vreme. Acum e în vorbă cu Helene.

Gerhard încercă s-o îmbrățişeze şi s-o sărute pe umărul gol, dar ea se răsuci şi-l împinse pe uşă afară.

— Acum, marş afară! Trebuie să mă fac gata.

Oaspeții începură să sosească, dar el nu le dădu atenție.

Erau doi intendenți, un sublocotenent care-i făcea curte Karlei, şi vreo câteva colege de ale ei, cărora le spunea camarade.

Vorbeau de bombardamentele aeriene care se porniseră, de atacurile în valuri împotriva insulelor britanice, despre tonajul vaselor inamice scufundate de submarinele germane, despre sfârşitul apropiat al războiului.

— Victoria este a noastră, zise sublocotenentul. Ori se îndoieşte cineva?

Spuse asta privindu-l pe Gerhard, care clătină respectuos din cap. Karla era cu totul schimbată. Râdea foarte tare, bea, şi cu cât bea mai mult, cu atât mai greu se stăpânea. Cuvintele ei erau mai puțin tărăgănate ca înainte. La fiecare nou pahar striga *nasdrovie,* şi Gerhard o privea cu ochi mari. N-o vedea decât pe ea, dar abia la miezul nopții îndrăzni s-o invite la dans.

— Karla, te iubesc, şopti el.

— Haida, de! Nu te ține de fleacuri, bâlbâi ea.

Se lăsa sărutată însă, atârnând în brațele lui, şi dansa pătimaş.

— Poimâine plec în permisie, Gerhard.

Spunea „Gerhard”, dar suna „Jeerar”, atât de mult lungea cuvântul, gângurindu-l drăgăstos; iar el o strânse şi mai tare.

— Ah, şi nu mi-ai pomenit nimic de asta!

— Nici nu e important. Am să mă întorc curând.

Lipski intră în casă. Se opri încurcat în uşă şi se uită la Gerhard şi Karla, care dansau beți.

— De ăsta am uitat cu totul, zise Gerhard. Vino să bei

un rachiu.

Lipski luă rachiul şi-l dădu pe gât.

— Acum du-te tu. Prea mă plictisesc acolo jos.

— Bine, spuse Gerhard clătinând din cap. Vii şi tu, Karla?

Aceasta aprobă din cap, şi, fără să mai aştepte ca Gerhard să încerce să-l convingă pe Lipski, deschise uşa şi coborî în fugă scara, înaintea lui. Jos, se strecurară în cabina camionului, cu care prilej rochia Karlei, rămânând agăţată în maneta de viteze, se ridică în sus. Gerhard încercă s-o tragă.

— Las-o, zise ea, vârându-se lângă el şi lăsându-se sărutată.

Era o noapte caldă de august şi mirosea a piele tăbăcită. Gerhard uită de ultimele săptămâni şi de tot ce-l apăsa. Băuse mult şi Karla era mai frumoasă decât orice femeie pe care o cunoscuse până atunci, iar răceala i se topise.

— Dar acum nu mai avem absolut nimic de băut, zise ea.

— Atunci mergem iar sus.

— Da, hai, şopti Karla.

— Las să fure polonezii pielea, zise el.

O trase după sine şi urcară din nou scara. În casă era o hărmălaie şi o sălbăticie de nedescris. Sublocotenentul aruncase două pahare de perete şi era tocmai pe punctul de a-l face ţăndări pe al treilea. Cei doi intendenţi erau atât de beţi, încât în timp ce dansau, trebuiau să-i ţină zdravăn fetele ca să nu cadă. Numai Lipski şedea drept pe scaun, cu sticla de coniac în faţă, şi privea la tărăboiul din jur.

— Acuşi vă arunc pe toţi afară! strigă Karla, dar începu să danseze cu Gerhard.

Sublocotenentul se supără din cauza asta şi azvârli cu al patrulea pahar de perete, pornindu-se în acelaşi timp pe un râs zgomotos şi grosolan; gazda, dându-i drumul lui Gerhard, se duse la el şi-i trase o palmă.

— Aşa, zise ea. Şi acum, afară!

— Gâsco! bâigui sublocotenentul.

Brusc, în încăpere se făcuse linişte. Discul se opri şi se ridicară cu toţii.

— Mai bine să plecăm, spuse unul dintre intendenţi.

Şi îmbulzindu-se toţi spre uşă, ieşiră. Lipski era ultimul. În uşă se întoarse însă.

— Mă duc jos să păzesc pielea, Gerhard, şi te aştept până vii.

— Da. Vin imediat.

— Tu rămâi, zise Karla.

Fără să se sinchisească de oaspeţii care coborau scara, puse un nou disc şi se apropie de Gerhard. Începură iar să danseze.

— Ai ceva cu sublocotenentul ăsta? întrebă Gerhard.

— Mă împrietenisem cu el, dar nu mi-a plăcut niciodată în mod deosebit.

Se uita la partenerul ei şi zâmbea. Pronunţa cuvântul sublocotenent atât de tărăgănat, că lui îi venea să râdă. Rochia îi alunecase de pe umăr, iar el o trase mai jos şi o sărută pe umărul gol.

— Hai să mai bem. Cu atât mai mult acum, zise Karla.

Când ea se aplecă deasupra mesei, ca să ia o sticlă de coniac, Gerhard văzu că nu mai avea sutien. Şi-l scosese pesemne în timpul nopţii. Oaspetele ridică paharul pe care i-l umpluse şi bău în sănătatea ei.

Jos, Lipski şedea în camion cu capul pe volan. Visa la caii de-acasă. Îi vedea fugind prin ceair. Pe trotuar se apropiau paşi. Era sublocotenentul, care voia să intre în casă. Lipski se trezi şi văzând spatele sublocotenentului care trecea clătinându-se, zise:

— Hei, domnule sublocotenent!

— Da, răspunse acesta, oprindu-se şi întorcându-se.

— Ia uitaţi-vă sus! E beznă peste tot, spuse Lipski, arătând cu mâna spre ferestrele apartamentului Karlei.

— Cum îndrăzneşti, mă!

— Iertați-mă, domnule sublocotenent, eu sunt din detaşamentul de guarzi vamali.

— Aha, o formație cu caracter civil, zise sublocotenentul cu dispreț şi se îndepărtă.

Gara era complet camuflată. Nicio rază de lumină nu răzbătea afară, pe străzile încă animate. Era ora nouă. Berlinul zăcea cu ochii închişi sub cerul de seară.

Trenurile de Stettin, Pasewalk, Stralsund intrară scrâşnind din frâne.

De dincolo de bariera de control, Helene privea cum locomotivele pufăiau aruncând până sub cupola gării trâmbe de abur alb. Îl aştepta pe Jürgen. Acesta ieşise din spital şi petrecuse câteva zile acasă, la tatăl său, care era bolnav, iar restul concediului medical urma să fie al ei.

O clipă i se păru că o apucă ameteala. Vedea şuvoiul de călători izvorând din tren şi venind către ea, pe sub lampa cu bec albăstrui, prin bariera de control. Privirea ei aluneca pe uniforme. Pe chip i se citea bucuria şi agitația revederii.

— Helene! îl auzi strigând şi deodată îl zări.

De fericire, nu dormise toată noaptea trecută şi ziua întreagă numărase orele, şi până la urmă minutele.

— Jürgen! strigă ea.

Alergă în întâmpinarea lui, strivind astfel buchetul de garoafe roşii pe care-l cumpărase pentru el. Nu se sinchisea de călători – Jürgen se afla în fața ei, aşa cum îl aşteptase îşi ținea brațele desfăcute; Helene îi sări de gât şi se agăță de el. Nu-i vedea paloarea chipului.

— Te-am aşteptat atât… îi şopti ea la ureche.

Florile erau la picioarele lui Jürgen – le lăsase să-i cadă din mână. Fata se desprinse însă brusc de la gâtul lui, se aplecă şi le ridică.

— Sunt pentru mine?

— Da, Jürgen.

Se dădu un pas înapoi şi-l privi. Vocea lui vibra încet, nelinişţit, parcă se schimbase întrucâtva. Helene se înspăimântă. Fruntea lui era acoperită de broboane de sudoare, iar muşchii din jurul gurii zvâcneau mai tare ca de obicei. Ochii lui aveau o expresie bolnavă, pe care nu i-o cunoştea.

— Ce e cu tine, Jürgen?

— Nimic. Nu mi-e bine.

— Eşti bolnav?

— Poate, spuse el.

Se uita deasupra ei la călătorii oare treceau prin bariera de control.

— Hai, Helene, e cazul să plecăm, zise Jürgen, ridicându-şi bagajul.

Florile erau încă în braţele ei. Hârtia în care fuseseră ambalate se rupsese.

— Sunt pentru tine. De ce nu le iei? îl întrebă Helene oferindu-i-le.

— Ah, da, făcu el, luând florile şi vârându-le neglijent şi distrat sub braţ.

— Ai grijă de ele. Nu le strivi, zise fata, cătând acum la Jürgen nesigură şi îngrijorată.

În ochi însă continua să i se oglindească bucuria revederii.

Ieşiră din gară. Între timp el o cuprinsese cu braţul liber.

— Am făcut rost de un taxi. Nu e chiar atât de simplu acum, spuse Helene.

Automobilul mergea cu farurile stinse pe străzi camuflate. Stând în braţele lui Jürgen, Helene îşi trecea mâna pe faţa lui, ca şi când căuta ceva. O sărutase doar fugitiv şi asta o făcea să simtă că se întâmplase ceva. Era iritat, buzele îi tremurau, iar fruntea îi era înfierbântată şi umedă de sudoare.

— Ce e cu tine, Jürgen? Ai febră?

— Da. Cred că da.

— Atunci trebuie să te vâri imediat în pat.

— Da, într-adevăr, asta ar trebui să fac.

Vocea lui suna straniu şi era lipsită de orice căldură.

— Ai făcut rost de o cameră la hotel, Helene?

— Nu, dormi la mine. Am vorbit cu gazda. Mi-a dat voie.

— Ah! făcu el.

Între ei era ceva străin. Helene simţea şi îşi spunea că trebuie să fie febra. Îşi scoase batista şi îi tamponă fruntea, apoi îl sărută timidă şi nedumerită pe gură.

— Asta trebuia să fie o surpriză, Jürgen.

— Chiar este.

— Şi-ţi pare bine?

— Fireşte, zise el.

Helene avea buzele rujate şi Jürgen o vedea pentru prima dată aşa. Era un roşu-violet delicat, care lucea în semiîntunericul din automobil. Pentru el o făcuse, ştia. Fata îi întinse buzele şi el le atinse fugitiv şi absent.

— Ah, Jürgen, mi-a fost tare dor de tine!

— Şi mie, răspunse el, dar spunând asta, privea pe fereastra laterală a taxiului, la bordura vopsită în alb, care, în întuneric, aluneca pe de lături ca un fir lung şi luminos.

Coborâră din taxi şi intrară în coridorul întunecos al casei. Helene locuia ca subchiriaşă la etajul IV. Urcau încet scara; deodată Jürgen se opri lângă balustradă şi se ţinu bine de ea. Iar Helene îl sprijini.

— Tot rana, Jürgen? întrebă Helene, dar el scutură din cap fără să răspundă.

Odată ajunşi în cameră, se lăsă pe canapea şi-şi sprijini capul în mâini. Era o cameră mică, pătrată, a cărei fereastră dădea în curtea interioară. Era modest mobilată, cu un dulap, un pat, o canapea şi două scaune. Masa însă era acoperită cu o faţă albă, împodobită cu flori, iar în paharele gata pregătite se oglindea lumina din tavan.

Helene stătea în faţa lui şi-l mângâia pe ochi.

— Să aduc un medic, Jürgen?

— Nu, trece.

Fata văzu că numai auzind de medic, Jürgen s-a speriat. Îngenunchie în fața lui, îi luă mâinile şi privi în sus la el.

— Ce să fac, Jürgen?

— Am să mă culc, spuse acesta.

În ochii ei cenuşii se citea teamă, teamă pentru el. Bucuria revederii făcuse loc temerii şi dezamăgirii. Nu-şi mai putu opri lacrimile care-i năpădiră ochii.

— Nu plânge, spuse Jürgen. N-are să fie atât de rău. Mâine dimineață mă duc la medic.

Spuse asta şovăind şi chinuit. Pe frunte avea iarăşi broboane de sudoare şi îşi strânse buzele ca să-şi stăpânească zvâcnetul gurii.

— Te doare, Jürgen?

— Nu, nu ştiu ce e cu mine!

— Şi nu vrei să mănânci nimic?

— Nu mi-e foame, spuse el.

Helene băgă de seamă că îl scuturau frigurile.

— Dumnezeule, dar ai febră. Hai să-ți pregătesc eu totul. Trebuie să te culci.

Începu să se agite prin odaie, să facă patul, recăpătându-şi energia care-i plăcea lui Jürgen la ea. Nu mai plângea.

— Şi tu unde ai să dormi, Helene?

— Pe canapea. Are să meargă.

Helene nu se culcă însă. Şezu pe patul lui ore nesfârşite, la lumina camuflată a lămpii de pe noptieră, privindu-i tot timpul chipul. Jürgen n-o mai sărutase şi nici n-o mai atinsese – ca şi când ar fi fost tabu pentru el.

— Ce e pe acasă, Jürgen? îl întrebă fata. S-a făcut bine tatăl tău?

— Binişor. Îl supără ficatul mereu, răspunse el.

Ținea ochii închişi. Fața lui prelungă şi îngustă era mai uscățivă ca de obicei, şi avea o culoare nesănătoasă.

— Dar la noi? La noi e totul în ordine?

— Îl jelesc întruna pe Walter, iar Peter s-a înscris voluntar.

— Ştiu. Din cauza Ernei. A fost şi Karla în timpul ăsta acasă; ai văzut-o?

— Da.

— Cred că-i merge foarte bine la Cracovia.

— S-a schimbat mult de tot, spuse ei.

Helene observă că pomenind de Karla, Jürgen părea cam încurcat, dar nu dădu importanţă acestui fapt. Deodată el îşi întoarse faţa la perete şi tăcu. În cameră se aşternu o linişte adâncă. Pe masă paharele stăteau neatinse, iar Helene se ridică, luă florile şi le puse pe noptiera de lângă pat. Erau garoafele pe care le cumpărase pentru Jürgen, şi culoarea lor semăna cu culoarea buzelor ei.

Jürgen se trezi dis-de-dimineaţă. Helene adormise, apoi se trezise, şi iar adormise. O durea spatele din cauza veghii îndelungate.

— Ţi-e mai bine, Jürgen?

— Nu cine ştie ce.

— Totuşi, ceva mai bine, nu?

— Întrucâtva, spuse el.

Helene se trânti în pat şi-şi îngropă faţa în pernă.

— Sunt atât de obosită! Teribil de obosită!

— Culcă-te, o îndemnă Jürgen.

Fata aşteptase alt răspuns, dar Jürgen nu mai adăugă nimic. N-o mai chinuia nici măcar cu gelozia lui. Acum Helene ar fi dorit-o – ar vorbi cel puţin despre asta. Dar din el se degaja ceva ca un refuz anxios, pe care nu-l înţelegea. Deşi în sufletul fetei începură a miji îndoieli în ce priveşte dragostea lui, îi era totuşi dor să-i simtă căldura.

Jürgen însă nu se mişca. Ochii îi erau lipsiţi de strălucire şi fixau tavanul; era frământat parcă de ceva fără soluţie. Helene începu să plângă şi lacrimile se prelingeau pe faţa de pernă albă. Când ieşiră în stradă, era târziu, înainte de amiază. Soarele ardea şi cu toate

că începuse toamna, Helene era îmbrăcată văratic. Purta o rochie fără mâneci şi Jürgen văzu cât de bronzate îi erau braţele.

— Ai stat mult la soare, Helene?

— Da. Totdeauna când am avut timp; şi fără tine am avut mult timp.

El îi luă servieta, aşa cum făcea odinioară, şi porniră pe străzile gălăgioase. Era în uniformă iar la butoniera de la piept avea panglica tricoloră: roşu, alb, negru. Helene îl întrebă, zâmbind, de Crucea de fier.

— De ce nu ţi-ai dezbrăcat uniforma?

— E interzis.

— Şi tu te iei după toate astea?

Jürgen îşi retrase braţul şi un răstimp merseră unul lângă altul tăcând. Helene îl văzu că păleşte şi începe iar să dârdâie.

— Ai să te duci imediat la medic, auzi! Acum, imediat!

— Da.

— Vin şi eu cu tine.

— Nu, în niciun caz! se-mpotrivi el cu violenţă.

Se opri în faţa Helenei şi o privi ca şi când fata i-ar fi cerut ceva imposibil. În ochii lui se citea teamă, nesiguranţă, şi Helene îi simţea chinul nespus.

— Îţi vreau binele, Jürgen, spuse ea cătând în jos la asfaltul străzii.

— Da, ştiu, dar acum du-te la universitate.

— De ce eşti atât de iritat? întrebă ea.

Se simţea dată la o parte. Crezuse că are s-o ia cu el la medic şi apoi are s-o însoţească la universitate. Auzindu-l se răsuci pe călcâie şi-l lăsă locului.

— Helene!

Îl auzi strigând-o şi simţi disperarea din glasul lui.

— Du-te la medic. Deseară sunt iar acasă, îi răspunse Helene.

Jürgen nu veni după ea şi Helene, cu faţa întunecată, porni singură pe străzi. Şi abia când ajunsese la Grădina zoologică începu să plângă.

Jürgen rămase trei zile, iar ea îl îngriji. Şi se-ntâmpla mereu acelaşi lucru. Şedea veghind în faţa patului lui, astfel că dimineaţa se trezea cu dureri în spate. Dragostea Helenei însemna grijă permanentă pentru el. Adesea i se părea că joacă teatru. Evita orice gest apropiat, ca şi când i-ar fi fost teamă de ea. Helene nu înţelegea, dar se resemna. Când îl întrebase ce-i spusese medicul, îi dăduse un răspuns evaziv şi imediat schimbase vorba.

În seara celei de a treia zile îl găsi gata de plecare. Venise aproape în fugă ca să ajungă iar la el. Şi acum Jürgen stătea în mijlocul camerei, aplecat deasupra mesei, şi îşi aranja hârtiile. Bagajul, gata făcut, se afla la uşă.

— Cum, Jürgen, pleci? întrebă ea în timp ce intra.

Jürgen ridică fugitiv capul, ca şi când hârtiile erau mai importante decât ea.

— Da, trebuie. Mi s-a terminat concediul. Nu ţi-am spus?

— Nu, şopti ea.

— Atunci se vede că am uitat.

— Cum poţi să uiţi aşa ceva?

Îl privea ţintă, aşteptând un răspuns. El însă se duse la fereastra deschisă şi se uită în curtea interioară, de unde veneau strigătele copiilor care se jucau acolo.

— Tu îmi ascunzi ceva, Jürgen.

— Nu.

— Ce pot să fac ca să te ajut?

— Nimic. Nu poţi să mă ajuţi. Sunt bolnav. Ţi-am mai spus-o.

El continua să privească afară, pe fereastra deschisă. Helene asculta ţipetele copiilor şi se uita la garoafele pe care le cumpărase pentru el, cu patru zile în urmă. Erau pe masă, şi începuseră să se ofilească.

Helene îl conduse la gară. Şi unul şi celălalt vorbiră doar de lucruri indiferente. Ea nu cuteza să-i mai pună întrebări. Şi abia când trenul ieşi din gară, ridică mâna.

Dar parcă îi paralizase.

În cantina regimentului de artilerie antiaeriană fumul se urca în pâclă groasă până la tavan. Duhnea a abur lipicios de bere şi a sudoare bărbătească stătută.

— Tunar Lorenz!

— Gura! zise Peter Lorenz şi-l privi pe tânărul fruntaş care şedea la masă, faţă în faţă cu el.

— Nu te lăsa provocat, spuse fruntaşul.

Avea ochii de un albastru spălăcit şi vorbea peltic.

Plutonierul care strigase râdea. Îndesat ca şi Peter, dar mai lat în spate, stătea la bar – era beat. Peter Lorenz privea paharul de bere golit pe jumătate şi nu răspunse nimic.

Se împlineau trei săptămâni de când se afla aici, şi se gândea la Gertrud Baumann, cu care se căsătorise valvârtej, şi la Erna, pe care n-o putea uita. Făcuse o prostie, dar acum nu mai putea îndrepta nimic. Niciodată n-ar fi trebuit să se înscrie voluntar.

— Tunar Lorenz! urlă plutonierul iar.

— Lasă-l să urle, zise fruntaşul.

Se numea Kohirausch, studiase filologia la Rostock şi împărtăşea vederile lui Peter. Stătuseră de multe ori de vorbă, ceasuri întregi, discutând despre ceea ce urau amândoi.

„Hitler e un idiot", obişnuia Kohirausch să deschidă discuţia. După aceea se apucau să născocească pedepse pentru el: spânzurătoarea, tăierea în patru, tragerea pe roată – ajungând astfel la cele mai năstruşnice idei.

Întâmplător, acel plutonier care stătea acum beat la bar ascultase neobservat o asemenea discuţie. De atunci îi avea la mână. Îi fugărea prin curtea cazărmii şi ei trebuiau să facă ce voia el – până acum însă tăcuse.

Era măcelar de meserie şi se numea Max Krause. Când era beat, subofiţerii îi spuneau „Mäxchen".

— Într-o bună zi are să ne facă raport, spuse Peter.

Kohirausch se uită înspre bar şi clătină din cap.

— E prea bun la inimă pentru aşa ceva.

— La ăştia bunătatea îşi are limitele ei, zise Peter.

Toată ziua îl frecaseră, mai mult ca de obicei, şi era deprimat, iar gălăgia din cantină îl deranja. Se gândea la Gertrud Baumann şi la dragostea ei, căreia nu-i răspunsese. Îi vedea parcă ochii basedowieni şi simțea neajutorarea pe care o oglindeați în noaptea dinaintea despărțirii lor.

Plutonierul comandă un nou pahar de bere.

— De ce nu se prezintă Lorenz la mine? strigă el.

— Du-te, îl îndemnă Kohirausch.

Pălise la față şi vorbea mai peltic ca de obicei.

— Nu. Să vina el încoace.

— Eşti nebun! sâsâi Kohirausch.

Se uitară amândoi înspre bar, de unde plutonierul, cu paharul în mână, pornise, clătinându-se şi străbătea încăperea.

— Vine la noi, ia seama.

— Lasă-l să vină, zise Peter.

Era ars de soare şi viața de cazarmă pusese pe chipul lui pecetea blazării. Acum însă pe el se oglindea iar demența, pornirea spre fanatism, ca la fratele său Walter – la Peter însă provenind din melancolie şi negare.

— Vine într-adevăr la noi, sâsâi Kohirausch.

Privind țintă, cu ochii lui albaştri-spălăciți către plutonier, sări în picioare, iar eter se ridică încet, în silă.

— N-auzi bine, Lorenz, ai?!

— Nu, domnule plutonier.

— Eşti surd?

— Da, domnule plutonier.

— Mă, nu face glume, mă!

— Nu fac glume, spuse Peter. Veşnicul bubuit al exercițiilor de tragere mi-a distrus timpanul.

— Bine, spuse plutonierul Krause, şi se aşează la masa lor.

Se prăvăli pe scaunul pe care i-l împinse Kohirausch

şi-şi puse paharul cu bere pe masă.

— Ia ascultați, mă băieți, spuse el. Când strig eu, să țâşniți ca din praştie. Ați înțeles? Mai ales voi.

— Da, desigur, domnule plutonier sâsâi Kohirausch.

— De ce, „mai ales" noi? întrebă Peter.

— Ştii bine de ce, Lorenz. Ori trebuie să pun să te taie în patru? Ori poate să te tragă pe roată?

— Pe ce fel de roată, domnule plutonier?

— Nu pe o roată de bicicletă, mă, spuse plutonierul râgâind.

Kohirausch îl lovi pe Peter pe sub masă în fluierul piciorului şi-i făcu cu ochiul, atrăgându-i atenția să fie prudent, aşa că Peter ridică paharul şi bău în sănătatea plutonierului. Acesta, holbându-se la el, ca şi cum Lorenz ar fi comis o gafă, zise:

— Dacă are dreptul cineva să închine aici un pahar, apoi acela sunt eu, Lorenz! Nu eşti decât tunar, omule, şi nici nu ştii încă să alergi. De altfel ai învățat în genere să-ntinzi pasul?

— Da, domnule plutonier, la mama.

— Vax! La propria-ți mamă nu înveți asta. De-abia la militărie se învață.

Kohirausch începu să râdă, supus şi oarecum silit; Peter însă nu râse. Se uita în pahar. Berea mirosea la fel ca milităria, ca toată subofițerimea asta şi ca viața pe care trebuia s-o ducă acum – şi pe care o ura. Înălță capul şi privi iar la plutonier. Acesta râgâi zgomotos şi, bătând cu palma în masă, zise:

— Aşadar, băieți, hai, răspundeți-mi în primul rând ce vreți să faceți cu el, cu Führerul nostru?

Amândoi tăceau. Kohirausch zâmbi înfricoşat; buzele îi erau acum aproape fără culoare, ca şi ochii. Peter îşi izbi paharul cu palma şi-l mătură intenționat de pe masă. Acesta căzu pe pardoseală şi se sparse.

— Alt pahar pentru tunarul Lorenz! urlă plutonierul.

Fata de serviciu aduse un nou pahar cu bere şi-l puse în fața lui Peter.

Era tânără şi trupeşă. Bătând-o uşor cu palma pe fund, plutonierul zise:

— Clasa-ntâi!

În acest timp se uita la Peter, ca şi când ar fi trebuit să-şi dea şi el avizul. Lorenz însă ridică paharul şi începu să bea. Îi era silă de plutonier, simțindu-i mai mult ca oricând brutalitatea scârnavă. Un subofițer trecu pe lângă el şi-l bătu pe plutonier pe umăr.

— Ei, cum merge, Mäxchen?

— Minunat. Tocmai fac instrucție cu ăştia doi în privința bunei-cuviințe datorată superiorului.

Se aplecase mult deasupra mesei şi, sprijinindu-se cu coatele de ea, îl privea pe Lorenz în față. Era o privire beată, animalică, şi Peter văzu în ea sadismul de care se temea. Se gândi la Erna şi la Walter, care o bătuse, şi acum îşi dădu seama de ce, femeia asta îl iubise pe Walter. Aici, în cazarmă, înțelegea.

— Ei, haide băieți, dați-i drumu', zise plutonierul. Ce vreți să faceți cu el?

— Cu cine? întrebă Peter.

— Cu Führerul nostru, omule.

— Noi nu facem absolut nimic cu Führerul nostru; el face cu noi, zise Peter.

Spusese ceva nechibzuit, dar îşi pierduse din nou cumpătul. Nu-i dădu atenție nici lui Kohirausch, care îl lovi iar în fluierul piciorului. Era furios şi chipul plutonierului pieri din fața lui. Ura totul la mutra asta a lui Max Krause din Stralsund, un măcelar şi un bădăran, căruia îi era îngăduit să-şi dea aere. Îi întoarse lui Kohirausch lovitura cu cizma; nimeri însă în piciorul plutonierului.

— Kohirausch! Cum îndrăzneşti, porcule?! strigă acesta, iar Kohirausch bâigui ceva, dar Peter nu înțelese ce spusese.

Plutonierul se ridică şi se aplecă spre Kohirausch.

— Tu, dobitocule, tu, care încă faci pe tine!

Peter şedea aplecat mult înainte, cu mâinile pe masă,

şi se uita în sus la plutonier, care, furios, îşi trase scaunul înapoi, aşezându-se după aceea iar, încet, cu picioarele larg desfăcute.

— O ţigară de foi pentru plutonierul Krause! comandă el, privind cu ochii holbaţi la Peter.

Când fata de serviciu veni cu trabucul, îşi înfipse supărat dinţii în vârful lui. Cu mâna liberă însă o bătea pe ospătăriţă pe fund.

— Un şezut ca ăsta nici că s-a mai văzut.

— Şi niciunul ca dumneata, zise Peter.

Nu evită privirea plutonierului. Mâna dreaptă i se *încleşta* pe paharul cu bere, în timp ce Krause îşi înclinase capul ca un taur. Era un om masiv şi greoi, cu bărbia dublă revărsată peste gulerul uniformei. Pe când se uita la cuta lui de grăsime, Peter îl auzi zicând:

— Încă un cuvânt, trădătorule de ţară, şi-ţi rup oasele!

Mâna lui Peter se afla încă pe paharul cu bere. Deodată o ridică şi-i azvârli plutonierului berea în faţă. Totul se petrecu repede şi neaşteptat şi Krause sări în sus. Dar bălăbănindu-se, se lovi de scaun, cizma i se prinse la spate, într-un picior de scaun, şi omul căzu într-o parte, pe pardoseală.

Kohirausch sări în sus; se ridică şi Peter. În faţa lui răsări mutra unui subofiţer, care striga:

— Cine a dat?

— Nimeni, domnule subofiţer, zise Kohirausch.

Plutonierul se sculă, uitându-se întruna la Peter. Se ridica încet, cu privirea rătăcită şi beată. Când reuşi să se ţină de-a binelea pe picioare, îşi umflă pieptul şi apucă speteaza scaunului.

— Garda! strigă subofiţerul.

În cantină era acum o larmă asurzitoare. Toţi alergau la masa la care şezuseră ei.

— Apără-te, Mäxchen! auzi Peter pe cineva strigându-i lui Krause.

Şi văzu scaunul îndreptat asupra sa. Peter încă mai

avea în mână paharul gol. Încercă să sară înapoi, dar picioarele din spate ale scaunului îl nimeriră în umeri. Simți lovitura până în genunchi. Amețit, se înclină uşor pe spate, dar fu împins iar înainte.

— Hai, dă-i! spuse o voce din spatele său.

Peter nu mai ştia ce se întâmplă în jurul lui. Văzând mutra plutonierului, ridică mâna şi-i aruncă paharul gol în față.

— Ah, porc blestemat! strigă Krause.

Paharul se făcu țăndări, iar plutonierul se apucă de nas.

Peter era livid. Până şi buzele îi păliseră. Puse mâna pe al doilea pahar de pe masă.

Dar nu mai apucă să-l arunce. Kohirausch îl prinse strâns de braț. Fu apucat din spate, tras înapoi, iar plutonierul la fel, imobilizat.

— Dați-mi drumul! striga Krause. Să-l fac praf. Să-i trag una la moacă! Dați-mi drumul!

Peter îl auzi urlând şi deodată se înfricoşă. Puse capul în piept şi privi în pământ. Pe jos erau împrăştiate cioburile paharului spart. O văzu pe chelnerița trupeşă stând înfiptă printre bărbați şi o auzi spunând:

— Ce porcărie! Tocmai mă bătea cu palma pe fund şi era atât de bine dispus, dar veneticii ăştia de azi... veneticii ăştia...

Cuvintele femeii îl nimeriră ca o lovitură. În jur se aşternuse tăcere deplină. Văzu căştile de oțel în față şi auzi glasul subofițerului de gardă:

— Tunar Lorenz!

— Da, domnule subofițer.

— Vino cu mine.

Se întoarse şi părăsi cantina. Flancat de căşti de oțel şi de țevile armelor, ce se balansau în mers, Peter se gândea la Erna, care de data asta nu putea să-i vină în ajutor. În fața ochilor îi vedea chipiul plâns. Țintele cizmelor bocăneau prin curtea cazărmii, iar luna atârna deasupra unui coş şi se uita la el.

Ploaia răpăia pe acoperişul casei de lemn. Deasupra munților se lăsaseră perdele de nori, iar străzile şi drumurile din Zakopane erau înecate de noroi. Era sâmbătă după-amiază. Gerhard Lorenz şedea întins pe pat. Avea capul greu, după cheful de la comandamentul vamal.

— Scularea! urlă Lipski prin deschizătura uşii.

— Ce s-a întâmplat?

— Trebuie să te scoli. Numaidecât! Ai în vizită o damă.

— Vax! zise Gerhard Lorenz şi se întoarse pe partea cealaltă.

Se gândea la stenodactilografa blondă, de şaisprezece ani, care venise de vreo câteva zile din Halle şi cu care dansase noaptea trecută.

Lipski se apropie de pat. Săltă cuvertura şi dintr-o smucitură o trase jos de pe Gerhard.

— Acum, afară! Hai, ce, vrei să laşi o damă să te aştepte?

— Ce fel de damă?

— O să vezi tu, zise Lipski.

Gerhard se ridică bălăbănindu-se, cu ochii cârpiți de somn şi cu o uşoară durere de cap după cheful de noaptea trecută. Deodată o văzu pe Karla stând în fața lui. Se oprise în uşa deschisă şi se uita la el examinându-l parcă. Îl măsura cu privirea, pornind de la picioarele goale în sus, peste cămaşa prea scurtă, până la părul nepieptănat şi răvăşit în toate părțile.

— Ce e cu tine aici, Karla?

— Voiam doar să te mai văd o dată, zise ea.

Gerhard întinse mâna după pantalonii care se aflau pe un scaun. Se zăpăcise şi îi era ruşine, dar Karla nu se întoarse. Nu-i plăcu felul cum îl privise. N-o mai văzuse din noaptea aceea, iar acum venea ea la el. Nu înțelegea.

— Hai, îmbracă-te odată, zise Lipski şi o luă pe Karla

afară.

Se opriră pe coridor. Gerhard îi auzea vorbind. Lipski râdea tare, ca şi când Karla i-ar fi povestit o anecdotă. Fusese plecată în permisie. De atunci trecuseră săptămâni de zile şi Gerhard nu mai auzise nimic de ea. Maică-sa îi scrisese despre Karla şi despre Jürgen, care fusese în concediu în acelaşi timp, şi despre Peter, care se însurase cu Gertrud Baumann şi se înscrisese voluntar. Comportarea lui Peter îi era de neînțeles. I se părea – şi îi spusese şi lui Lipski – că în războiul ăsta nu mai merge nimic cum trebuie. Se îmbrăcă în grabă şi când fu gata, o chemă pe Karla înăuntru.

— Scuză-mă, te rog...

— Ce e de scuzat? zise ea cu pronunția ei aspră.

Se aşeză încetişor pe patul de vizavi – care era al lui Lipski – şi-şi puse picior peste picior.

— Trebuie să vorbesc cu tine, Gerhard.

— Da? Ce s-a întâmplat?

— Eşti bolnav, nu-i aşa?

— Cum? făcu el. Ce-ți veni? Sunt foarte sănătos.

— Nu, nu eşti.

Nu se uita la el. Mâinile îi erau împreunate pe genunchi. Stătea cu capul în piept, de parcă i-ar fi venit greu să vorbească. Bărbia-i fragedă, puțin plinuță, se sprijinea pe gulerul ridicat al puloverului cenuşiu. Gerhard îi privea părul blond, care în părți şi la ceafă cădea pe guler.

— Ce să mă fac acum? Dacă se află, mi se-nfundă pentru totdeauna. Mă trimit acasă – şi nu vreau.

— Du-te la sublocotenentul tău, zise Gerhard.

Era încurcat şi necăjit, şi Karla îl simțea că fierbe de mânie. Privea în jos la cizmele din fața patului. Încă erau pline de murdăria şi noroiul din noaptea trecută. O condusese acasă pe stenodactilografa aceea de şaisprezece ani şi, beat, trecuse cu ea de-a dreptul peste câmp.

— De ce nu mărturiseşti adevărul? întrebă Karla în

şoaptă.

El continua să privească în jos, la cizme, fără să scoată un cuvânt.

— N-o să meargă aşa uşor, Karla.

— Prin urmare tot tu ai fost?

— Da, spuse Gerhard. Credeam că sunt sănătos.

Mărturisirea lui avu asupra Karlei efectul unui şoc, dar nu se porni pe plâns cum ar fi făcut soră-sa, Erna. Cum şedea aşa, săltă doar capul în sus şi zâmbi. Era un zâmbet chinuit. Gerhard îşi pieptănase părul pe spate şi Karla îi văzu cicatricea de pe frunte. Pe chipul lui se oglindea teamă, iar teama lui o linişti.

— Cunosc un medic, un polonez, zise el. Pe mine nu m-a ajutat, dar poate are să te ajute pe tine. Tu eşti femeie, şi mai frumoasă decât mine.

Încercă să râdă spunând asta, dar nu reuşi. Sări în sus şi începu să se plimbe încoace şi încolo prin faţa ei.

— Medicul e aici, în Zakopane?

— Da, la spitalul german.

— Şi îl cunoşti?

— Nu bine, dar pot vorbi cu el. Întreaga aprovizionare de aici e în mâna mea. Se apropie iarna şi poate am să-l mituiesc cu un vagon de cărbuni.

— Şi cum vrei să faci asta?

— Las-o în grija mea!

Trecând pe lângă ea, îi lovi piciorul, care se mişcă tremurând. În cameră mirosea a alcool. Afară ploaia se mai potolise. Prin fereastră, Karla putea să vadă munţii. Erau albaştri – un albastru-închis. Norii murdari şi joşi se târau leneşi pe stânci. Pe Karla o luă puţin cu frig. Era obosită de agitaţia din săptămânile trecute, dar nu-şi mai făcea reproşuri. Cineva bătu la uşă. Intră Franz Lipski şi spuse:

— Te cheamă bătrânul.

— Acum? Ce vrea de la mine?

— Din cauza puştoaicei ăleia de aseară. Bătrânul s-a enervat.

— Țap tâmpit! zise Gerhard, dar îşi trase cizmele şi îşi potrivi uniforma.

O lăsă pe Karla singură. Ea rămase pe pat, cu capul sprijinit în mâini. Şi plânse până se întoarse Gerhard. Când îi auzi paşii pe coridor, se ridică şi îi ieşi înainte.

— Hai, zise ea. Să mergem numaidecât.

— Unde?

— La medicul tău polonez.

Gerhard o privi consternat. Cererea ei nu-i era câtuşi de puțin pe plac. Se codea şi Karla îi văzu disperarea.

— Trebuie chiar acum, numaidecât?

— Da, chiar acum!

Îl trase de mână după ea pe scară, în jos. Trecură prin hol, unde vreo câțiva vameşi jucau cărți în jurul unei mese. Lui îi era neplăcut să se arate cu ea, Karla însă dădu în fugă din cap către vameşi, fără să le acorde vreo atenție. Afară ploaia nu mai cădea decât în uşoare averse peste munți.

Spitalul se afla în afara oraşului, în câmp deschis. Era o clădire lungă, cenuşie, cu acoperiş roşu de țiglă şi cu ferestre pătrate, vopsite în alb. Îl vedeau din depărtare şi cu cât se apropiau de el, cu atât mergeau mai încet. Strada era prost pavată şi noroioasă, iar pe margini apa de ploaie curgea râuri către Zakopane. Şuvoaiele treceau peste pantofii Karlei, udându-i picioarele; chiar şi uniforma lui Gerhard era lipicioasă de umezeală.

— Ți-e frică? întrebă el.

— Da, răspunse Karla.

Se aflau în fața intrării spitalului. Gerhard se uită sus, de-a lungul şirului de ferestre, şi niciunul nici celălalt n-avea curajul să intre. Ploua mai tare şi norii din spatele munților se întunecaseră şi începuseră să se târască în vale, către acoperişurile ude din Zakopane.

Intrară şi aşteptară mult timp în fața cabinetului medicului polonez. Şedeau pe o bancă de lemn de pe coridor şi niciunul nu vorbea mai mult decât era

necesar. În sfârşit, sosi medicul – un bărbat înalt şi uscăţiv, care-şi purta halatul alb ca pe o rasă de călugăr. Zâmbi prietenos când îl văzu pe Gerhard.

— Dumneavoastră aţi mai fost o dată la mine, nu-i aşa?

— Da.

— Aceasta e doamna?

— Nu, zise Gerhard. Dar eu…

Nu putu continua. Nu ştia ce să spună.

— Da, da, făcu medicul, dând din cap.

O privi gânditor pe Karla şi, deschizând uşa cabinetului, le făcu semn cu mâna să intre. Trecură înaintea lui. Karla se opri în mijlocul încăperii. Văzu patul de consultaţie alb, scaunul lucitor de metal pe care trebuia să se aşeze şi închise ochii. Picioarele îi erau reci, iar ciorapii uzi. Simţea răceala până sus la pântece şi începu să tremure. Îl auzi pe Gerhard vorbind, nesigur şi jenat, în timp ce medicul îl asculta. Gerhard îi spunea ceva despre un vagon de cărbuni. Doctorul continua să tacă. În fine rupse tăcerea.

— Eu sunt medic polonez, domnule. Şi n-am voie să tratez pacienţi germani care au astfel de boli. Este strict interzis – sub pedepse aspre.

Karla auzea în spate glasul lui sumbru, puţin răguşit. Era o voce care-i inspira încredere. Făcu un pas mai departe spre fereastră, ca şi când ar fi vrut s-o pornească înspre munţi. Ploaia răpăia în geamuri. În curte arborii îşi întindeau fantomatic crengile golaşe în ploaie.

— De ce nu vă duceţi la un medic german? Ştiţi că pentru astfel de boli există obligaţia de a le declara.

— Dacă află cineva de asta, s-a zis cu noi, spuse Gerhard.

— Şi dacă se află că eu v-am ajutat, ce are să mi se întâmple mie?

Gerhard nu răspunse. Karla auzea tăcerea din spatele ei. Era o tăcere grăitoare, în care era cuprinsă şi

propria-i voce. Acum medicul se plimba încoace şi încolo. Deodată se opri în spatele Karlei, şi ea îi simți prezența mai puternic ca până acum.

— Nu cunoaşteți altă ieşire?

— Nu, şopti ea.

— Şi cât e de atunci?

— Peste şase săptămâni.

— Cam mult, zise doctorul. De ce n-ați venit mai devreme?

— Nu mi-a venit să cred una ca asta.

Se întoarse către medic şi-i văzu privirea întunecată şi grea pe un chip uscățiv şi brăzdat. Se citea în ochii lui o resemnare obosită, dar Karla înțelese că are s-o ajute. Era mult mai înalt decât ea şi se apleca, puțin când îi vorbea.

— Ce vârstă aveți?

— Douăzeci, şopti ea, lungind ca de obicei cuvântul, care acum suna neajutorat şi atrăgător.

— Atât de tânără! zise el, începând din nou să măsoare în sus şi în jos încăperea.

Gerhard stătea la uşă, cu boneta de guard vamal în mână. Părul îi cădea pe frunte, acoperindu-i cicatricea căpătată în anii copilăriei.

— Bine, am să vă consult, zise medicul.

Îl trimise pe Gerhard afară, pe coridor. Acolo mirosea a iod, a fenol şi a supe proaste. Gerhard privea la surorile care duceau în camere, pe cărucioare, cina pentru bolnavi. Se aşează pe banca de lemn şi aşteptă. Privi la uşa cenuşie pe care sta scris „Dr. Prohanski”. I se părea ciudat că tocmai un polonez trebuia să-l ajute. El, Gerhard, făcea parte din „poporul de stăpâni”; învinseseră şi vor continua să învingă, dar acum, aici, pe coridorul lung care mirosea a boli, multe i se păreau discutabile.

Aşteptă îndelung. Abia când se deschise uşa din nou, se ridică. O văzu pe Karla ieşind, singură. Fața ei palidă se înroşise de parcă avea febră. Porniră împreună pe

coridor.

— Ce e, Karla? De ce nu spui nimic?

— S-a aranjat.

— Minunat! exclamă el.

Coborâră scara şi abia când se aflau în faţa intrării spitalului, Gerhard începu să întrebe iar.

— Şi are să te trateze?

— Da. Mâine mă internez aici, în spital, pentru vreo câteva săptămâni. Nu e decât o nefrită.

— Adevărat?

— Da.

El începu să râdă, de parcă i se luase o piatră de pe inimă. Uitase să-şi pună boneta, şi picăturile de ploaie din păr i se prelingeau pe faţă. Privirea Karlei lunecă de la părul lui ud peste frunte în jos, până la bărbie. Văzu gulerul uniformei pe jumătate descheiat şi apoi din nou gura. râzând. I se păru laşă şi dezgustătoare.

— Şi cărbunii mei? Nu-i vrea? îl auzi întrebând.

— Nu, nu-i vrea. Poţi să ţi-i păstrezi.

— Minunat! zise el iar.

Karla continua să-l privească. Deodată însă ridică mâna şi-l lovi în faţă. O lovitură asemănătoare cu cea primită de sublocotenent în noaptea aceea la petrecere. Gerhard simţi lovitura, dar nu pricepea ce se întâmplă. Se opri uluit în stradă, în faţa spitalului.

— Karla! Ce s-a întâmplat?

O văzu îndepărtându-se prin noroiul şi băltoacele de pe stradă. Mergea iute, fără să se uite înapoi. Iar ploaia, care se întetea din ce în ce, o învălui în perdeaua ei de stropi.

Regimentul de tancuri al lui Jürgen se afla la Le Havre. Începuse iarna – o iarnă cu chiciură, rece, geroasă. În fiecare zi se făcea instrucţie. Mergeau cu tancurile peste câmpuri şi pe şosea, pe sub copacii îmbrăcaţi în promoroacă. Zilnic veneau de peste Canal, la mare înălţime, avioane engleze, dar nu se întâmplă

nimic. Într-o seară, la începutul lui decembrie, Jürgen fu chemat la comandantul companiei.

— Subofițer Schiemann, dumneata eşti un bun soldat, după câte aud, nu? zise căpitanul.

— Nu ştiu, domnule căpitan.

— Te-ai distins la Dunkerque?

— Am fost rănit acolo, domnule căpitan.

— Bine, zise ofițerul.

Se numea Kahlenberg şi avea o țeastă înaltă şi prelungă, cu păr rar pe ea, şi două sprâncene stufoase, care de îndată ce se enerva, se porneau să tresalte. Era ştiut că se duce deseori la Paris şi acolo frecventează bordelurile. Acum se afla în casa parohială a micii localități franceze, în spatele unui birou vechi, supraîncărcat, şi se uita dus pe gânduri la Jürgen.

— De chestia aia cu boala ne-ai fi putut scuti, nu-i aşa, Schiemann?

— N-am fost vinovat, domnule căpitan.

— Aşa spune fiecare. Dar nu tragi pe orice muieruşcă. Unde te-ai potcovit?

— Îmi îngăduiți să nu vorbesc despre asta, domnule căpitan?

— Mă rog.

Sprâncenele porniră să tresalte, dar se liniştiră iar. În picioare în faţa lui, Jürgen privea ţintă la ele. Pe ofiţer nu-l vedea. Acesta începu să vorbească de permisia pe care Jürgen o solicitase zadarnic de două ori.

— Până acum am refuzat, Schiemann, din pricina pe care o ştii, mă-nţelegi. Acum însă poţi să pleci. Chiar la noapte. O zi pentru Berlin. Ţi-ajunge?

— Da, domnule căpitan.

— Ai probabil o logodnică acolo, nu?

— O prietenă, domnule căpitan.

— Bine, zise ofiţerul. Dar trebuie să-mi rezolvi şi mie ceva personal acolo.

— Da, desigur, domnule căpitan.

Jürgen luă pachetul care se afla în spatele biroului. Era mai uşor decât crezuse. Îl săltă şi-l puse pe umăr, în timp ce căpitanul îi dădea adresa soţiei sale. „Irene Kahlenberg, Berlin-Steglitz", scria pe scrisoarea pe care Jürgen o vârî în buzunarul hainei. Strada n-o citise. Nu-l interesa. Se gândea doar la Helene, la care avea să fie mâine seară. Porni către uşă, dar ofiţerul veni după el.

— Umblă cu băgare de seamă cu astea, Schiemann.

— Bineînţeles, domnule căpitan.

Încercă să facă un salut reglementar, dar nu reuşi.

— Sunt desuuri pariziene, de cea mai bună calitate, zise ofiţerul.

Jürgen stătea în uşa deschisă cu pachetul căpitanului pe umeri, cu călcâiele lipite.

— Acum eşti iar pe deplin sănătos, nu?

— Desigur, domnule căpitan.

— Ei, atunci petrecere bună, zise căpitanul, râzând răguşit şi fals, ca un răpăit de tobă.

Jürgen coborî scara casei parohiale şi păşi pe uliţa satului. O jumătate de oră mai târziu îşi primea documentele de călătorie şi încă în aceeaşi noapte pleca la Le Havre, iar când se crăpa de ziuă trenul lui părăsea acest oraş.

— Ce ai în pachetul ăla? întrebă cineva de lângă el, un subofițer de infanterie.

— Chiloți pentru bătrână bătrânului, zise Jürgen.

N-avea chef de conversație – se gândea la Helene. Are să-i mărturisească totul, povestea cu Karla şi cu boala, şi de ce s-a purtat aşa atunci. Avea credința că ea are să-l înțeleagă.

Trenul era supraîncărcat cu soldați. Jürgen privea pe fereastră, afară. Toată ziua şezu aşa, mereu cu aceleaşi gânduri.

Când trenul a intrat în Berlin, era noapte. Cu pachetul căpitanului sub braț, Jürgen mergea pe străzile cufundate în întuneric. Nu avusese curaj să-l predea la bagajele de mână. Sări într-un tramvai şi porni către Helene. O vedea stând în fața lui, în uşă, şi îşi închipuia cât va fi de surprinsă. Urca pe scară, dar cu fiecare treaptă mergea mai încet, îl mustra conştiința, nu era sigur pe sine şi nu-şi putea imagina ce avea să zică ea. Puse pachetul jos, în fața uşii, şi se uită la cartea de vizită albă: „Helene Lorenz, cand. rer. pol.”{8}. Iar mai jos, cu scrisul ei mărunt: „Sunați de două ori”. O înşelase, dar cu asta gelozia chinuitoare din cauza primului bărbat pe care-l cunoscuse Helene pierise.

Apăsă pe butonul negru. Auzi soneria, dar înăuntru nu se mişca nimic. Trase cu urechea la zgomotele de dincolo de uşă – nu venea nimeni. Sună iar. Auzi nişte paşi târşâiți care se apropiau.

— Cine e? întrebă o voce de femeie.

— Domnişoara Lorenz nu e acasă?

— Nu. A plecat.

— Da unde a plecat? întrebă el.

Uşa se crăpă puțin şi apăru nasul gazdei. Tocmai atunci însă se stinse lumina de pe scară. Jürgen o aprinse din nou.

— A, dumneavoastră sunteți! făcu gazda. Domnişoara Lorenz e în oraş. Abia dimineață se întoarce. Mai înainte era atât de cuminte, dar acum, ştiți, e mereu plecată!

— Unde pot oare s-o găsesc?

— Dumnezeu ştie! Veniți din nou mâine de dimineață, spuse ea şi închise uşa.

Rămas lângă pachetul căpitanului cu lenjerie pariziană, Jürgen privea încremenit cartea de vizită cu scrisul ei. Începu să fie ros de bănuieli. Se aplecă după pachet şi coborî o porțiune din scară. Bucuria se stinsese, conştiința amuțise şi nu-i mai era teamă de ceea ce trebuia să-i spună.

Se aşeză pe scară. Lumina se stinse iar şi în jurul lui: se făcu întuneric. Ținea brațul pe pachet şi capul pe braț. Era atent la toate zgomotele din casă, dar nu se auzeau paşi apropiindu-se. Adormi. Se deşteptă. Se uită la cadranul fosforescent al ceasului brățară. Era ora trei noaptea. Lumina de pe scară se aprinse. Urca treptele un bărbat. Era beat şi se ținea vârtos de balustradă.

— Ce faci aici? întrebă omul.

Era un ins solid şi burduhănos. Se opri în fața lui Jürgen, holbându-se la el.

— Şi dumneata te-ai cherchelit?

— Nu, eu aştept pe cineva.

— Aşteaptă sănătos! zise omul şi se târî în sus, pe lângă balustradă.

Jürgen adormi iar şi se trezi când se lumina de ziuă. Dezamăgirea lui sporise. O văzu aievea pe Helene, în brațele unui alt bărbat, şi sărind deodată în sus, coborî amețit şi obosit scara. Se ciocni de o femeie care intra în casă.

— Ce ai, omule?

— Iertați-mă, spuse el.

— Frumoasă purtare de soldat! zise femeia.

Jürgen porni mai departe în lungul străzii. Helene trebuia să vină; de undeva trebuia să vină. Tot timpul se gândise numai la ea: în spital, în tanc, în cantonament şi la exercițiile zilnice.

Deodată se opri locului, holbându-se în jur, de parcă ar fi fost beat. Uitase pachetul căpitanului. Îl lăsase pe

scara unde şezuse jos. Dimineața se anunța, roşiatică, deasupra Berlinului – un roşu rece, de iarnă. Jürgen făcu stânga-mprejur şi o luă la fugă înapoi. Străzile începeau să prindă viață. Era aproape ora cinci când intră iar în casă. Urcă în fugă scara. Coborî. Pachetul dispăruse. Căută cu de-amănuntul în curte, se uită în toate părțile, în fiecare colțişor şi în fiecare ungher, dădu lăzile de gunoi la o parte şi alergă din nou pe scară în sus. Fruntea îi era acoperită de sudoare rece şi întreaga lui ființă clocotea de revoltă împotriva Helenei. Auzi paşi urcând pe scară. Se apropiau, obosiți, şi el îi recunoscu – erau paşii Helenei.

— Jürgen! Tu?!

El stătea lângă perete. Muşchii din jurul gurii îi zvâcneau. Pe obrazul ei se citea surpriza. Era îmbrăcată elegant, dar rujul de pe buze se ştersese puțin. O văzu că tremură – începând cu gura şi continuând cu mâinile.

— Unde ai fost până la ora asta, Helene? întrebă el cu glas chinuit şi sugrumat, ca şi când i-ar fi venit greu să vorbească. Unde ai fost, aş vrea să ştiu!

Se îndreptă către ea, dar Helene se trase un pas înapoi, până la balustrada scării.

— Trebuie să-ți spun?

— Da!

Ea tăcu. Îl privea doar. Buzele îi erau strâns lipite. Expresia ochilor, mai dură ca de obicei. Jürgen stătea în fața ei, fără să scoată un cuvânt; uitase ce voia să-i spună. Se simțea mințit. Credea că-l înşală cum o înşelase el.

— Dacă nu-mi spui, plec.

— Atunci, pleacă!

El se răsuci pe călcâie şi începu să coboare scara. Mergea încet, pas cu pas. Se făcuse ziuă de-a binelea. Prin fereastra vestibulului lumina dimineții se revărsa pe palier. Era ger şi frigul se târa de jos în sus pe scară. Paşii Helenei nu se auzeau. Ea stătea nemişcată, ca

împietrită, ținându-se strâns de balustradă.

— Jürgen, şopti fata.

El n-o auzi. Se gândea la căpitan, la pachetul pierdut, şi revolta îl gâtuia. Helene îl înşelase la fel cum o înşelase el. Acum s-a terminat. Ieşi din casă şi trecu strada cu umerii ridicați. Simțea că-i tremură genunchii şi că îl doare spatele.

Umblă toată ziua prin oraş. Abia seara, cu două ore înainte de plecarea trenului, se duse la Steglitz. Amețeala îi trecuse şi făcuse loc durerii. „Irene Kahlenberg", scria pe plicul căpitanului. Ținea încă scrisoarea în mână când ajunse la locuința familiei Kahlenberg. Prezentă plicul şi soția căpitanului veni dintr-o cameră alăturată. Era o femeie scundă şi uscățivă, cu o pieptănătură simplă, cu trăsături vioaie şi gură severă.

— Veniți de la soțul meu?

— Da, spuse Jürgen.

Doamna Kahlenberg deschise scrisoarea, îşi aruncă în grabă ochii pe ea şi-l măsură cu privirea pe Jürgen, ca şi când el ar fi avut cine ştie ce importanță.

— Şi unde e pachetul?

— Mi s-a furat.

— Cum asta? Glumeşti, zise ea. Cum poate să i se fure ceva unui subofițer din Wehrmacht?

— Pot să vă explic? zise Jürgen şi încercă să-i povestească cum se petrecuseră lucrurile.

Dar soția căpitanului îl întrerupse înainte ca el să se poată face înțeles. Văzu că se înfuriase şi că începe să strige la el:

— Cum de-ai putut îndrăzni să pierzi pachetul!?

— Stimată doamnă, bâigui Jürgen.

— Îmi ies din fire. Îmi ies complet din fire. Ştii ce conținea pachetul?!

— Lenjuri pariziene.

— Mai eşti şi obraznic! strigă doamna Kahlenberg.

El nu înțelegea de ce eşti obraznic dacă spui adevărul.

Dar poate că nu era adevărul. Pe față i se aşternu o uşoară roşeață. În jurul gurii muşchii îi zvâcneau. Se răsuci pe călcâie şi se îndreptă spre uşă.

— Să-mi găseşti pachetul, şi asta numaidecât, zise ea.

Văzându-i fața roşie, Jürgen gândi: „Lenjurile sunt mai importante ca războiul". Din nou îi apăru înaintea ochilor Helene. Durerea iscată de pierderea ei i se părea insuportabilă. La uşă încercă să salute respectuos. Făcu un efort să-şi vină în fire, îşi îndreptă spatele şi duse mâna la caschetă.

— Stimată doamnă… îngăimă el.

— Ieşi afară! îl repezi ea.

Coborî scara obosit şi zdrobit. Afară ningea. Se urcă în tramvai şi plecă spre gara Zoo.

— Tunar Lorenz!

Peter Lorenz se auzi strigat. Se ridică şi, slăbit de îndelungata detenţiune, porni încet în față. Se îndrepta către mutra consilierului Curții marțiale, care şedea pe un scaun ceva mai ridicat, în spatele unei mese. Deasupra capului lui, la peretele alb, atârna drapelul de război al Marelui Reich German.

— Ce mai ai de spus în apărarea dumitale?

— Nimic, răspunse Peter.

Nimeni nu întrerupse liniştea din încăpere. Pereții erau goi, masa şi băncile te făceau să te dezmeticeşti: mirosea a centiroane lustruite.

Privirea lui Peter lunecă pe chipul ars de soare al consilierului de Curte marțială, oare se uita la el, ca la un păduche numai bun de strivit. Unul dintre asesorii Curții marțiale îşi drese glasul. În spate îl auzi tuşind pe plutonierul Mäxchen Krause, în timp ce consilierul clătina indignat capul.

— Bine… mormăi el.

Peter pocni din călcâie, făcu stânga-mprejur şi se întoarse la locul lui. Ştia că au să-l condamne, aici, în

această încăpere goală, spoită în alb. Văzu fața asudată a plutonierului Krause, a cărui bărbie dublă se revărsa peste gulerul uniformei.

Cu vreo câteva zile înainte, Gertrud, soția lui, îi scrisese la închisoarea militară. Trebuia să nască. O văzu în fața sa pe Erna în rochie de doliu – tot o mai iubea încă. Aştepta sentința. Fu pronunțată peste zece minute şi o ascultă în picioare.

— Doi ani detențiune în fortăreață, spuse consilierul Curții marțiale.

„Doi ani detențiune în fortăreață", răsună în încăperea goală.

Peter asculta ca şi când nu-l privea pe el.

— Vino, Lorenz, îi zise cineva.

Escortat de doi jandarmi, se întoarse pe lungul coridor înapoi în închisoarea militară.

— Pesemne că eşti idiot, zise unul dintre jandarmi. De ce nu te-ai apărat?

— N-am vrut.

— Ciudat leat, zise celălalt.

Peter se afla din nou în celulă şi aştepta. Întreaga dezbatere nu durase mai mult de o jumătate de ceas. Lovirea superiorului – era o formulă simplă. Ştia că au să-l trimită într-o companie disciplinară, dar nu putea să-şi închipuie ce se petrecea într-o astfel de companie. Aici, şi era destul de rău... Din nou îşi auzi numele strigat.

— Lorenz, ai o vizită!

Văzu chipul rânjit al subofițerului, pe coridor, în spatele gratiei.

— O femeie fainã, muc şi sfârc, spuse subofițerul.

Peter nu era lămurit ce vrea de la el. Aici, în închisoarea militară, nu se permiteau vizite. Dar subofițerul deschise uşa şi intră înăuntru. Se trânti pe prici, se porni să râdă tare şi zise:

— Ce muiere, mamă, Doamne! Boceşte ca o morsă şi are un uger ca o vacă de lapte.

Peter îşi încleştă mâinile de-i trosniră degetele. Îl ura pe subofițer fiindcă-i făcea şicane şi-l punea să alerge zi de zi, împreună cu alții, prin curtea închisorii militare.

— Despre ce femeie vorbiți, domnule subofițer?

— Despre cumnata dumitale.

Subofițerul râdea iar; lăsându-se puțin pe spate, ridica cizmele şi bătea cu tocurile în pardoseală.

— Asta are stofă, Lorenz. Ei, ia spune, la pat cum e?

— E cumnată-mea, spuse Peter.

— Ha-ha-ha, cumnată! Asta poate să spună oricine.

Peter nici nu-l privea măcar. Se gândea ia Erna, oare aştepta afară. Nu pricepea cum ajunsese aici. Subofițerul mirosea a băutură. Începu să râdă iar.

— Iar mâine plecarea la Torgau şi apoi, în compania disciplinară.

— Mâine chiar?

— Sigur că da. Mâine. Iar astăzi, hop, cumnata, ha-haha. Aşa viață zic şi eu, spuse subofițerul ridicându-se şi bătându-l familiar pe umăr.

Peter tresări.

— Da. Viață de câine, zise el.

— Nu începe iar, mă sperietoare de ciori, mă! Insulți un plutonier şi apoi mai te şi plângi!

— Nu mă plâng, zise Peter.

Nu mai spuse nimic. Asculta la subofițerul care debita observații obscene cu privire la Erna. Peter era supărat pe ea că venise acolo. În clădirea aceea rece de piatră şi ciment totul era interzis. Nu putea să-l ajute şi nici măcar n-avea să-l mai vadă.

— Straşnică muiere, spuse iarăşi subofițerul Pentru asta o fi plătit ea cu ceva. Şi-acum, haide, mă împuțitule!

Îl împinse pe Peter înainte şi porniră pe coridor. Era rece. Din pereții uzi emana un aer umed, mucegăit. Pe deținut îl treceau fiori de frig. Era slăbit şi uniforma veche şi jerpelită îi flutura pe corp.

— Să te porți însă cum se cuvine, zise subofițerul.

— Da, spuse Peter.

Coborâră scara. Subofițerul îl conduse într-o încăpere de lângă corpul de gardă. În mijlocul camerei era o masă lungă de lemn, într-un colț dogorea o sobă cilindrică de tuci, iar sub masă erau vârâte două scaune. Peter se opri în spatele mesei, în timp ce subofițerul îi strigă:

— Să nu care cumva să îndrăzneşti să te aşezi!

— Nu, domnule subofițer.

— Prin urmare, acum vine momentul cel mare.

Subofițerul deschise uşa care dădea în încăperea corpului de gardă.

— Poftiți, doamnă Lorenz.

Peter o văzu intrând. Mergea foarte încet şi şovăia să, treacă pragul uşii. Îi văzu fața umflată de plâns şi privirea mirată, care se plimba pe uniforma sa.

— Peter!

El încercă să iasă din spatele mesei ca s-o întâmpine, dar subofițerul strigă iar la el:

— Rămâi acolo, omule!

Peter tresări şi se opri. Subofițerul scoase un scaun de sub masă şi, schițând un gest de invitație, îl împinse către Erna.

— Dumneavoastră puteți să vă aşezați, dacă vreți.

— Nu, atunci stau şi eu în picioare.

Acum se aflau amândoi față în față, despărțiți doar de masa cea lungă. Din ochii ei lacrimile curgeau şiroaie şi se adunau în colțurile buzelor, care zvâcneau. Ținea batista la gură. Începu să plângă cu suspine şi făcu o mişcare, ca şi când ar fi voit s-o ia la fugă.

— Puteți să staţi de vorbă, zise subofițerul.

Stătea rezemat cu umărul de tocul uşii, şi zâmbind curios o examina pe Erna. O cântărea cu privirea lui indecentă. Erna se întoarse către el.

— De ce nu ne laşi singuri?

— E interzis, dar vorbiți ce vreți. Eu nu ascult.

Se uitară iar unul la altul. Peter ridică disprețuitor din umeri. Ştia că subofițerul are să asculte fiecare

cuvânt şi mai târziu are să-l săpunească.

— Cu ce-ai venit aici, Erna?

— Cu trenul.

— Şi de ce ai venit?

— Aşa, ca să te mai văd, zise ea.

— Aha! făcu el.

Tăcură iar. Subofițerul zâmbea. Niciunul dintre ei nu îndrăznea să spună ce avea pe inimă.

— Te-au condamnat, Peter?

— Da, probabil că voi fi trimis într-o companie disciplinară. Dar n-o să fie aşa rău. Nu-ți face griji.

— Dar cei de-acasă îşi fac griji.

— Să nu-şi facă.

Era nesigur şi se uită spre subofițer, care sta acum la fereastră şi nu lua seama la ei. În curte erau fugăriți vreo câțiva deținuți. Şi Peter şi Erna puteau să-i vadă cum se aruncau pe pământul înghețat, pe care se aşternuse un strat subțire de zăpadă. Erna auzea vocile răguşite ale comandanților şi-i vedea pe deținuți alergând, aruncându-se la pământ şi ridicându-se iar. Îi făceau impresia unor marionete în mişcare pe întinderea albă. Erna tremura uşor şi începu din nou să plângă.

— Ce e pe acasă?

— Bine. Mi-au spus să-ți transmit salutări de la toți. Mai ales de la nevastă-ta. Ți-a şi scris.

— Da.

— Şi nu te bucuri?

— Nu ştiu, spuse el.

Peter privea spatele subofițerului. Centironul lui lucea lună. Îl lustruiseră deținuții. Erna nu-i pomenise nimic de copilul pe oare-l aştepta Gertrud, dar el ştia la ce se referea ea. Şi nu se bucura de asta. Soba de fontă începu să scoată fum; subofițerul se aplecă şi zgândări focul cu vătraiul.

— Afurisită sobă, zise el.

Amândoi auzeau trosnind focul, oare ardea acum cu flacără. Stăteau față în față şi nu ştiau ce să-şi mai

spună. Erna tot mai purta doliu – o pălărie neagră cu un voal ajurat legat sub bărbie. Acum zâmbea printre lacrimi. Peter *se* simți iar atras de ea şi se gândi la dimineața de lângă haff. De atunci se schimbaseră multe lucruri.

— De ce te-ai înscris voluntar? întrebă Erna în şoaptă.

— Oricum m-ar fi luat.

— Dar nu aşa curând.

— E acelaşi lucru, zise Peter.

Între ei era masa – o masă lungă şi lată. O dată Erna ridică mâna vrând să-l mângâie, dar nu putu să ajungă la el. Peter o întrebă de Helene şi de Gerhard. Erna răspunse cu glas scăzut. Era o conversație fără sens, indiferentă. Subofițerul se afla iar la fereastră. Afară deținuții săreau pe zăpada albă. Subofițerul îşi privi ceasul de la mână şi se întoarse.

— Cele cinci minute au trecut. Trebuie să plecați, doamnă Lorenz.

— Da, imediat, zise Erna.

Se aplecă peste masă şi încercă să-i dea mâna lui Peter. Acesta îi apucă mâna şi o duse la buze.

— Ei, poftim, făcu subofițerul.

— Să transmit salutări acasă, Peter?

— Da, salută-i pe toți din partea mea.

— Şi pe nevastă-ta?

— Mai ales pe ea, zise Peter, dându-i drumul la mână.

Pe chipul lui muşchii tresăreau nervos, şi deodată se întoarse spre peretele din spate.

— Veniți, doamnă Lorenz, spuse subofițerul.

O conduse afară. Peter auzea zgomotul făcut de tocurile înalte pe pardoseala de ciment. În urma ei rămase mirosul de Chanel şi ceva din senzualitatea ei atât de vie. Uşa se deschise din nou şi deținutul auzi în spate glasul subofițerului.

— Haide, Lorenz, marş sus!

— Da, răspunse acesta.

Mergea înaintea subofițerului pe scara de piatră, în sus. Iar îl scuturau fiori de frig.

— Cumnata asta a dumitale poartă doliu, zise subofițerul.

— Da. Bărbatul ei a căzut în Franța.

— Şi în schimb dumneata mi te învârteşti aici, în închisoarea militară. Ce fel de hram ăi mai fi purtând, măi neisprăvitule, mă?! Iar cu ea ai avut totuşi ceva. Asta se vede cât de colo.

— Nu! replică Peter şi oprindu-se în loc, se răsuci spre el.

Chipul îi era schimonosit de furie. Ridică mâna ca pentru a-l lovi în față pe subofițer. Acesta însă îl înghionti în umăr.

— Ei, ia să nu-mi faci chestii d-astea aici, zise el, răsucindu-l ca pe o păpuşă şi împingându-l înainte pe culoar.

Camionul gonea pe şosea, când dispărând la curbe şi pe după colinele domoale, când ieşind iar la iveală. Era sfârşitul lui februarie. Pe drum era o crustă de polei şi gheață şi camionul derapa la curbe. Subofițerilor de sub prelată le era frig. Îşi frecau mâinile, se băteau peste brațe, vorbeau tare unii cu alții.

— Măi Jürgen, ce mai e, băiete, cu lenjurile bătrânului?

Cel ce întreba era Eschermann. În fața Dunkuerqueului se afla cu Jürgen în tancul lovit, dar el nu fusese rănit. Acum era subofițer; îl avansaseră cu patru săptămâni în urmă. Jürgen Schiemann şedea în spatele camionului şi ținea de prelata care se desfăcea mereu.

— Trebuie să-i fac rost de ele la Paris.

— Pe socoteala ta?

— Fireşte, spuse Jürgen. Ce crezi că bătrânul mai dă încă o dată bani? Chiloți de damă negri, cu fermoar.

Eschermann începu să râdă şi râseră şi ceilalți doi subofițeri. Făceau haz pe socoteala căpitanului lor,

Kahlenberg, care trimitea acasă tot ce putea obține în Franța. Afacerea cu pachetul pierdut de Jürgen fusese zile-ntregi subiect de discuție pentru companie.

— Dar şi tu te-ai învârtit atunci de permisie, zise Eschermann.

— Da, dar a ieşit altfel decât socoteam.

— Cum altfel?

— Ce moaş-ta te priveşte pe tine?! zise Jürgen.

Se gândea la Helene şi la despărțirea de pe scară. Fata îi scrisese că totul fusese o eroare, Jürgen însă nu credea.

Kahlenberg țipase la el să facă bine să-i procure din nou lenjurile, şi acum era în drum spre Paris ca să le cumpere. Eschermann începu iar să râdă, în timp ce Jürgen se muncea cu prelata pe care o tot desfăcea vântul.

— Ai măsurile bătrânei: grosimea taliei, înălțimea şoldului, pieptul? întrebă Eschermann.

— Piept n-are, răspunse Jürgen.

N-avea chef să continue discuția. Nasul i se roşise de gerul straşnic. Era palid, tremura şi-şi ținea mâinile între genunchi ca să le încălzească.

Intrând pe caldarâmul de piatră al unui orăşel francez, camionul străbătu vreo câteva străzi înguste şi opri în fața unei case izolate, cu două etaje şi perdelele trase.

— Ce facem aici? întrebă Jürgen.

— Luăm un mizilic, răspunse Eschermann.

— Poate e vreun bordel, zise unul dintre subofițeri. Plutonierul Knurr opreşte la fiecare bordel dintre Le Havre şi Paris.

Începură să râdă de plutonierul Knurr. Acesta se dădu jos din cabină. Îl auziră ocolind camionul. Prelata începu să se mişte şi când plutonierul îşi vârî capul înăuntru, Jürgen o dădu la o parte. Knurr avea un cap oval, cu doi ochi bulbucați şi un nas turtit, care la fiece cuvânt tresărea, de parcă ar fi fost mobil.

— Toată lumea jos din camion! În bordel, înainte… marş! .

— Da de ce?

— Uite, aşa! răspunse el.

Avea un glas care suna ca un pahar spart. Coborâră unul după altul din camion. Jürgen începu imediat să alerge de colo-colo ca să-şi încălzească picioarele. În casă părea că totul doarme. Perdelele trase nu se mişcau. Era înainte de amiază şi deasupra acoperişurilor soarele avea o cunună roşie de ger, singurătate şi îngheț.

— Astea dorm cu toatele, zise plutonierul Knurr.

Se duse şi bătu în uşă. Linişte peste tot. În spatele lui stăteau cei trei subofițeri, apoi şoferul şi la urmă de tot Jürgen, care continua să tropăie din picioare.

— Ce scroafe! Vin şi eu din an în paşte pe-aici, şi atunci ele soilesc, zise plutonierul.

Lovi cu cizma în uşă. O perdea tremură înfricoşată. Se ridică ceva mai sus, apoi căzu la loc. Plutonierul începu să râdă.

— Acuş mi-ți apare bătrâna şi le goneşte din paturi.

Uşa se deschise. Porniră cu toții după plutonier, printr-un vestibul şi intrară într-un hol bine încălzit. Femeia care deschisese uşa, şi căreia plutonierul îi spunea măicuță, venea în urma lor. În hol ea bătu din palme, aranjă scaunele şi-l invită pe Jürgen pe sofa.

— Ce-ți fac porumbițele, măicuță?

— Încă dorm ca păsărelele, răspunse ea cu voce mieroasă.

Avea o pronunție străină şi un sunet spart, din care cauză subofițerii se porniră pe râs. Plutonierul o trata ca pe o veche cunoştință. Femeia aduse bere şi o puse, împreună cu paharele, în fața lor, pe masă.

— Acum să poftească păsărelele tale aici şi să se alinieze. zise plutonierul.

Ea bătu iar din palme şi după draperia care dădea într-o altă încăpere se stârni zarvă. Picioarele lui Jürgen

tot nu se dezgheţaseră. Îşi scoase cizmele şi începu să-şi frece labele picioarelor. Îi degeraseră călcâiele. Îi venea să se scarpine, nu putea să suporte mâncărimea. Se jena că se află acolo, dar arăta ca şi când puţin îi păsa.

Fetele, proaspăt aranjate, intrară cu paşi săltăreţi şi se aşezară pe genunchii subofiţerilor.

— Dă, micule, cizmele la o parte, auzi Jürgen o voce aspră.

Îşi săltă capul şi privi la una în sus. Era o fată ciolănoasă, înaltă, cu părul roşu. Vorbea germana mai curgător decât celelalte.

— Cum te cheamă?

— Illona, răspunse ea. Hai!

Jürgen împinse cizmele la o parte, iar fata i se aşeză pe genunchi. Plutonierul Knurr începu să cânte cu o voce profundă de bas şi fetele râdeau de el. Îi cunoşteau cântecele.

Aşa încât la început îi acompaniară doar refrenele, apoi toate strofele. Până la urmă cântau şi subofiţerii. Numai Jürgen tăcea. O ţinea pe genunchi pe Illona, care îşi petrecuse un braţ pe după gâtul lui.

— De ce nu cântă şi Schiemann cu noi? strigă plutonierul.

— Cântaţi singur. Ştiţi mai bine cântecele, domnule plutonier.

— Ţi-e ruşine, nu?

— Şi încă ce ruşine! zise Jürgen.

— Ia-ţi băiatul în primire, Illona. Ăsta-i ageamiu rău.

Plutonierul începu să râdă, dar şi râsul îi suna ca un pahar spart. Subofiţerii şi fetele râdeau de asemenea şi se uitau cu toţii la el. Jürgen se roşise. O săltă puţin pe Illona vrând să se scoale, dar ea îl împinse înapoi pe sofa.

— Hai, micule, îi şopti. Are să fie bine.

— Nu, aşa nu! strigă plutonierul. Du-te numaidecât cu el sus, Illona. Trebuie să ne demonstreze.

Începu să râdă zgomotos. Înecându-se cu berea pe

care tocmai o avea în gură, pufni lichidul pe masă, şi fetele îşi strânseră picioarele goale. O parte din bere nimeri pe faţa Illonei, care se şterse cu mâna, nu fără a mormăi în acelaşi timp printre dinţi „porcul”. Apoi se ridică şi-l trase pe Jürgen după ea. Acesta era în ciorapi, iar cizmele se aflau sub masă. Tot mai era roşu şi nu ştia cum să se comporte. Se temea să nu fie luat în râs de întreaga companie.

— Mergem toţi cu el, zise plutonierul. Toţi. Trebuie să ne demonstreze.

Jürgen era la capătul scării din faţa draperiei şi care ducea sus. Se întoarse domol. Stătea locului cu umerii ridicaţi. Muşchii din jurul gurii îi zvâcneau nervos.

— Ce să vă demonstrez, domnule plutonier Knurr?

— Copil mai eşti, spuse plutonierul râzând, în timp ce nasul lui turtit se mişca de parcă ar fi fost doar lipit pe faţă.

Fetele nu mai râdeau. Atmosfera era neplăcută şi, ele, lunecând de pe genunchii subofiţerilor, se apropiară de plutonier. Începură să cânte şi plutonierul li se alătură cu vocea lui spartă, în timp ce mărul lui Adam, proeminent, îi aluneca în sus şi în jos.

— Vino, zise Illona.

Jürgen urcă după ea pe scară. Fata era îmbrăcată cu un capot verde, uzat. Părul roşu îi cădea laţe pe ceafă. Era mai voinică decât el, ciolănoasă, cu un cap cabalin.

Odaia era curată, dereticată, iar patul lat, acoperit cu o cuvertură de culoarea capotului Illonei.

— Ei, zise ea, lăsând să-i cadă capotul.

Apoi îl ridică şi-l aruncă pe pat. Jürgen stătea în uşă, tot în ciorapi, şi se uita la ea. Avea chiloţi negri. Lui Jürgen îi veni în minte căpitanul Kahlenberg şi se gândi că trebuia să-i facă rost de la Paris de lenjuri negre, şi din nou avu impresia că în acest război doar lenjurile contează.

— Ce e cu tine, micule? Nu vrei?

— Nu, răspunse el.

— Ah, şi de ce nu? Eşti bolnav?

— Am fost.

— Vai, vai! făcu ea.

Fluieră puțin printre dinți şi astfel el îi văzu dantura. Avea dinți puternici, gălbui. Jürgen zâmbi jenat şi scoase din buzunar un teanc de bancnote franceze – o parte din banii pentru lenjurile negre ale căpitanului.

— Poftim, spuse, aruncând pachetul pe pat.

— Ce să fac cu banii? întrebă Illona.

— Sunt pentru tine.

— Şi nu vrei nimic în schimbul lor?

— Nu.

— Asta nu se poate, zise ea, luând pachetul de pe pat şi azvârlindu-i-l în cap.

Bancnotele se împrăştiară şi căzură, una câte una pe podea. Illona îşi puse iar capotul.

— Ai o iubită?

— Da.

— Ah, vasăzică aşa! zise aşezându-se pe pat şi trăgându-şi capotul peste genunchii goi. Era supărată şi jignită. Vino, aşază-te lângă mine, adăugă.

Jürgen se aşeză lângă ea pe pat. Vorbiră despre plutonierul Knurr şi Illona făcu haz pe socoteala lui. Îi povesti că e flamandă şi că la timpul său a fugit de nemți.

— Şi înainte ce ai făcut?

— Nimic deosebit.

Căscă plictisită şi obosită, dar deodată sări în sus şi ieşi din cameră. Jürgen îşi săltă picioarele şi le vâri sub cuvertură. Tot le mai simțea înghețate. În odaie mirosea a parfum ieftin, iar aerul adormitor şi prost îl obosea. Se uită la bancnotele împrăştiate la uşă. Din nou îi apăru Helene în minte. „Atunci pleacă!”, îi zisese. Nu-i mai ieşea din cap. Nu auzi când uşa se deschise uşor şi abia vocea plutonierului îl făcu să tresară.

— Uite-l aici! striga plutonierul Knurr.

Avea în mână un pahar cu vin; îl ridică şi sorbi din el

şi iar se înecă. Fetele râdeau, subofiţerii rânjeau.

— Nu vrea, zise Illona.

— De ce nu vrea?

— Are o iubită.

— Ei, asta-i bună! urlă plutonierul. Şi eu am nevastă – şi ce nevastă!

Una dintre fete se uita la bancnotele de pe jos. Era o franţuzoaică mică, suplă şi brunetă, care deodată sări în faţă şi-i împinse pe toţi ceilalţi pe uşă afară.

— Ce mai e şi asta? strigă plutonierul Knurr.

— Nimic. Aranjez eu treburile.

Fata închise uşa după ei şi Jürgen îi auzi coborând gălăgioşi scara. Continua să-şi ţină picioarele sub cuvertură. Franţuzoaica stătea la uşă, aplecată, şi aduna bancnotele. Lui îi făcea impresia că seamănă cu Helene. Fata puse cu grijă bancnotele una peste alta şi veni lângă el.

— *O, mon chéri!*{9}

— Ce vrei de la mine?

— *Mon petit chéri!*{10} şopti ea.

Avea ochi negri şi migdalaţi. Era tânără, mai tânără ca Illona, şi poate mai tânără decât Helene. Îi întinse bancnotele, dar el nu le luă.

— Suntem o casă onestă, spuse ea. Marfă-bani, bani-marfă.

— Da, recunoscu Jürgen.

N-o văzuse mai înainte jos. Pesemne că venise mai târziu. Vorbea o germană stricată, care suna amabil şi atrăgător şi el o asculta cu plăcere. Nu purta capot ca Illona, ci o rochie de casă albă, vaporoasă şi ciorapi lungi şi negri, fixaţi în jurul pulpelor cu jartiere de modă veche. Arăta grozav.

— Ţi-e silă de noi?

— Nu, răspunse el.

— Prin urmare… şopti fata.

Jürgen îşi scoase picioarele de sub cuvertură, în timp ce ea îşi vârî bancnotele în ciorapul drept. Apoi îi făcu

loc, o privi şi zâmbi.

— Illona nu bun? întrebă ea.

— Nu ştiu, zise Jürgen.

— *Un petit cheval!*[11] şopti ea.

Când coborî Jürgen, doar plutonierul Knurr şedea la masă. Era beat, cânta de unul singur şi bătea cu degetele tactul în tăblie. Jürgen se aşeză în colțul canapelei. Trase cizmele de sub masă şi şi le puse dinainte.

— Ei? întrebă plutonierul Knurr.

— Ei? repetă Jürgen, în timp ce-şi vâra piciorul drept în cizmă.

— Mă, de ce n-ai vrut-o tu pe Illona?

Acum îi zicea „tu” lui Jürgen şi el observă asta.

— Nu mi-a plăcut. E ca un cal.

— Aha, eşti om cu gusturi subțiri!

— Exact, răspunse Jürgen.

O văzu pe franțuzoaică apoi coborând scara. Avea pielea de culoare brună, întunecată – abia acum observă asta. Ochii ei negri alunecară indiferenți peste el.

— D-aia ai avut tot ce-i mai fain în stabilimentul acesta, spuse râzând plutonierul Knurr. O mică metisă din Africa.

— Aşa! făcu Jürgen.

Îşi trase şi cealaltă cizmă. Începuseră să apară cu toții, subofițerii, fetele; Illona cobora scara cu Eschermann. Plutonierul Knurr sări în sus şi strigă:

— Haide, acuma la Paris! Avem încă o sută de kilometri în față.

Se pregătiră de plecare. Fetele se uitau la ei indiferente, obosite, iar atmosfera era stătută ca şi berea care mai rămăsese în pahare. Patroana ieşi din încăperea din fund şi-i conduse la uşă.

— Pe curând, îi spuse plutonierul Knurr, luându-şi rămas bun de la ea.

— *Au revoir,* îi răspunse bătrână.

Se urcară în camion. Plutonierul Knurr dădu ocol

camionului, lovi cu cizma în cauciucuri şi-şi vârî capul sub prelată.

— Ei, cum a fost, băieți?

— Cum vrei s-o iei, răspunse Eschermann.

— Mizilicu-i mizilic! strigă Knurr trăgându-şi capul înapoi.

Se urcă apoi în față, în cabină. Camionul porni brusc şi, sub soarele de iarnă care se-nălțase pe cer, coti pe nişte străduțe şi ieşi afară din oraş.

Era mijlocul lui aprilie şi în munți zăpada se topea. Soarele era destul de puternic ca să lase umbră, iar din pădurea deasă de brad, veneau umflate torentele, inundau drumul şi coborau vâjâind la vale. După-amiaza târzie se prelungea. Gerhard Lorenz ducea schiurile, iar stenodactilografa comandamentului vamal – o fetişcană de şaisprezece ani – mergea lângă el. Era îmbrăcată cu o haină scurtă de alpinist, pantaloni de schi lungi, cenuşii şi bocanci de schi noi, maro, lustruiți lună. Îi comandase Gerhard, din stocul lui de piele, la un cizmar polonez.

— La noapte dăm o lovitură, spuse el. O chestie formidabilă. Dar îți ții gura!

— Da, ştii prea bine.

— Transportăm un maldăr de covoare pentru ştabii de la oficiul Wehrmachtului, spuse el aruncând pe celălalt umăr schiurile, pe care trebuiseră să şi le scoată când ajunseseră la înălțime mai mică.

— Bun! Şi îți iese mult din afacerea asta?

— O grămadă de bani. Poate două mii de zloți.

— Şi dacă te prind?

— Nu pun ei mâna pe mine! spuse Gerhard.

O privi şi începu să râdă. Fata avea un nas mic, cârn, buze pline, acum puțin crăpate şi păr platinat, fireşte, nenatural, care îi cădea ondulat pe umeri. Era încă aproape un copil, dar cunoştea viața din Polonia mai bine ca Gerhard.

— Şi în Varşovia am făcut la fel. Atunci aveam un locotenent pe cinste, crede-mă, zise ea.

— Ai început-o devreme.

— Ăsta a fost primul, adăugă stenodactilografa.

O spuse zâmbind, ca şi cum era ceva de la sine înțeles, şi continuă să vorbească de locotenentul, care, ulterior, fusese mutat. Nu-l mai revăzuse.

Gerhard se gândea la Karla. Se întorsese de luni de zile la Cracovia. O vizitase de două ori la spital, dar de fiecare dată îl dăduse afară, fără să-l bage în seamă. Venise doctorul Prohanski, care îi spusese ceva despre o nefrită şi Gerhard crezuse. Şi el era din nou sănătos.

Ieşiră din pădurea de brad printr-o poiană deschisă şi ajunseră la primele case. De pe acoperişuri picura zăpada topită. Îl văzură pe Lipski stând pe balconul casei de lemn şi făcându-le semne cu mâna. Grăbiră pasul.

— Mai treci pe la mine înainte de a pleca? întrebă fata.

— Nu. Nu mai merge.

— Păcat, zise ea, strâmbându-şi buzele cărnoase şi crăpate.

Arăta îmbufnată şi copilăroasă. Gerhard îşi luă rămas bun, iar fata porni către casa în care locuia. De vreo câteva ori se opri şi se întoarse spre Gerhard, care îi făcea semne cu mâna. Lipski era furios.

— Ce tot hoinăreşti mereu, mă, cu mucoasa asta? Ştii doar că bătrânul turbează!

— Las să turbeze. Dacă se culcă cineva cu ea, apoi acela sunt eu. Şi toți vreți să vă culcați cu ea.

— Eu nu, zise Lipski, roşindu-se.

Gerhard ştia că Lipski se ținea peste tot de fusta stenodactilografei. De aceea prietenia lor avusese de suferit în ultimele săptămâni.

— Trebuie să ne grăbim, spuse el.

Urmau să treacă încă în cursul nopții granița, ca să facă dincolo cumpărături în contul Serviciului vamal.

Gerhard se duse în camera sa şi îşi schimbă hainele.

O oră mai târziu opreau în curtea oficiului din Zakopane. Săriră jos din camion şi intrară înăuntru. Era duminică şi numai intendentul Frischengut şedea la biroul său.

— Aţi pregătit tot? întrebă Gerhard.

— Tot, răspunse intendentul.

Trecu cu ei într-o cameră alăturată, unde erau covoarele. Gerhard lovi cu cizma în covoare şi în pachetul de deasupra covoarelor.

— Asta ce-i?

— O blană pentru nevastă-mea.

— Era nevoie şi de asta?

— Fă-mi plăcerea. Nevastă-mea n-are nimic de îmbrăcat, acuma, iarna.

— Se şi vede, după cum arătaţi, zise Gerhard. Şi afară de asta suntem după Paşti.

— Măi, omule, nu mai face pe grozavul! zise intendentul.

Faţa lui avea culoarea cărnii fierte. La el totul era roz, chiar şi părul pieptănat lins pe spate.

— Şi cât plătiţi pentru blană?

— La fel ca şi pentru covoare, rânji intendentul către Gerhard.

Era un rânjet cinic care îi schimonosea gura. Frischengut trecea covoare şi blănuri peste graniţă, în Germania. Gerhard le lua cu el şi pentru asta se lăsa plătit. Era o treabă simplă. Făcând parte din detaşamentul de guarzi vamali, camionul lor avea indicativul respectiv şi nu erau controlaţi. Traseră camionul lipit de uşa din spate a oficiului. Nu-i vedea nimeni. Lipski stătea în camion, iar Gerhard împreună cu intendentul îi dădeau covoarele.

— Astăzi sunt afurisit de multe.

— Da, tipul devine din ce în ce mai obraznic, zise Gerhard.

Lipski râdea. Felul lui Gerhard de a se purta cu intendentul îi insufla respect. De pe acoperiş se scurgea apă. Picăturile cădeau pe covoare şi pe părul rar şi lins pe spate al intendentului. Soarele apusese. Se şi întunecase.

— Da' adresele? întrebă Gerhard.

— Totul e acolo, zise intendentul Frischengut.

Scoase din haină un portofel şi strecură în mâna lui Gerhard un teanc de zloți.

— Asta e tot?

— Restul când te întorci.

Stând sub streaşina oficiului, Frischengut se uita după ei, în timp ce camionul duduia în stradă.

— Ăştia sunt cei care câştigă de pe urma războiului. Intendentul pune osânză pe el, nu glumă, zise Lipski.

— Şi noi câştigăm, Franz.

— Cele câteva parale ale noastre sunt o nimica toată.

— De! ban la ban trage, zise Gerhard.

Treceau prin munți spre graniță. Lipski adormea, se trezea şi iar adormea. Îşi ținea arma între genunchi şi capul îi atârna în piept. O patrulă vamală le făcu semn să oprească şi Gerhard frână camionul.

— Ce vreți, mă?

— A, voi sunteți? De când umblați noaptea?

— Misiune urgentă. Bătrânului îi trebuie o nouă uniformă, strigă Gerhard de sus din cabină către ei.

Vameşii de jos începură să râdă şi le lăsară cale liberă. Lipski se trezise. Cu ochii cârpiți de somn, începu să vorbească despre stenodactilografa lor, fetişcana de şaisprezece ani.

— Cum e? A fost fată?

— Aiurea! zise Gerhard. În ziua de azi, nu mai există fete la vârsta asta.

— Dar n-are decât şaisprezece ani.

— Destul de mare.

— Şi cu fata aia din Cracovia ce-a fost? Că doar a stat aproape trei săptămâni aici, în spital.

— O nefrită. Atâta tot.

— Asta să i-o spui lui mutu, zise Lipski.

Îl cuprinse oboseala iar şi-şi împinse bărbia pe gura armei. Adormi şi Gerhard îl auzi sforăind.

Aproape se crăpa de ziuă când ajunseră la graniță. Gerhard sări jos din camion. Pe şosea se afla un ajutor de vameş, care-l salută.

— Ha, uite-l pe Lorenz! Ei, astăzi ce-ai încărcat?

— Gol, zise Gerhard.

— Ca totdeauna, nu?

— Ca totdeauna.

Țeapăn şi somnoros, Lipski coborî din camion, ştergându-se la ochi.

— Fir-ar a dracului de treabă!

— Ce înjuri? întrebă ajutorul de vameş.

— Drumurile astea de noapte. Nu pot să le sufăr, zise Lipski.

Vorbiră de război şi ajutorul de vameş spuse că pluteşte ceva în aer.

— În fiecare zi trec pe aici transporturi de trupe, unul după altul. Cred că începe în Rusia.

— Dar avem pact cu ei, zise Gerhard.

— Ei şi? Vă spun eu: începe în Rusia. Voi n-ați auzit despre asta la comandamentul vostru?

— Nu, răspunse Gerhard.

Le era frig. Era rece şi zorile se iveau de după munți. Din clădirea vămii, care se afla lângă şosea, venea un comisar districtual. Luară amândoi poziție şi duseră mâna la bonetă.

— Vă duceți în Reich?

— Da, domnule comisar.

— Camionul e gol?

— Gol, domnule comisar.

— Bine, zise acesta.

Avea grad de căpitan şi adoptase alura militarilor. La mâna stângă îi atârna o cravaşă, cu care se bătea peste cizmele de culoare maron. Înconjură camionul încet,

căutând parcă ceva. Ceilalți îl urmăreau cu privirea. Mâna lui Gerhard tremura uşor. Comisarul trase prelata.

— Dar aveți totuşi ceva, omule! Ce sunt astea?

— Vechituri, domnule comisar.

— Păi astea sunt covoare... Schreppmann!

Ajutorul de vameş luă poziție de drepți.

— Da, domnule comisar.

— Percheziționează imediat camionul! De sus până jos!

Ajutorul de vameş se apropie de camion şi se urcă în el. Zorile aveau acum tonuri sticloase. Se înălțaseră deasupra munților, şi piscurile încărcate de zăpadă se colorară în roşu. Frigul de dimineață se întețise. Gerhard, stând cu călcâiele lipite şi cu mâinile la cusătura pantalonilor, îl privea pe comisarul districtual drept în ochi.

— Cum te cheamă?

— Lorenz, domnule comisar.

— Şi de unde sunt covoarele?

— De la Wehrmacht.

— Da? De când facem noi transporturi pentru Wehrmacht? .

Se linişti puțin şi se uită la subalternul său, care scotocea camionul.

— Descarcă tot în şosea, Schreppmann.

Gerhard se gândea la Frischengut şi la fața lui rozã. Lipski, cu arma pe umăr, stătea lângă Gerhard. Pe amândoi îi lua cu frig şi se uitau la Schreppmann, care îşi vedea de treabă. Covoarele zburau în şosea; pachetul în care era blana pentru doamna Frischengut se desfăcu.

— Câte covoare? întrebă comisarul.

— Şase, domnule comisar.

— Şi acolo, în pachet, ce e?

— O blană, răspunse Schreppmann.

— Foarte frumos, Schreppmann. Totdeauna merg

lucrurile aici aşa?

— Nu, domnule comisar.

Comisarul districtual se apropie de Gerhard. Se opri şi-l examină din cap până în picioare.

— De ce tremuri? Totdeauna faci astfel de afaceri murdare?

— Am vrut să servesc pe cineva, domnule comisar.

— Şi pe cine, mă rog?

— Pe un maior.

— Cum îl cheamă?

— Maiorul Frischengut, zise Gerhard, ridicându-l, în teama lui, pe rozaliul intendent Frischengut la gradul de maior.

Comisarul districtual îl fixă un moment, de parcă nu înțelegea. Apoi începu să meargă prin fața lor în sus şi în jos, în timp ce-şi lovea nervos cu cravaşa carâmbii cizmelor.

— Ce spui... Un maior?

— Da, domnule comisar.

— Bine. Încărcați totul din nou.

Se întoarse şi porni pe şosea către un sat care se afla pe dealul din spatele vămii. Toți priveau în urma lui. Gerhard zise:

— Asta-i totdeauna pe-aici acum?

— Numai astăzi, în inspecție.

— Idiotul! exclamă Gerhard, dar tot mai tremura şi-l lua cu frig.

Ajutorul de vameş, uitându-se la el, începu să râdă.

— Asta însă te costă ceva.

— Da, fireşte. Ia-ți rahatul, zise el, scoțând pachetul de zloți din buzunar şi aruncându-l lui Schreppmann, care îl prinse din zbor şi-l vârî în buzunarul vestonului.

Încărcară din nou covoarele, iar Lipski legă bine pachetul cu blana pe care urma s-o poarte doamna Frischengut. Schreppmann stătea în şosea în fața clădirii vămii. Ridică bariera şi Gerhard strigă către el, de sus, din cabină:

— Chestia cu Rusia e doar o gogoriță, nu?

— O să vedeți voi, zise Schreppmann.

Camionul porni în sus pe şosea. Soarele se ridicase acum deasupra munților. Era cald şi bărbia lui Lipski se sprijinea pe gura armei.

— E chiar adevărat că aia nu mai era neprihănită?

— Cine? întrebă Gerhard.

— Ei, aia mică.

— Prostii! Cine mai e astăzi neprihănit? Poate doar tu.

— Da ce eu sunt fată şi am şaisprezece ani? făcu Lipski. În definitiv, ce vor toate aici, în Polonia? Au să se strice doar de la voi, muieraticilor.

— Ține-ți gura. Eu nu sunt muieratic, zise Gerhard.

Era supărat pe Lipski. Simțea încă şocul de pe urma percheziției. Apăsă pe accelerator şi camionul îşi continuă drumul spre şes.

Divizionul de artilerie călăreață se instala pe poziție în spatele unei pădurici, care se afla pe o înălțime. Soldații din compania disciplinară stăteau la marginea drumurilor forestiere şi se uitau la caii care trăgeau tunurile — pe drumeagurile nisipoase. Era o zi fierbinte de iunie şi sudoarea curgea gârlă pe fețele lor. Pregătiseră pozițiile care acum erau ocupate de artilerie.

— Lorenz… Wilke!

Peter Lorenz înălță capul şi se uită la subofițerul care tocmai îi strigase.

— La mine, fuga! Marş! strigă subofițerul.

— Ce vrea ăsta iar?

— Trebuie să-şi caşte botul, altfel nu se simte bine, zise Wilke.

Porniră amândoi în fugă către subofițer. Uniformele atârnau pe ei ca nişte saci. Firavi, slăbiți, semănau cu momâile din lanurile verzi de dincolo de pădurice. Wilke era un bărbat lung şi uscățiv, cu chip imobil de pasăre, pe care numai ochii erau vii. Suferea de un catar nazal,

îşi sufla nasul des şi trăia numai pentru *Biblie* şi lumea de apoi, ceea ce pentru Peter era de neînțeles.

— Iar stai degeaba, Wilke? Halal savant biblolog! Dacă nu vrei să execuți ordinele noastre, spune. Că ai să vezi ce-o să-ți pățească pielicica.

— Pielicica, domnule subofițer, zise Wilke.

Repeta amenințarea ca pe un ordin. Ochii îi ardeau şi-i pâlpâiau agitați. Vreo câțiva soldați din divizionul de artilerie care treceau pe acolo se opriră şi începură să râdă tare.

— Ce fel de ostaşi sunt ăştia?

— Companie disciplinară.

— Măi, zău că nu mi-aş dori să fac parte din gloata asta!

— Culcat! strigă subofițerul.

Wilke se aruncă la pământ. Căzu cât era de lung cu fața-n jos şi rămase aşa. Deasupra lui o ghionoaie începu să ciocăne într-un brad. Peter se uită în sus la ghionoaie, dar subofițerul țipă la el şi-atunci îşi reluă poziția de drepți.

— Haleşte nisip, sfântule! E bun, zise subofițerul, călcând cu cizma pe ceafa lui Wilke.

Fața acestuia se îndesă în nisipul făinos şi prăfuit. Înghițea de parcă îi intrase nisip în gură.

— Haide, sus, Jehova! Şi apoi cară-te, marş!

Wilke sări în sus. Pe sprâncenele lui stufoase şi proeminente, în nări şi în colțurile gurii, care zvâcneau spasmodic, era nisip. În ochii adânciți în orbite nu se citea pic de împotrivire, doar răbdare – şi Peter îl admiră. El suferea din cauza irascibilității sale şi l-ar fi pocnit în față pe trândavul subofițer. Făcură stânga-mprejur şi porniră în jos de pe tăpşan, trecând pe lângă artileriştii care ocupau poziția.

Jos, compania se alinia. Plutonierii se foiau încoace şi încolo în fața frontului, subofițerii țipau, iar soldații din detaşamentul de pază stăteau de o parte, cu pistoalele automate pe umăr. Compania se puse greoi în mişcare.

Deținuții munciseră toată noaptea la poziții. Acum erau obosiți şi lopețile le apăsau greu pe umeri.

Peter şi Wilke erau ultimii, la sfârşitul companiei, iar după ei venea detaşamentul de pază.

— Cum de rabzi? întrebă Peter.

— Trebuie să ai răbdare. Răbdare şi încredere în Dumnezeu, spuse Wilke suflându-şi nasul şi ştergându-şi cu batista nisipul de pe sprâncene.

Peter nu-l înțelegea. Şi pe el îl fugăreau, şi lui i se căuta nod în papură, dar rareori în măsura în care se întâmpla cu Wilke.

— Dacă tu n-ai răbdare, ce poți să pretinzi atunci de la ei? zise Wilke, arătând cu capul către subofițeri şi plutonieri.

— Eu nu pretind nimic de la ei. De la porcii ăştia n-aştept nimic.

— Toți oamenii sunt egali.

— În fața lui Dumnezeu, întregi Peter.

Ştia pe de rost locuțiunile lui Wilke. Le auzea de luni de zile. Îl influențau spusele lui Wilke, cu toate că nu putea crede în ele. În orele de disperare însă îl credea şi căuta sprijin în el. Erna îi scrisese că în curând Gertrud va naşte şi că el să se țină tare.

După-amiază începură cu curățirea vechiului câmp de mine polonez, de dincolo de râu, apărat de pădurea deasă de pini, care se întindea de-a lungul malurilor. Era un câmp de mine uitat, pentru care lipsea planul de situație. Fusese descoperit printr-o întâmplare şi acum deținuții trebuiau să-l curețe. Mergeau prin nisipul galben şi împungeau pământul cu nişte bețe lungi. Pe chipurile lor înroşite curgea sudoarea, iar ochii îi dureau de arşiță şi lumină orbitoare.

— Dacă atacă ruşii, atunci s-a terminat, zise Peter, în timp ce dezgropa, precaut, cu mâinile, mina găsită, iar Wilke îi deşuruba focosul.

— Aia nu atacă.

— Dar totul arată ca şi cum vor ataca.

— Mai degrabă contrariul. Hitler atacă. Ia aminte, zise Wilke.

Nu cunoşteau numele râului în spatele căruia se aflau, dar ştiau că sunt în Polonia, la linia de demarcaţie. Era un peisaj de stepă, pustiu, şi numai pădurea sărăcăcioasă de brazi îi dădea viaţă întrucâtva.

Peter simţi un gol în stomac şi durerile se porniră. Suferea de nervi la stomac şi acum, la orice enervare, îi dădeau de furcă.

— Te-a apucat iar? îl întrebă Wilke când îl văzu încovrigându-se.

— Afurisită mizerie, nu mai pot răbda, zise Peter.

Avea ameţeli. Faţa îi era îmbrobonată de sudoare, care de pe nas se prelingea picuri în gură. Se ţinea gemând cu mâinile de pântece.

— Culcă-te şi lungeşte picioarele.

— Nu merge.

— Fleacuri. Merge orice.

— Şi dacă văd ăia?

— N-au decât să vadă, zise Wilke.

Peter se lăsă pe spate, lângă mine, în nisipul fierbinte, având deasupra cerul de un albastru pal. Îşi auzi numele strigat şi încercă să se ridice, dar Wilke îl împinse înapoi în nisip.

Subofiţerul care se apropia de ei era furios.

— De ce nu răspunzi, Lorenz?

— E bolnav, spuse Wilke.

— Porcăria dracului! Wilke, ce faci acolo, mă?

— Îl masez.

— Eşti sanitar, Wilke, ori ce eşti? De când eşti sanitar?

— La asta te pricepi totdeauna. Dacă n-am fi noi mereu samariteni…

— Ţine-ţi botul! strigă subofiţerul. Aici eşti un blestemat de deţinut. Atât şi nimic mai mult, mă nenorocitule!

Peter încercă din nou să se ridice. Stomacul îi era ca

un burduf dezumflat.

— Lorenz, scoală-te în picioare, mă simulant afurisit!

— Nu e simulant, zise Wilke, silindu-l din nou pe Peter să rămână pe nisip şi uitându-se cu ochi aprinşi în sus la subofițer.

Subofițerul îl străpungea cu privirea. Toți deținuții din apropiere ridicaseră capetele şi se holbau la ei. Peter zăcea întins pe nisip. Îl scuturau frigurile, iar Wilke şedea aplecat protector asupra lui.

— Ăsta e refuz de executare a ordinului, zbieră subofițerul, sumețindu-se cu mâinile în şolduri. Ştii ce-nseamnă asta în compania disciplinară, Wilke? Ridică-te-n picioare, Wilke!

Wilke se ridică; Peter încercă să se scoale şi el. Durerile deveneau tot mai puternice, dar se ridică lângă camaradul său, care îi întinse brațul.

— Ia dă-i drumul, mă râmător bătrân de *Biblie!* Peste câmpul de mine, fuga, marş! strigă el, izbindu-l pe Wilke în piept.

Wilke se clătină, se întoarse şi o luă la fugă. Pantalonii cenuşii, uzați, îi fluturau în jurul picioarelor. Cu bustul lui deşirat aplecat în față, fugea către pădurea sărăcăcioasă de pini.

— Culcat! strigă subofițerul.

Wilke însă continuă să fugă, ca şi când n-ar fi auzit nimic. Sărea încoace şi încolo printre mine, şi toți deținuții se uitau la el. Subofițerul se făcuse roşu de mânie.

— Ce-i nebun? Vrea cumva să evadeze?

Wilke ajunsese la primii pini. Umbrele lor lungi se aşterneau pe uniforma lui.

— Santinelă! strigă subofițerul.

În companie se stârni agitație. Deținuții se ridicau, vorbeau de-a valma, priveau către pădurea de pini. Peter îi văzu pe soldații de pază fugind. Subofițerul îşi scoase pistolul.

— Porcul! zise el. Îl dăm noi gata.

Wilke intra în pădure. Răsunară vreo câteva împuşcături. Soarele încă dogorea fierbinte şi Peter îşi simţea cerul gurii uscat şi sec. Gustul acela amar deveni mai rău ca fierea. Simţi o slăbiciune în genunchi. Durerile începură din nou şi se răspândiră în tot corpul. Închise ochii.

Brusc se făcu o linişte de moarte. Nu se auzea decât zgomotul unui motor, departe de tot, dincolo de râu – un zgomot uşor, mai mult un pufăit.

— L-au dat gata şi p-ăsta, auzi el o voce.

Apoi se făcu iar linişte. Gustul de fiere din gură era de neîndurat. Îşi trecu mâna peste buzele uscate.

— Haide, Lorenz, continuă, zise subofiţerul.

Acum avea un glas liniştit şi paşnic.

Peter se lăsă din nou în genunchi. În faţa lui se afla focosul pe care-l avusese Wilke în mână. Zăcea sclipind în nisipul galben.

— Eşti într-adevăr bolnav, Lorenz?

— Am doar nervi la stomac, domnule subofiţer.

— Bine, o să văd ce-i de făcut, zise subofiţerul şi se îndepărtă prin spatele lui.

Peter ridică focosul. Îl ţinea în mână, privindu-l nehotărât.

— L-au răpus, câinii! zise cineva de lângă el.

— Da, ştiu, şopti Peter, aplecându-se înainte şi punând focosul înapoi în nisipul galben.

Era seară târziu când Peter se afla în faţa comandantului companiei disciplinare. Acesta şedea la o masă de lemn şi avea în faţă o lumânare aprinsă, care începu să pâlpâie când Peter fu adus înăuntru.

— Ia spune, Lorenz, ce cauţi aici? Dumneata eşti un om de treabă şi locul dumitale e în armată.

— Da, domnule căpitan.

— Chestia cu Wilke de azi după-masă n-ar fi trebuit să se întâmple. L-am băgat la arest pe subofiţer.

Peter îşi pironise privirea pe faţa canină a căpitanului, în ochii lui căprui şi bulbucaţi, cu cute pronunţate

dedesubt. Nu pricepea ce spune.

— Eşti căsătorit?

— Da, domnule căpitan.

— Soția dumitale a născut. Ştiai?

— Nu, domnule căpitan.

Căpitanul se ridică şi începu să se plimbe încoace şi încolo prin încăperea joasă. Lumina tremurătoare a lumânării cădea pe pieptul său larg şi boltit.

— Îmi pare rău de Wilke, îmi pare într-adevăr rău. Era un om serios.

Peter nu spuse nimic. Ochii lui erau pironiți într-un punct din colțul camerei. Acolo era agățată o icoană. Căpitanul se întoarse şi urmări căutătura lui Peter.

— Este Madona Neagră din Czestochowa, spuse el, oprindu-se în fața lui Peter şi privindu-l drept în față. Soția dumitale e în pericol de moarte, Lorenz. E rău de tot.

— De unde ştiți, domnule căpitan?

— Familia dumitale a solicitat o permisie pentru dumneata. Dar aici nu există permisie.

— Ştiu, domnule căpitan.

— Tot ce pot face pentru dumneata este să propun grațierea. Dacă se aprobă, te întorci la garnizoană şi de acolo ai să obții cu siguranță câteva zile de permisie. Aici te-ai comportat cum se cuvine, nu-i aşa?

— Da, domnule căpitan.

— Împuşcăturile astea neghioabe de azi după-masă... spuse căpitanul, oprindu-se iar în fața icoanei.

Tavanul casei țărăneşti poloneze era înnegrit de fum. Peter se gândea la Wilke. Îi aduseseră seara cadavrul din pădurea de pini, îl înfăşuraseră în pânză de sac şi-l îngropaseră în spatele câmpului de mine pe jumătate curățat. Wilke murise, Gertrud era în primejdie de moarte, iar el se gândea la Erna, care, probabil, solicitase permisia pentru el.

— Bine, zise căpitanul. Poți să pleci. Probabil că peste câteva zile ai să fii acasă. Am să încerc.

Peter pocni călcâiele şi lumânarea pâlpâi din nou când deschise uşa. Lumina ei cădea pe Madona Neagră din Czestochowa şi lui i se păru că ea zâmbeşte.

Partea a doua.

RĂZBOI TOTAL ŞI RETRAGERE

Începuse războiul cu Rusia. O noapte clară de iunie plana deasupra acoperişurilor berlineze. Porniți din Franța către Răsărit, soldații din divizionul de blindate, aşteptând plecarea, îşi omorau timpul pe peron. Se uitau după femei, fumau, făceau bancuri, se plictiseau. Li se interzisese să părăsească gara Charlottenburg.

Căpitanul Kahlenberg stătea ceva mai la o parte şi se întreținea cu locotenentul Scheller – un bărbat tânăr, uscățiv şi blond – şi cu plutonierul Knurr, al cărui nas turtit zvâcnea nervos tot timpul. Kahlenberg era furios din cauza acestei opriri silite aici, la Berlin. Din Franța şi până aici călătoria decursese bine şi fără mari întreruperi, căuta el să-l convingă pe locotenent. Îl observă pe Jürgen Schiemann abia când acesta se afla în fața sa.

— Ei, Schiemann, ce-i?

— Rog pe domnul căpitan pentru o permisie specială de trei ore în oraş.

— Ce-ți trece prin minte, Schiemann?

— E vorba de o chestiune presantă, domnule căpitan.

Locotenentul Scheller începu să râdă, iar nasul plutonierului Knurr se trase rânjind în sus. Kahlenberg se uită la ceas, apoi îl privi gânditor pe Jürgen în ochi.

— Dacă-mi promiți că-n două ore eşti aici, te poți duce.

— Vă promit, domnule căpitan.

— Altfel dracu te ia, adăugă Kahlenberg, întorcându-se iar către locotenent.

Jürgen porni de-a lungul peronului. Era ora unsprezece noaptea. De pe străzi se ridica ameţitor miros de iasomie. În aer pluteau trâmbe de praf, iar la picioarele sale, ca un Moloh negru, se afla oraşul. Lui Jürgen îi era dor de Helene şi spera s-o găsească. Urcă la ea plin de aşteptare şi de nelinişte amestecată cu teamă.

Era în cămaşă de noapte când îi deschise uşa. Stătea tremurând în fața lui, cu gura întredeschisă, gata parcă să țipe.

— Tu eşti, Jürgen?

— Da, nu te bucuri?

— Credeam că…

— Tot ce crezi e greşit. Trebuia să te văd. Nu mai puteam răbda.

— Da de unde vii acum?

— Am o permisie specială – doar pentru două ore. Suntem în drum spre Rusia.

— Spre Rusia, repetă ea în şoaptă şi pălind, iar paloarea îi năpădi întreaga față.

Ridică deznădăjduită brațele, iar Jürgen apropiindu-se o îmbrățişă.

Helene îl trase după ea prin vestibul în camera sa, şi când se închise uşa în urma lor, i se aruncă în brațe.

— Trebuie într-adevăr să te duci în Rusia?

— Da.

— Dumnezeule! şopti ea.

— N-are să fie chiar atât de rău. Mă reîntorc, Helene. Mă întorc iar la tine.

— Da, trebuie, zise ea emoționată. Trebuie… trebuie, repetă ea, bătând uşor toba cu pumnii ei mici pe pieptul lui.

— Îți promit, zise Jürgen.

— Ce bine că ai venit!

El îi dădu drumul din strânsoarea brațelor şi văzu că în ochii cenuşii ai Helenei se înfiripa un zâmbet. Era bucuria revederii, şi era mai mult – ştia din nou că ea îl iubeşte. În spatele fetei era patul desfăcut. Jürgen o îmbrățişă iar şi o ridică în brațe, sus.

— Tocmai voiam să mă culc, şopti Helene cu capul pe umărul lui.

Jürgen o aşeză pe pat şi îngenunchie în fața ei. O săruta pe gât, în timp ce cu mâna încerca să-i mângâie sânul, dar Helene i-o prinse şi o dete la o parte.

— A fost îngrozitor, Jürgen, atunci pe scară.

— Da, dar numai eu am fost îngrozitor. Eu singur. Eram nebun de gelozie.

— Nu. Eu ar fi trebuit să te aduc înapoi. Eram vinovată dar nu s-a-ntâmplat nimic, crede-mă. Era atât de greu să fiu întruna singură. Înțelegi asta?

— Da, Helene.

— Ah, cât m-am căit, zise ea.

Tăcură din nou. Helene se gândea la lunile dezolante care se scurseseră din dimineața aceea. Ea îi scrisese rareori, iar Jürgen nu dăduse niciun semn de viață. Aproape că nici nu-l mai aştepta, iar acum, iată, era aici. Îi părea de necrezut, ireal, şi i-o spuse. Ridică mâna şi-l mângâie pe păr.

— Jürgen, atunci mă chinuiai atâta cu povestea aceea veche! Şi apoi ai venit înapoi şi erai bolnav, iar eu credeam că dragostea ta se stinsese pentru totdeauna.

— Nu se stinsese, Helene.

— Da, acuma ştiu. Există însă povestea aceea veche, şi tu trebuie s-o afli o dată, ca să nu te mai chinuie.

— Nu mă mai chinuie, spuse Jürgen încet, în sine, şi ea nu-l auzi.

— Stinge lumina.

El se ridică în picioare şi în timp ce-o asculta, stinse lumina. Se petrecuse o schimbare cu ea. Dar Jürgen nu-

şi dădea seama în ce sens. Se aşeză iar lângă pat şi o sărută. Helene era însă rezervată. Îi luă doar capul în mâini, îl săltă în sus şi privind la el în întuneric, spuse:

— A fost un student. Îl cunoşteai. Îl chema Lobitz şi era la aceeaşi facultate cu mine.

— Ah, Lobitz! făcu el.

— Da, şopti ea.

— De ce tocmai Lobitz?

— Nu ştiu. Împlinisem nouăsprezece ani şi el considera ca de la sine înțeles că trebuie să se-ntâmple asta. Mergeam împreună să dansăm, mă conducea noaptea acasă, şi o dată a venit cu mine sus şi n-a plecat…

Helene ezita. Îşi trase îndărăt mâinile şi se întoarse într-o parte.

— Şi de ce a trebuit să se-ntâmple asta?

— A plâns în fața mea. Suferea că-l refuzam. Şi mi-a fost milă de el. Înțelegi ce înseamnă să-ți fie milă şi să faci asta din milă?

— Poate că şi de mine ți-a fost doar milă.

— De tine nu mi-a fost niciodată milă.

— Şi l-ai iubit?

— Credeam că-l iubesc, dar după aceea mi-am dat seama că mă-nşel. A fost îngrozitor.

Jürgen auzea tic-tacul ceasului de pe noptieră. Cadranul fosforescent lucea cu sclipiri verzui şi el văzu cum minutarul înaintează şi mănâncă timpul. Helene tăcu; lui i se păru că tăcerea ei plutea ca un semn de întrebare în cameră. Se gândi la Karla Niehagen, la boala lui şi simți mustrări de conştiință.

— Şi tu tot mai suferi din pricina asta?

— Nu. De mult. Dar eu am făcut un lucru pe care tu n-ai să-l înțelegi.

— Da? Ce?

Helene se ridică în capul oaselor, iar el se duse prin camera cufundată în întuneric la fereastră şi o deschise, înăuntru, pătrunse zgomotul tramvaielor de noapte şi al

trenurilor electrice care goneau în depărtare. Jürgen se uită din nou la ceas şi deodată i se păru că arătătorul s-a oprit.

— Ce vrei să spui, Jürgen?

— Am… începu el.

Dar se opri. Stătea în mijlocul odăii, nesigur, derutat şi nu găsea cuvinte. I se părea că ceea ce se întâmplase era monstruos.

— Îți vine atât de greu, Jürgen?

Acesta se aşeză din nou lângă pat, la picioarele fetei şi-i privi chipul inteligent şi gânditor. În întuneric avu impresia că o vede zâmbind – zâmbetul ei zeflemisitor – dar Helene nu zâmbea. Se uita doar la el, în aşteptare, speriată. Jürgen îşi întoarse faţa şi privi către fereastră, unde curentul unduia perdelele.

— Da, poate n-ai să înțelegi. Poate nu eşti în stare să-nțelegi, Helene.

— Încearcă. Am să-mi dau silința, zise ea.

— M-am răzbunat, Helene. Credeam că după aceea am să uit pentru totdeauna.

Fără să scoată un cuvânt, Helene îşi lăsă capul pe pernă.

— Când am fost în concediu am întâlnit-o pe Karla Niehagen. Venise din Cracovia. Viața de acolo o schimbase foarte mult. Într-o noapte am băut peste măsură, jos pe plajă; credeam că trebuie să mă răzbun pe tine… şi atunci…

— Încetează, şopti ea. Încetează, Jürgen, te rog.

Helene nu putea pricepe ce-i spune. Îşi cufundă faţa în pernă, zguduită de un tremur. Ştia ce viață ducea Karla Niehagen în Polonia. Îi scrisese maică-sa şi aflase şi de la Erna.

— Nu e adevărat! şopti ea.

— Ba da, dar nu ăsta e lucrul cel mai rău.

Şedea pe pat, cu capul plecat şi se chinuia, dar chinul acesta era ca un balsam. Helene îşi trase picioarele şi se îndepărtă de el. Jürgen încercă să-i prindă mâinile –

erau reci şi lipsite de viaţă.

— Ţi-s mâinile atât de reci, Helene!

— Şi care a fost lucrul cel mai rău?

— Da, lucrul cel mai rău… zise el, târându-se în sus, către ea, căutându-i părul ei şi încercând s-o sărute.

Ea îşi întoarse faţa, iar Jürgen îşi trase mâinile înapoi şi rămase încovoiat pe pat.

— Când veneam atunci la tine, am constatat în tren că eram bolnav. Mă molipsise Karla. Aproape înnebunisem. Mă gândisem cu bucurie la tine, zi de zi, în spital, în Franţa, mereu şi pretutindeni.

— Şi de ce nu mi-ai spus nimic?

— N-am putut. Eram prea laş. Când te-am văzut după bariera de control din gară mi-a pierit curajul. Vedeam cât eşti de bucuroasă şi-mi era teamă de dezamăgirea ta.

— Dumnezeule! şopti Helene.

Continua să-şi ţină faţa îngropată în perne. Nu plângea, dar ce spunea el i se părea monstruos. Ea îi crezuse şi el o înşelase atunci zi de zi, timp de trei zile şi trei nopţi. Se văzu stând la patul lui, cu spatele înţepenit de durere, până în zori. Când începu să vorbească iar, vocea ei era stinsă şi îndepărtată.

— Şi te-ai dus mereu la medic, în fiecare zi?

— Da.

— Iar mie mi-ai spus altă boală?

— Da, Helene.

— De ce ai făcut asta?

— Ce alta era să fac, Helene?

Ea nu-i mai răspunse nimic. Jürgen ştia acum că n-ar fi trebuit să vorbească. Helene n-are să treacă niciodată peste această dezamăgire. Mâine ori poimâine va fi în Rusia. Războiul se apropia din nou de el, dar nu-i mai era teamă. Acum când o pierdea pe Helene îi era indiferent. Îi puse mâna pe umăr şi o scutură.

— De ce nu spui nimic, Helene?

Ea însă tăcea cu încăpăţânare, apăsându-şi faţa în

perne, iar trupul îi era scuturat de un tremur uşor. Jürgen simțea tremurul până în mâinile sale.

— Mă mai iubeşti?

Niciun răspuns. Jürgen asculta respirația ei accelerată şi deodată i se păru că Helene nu mai respiră. Se ridică şi închise fereastra. Se aşeză iar lângă ea pe pat şi privi arătătorul ceasornicului.

— Am fost un nebun gelos, Helene, şopti el.

Ea însă nu-l auzea. Se gândea la nopțile în care-l îngrijise, vedea garoafele pe masă; o trecură fiori şi-şi dorea din tot sufletul să fie departe de el. I se părea că totul se stinsese, că dragostea îi fusese siluită, că se abuzase de încrederea ei. Ochii i se umpluseră de lacrimi, dar îşi strângea pleoapele ca să nu plângă.

Jürgen şedea aplecat, cu mâinile între genunchi, pe patul ei, şi se uita la ceas. Arătătorul înainta, încet, încontinuu, înghițind timpul care-i mai rămânea. Kahlenberg era în gară, iar pe el îl aştepta trenul care trebuia să-l ducă în Răsărit. Asculta tic-tacul şi i se părea că fiecare minut e o eternitate de chin şi supliciu.

— Dar tu, tu nu m-ai înşelat niciodată?

— Nu, niciodată.

Acum Helene plângea, iar pentru Jürgen lacrimile ei fură ca o izbăvire.

— Dar ce a fost atunci, pe scară?

— Am fost la un bal studențesc şi mă antrenasem puțin. Asta a fost tot.

— Dumnezeule, ce să fac eu acum?

N-avea nicio justificare şi nu exista nimic cu ce ar fi putut s-o consoleze. Se simțea neajutorat, pierdut. Se ridică şi aprinse lumina.

— Trebuie să plec, Helene.

Stătea întinsă în pat, în fața lui. Era neacoperită şi sub muselina subțire a cămăşii de noapte i se desluşea trupul. O dorea, dar ea zăcea cu ochii deschişi, fără să-l privească.

— De ce nu te uiți la mine, Helene?

— Nu pot.

— Priveşte-mă încă o dată.

Ea se ridică şi se uită la el. Ochii îi erau înceţoşaţi. Lacrimile i se prelingeau încet, căznindu-se parcă, în ciuda împotrivirii ei. Încercă s-o sărute, dar Helene ridică mâinile şi se apără.

— Pleacă! Pleacă! şopti ea şi, izbucnind într-un plâns cu suspine adânci, se aruncă înapoi pe pat.

Un tremur convulsiv îi scutura trupul. Jürgen se duse până la uşă şi o deschise.

Stătea împietrit în cadrul ei, neajutorat, cu umerii ridicaţi. În jurul buzelor i se vedeau muşchii zvâcnind, îşi îndrepta uniforma, ca şi cum nu mai ştia ce să facă. Se uită la arătătorul ceasului, care mergea neobosit înainte şi deodată se reculese şi ieşi.

Gertrud avea acum o respiraţie normală. Medicul îi trase cuvertura peste piept şi privi în sus, la Peter, care stătea la picioarele patului.

— Are să fie totul bine, spuse el. Ce a fost mai greu a trecut.

Peter dădu absent din cap. Cele trei zile de permisie se terminaseră şi a doua zi de dimineaţă trebuia să plece înapoi. Se uită la Erna, care stătea lângă medic, apoi privirea îi lunecă peste chipul mamei sale. Tot ce se întâmplă aici îi era ca străin. De la moartea lui Wilke melancolia pusese stăpânire pe el. Auzind prin fereastra deschisă cântecul maşinii de rindeluit, tresări şi se întoarse.

— Peter! zise mama, luându-se după el.

Coborâră împreună scara spre bucătăria de la subsol.

— Hai, stai jos. Am de vorbit cu tine.

Peter se aşeză în faţa ei, la masa de bucătărie. Faţa îi era palidă, ochii agitaţi şi privirea aluneca peste ea, în neant. Se gândea la compania disciplinară, care acum era, probabil, în fundul Rusiei, şi la care el nu se va mai întoarce. Căpitanul obţinuse graţierea, astfel că se

înapoiase la garnizoana sa, însă fu repartizat într-un batalion gata de marş.

Mama şedea pe scaunul de bucătărie, puțin aplecată, în față, cu mâinile muncite, în poală, cu ochii plini de îngrijorare.

— Peter, nu mai face prostii, Peter. Nu vreau să-l mai pierd pe vreunul dintre voi. A fost destul de greu cu Walter. Nu mai pot îndura o nouă lovitură.

— Da, dar cel puțin Walter a crezut în ideea asta, zise el.

— Ai grijă de tine, auzi? Ai pricinuit destulă nenorocire. Acum trebuie să fii altfel. Îmi făgăduieşti că ai să te stăpâneşti?

— Da, fireşte, răspunse Peter absent, fără s-o privească.

Se gândea iar la Wilke. Îl văzu alergând peste câmpul minat, către pădurea de pini în care-l împuşcaseră. În fața lui era focosul, pe nisipul galben, Madona Neagră din Czestochowa zâmbea în lumina pâlpâitoare a lumânării, iar el gândea: „Şi soarta mea e să merg peste un câmp minat”.

— Peter, la ce te gândeşti?

— La nimic, mamă.

— Dar nu asculți ce-ți vorbesc.

— Ştii, există o Madonă în Polonia. I se spune Madona Neagră din Czestochowa. Toți cred în ea şi merg în pelerinaj acolo. Se spune că multora le-ar fi ajutat.

— Ce tot îndrugi, Peter?

— Şi apoi am cunoscut un om. Îl chema Wilke. Credea în fiecare cuvânt din *Biblie* şi-l interpreta în felul lui. Era împotriva oricărei violențe, şi într-o zi, trebuind să fugă din pricina mea pe câmpul minat, nu s-a mai întors. Datorită lui şed eu astăzi aici şi ascult ce-mi spui. Înțelegi asta?

— Nu, nu înțeleg.

Privindu-l cu ochii plini de îngrijorare, se ridică de pe scaun şi se apropie de el.

— Peter!

— Da, mamă.

— Ce-ți trece prin minte, pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să faci?!

— Nimic, spuse el. Poate că toate sunt absurdități.

Încercă să se ridice, dar bătrâna îşi ținea mâinile pe umerii lui, silindu-l să rămână pe scaun.

— Ce voiam să-ți spun, Peter: de Gertrud şi de copil am eu grijă.

— Da, ştiu.

— Îți iubeşti totuşi soția, nu?

— Nu ştiu.

Tăcea privind pardoseala de ciment din bucătărie. Maşina de rindeluit din atelier îşi încetase cântecul. Îl auzi pe medic, care părăsea casa, auzi glasul Ernei, care-şi lua rămas bun de la el.

— N-ar fi trebuit cu niciun chip să fac una ca asta atunci, spuse Peter. Astăzi simt povara faptei mele şi mi-o reproşez. Ea n-avea nici cincisprezece ani şi pe deasupra era şi eleva mea, ştii doar.

— Ce mai ştiu eu despre voi! şopti bătrâna.

— Eram băut, iar ea lua seara lecții particulare cu mine. S-a împotrivit, dar eu am făcut ceea ce n-ar fi trebuit să fac niciodată.

Mama tăcea. Îşi privea mâinile din poală, ca şi când n-ar fi înțeles spovedania lui.

În casă se lăsase deodată tăcere adâncă. Peter auzea marea care, răscolită de un vânt puternic de nord-est, se izbea de țărm. Sus, începu să țipe copilul lui, şi se auziră paşii Ernei şi vocea ei sonoră şi liniştită. Peter ştia că toate astea se sfârşiseră pentru el.

— Mă duc sus, spuse el.

Se ridică şi, trecând pe lângă bătrâna adâncită în tăcerea ei, urcă scara.

O văzu pe Erna, care ținea copilul în brațe şi-i zâmbea. Se aşează lângă patul Gertrudei. O privi atent şi i se păru ciudat că ea este soția lui. Obrajii i se topiseră,

buzele nu mai aveau pic de sânge, iar pielea era ca de ceară, întinsă peste frunte, până la părul deschis, blond-pal. Simțindu-i privirea, bolnava deschise ochii.

— Mă recunoşti, Gertrud?

— Nu, cine eşti?

— Peter, spuse el. Mâine dimineață trebuie să plec iar. Doctorul m-a asigurat că acum ai să te faci bine.

— Niciodată n-am să mai fiu sănătoasă, şopti ea, strângându-şi buzele ca într-un început de plâns.

Nu-l recunoştea. Era pentru prima dată în aceste trei zile când Peter o vedea cu ochii deschişi.

— Are să se îndrepte totul, spuse el, ridicându-şi mâna şi mângâind-o pe față.

Buzele bolnavei se deschiseră; îşi întoarse fața către mâna lui.

— Ah, tu eşti?

— Da, eu sunt: Peter.

— Peter, Peter – şi ai să te întorci?

— Fireşte.

Istovită, Gertrud închise ochii. Respira iar normal. Peter şedea lângă pat şi o privea în tăcere. N-o iubea, dar acum i se păru că o iubeşte. Era o altă iubire decât aceea pe care o simțea pentru Erna. Şi i se părea mai mare, mai curată şi mai uşor de suportat.

Erna stătea la spatele lui, într-un colț al camerei, şi-i vorbea copilului. Peter îi auzea vocea gravă şi senzuală. Nu mai purta doliu. Îl lepădase înainte de sosirea lui şi arăta iar ca în trecut.

— Peter, n-o obosi atât de mult. Are nevoie de odihnă, îi spuse ea.

— Da, cine n-are nevoie de odihnă!

Erna nu-l înțelese. Îi devenise străin şi se temea pentru el, cum se temea şi mama lui. Peter se ridică, în timp ce ea îi întinse, zâmbind, copilul.

— De ce nu te bucuri?

— Nu pot, Erna.

— Doamne, Dumnezeule, bucură-te şi tu o dată, o

singură dată, zise ea.

Înflorise din nou. Fața ei lătăreață şi osoasă era uşor arsă de soarele de iulie, pe buze îi lucea un roşu aprins, iar trupu-i era mai plin, mai senzual şi mai provocător decât înainte. Peter îi simțea puterea de atracție, dar se apăra împotriva ei. Trecu pe lângă ea fără să scoată un cuvânt şi ieşi pe uşă.

Bătrânul Lorenz se afla în atelier. Intră şi vorbi cu el despre război, despre Helene şi Gerhard, apoi străbătând curtea, se duse jos, pe plajă. Căuta parcă ceva. Neliniştea nu-l părăsea.

Era noapte târziu când auzi nişte bătăi uşoare în uşa lui. În vara aceasta părinții nu închiriaseră etajul de jos. El dormea într-o odaie de lângă cea în care zăcea bolnavă Gertrud, nu departe de apartamentul Ernei. Şedea pe pat şi se uita la uşa care se deschidea încet.

— Erna! spuse el.

Femeia stătea în prag, cu capotul aruncat pe umeri, şi Peter văzu că n-avea nimic pe dedesubt. Erna închise uşa şi se apropie de el.

— Ce cauți aici, Erna?

— Nu mai pot răbda. De ce te porți aşa cu mine?

— Fiindcă nu meriți altceva.

— Nu, nu merit una ca asta, zise ea, aruncându-se pe pat lângă Peter şi începând să plângă.

El o asculta cum plânge, dar nu simțea nicio înduioşare. Se gândea la dimineața de lângă haff, când deasupra apei stătea cornul lunii, şi iarăşi îşi aduse aminte de ziua în care Erna aruncase asupra lui toată vina morții lui Walter. Dar nu putea s-o audă plângând. Lacrimile ei îl iritau din nou.

— Am făcut doar totul pentru tine, totul, şopti ea. M-am gândit întruna la tine, şi tu te-ai însurat cu Gertrud Baumann.

— Da moartea lui Walter? Eu am fost vinovat de ea? Eu singur? Ai spus aşa, ori nu?

— Era o minciună. Voiam să te leg prin asta numai de

mine.

— Ah! făcu el consternat.

Îl năpădi un val de gânduri încâlcite. Din vina ei se înscrisese voluntar, datorită minciunii ei se însurase el în pripă cu Gertrud Baumann, şi din cauza ei ajunsese în compania disciplinară. Se apucă de cap şi începu să-şi treacă nervos mâna prin păr. Ce lanț nesfârşit de încurcături!

— Erna, zise el, e adevărat că Walter a căutat moartea din cauza noastră?

— Nu.

— Totul a fost minciună?

— Da.

Peter se ridică în picioare. Erna zăcea pe podea, cu genunchii dezgoliți şi suspina. Capotul îi era descheiat şi Peter se opri în spatele ei, privind în jos, la ea.

— Ar trebui să te bat acum, aşa cum te-a bătut fratele meu.

— Fă-o!

— Nu. Eu nu sunt ca Walter.

— Nu, într-adevăr nu eşti, zise ea.

Peter se gândi iar la Wilke şi-l văzu sărind peste câmpul minat; iar nisipul era galben, şi galbenul arzător îi înțepa în ochi. Parcă-şi pierduse cunoştința, li ardea capul de durere. Se aplecă spre ea şi o ridică.

— Bate-mă! şopti Erna.

Peter o repezi de perete şi se opri în fața ei cu mâinile spânzurând. Tapetul din spatele Ernei era galben.

— Nu mă bați?

— Nu, zise Peter.

Ochii ei erau pătimaşi – şi începu din nou să plângă.

— Acum pleacă, Erna. Pleacă imediat.

— De ce mă alungi?

— Cândva l-am înşelat pe Walter; acum am înşela-o pe Gertrud. Nu mai vreau.

Se apropie de ea şi încercă s-o împingă afară din cameră. Erna se împotrivi şi-l împiedică s-o facă, dar

renunță brusc şi trecu prin fața lui spre uşă.

— Vino, zise cu glas schimbat, du-mă cel puțin înapoi în patul meu de văduvă. Poate n-am să te mai revăd niciodată.

— Poate, zise el.

Strângându-şi capotul, Erna deschise uşa şi porni înaintea lui pe coridorul întunecos. Peter se gândea la Gertrud, îşi spuse că ar trebui să vadă încă o dată cum se simte, şi pe neaşteptate, ea se ivi în fața lui, în mijlocul coridorului.

— Gertrud! strigă el speriat şi fugind spre soția lui, o prinse în brațe.

— Tu eşti, Peter?

— Da.

— Erna unde e?

— E aici.

— Ah, amândoi! şopti ea.

Peter o ridică, ajutat de cumnată-sa. Gertrud era slăbită, i se părea că duce o păpuşă. Bolnava îşi încolăcise brațele în jurul gâtului lui.

— Mă iubeşti şi pe mine, Peter?

— Da, numai pe tine.

— Atunci totu-i bine!

Aiura, trupul îi era sleit şi avea febră. O întinse înapoi în pat. Erna o acoperi şi se aşează lângă ea.

— Cum e posibil aşa ceva? Cum a putut să se ridice? zise ea.

— Totul e posibil, Erna.

— Da, poate că te iubeşte mai mult decât mine, şopti ea.

Peter văzu că Ernei îi e ruşine şi răsucindu-se pe călcâie, se îndreptă către uşă.

— Pot să plec?

— Da, du-te. Am eu grijă de ea.

— Noapte bună.

— Noapte bună, Peter.

Se întoarse în camera lui. Acolo se opri cu ochii

pironiți pe tapetul galben.

Iar tapetul se preschimbă din nou în nisip. În el văzu minele, şi una explodă şi avu impresia că-i zdrobeşte capul.

Căzu pe pat şi zăcu aşa până la ziuă.

În locuința Karlei Niehagen lumina ardea încă. Era spre ziuă, la sfârşitul lui august.

Karla era întinsă pe canapea, iar Gerhard Lorenz pe covor, un culcuş tare şi incomod, după părerea lui. În cameră mirosea a băutură, pe masă erau sticle goale, iar ferestrele închise. Petrecuseră peste noapte; fusese şi intendentul Frischengut, care închinase în sănătatea Karlei şi a lui Gerhard. Dar plecase devreme. Gerhard voia să-l ia cu el peste o oră la Zakopane.

Lorenz era furios pe Karla, care-l silea să doarmă pe covorul tare. Şedea culcat aşa de două ceasuri şi-l dureau toate oasele. O trezi pe Karla, care adormise fără să stingă lumina.

— Cel puțin stinge lumina, Karla.

— Asta ți-ar conveni, zise ea.

Răsuci însă comutatorul, apoi începu să vorbească. Gerhard o asculta.

— Chestia aia cu rinichii nu era adevărată, fireşte. Ştii?

— Da, doar vreo câteva zile am crezut-o.

— Trebuia să-l acopăr pe doctorul Prohanski. Ar fi fost vai şi amar de el dacă s-ar fi aflat.

— Da, într-adevăr.

— A fost îngrozitor, şi eram atât de furioasă pe tine, cum nici nu-ți poți închipui.

— Ba da, mi-am dat seama, zise el.

Era întins pe covor, cu mâinile încrucişate sub cap, cu ochii ațintiți în tavan. Ştia ce fel de viață ducea Karla acum. O viață uşuratică, nestatornică. Se înconjura de bărbați şi-şi pierdea nopțile bând cu ei.

— Karla, aş putea să mă însor cu tine, spuse Gerhard. Am adunat o grămadă de bani. Dacă transfer pe sub mână o parte din ei în Reich, putem trăi mai târziu din ce am agonisit.

— Când mai târziu?

— După război.

— Ah, Doamne, Dumnezeule! exclamă ea şi începu să râdă.

Gerhard se supără iar. Crezuse că prin propunerea de căsătorie va îndrepta ceva. Şi când colo Karla râdea de el, cu râsul ei tărăgănat şi dur. Stenodactilografa aceea tinerică fusese transferată, astfel că se întorsese la Karla, care acum îl trata ca pe ultimul gunoi. Ori de câte ori venea la ea, era nevoit să doarmă pe covor.

În cameră se făcu linişte. Karla nu mai spunea nimic, dar Gerhard ştia că nu doarme. El se gândea la război şi la fratele lui, Peter, care acum era undeva în fundul Rusiei. Asculta zilnic comunicatele speciale şi-l treceau fiori la gândul că s-ar putea să-l ia din nou şi pe el într-o zi.

Karla se răsucea neliniştită pe canapea, preocupată parcă de ceva; deodată se ridică şi-l privi ţintă.

— În noaptea asta are să se întâmple ceva, Gerhard. Ai auzit vorbindu-se?

— Nu, n-am auzit nimic.

— Aveam în ultimele săptămâni o femeie de serviciu, o evreică. Aseară, înainte de a veni tu, au ridicat-o.

— Ah, făcu el, se pune iar la cale ceva împotriva evreilor?

— Da.

— Şi de unde ştii asta?

— De la Gestapo, şopti Karla.

— Ai ceva de-a face cu Gestapoul?

— Nu. Cunosc doar un Hauptsturmführer de acolo. El mi-a spus că de data asta îi exterminã definitiv pe evrei. Că în noaptea asta ar începe.

— E absurd, aiurezi, zise Gerhard.

Azvârli cuvertura şi sări în picioare. Îl dureau şalele şi nu mai putea să stea culcat pe covor.

— Blestemat covor, Karla! Cât trebuie să mai dorm pe el?

— Mereu.

Gerhard simțea teama Karlei şi n-o înțelegea. Ce-i drept, el vânduse pe sub mână piele cizmarilor evrei, dar niciodată nu se preocupase de soarta lor. Numai cizmarul Blau din Zakopane îi era prieten şi cel mai bun client, iar acestuia nu putea să i se întâmple nimic – lucra pentru Gestapo.

— Nu-ți face nicio grijă din asta, Karla. Ce ne pasă nouă de evrei?

— Sunt totuşi oameni!

— Da, fireşte, şi ei sunt oameni.

Pe Gerhard îl înfuriau asemenea compătimiri. Se apropie de Karla, aplecându-se deasupra ei. Dimineața se înălța deasupra Cracoviei şi el trebuia să fie devreme înapoi în Zakopane.

— Karla, lucrurile or să rămână totdeauna aşa între noi?

— Da.

— De ce eşti atât de neîngăduitoare?

— Ştii tu de ce, făcu ea trecându-şi părul pe după urechi.

Gerhard îi urmări mâinile cu privirea, apoi se răsuci pe călcâie şi părăsi furios odaia.

Lipski dormea jos, în camion, cu arma între genunchi. Gerhard îl scutură de umăr şi-l trezi.

Plecară în oraş ca să-l ia pe Frischengut. Acesta îi şi aştepta, astfel că ieşi proaspăt ras şi cu fața lucitoare şi trandafirie din oficiul Wehrmachtului. Arăta iar ca un rac fiert. Când îi văzu, zâmbi binevoitor şi Gerhard se gândi la maiorul Frischengut, la născocirea lui de odinioară, când îl ridicase în grad pe intendent.

— Frumos maior, zise el.

Lipski începu să râdă, iar Frischengut urcă la ei în cabină.

— Ei, ce-aţi încărcat, băieţi?

— Piele.

— Bună?

— Clasa întâi, domnule maior, zise Gerhard, şi Lipski râse iar.

— Da de ce-mi zici maior, Lorenz?

— Am cunoscut o dată un maior Frischengut. Era rudă cu dumneavoastră?

— Nu, în familia noastră n-a existat niciun maior. Dar nu-i ceva imposibil.

— Dumneavoastră aţi fi cu siguranţă un maior pe cinste.

— Cred şi eu, zise Frischengut.

Ieşiră din oraş şi porniră în direcţia munţilor. Lipski discuta cu Frischengut. Vorbiră de victoriile din Rusia, de bătăliile de încercuire şi de înaintări, şi intendentul făcea pe expertul faţă de Lipski. Gerhard privea tăcut şoseaua. Era supărat pe Karla, care de luni întregi îl ducea de nas şi-şi râdea de el.

— La încrucişarea următoare mă abat din şosea. Acolo e o crâşmă cu două fete, două bomboane, domnule maior.

— Da-ncetează cu maiorul, Lorenz!

— Desigur, domnule maior, dar de fete ce părere aveţi?

— Ce fel de fete? Poloneze?

— Nu, evreice, dar nişte bomboane. Acolo bem totdeauna câte un rachiu – aşa ne-am obişnuit.

— Ei bine, fie! se-nvoi Frischengut.

Intendentul se întoarse iar către Lipski. Gerhard se abătu din şosea şi o luă pe un drum de ţară, tivit de o parte şi de alta cu tufăriş scund. Băltoacele lăsate de ploaie încă nu secaseră şi noroiul stropea până sus camionul.

— Un drum al dracului de prost, zise Frischengut.

Camionul se înclină şi Frischengut căzu cu faţa lui trandafirie pe volan. Gerhard redresă camionul, fără să-i dea atenţie lui Frischengut, care începu să înjure.

Văzură satul în câmpie şi mult înainte de el hanul, care se afla puţin la o parte, pe o colină. Era mai mult o crâşmă şi Frischengut observă asta, dar Gerhard doar râse auzindu-i remarca. Tot mai era furios pe Karla şi avea chef să se îmbete.

— Nu pot să urc până acolo. Prea e prost drumul, zise el.

Traseră camionul la marginea drumului şi coborâră. Era încă dimineaţă devreme şi lui Frischengut îi era frig şi-şi freca mâinile.

— Acum mi-ar prinde bine şi mie un rachiu.

— Ei, vezi! zise Gerhard.

Urcau pe colină, în sus. Frischengut mergea la mijloc, săltându-şi grijuliu picioarele ca să nu-şi murdărească cizmele lustruite. Casa poloneză, scundă, se afla părăsită în faţa lor şi Gerhard se miră de asta.

— Parcă au roit-o cu toţii, dar aşa ceva nu există.

— Astea încă soilesc amândouă, zise Lipski, dar se opri brusc, smucindu-se înapoi, cu ochii mari, parcă l-ar fi lovit ceva.

— Gerhard!

— Ce-ai, mă?

— Ia uite colo, şopti Lipski.

Ajunseseră aproape în faţa casei. Gerhard urmări cu privirea mâna lui Lipski. Chiar şi Frischengut îşi săltă, curios şi surâzând, mutra unsuroasă, privind înainte.

— Dumnezeule! şopti Gerhard când le văzu pe cele două femei lungite la pământ.

Zăceau goale în faţa casei, unde fuseseră împuşcate la zid. Găurile făcute de gloanţele pistoalelor automate se recunoşteau încă în peretele casei. Varul fragil sărise în jur şi o parte din el căzuse pe trupurile femeilor. Se mai trăsese şi când erau amândouă la pământ.

— Pricepi socoteala asta? întrebă Gerhard în şoaptă.

— Nu, zise Lipski.

— Erau ovreice, nu-i aşa? întrebă Frischengut.

— Da, zise Gerhard. Erau încă foarte tinere – nouăsprezece ori douăzeci de ani. Surori. Le-am cunoscut bine. Jumătate din vamă s-a perindat pe aici.

Se uită din nou la cele două femei şi se scutură. Îl lua cu frig şi se gândi la cuvintele Karlei. Niciunul dintre ei nu îndrăzni să meargă mai departe. Primele raze de soare se târau pe trupurile înţepenite ale femeilor.

— Porcii! zise Lipski.

Faţa lui Frischengut îşi pierduse culoarea trandafirie, iar Gerhard continua să privească drept înainte. Erau primii morţi din războiul ăsta pe care-i vedea: femei goale, în răsărit de soare.

— Să mergem! zise Frischengut.

Şi făcând stânga-mprejur, porni pe colină în jos.

— N-ar trebui să le îngropăm? întrebă Lipski.

— Nu. Lasă-le aşa. Cine ştie ce se mai întâmplă pe-aici.

— Socoţi cumva că-i o treabă asta?

— Nu!

— E asasinat ordinar, zise Lipski.

Se apropie greoi de cele două cadavre, încet, temându-se parcă. Se lăsă în genunchi în faţa lor, le îndreptă capetele şi le închise ochii. Gerhard se uita la el fără să se mişte.

Lipski se întoarse şi coborâră colina, la Frischengut, care-i aştepta jos.

— Ei, le-aţi mai privit o dată?

— Ţine-ţi gura! strigă Lipski.

— Cum îndrăzneşti?! În definitiv, nu erau decât nişte jidoavce.

— Încă un cuvânt şi-ţi sfărâm botul! urlă Lipski. Şi dumneata mi-eşti unul dintr-ăia, ai?

— Dar ovreii aţâţă toată lumea împotriva noastră.

— Cine aţâţă?! Poate tu, traficantul de covoare! urlă Lipski.

Porni către intendent, dar Frischengut se dădu un pas înapoi şi se strecură în spatele lui Gerhard.

— Lasă-l în pace, Franz.

— Da, zise Lipski. Ce să-mi pun eu mintea cu rahatu' ăsta?

— Am să-ți fac raport, strigă Frischengut cu glasul lui subțire şi gâtuit. Da, aşa am să fac!

— Ai să faci un rahat! zise Lipski.

Deodată tăcură cu toții şi priviră în sus către casă, de unde se auzea un ciocănit puternic. Cineva bătea în obloane. De după casă apăru o patrulă vamală.

— Hai s-o luăm din loc, fu Gerhard de părere.

Săriră în camion şi porniră înapoi pe drumul prost pe care veniseră. Frischengut tăcea. Lipski de asemenea îşi privea în tăcere mâinile. Numai Gerhard era atent la drum. În momentul acesta gândea ca Lipski, dar nu îndrăznea s-o spună, cum făcuse camaradul lui. Arbuştii de lângă drum erau încărcați de rouă, iar noroiul din băltoace țâşnea în sus pe lângă camion.

Înaintarea se oprise. Nimeni nu ştia de ce. Unitatea de tancuri se afla într-o pădure. Din copaci picura, însă ploaia trecuse şi căldura uscată de octombrie se simțea din nou. Jürgen şedea pe un buştean lângă locotenentul Scheller şi vorbea cu el.

— Astăzi nu atacă, e o zi liniştită, zise Scheller.

Câteva raze de soare, strecurate printre frunzele copacilor, cădeau pe fața locotenentului – o față tinerească, plină de prospețime, sinceră. Jürgen desena cu un băț pe pământ.

— Nu ştiu. Nu am încredere în ruşi.

Se uită înspre Eschermann, care şedea pe turela tancului. Era cel de al treilea tanc pe care i-l dăduseră. Două îi fuseseră „suflate de sub fund", după cum se exprima plutonierul Knurr. Möller, tunarul-ochitor, căzuse. Căpitanul Kahlenberg se alesese cu o rană uşoară şi apoi cu o permisie, dar se şi întorsese.

Jürgen se distinsese pentru a doua oară, fusese decorat cu Crucea de fier clasa I şi avansat sublocotenent. Trecea drept temerar şi era considerat eroul unității, dar nimeni nu ştia de ce se purta el atât de disperat. Tăcea aproape totdeauna şi-şi conducea tancul ca şi când urmărea să-şi lase cât mai repede oasele în pământul rusesc. Numai cu Scheller se împrietenise.

Îl auziră pe căpitanul Kahlenberg, care venea prin pădure şi-i striga ceva lui Eschermann. Îl văzură pe Eschermann dându-se jos de pe tanc şi alergând la căpitanul Kahlenberg. Soldații şedeau pe tancuri, iar în spatele lor, mai adânc în pădure, se afla o unitate de infanterie ce aştepta să fie dirijată înainte. Linia frontului din fața lor era neclară. Se spunea că în primele rânduri ar fi batalioane de gardă moscovite, care ar fi fost aruncate în cursul nopții pe front.

Jürgen tuşi uşor. Răcise. Scheller îl privea dus pe gânduri.

— De fapt ce-i cu tine? Uneori te comporți ca un dement. Ceva nu-i în regulă cu tine.

— Se prea poate, răspunse Jürgen.

Ridică din umeri, indiferent şi resemnat, şi începu să zgârie din nou pământul cu bățul.

— Că tu eşti orice, numai erou nu!

— Asta-i adevărat, zise Jürgen.

Se gândea la ultima noapte petrecută cu Helene la Berlin. De atunci totul îi părea îndoielnic, fără sens şi pierdut.

— Poveşti cu femeile?

Jürgen râse chinuit.

— Femei, totdeauna aveți în minte poveşti cu femei. Altceva nu ştiți.

Nu-i plăcea că Scheller îi tot pune întrebări, iar Scheller văzând asta, tăcu. Urmărea cu privirea liniile pe care Jürgen le trasa cu bățul pe pământ. „Helene” sta scris acolo. Observând însă privirea lui Scheller, Jürgen

şterse totul în grabă cu tocul cizmei.

— Ei, da, exclamă Scheller.

— Ce înseamnă: ei, da?

— Dacă e doar una, o să fie mai greu. Cunosc asta.

— Ce ştii tu! constată Jürgen.

Era supărat pe Scheller, care voia să-l descoasă şi căruia nu-i mai tăcea gura. Se uita iar la Kahlenberg, în faţa căruia sta Eschermann. Deodată Eschermann tresări, se răsuci şi căzu la pământ.

— Eschermann! strigă el.

Îl văzu pe căpitanul Kahlenberg fugind, ca şi când l-ar fi împuns cineva în picioare. De după un tanc apăru nasul fremătător al plutonierului Knurr.

— Toată lumea în tancuri! strigă el.

Scheller se aruncase la pământ; numai Jürgen continua să şadă pe trunchiul de copac. I se părea că vede tot ce se întâmplă în faţa lui ca într-o oglindă. Din copaci se pornise o ploaie de gloanţe. Ei intraseră noaptea în pădurea pe care ruşii o evacuaseră cu puţin înainte. Împuşcăturile împroşcau pretutindeni pământul. Soldaţii fugeau care încotro, încercând să tragă în coroanele copacilor. Kahlenberg trăgea cu un pistol, ca la un poligon de tir, şi totul arăta ridicol şi stupid.

— Porcăria dracului! strigă Scheller, şi Jürgen sări în sus şi fugi către marginea pădurii.

— Afară de-aici! Afară! se auzi el strigând.

Propria-i voce i se păru răguşită şi străină. Unul dintre lunetiştii ruşi căzu din copac în faţa lui. Era camuflat în verde şi arăta ca o maimuţă travestită.

Pădurea se însufleţise brusc. Mitralierele trăgeau, pistoalele automate de asemenea, şi focurile de armă vâjâiau prin copaci, ca şi când prin coroanele lor bătea vântul. Jürgen ajunse la marginea pădurii şi se aruncă la pământ. În faţă avea şesul, lanurile, ogoarele şi pajiştile arse de soare. Infanteria germană se retrăgea peste tot şi tancuri ruseşti, mergând în zigzag, se

apropiau repede. Lângă el gâfâia lungit pe pământ Scheller.

— De ce o iei la goană, omule?

— Crezi că am să mă las împuşcat ca un câine?

— Dar trebuie să ne retragem.

— Vax! zise Jürgen.

Erau adăpostiți într-o cută a terenului. În spatele lor trosneau crengile rupte şi vuiau împuşcăturile. Lupta în pădure era acum în toi. Nişte infanterişti germani, sărind pe câmp, ghemuiți ca iepurii, se apropiau de ei.

— Trebuie să plecăm din locul ăsta, Jürgen.

— Nu.

— Dar ce vrei să faci aici?

— Stăm bine în punctul ăsta, zise Jürgen.

Ochii lui erau năclăiți cu noroi. Pământul de sub fețele lor puțea a must de băligar, şi artileria germană trăgea acum tir de baraj, dar proiectilele cădeau în spatele tancurilor ruseşti. În fața lor țâşni în sus o grupă de infanterişti germani, care se repezi înapoi, spre ei.

— Nu în pădure! strigă Jürgen.

Infanteriştii se opriră nedumeriți, cu ochii îndreptați asupra sublocotenentului de tancuri care se ridicase în fața lor.

— Aruncați-vă în cuta de pământ şi rămâneți aici.

— Afurisită porcărie! zise unul dintre ei.

— Haide, grăbiți-vă înainte să vă trimită ruşii nişte gloanțe în fund!

— Asta e de la tancuri. N-are decât să-şi vadă de rahatul lui.

— Haide, haide! strigă Jürgen.

Infanteriştii se aruncară bombănind la pământ, lângă Jürgen.

— Uite că aici a şi cacarisit-o unul!

— Nu te scăpa, mă, în pantaloni! zise Jürgen, privind chipul palid şi asudat de frică al infanteristului care făcea opoziție.

Avea o mutră de copil, împroşcată cu noroi, pe care pâlpâiau doi ochi albaştri, cu vinişoare roşii, iar de la bărbie, un puf blond pornea în sus, răsfirându-se pe obraji. Dintr-odată pe Jürgen îl apucă râsul.

— Cum te cheamă?

— Schwemike, domnule sublocotenent.

— Prenumele?

— Hans Fritz.

— Aruncă-te jos şi ține-ți gura!

— La ordin, domnule sublocotenent!... Am înțeles.

Acum era culcat lângă Jürgen, care îl auzea cum geme de frică. Tot mai mulți infanterişti în retragere veneau în fugă de pe câmp. De fiecare dată Jürgen se ridica şi striga:

— Nu în pădure!

Se buluciseră toți la marginea pădurii, cu fața către tancurile ruseşti care se apropiau.

— Ce e cu smintitul ăsta de sublocotenent tanchist?

— E nebun.

— Un aiurit.

— Lasă-l, o fi ştiind el ce face.

Jürgen îi auzea înjurând, dar nu-i păsa. Nu-l mai văzu pe locotenentul Scheller. Lângă el era întins Schwernike, cu fața lividă şi tremurând, şi gemând de parcă ar fi fost lovit de glonte.

— Ce ai?

— Crampe.

— De frică?

— Da.

— Dacă te-ai fi dus în pădure, te-ar fi atins.

— Cum aşa?

— Acolo-s lunetişti, zise Jürgen.

Din pădure nu se mai auzeau împuşcături. În spatele lor se făcuse linişte, o linişte de moarte, împovărătoare. Pe câmp, tancurile ruseşti stăteau ca pe o scenă. Trăgeau ezitând înspre pădure.

— Ia te uită colo! strigă cineva.

— Ce e? întrebă Jürgen.

— Foc, zise Schwernike. Pădurea.

La început s-a auzit un trosnet uşor, de parcă foşnea prin pădure. Apoi s-a înteţit şi deodată viratul a început să ia la goană vâlvătaia, împingând-o înainte. Pădurea ardea în spatele lui Jürgen şi al celorlalţi. Vântul sufla înspre ei, flăcările se apropiau, dogoarea creştea.

— Să plecăm de aici, strigă Jürgen.

În faţa lor erau tancurile şi batalioanele de gardă moscovite, iar în spate focul, care acum devora turbat pădurea.

— Haide, Schwernike!

— Păi nimerim de-a dreptul în tancuri, domnule sublocotenent.

— Mai bine să mergem în calea tancurilor decât să ardem.

Jürgen sări în sus, clătinându-se pe picioarele lui lungi: infanteriştii îşi îndreptară cu toţii privirile spre el. Pe chipuri le era zugrăvită teama, dar şovăind, se ridicară.

— Un rahat de sublocotenent.

— Să se ducă singur!

— Da aici suntem într-o capcană. Trebuie să ieşim.

Prin coroanele copacilor gonea o rafală de flăcări, şi pe uniformele murdare ale soldaţilor începu să cadă, sălbatic, o ploaie de foc. Se răspândi panica.

— Înainte! strigă Jürgen, făcând semn cu braţele ridicate şi luând-o la fugă pe câmp.

Schwemike venea în urma lui, gâfâind de parcă avea astmă.

— Fugi, striga Jürgen. Mai repede!

— Nu pot.

— Papă-lapte ce eşti! Fugi, mă!

Jürgen nu mai ştia ce spune. Tancurile creşteau în faţa lui. Ţevile tunurilor se îndreptau spre el. Întregul câmp se puse acum în mişcare. Toţi infanteriştii se ridicaseră şi fugeau în spatele lui Jürgen. Valurile

cenuşii tălăzuiau peste câmp către tancurile ruseşti. Larma bătăliei acoperea trosnetul vâlvătăilor din pădure. Mitralierele trăgeau, tancurile trăgeau, iar pădurea în flăcări scuipa mereu noi valuri de infanterişti. Nimeni nu ştia de unde veneau. Focul îi mâna înaintea lui şi-i gonea înspre tancurile ruseşti.

Jürgen trecu în fugă pe lângă un tanc. Văzu soldaţii ruşi din regimentele de gardă, care se ridicaseră din vâlcelele lor de nisip şi priveau îngroziţi la valurile de uniforme cenuşii care, într-o panică turbată, goneau vijelios spre ei.

— Adăpostire! strigă Schwemike în spatele lui. Adăpostire, omule!

Jürgen şovăi. Era înapoia tancurilor, îngrozit, încremenit, ca şi când abia acum pricepea ce făcuse. Infanteriştii germani goneau pe lângă el, împinşi de cei ce veneau din urmă. Jürgen îi văzu pe soldaţii ruşi care dădeau înapoi, îi văzu căzând, ridicându-se, împrăştiindu-se – cu baionetele lucind în soare.

— Schwemike!

— Aici, domnule sublocotenent.

— Ce s-a întâmplat?

— Au înnebunit cu toţii.

Mitralierele ruseşti trăgeau acum din nou. Jürgen se uita la Schwemike, a cărui faţă păli deodată.

— Acum m-au atins. S-a terminat, gemu Schwemike.

Se îndreptă brusc, se prinse cu mâinile de şale şi căzu într-o parte pe pământ. De pe frunte îi ţâşneau broboane de sudoare. Chipul lui de copil zvâcnea de parcă voia să strige.

Jürgen îngenunche lângă el şi-l întoarse pe spate. Avea impresia că e singur pe întinderea vastă. Tancurile ruseşti stăteau părăsite pe câmp, în spate pădurea ardea fumegând întunecat, şi numai rafalele mitralierelor fulgerau jos de tot, ras cu pământul. Jürgen însă nu le lua în seamă. Privea chipul de copil al muribundului, ale cărui buze erau încleştate de

spasmul morții.

— Hans Fritz!

Muribundul deschise ochii.

— Cine eşti tu?

— Sublocotenentul Schiemann.

— Prenumele?

— Jürgen.

— Jürgen, şopti Schwernike.

Îi spuse numele cu întreruperi, chinuit. Din gură îi țâşni un şuvoi de sânge, oare-i gâtui cuvântul. Se ridică în genunchi, proptindu-şi picioarele în pământ şi casca îi alunecă pe față.

— Adăpostire! şopti el.

— Cum? Ce spui? strigă Jürgen.

Schwernike însă nu mai auzea nimic. Murise. Sângele care-i țâşnise pe gură împroşcase uniforma lui Jürgen. Bătălia se dădea acum la mare depărtare. Numai o mitralieră rusească mai trăgea încă. Tancuri germane treceau peste câmp. Jürgen săltă capul. Auzea strigătele răniților care zăceau pe câmpia fără margini. Fumul gros al pădurii în pârjol se târa jos de tot. Jürgen nu se mai gândea la ultimul cuvânt al mortului. Se ridică, pârjolit, cu un gol în el, cu privirea ațintită la tancurile germane care se apropiau.

— Schiemann! strigă cineva.

Unii dintre răniți ridicau capetele şi se uitau la sublocotenentul cel deşirat, care, în picioare, pe câmpie, se profila pe cerul luminos.

— Schiemann!

Locotenentul Scheller îl văzu prin vizorul tancului clătinându-se şi căzând peste soldatul mort de la picioarele sale.

— Helene! şopti Jürgen.

Durerea din spate era ca un junghi, parcă-i sfâşia trupul. Mâinile i se încleştau de uniforma mortului.

Locotenentul Scheller sări din tanc, urmat de plutonierul Knurr. Îl ridicară pe rănit şi-l duseră în tanc.

— Lungan nărod! zise Knurr.

Locotenentul Scheller însă tăcea.

Tancul se puse din nou în mişcare. Acum bătălia era tare departe, dincolo de fostele linii ruseşti, şi mereu alte unități germane se îndreptau spre locul unde se dădeau luptele.

Din cerul cenuşiu zăpada se învârtejea neobosit, zi de zi. Soldații divizionului de artilerie antiaeriană mergeau unul după altul – un lanț fără sfârşit. Îşi lăsaseră tunurile undeva în câmpia vastă şi albă din fața Moscovei. Picioarele le erau înfăşurate în zdrențe, capetele încotoşmănate. În jurul trupurilor înghețate spânzurau uniformele subțiri, înaintarea germană se transformase, prin surprindere, într-o retragere.

Peter Lorenz era ultimul din rând. Carabina îi atârna de braț. Păşea abia ținându-se pe picioare, în urmele lăsate de ceilalți. Sosise aici pe front cu patru săptămâni în urmă, cu o companie de marş.

— Nu mai pot, spuse omul din față întorcându-se spre el.

— Ce înseamnă aici „nu mai pot”? Haide, mai departe. Vrei să te laşi împuşcat de ruşi?

— Tot un drac.

— Dă-i drumu’! zise Peter.

Îl împinse de la spate, dar omul se clătină şi se prăbuşi. Se numea Böttcher şi acasă, în Sassnitz pe Rügen, avea trei copii de care vorbea aproape zilnic. Peter îl cunoştea bine.

— Böttcher, ridică-te!

— Picioarele, zise Böttcher. Sunt moarte de tot.

— Hai, ridică-te!

— Nu mai merge.

Peter se aplecă spre el. Încercă să-l tragă în sus de uniformă, dar Böttcher căzu înapoi pe spate, în zăpadă. Unitatea se depărta. Niciun soldat nu se uita îndărăt după ei. Zăpada îi învăluia.

— Nu face prostii, Böttcher. Hai!

— Lasă-mă aici, gemu acesta.

Fața lui degerată avea pete albe şi roşii. Nasul şi bărbia îi erau de asemenea degerate. Buzele îi erau crăpate, despicate, de parcă i le sfârtecase cineva.

— Gândeşte-te la copii, spuse Peter, privindu-l țintă.

— Da, gemu Böttcher. Ce are să se aleagă acum de ei?

Vreo câteva împuşcături trecură şfichiuind peste pătura de zăpadă. Auzind împuşcăturile, Peter începu să tremure.

— Ruşii. Vin ruşii. Haide, Böttcher.

Böttcher însă nu mai spuse nimic. Se încovrigase şi stătea ca un maldăr de zdrențe în zăpada troienită. Răsunară iar împuşcături. Peter nu ştia dacă erau îndreptate contra lui ori contra unității, care acum mărşăluia departe de el. Din cerul cenuşiu ninsoarea cădea din ce în ce mai deasă. Peste Böttcher, care zăcea în fața lui Peter, se aşterneau fulgii de nea şi pătura de zăpadă începea să se îngroaşe peste el.

Lorenz se ridică, trecu peste camaradul lui şi porni clătinându-se. Încercă să recunoască urmele celorlalți, dar nu se mai vedeau. Strigă, răcni, zăpada însă îi înăbuşea strigătele. I se părea că merge către un perete alb de tampoane de vată. Îl cuprinse teama. Teama înfricoşătoare, chinuitoare.

— Hei, nu mă auziți?!

Nu-i răspunse nimeni. Căzu în zăpadă, se ridică, încercă s-o ia la fugă şi căzu din nou. Picioarele i se îngreunau. Îi atârnau de trup ca nişte bolovani de plumb. Carabina îi căzu de pe braț şi rămase în urma lui în zăpadă. Iar se trăgea. Împuşcăturile însă erau mult îndepărtate. Aveau un sunet subțire şi tremurat, pe care-l înghițea zăpada. Peter ascultă în direcția împuşcăturilor. Erau în spatele lui; începu din nou să fugă înainte. În față se mişca ceva în zăpadă. Se târa, se oprea şi stătea nemişcat, se zvârcolea şi se târa din nou.

Avea impresia că zăpada mergea..

— Sunt nebun, şopti el.

Stătea împietrit şi se uita la zăpada mişcătoare, vie.

— Hei, cine-i acolo?

Nu-i răspunse nimeni. Liniştea era insuportabilă. Din nou răsunară vreo câteva împuşcături, pe care zăpada le înăbuşi repede. Peter se îndreptă către zăpada mişcătoare. Erau soldați din unitatea lui.

— Vin ruşii, răcni el. Luați-o din loc.

Trase cu urechea în aşteptarea unui răspuns. Nu veni niciunul. Începu să fugă pe lângă mormanele de zăpadă mişcătoare. Muribunzii nu-l vedeau. Era din ce în ce mai greu de mers. „Ar trebui să mă târăsc, să mă târăsc", gândea el. Îşi aduse aminte iar de Wilke şi de nisipul galben de dincolo de Bug. Galbenul îi înțepase ochii, dar nu-l amețea ca acest alb infinit. Începu sa râdă. Picioarele nu-l mai dureau. Acum erau uşoare ca fulgul.

Nu vedea pădurea în care intra clătinându-se. Era doar un zid alb. Deodată îşi simți din nou picioarele. Pământul era înghețat tun şi pentru o clipă se opri amețit şi se îndreptă de spate.

Cineva striga la el. Săltă capul şi de astă dată îi văzu: peste tot, pe lângă trunchiurile copacilor şedeau răniți „muribunzi, degerați.

— Din ce armă sunteți?

— Din antiaeriană, ultimii, zise unul, care şedea cel mai aproape.

Era o companie din regimentul lui Peter.

— De ce nu vă continuați drumul?

Nu primi niciun răspuns. Se apropie de rănitul care-i răspunsese întâi. Şedea încovrigat lângă trunchiul copacului. Picioarele îi erau degerate. Mâinile şi pansamentul de la cap erau înghețate bocnă. Peter îl privi în față – fața oare se împietrea.

— Pot să te ajut?

Rănitul clătină din cap.

Peter se aplecă asupra lui.

— Hai porneşte, şopti el. Vin ruşii.

— Las să vină.

— Au să vă lichideze pe toți.

— Mai bine decât aşa, zise rănitul.

Nici nu se mişca. Peter trecu prin fața lui. Niciunul dintre muribunzi şi degerați nu-şi ridica privirile spre el.

Erau nişte legături de zdrențe prăbuşite, prefăcute într-un sloi de gheață. Deodată Lorenz începu să strige:

— Ruşii, vin ruşii!

Vocea lui răsună în pădure, dar nimeni nu se urni. Din copaci, din încâlceala deasă a coroanelor lor, cădeau cocoloaşe de zăpadă. Arme aruncate, căşti, gamele se înecau în zăpadă. Peter porni împleticindu-se mai departe. Gândurile i se învălmăşeau. Mergea prin pădurea muribunzilor. Avea impresia că până şi copacii mureau. „Nu face prostii", zisese mama lui. Iarăşi râse.

Cineva strigă la el.

— Tu ce vrei?

— Nu poți să mă ajuți?

— Cum să te ajut?

— Ajută-mă într-un fel! strigă celălalt.

Un geamăt lung urmă chemării lui. Omul de lângă copac se ținea de pântece, apăsându-şi-l cu amândouă mâinile. Peter se opri şi se uită în jos la el.

— Ce ai?

— Sunt împuşcat în burtă.

— Ah, au şi fost ruşii aici?

— Sunt pretutindeni, şopti celălalt.

Se încovrigă iar şi de pe buzele lui înghețate ieşi un strigăt prelung şi chinuit, ca şi când îi tăia cineva măruntaiele cu fierăstrăul. Peter îngenunchie în fața lui şi privi chipul omului. Era înghețat, învinețit; doar în fundul capului pâlpâiau ochii.

— Unde erai când te-au atins?

Omul arătă cu capul către câmpia de unde venise şi Peter. Ruşii trăgeau în fiecare om în parte. O ştia. Acum

se auzeau de acolo noi împuşcături – izolate însă, rare, care amuțiră iar.

— Cum să te ajut?

Omul ridică cu multă greutate capul şi arătă către pistolul automat, care zăcea lângă el, în zăpadă. Peter ştia ce dorea rănitul. Întinse mâna după pistolul automat, în timp ce omul se uita după mâna lui. În coroanele copacilor vâjâia vântul. Bulgării de zăpadă cădeau acum întruna pe pământul înghețat. De-a lungul trunchiurilor se troienea zăpada. În curând ea avea să cucerească şi pădurea. Venea cu ruşii, care, încet, îşi făceau drum înainte, în câmpie. Peter privi iar chipul omului, ochii plini de teamă – şi deodată îl recunoscu.

— Krause, plutonierul Krause, şopti el.

În fața ochilor îi apăru cantina cazărmii, cu norii de fum de țigară, mâna grea şi cărnoasă de pe fundul fetei de serviciu, picioarele scaunului deasupra capului său şi bărbia voluminoasă revărsată peste gulerul uniformei. Subofițerii îi ziceau „Mäxchen”. Mäxchen Krause, măcelar din Stralsund.

— Mäxchen, ce e cu tine aici? întrebă Peter.

Când îşi auzi numele, Krause săltă capul, dar nu-l recunoscu pe Lorenz. Tot trupul îi era scuturat de un tremur. De durere țipă iar, şi țipetele lui răsunară prin pădure.

— Fă-mi de petrecanie înainte de a veni ruşii.

— Am să fac un rahat.

— Hai, doboară-mă!

— Rahat! zise Peter.

Putea să se răzbune acum pentru tot ce suferise. Datorită lui Krause ajunsese el în compania disciplinară, din cauza lui i se făcuseră şicane mai mult decât altora. Gândurile i se încâlciră iar. Chipul plutonierului se transformă în chipul lui Wilke, iar Wilke zicea:

„Dacă n-am fi samariteni…”

„Deținut blestemat!” striga subofițerul.

— Cum? şopti Peter. Cine strigă?

Nu striga nimeni. Răniții mureau tăcuți lângă copaci, iar zăpada fulguia din crengi peste ei.

— Aici a fost un spital de campanie?

Plutonierul dădu afirmativ din cap. Ochii lui se agățau nebuni de durere de fața lui Lorenz. Trupul lui greci şi gras nu mai exista. Rămăsese doar un schelet îmbrăcat în piele. Din zdrențele în care-i erau înfăşurate picioarele răzbătea un miros de putreziciune. Peter îl simțea. Picioarele plutonierului putrezeau ca şi trupul, care murea încet Peter se gândi la fruntaşul Kohirausch împreună cu care, cu un an în urmă, îl tăiase în patru şi-l trăsese pe roată pe „Führer".

— Ha-ha-ha, acum l-au tras pe roată şi pe ăsta! zise el.

Îl pipăi pe plutonier la piept.

— Mäxchen, e frig.

Plutonierul nu înțelegea nimic din ce-i spunea Peter.

— Şi o să fie şi mai frig, zise Lorenz. Din ce în ce mai frig.

Noi mai ştia unde se află. Zăpada gonea acum în rafale dese prin pădure. Acolo unde şedeau răniții se formau mici mormane de zăpadă, oare creşteau cu repeziciune, devenind tot mai mari. În fața fiecărui copac era un astfel de morman. Peter începu să râdă iar.

— Hai Mäxchen, spuse el. Să mergem.

Luă pistolul automat, se ridică şi privi în jos la plutonier.

— Haide, grăsuțule, hai!

Văzu în fața ochilor fundul fetei care servea la cantină şi iar se porni pe râs.

— Fă-mi de petrecanie, gemu plutonierul.

Afară, la marginea pădurii, se auziseră împuşcături. Şfichiuiau printre copaci.

— Vin!

În ochii plutonierului se citea o teamă dementă. Cu mâinile în jurul burții se încovrigă din nou şi începu să

țipe. Prin pădure trecu un murmur, ca şi când mormanele de zăpadă ar fi prins viață.

— Haide, trage înainte să vină! gemu Krause.

Peter ridică pistolul şi-i trase un foc în cap. Plutonierul se lăsă în jos ca o păpuşa degerată oare se frânge de mijloc. Deodată lui Lorenz i se limpezi totul. Văzu mormanele de zăpadă din fața copacilor, oare creşteau întruna, şi auzi împuşcăturile infanteriei ruse, care se apropia de pădure. Se întoarse către marginea pădurii şi trase până goli magazia pistolului automat.

Pentru o clipă se făcu o linişte de moarte. Numai zăpada gonea printre trunchiurile copacilor şi ghemotoacele de zăpadă care cădeau din crengi se izbeau de pământ.

Începu un foc de mitraliere – foc de armă rapid şi neîntrerupt – şi Peter se întoarse şi o luă la fugă. Ruşii trăgeau năprasnic în pădure.

Câmpia se ivi iar în fața lui – o câmpie moartă, albă. Un cârd de ciori zbura sub cerul cenuşiu. Peter înota iarăşi prin zăpadă, gemând şi fără să se uite în jur.

Pe coridoarele spitalului de campanie forfoteau surori, sanitari şi medici. Orele de vizită trecuseră şi un general tanchist părăsea clădirea cu suita sa. Se deschideau uşi, pocneau pinteni, iar generalul saluta afabil în toate părțile.

— Excelent băiat, Schiemann ăsta.

— Da, domnule general, băiat drăguț, spuse aghiotantul.

— Un maior tânăr, proaspăt ras.

— Drăguț nu este un cuvânt oare să-l caracterizeze pe un astfel de temerar.

— Eu îl găsesc mai degrabă paşnic decât războinic, spuse aghiotantul.

Generalul zâmbi.

— Nu oricine poate fi atât de războinic ca dumneata,

dragul meu.

Avea o față ca turnată în fier. Numai nasul se ridica în sus exact unde trebuia să se aplece în jos, dând astfel unui chip sever o expresie fatalmente civilă. Coborâră scara, trecând pe lângă Gerhard Lorenz, care stătea pe palier în poziție de drepți şi privindu-l pe general drept în față.

— Ce fel de soldat e ăsta? întrebă generalul.

— Guard vamal, domnule general – jumătate soldat, jumătate vameş; o combinație ciudată.

Aghiotantul râdea, lăsând să-i lunece privirea absentă şi ironică pe uniforma lui Gerhard, în timp ce mâinile acestuia începură să tremure pe cusătura pantalonilor.

— Ia auzi! spuse generalul.

Doi maiori-medici mergeau în spatele generalului fără ca el să-i ia în seamă. Uşile se deschiseră iar şi suita generalului trecu zornăind pe lângă Gerhard. Agitația din spital se stingea încetul cu încetul. Gerhard porni pe scară în sus. Nu se aşteptase la o astfel de întâlnire. Nervozitatea stârnită în spital de vizita generalului mai vibra încă şi în el. Era primul general pe care-l vedea în carne şi oase. Mergea de-a lungul coridorului mijlociu, căutând pe la uşi. În urma lui venea o soră.

— Unde doriți să mergeți?

— La locotenentul Schiemann, soră.

— Dar nu-l puteți vizita acum. Nu ştiți ce-a fost adineauri?

— Nu. Am venit anume de la Cracovia. Familia mea m-a rugat să-l vizitez.

— Sunteți rudă cu el?

— Nu. Doar cunoştințe bune. Am crescut împreună.

— Aşa! făcu sora. Păi atunci am să văd. Aşteptați aici.

Gerhard se uita după sora mărunțică şi sprintenă care se îndepărta pe coridor. Helene îi scrisese să-l viziteze pe Jürgen în spital la Lemberg. Şi maică-sa îl înştiințase că Jürgen ar fi în spital, în apropiere de el, şi că ar avea un plămân perforat de glonte. Fusese propus,

scria bătrâna, pentru Crucea de cavaler. Gerhard vorbise cu Karla despre toate astea, dar ea refuzase să-l însoțească. Aşa încât călătorise singur cu permisia excepțională a consilierului vamal. Sora cea sprintenă şi repezită la vorbă se întoarse, făcu un semn din cap şi Gerhard o urmă. Jürgen Schiemann se ridicase în pat şi stătea cu privirea ațintită la uşa care se deschidea.

— Gerhard, cum ai ajuns aici?

— Vin din Cracovia, răspunse acesta.

Se uita zăpăcit la Crucea de cavaler, care se afla pe un etui aşezat pe noptieră. Îi impunea şi în acelaşi timp îl intimida. Era mândru că are un cunoscut care a ajuns atât de departe.

— Nu mai mult de zece minute, zise sora. Nu vorbiți prea mult cu el.

Sora ieşi. Gerhard îşi trase un scaun şi se aşează lângă patul rănitului. Se uita la fața uscățivă şi suptă a lui Jürgen. Îl surprinse ce palide şi străvezii îi erau mâinile, care se aflau pe cuvertură. Nu putea să-şi imagineze precis ce înseamnă un plămân perforat de glonte, dar socotea că trebuie să fie o rană grea.

— Povesteşte ceva de acasă, Gerhard. Ce face Helene?

— Desigur bine. Dar asta trebuie s-o ştii tu mai degrabă ca mine.

— Nu. Nu mai am de mult veşti de la ea.

— Aşa! făcu Gerhard.

Îi era de neînțeles şi se uită iar la Crucea de cavaler, care sclipea strălucitoare alături de chipul palid al lui Jürgen.

— Meriți să fii felicitat, Jürgen. Cum ai căpătat-o? Trebuie să fi fost formidabil!

— Am fost laş, zise Jürgen.

Gura lui subțire tresărea, iar Gerhard se uită la el ca şi când Jürgen ar fi aiurat. Unul dintre cei doi răniți care erau în aceeaşi cameră se ridică.

— Asta o spune totdeauna cavalerul nostru. Aiurează. E sărit.

— Nu aiurez, zise Jürgen. Totdeauna n-am făcut altceva decât să fug.

— Dar pentru asta nu se capătă Crucea de cavaler.

— Eu pentru asta am primit-o.

Tăceau amândoi. Gerhard şedea puţin aplecat în faţă pe scaunul incomod. Ceilalţi toţi răniţi, rezemaţi în paturile lor, citeau, iar Jürgen se uita pe fereastră. Era zăpadă, geamurile aveau flori de gheaţă şi ceva din frigul aspru de afară se simţea acum şi în cameră.

— Povesteşte ceva despre Helene, şopti Jürgen.

Acum şedea cu capul îngropat în pernă şi cu ochii pironiţi pe faţa lui Gerhard. Unul dintre răniţi îşi lăsă iar cartea jos.

— Povesteşte-i o dată ceva despre Helene. Toată ziua aiurează despre ea. De fapt cine e?

— Sora mea, zise Gerhard.

Rănitul se uită lung la el. Era un sublocotenent de infanterie cu un chip tânăr care nu spunea nimic. Avea capul bandajat. Părea că după ce lui Jürgen i se conferise Crucea de cavaler, o parte din această strălucire se răsfrângea şi asupra lui.

— L-aţi văzut pe generalul tanchist?

— Da, pe scară.

— El i-a înmânat Crucea de cavaler, în numele Führerului, şi a vorbit ceva despre curaj, despre bună comportare, despre vitejie. Prost orator. Dar Schiemann a condus o divizie întreagă la atac.

— Ha-ha, ce tâmpenie! zise Jürgen supărat. Ardea pădurea şi eu am fugit cât m-au ţinut picioarele, şi întreaga divizie în urma mea. Asta e tot.

— De ce atâta modestie? întrebă sublocotenentul de infanterie.

Din nou începu să citească, iar Gerhard şedea pe scaun şi nu ştia cum să intervină în această dispută. Nu-l credea pe Jürgen. Se gândi la Peter, care luase parte la retragerea din faţa Moscovei. Acum retragerea fusese stăvilită, dar intrase America în război şi de

atunci la comandamentul vamal din Zakopane existau mulți care nu mai credeau în sfârşitul victorios al războiului. Cu vreo câteva zile înainte, Karla îşi predase schiurile la oficiul special al Wehrmachtului, şi el o însoțise. Situația se înrăutățise. Spitalele din Zakopane se înmulțeau şi erau supraîncărcate, Lipski vorbea zilnic de Napoleon şi de 1812. Era greu să crezi ce se scria în fiecare zi în comunicatele oficiale. Gerhard însă voia să creadă.

— Ce face Karla? E la Cracovia, nu?

— E bine. De fapt trebuia să vină cu mine, dar n-a vrut.

— Îmi închipui, zise Jürgen.

Se afla în spital de şase săptămâni şi dorea să se întoarcă iar pe front. Crucea de cavaler – ca şi tot ce era în legătură cu războiul – îi era indiferentă. Helene nu-i mai scrisese de când cu noaptea aceea de la Berlin, dar Jürgen se gândea zilnic la ea. Şedea în pat cu bustul lui lung puțin adus. Prin cămaşa descheiată, Gerhard îi văzu pansamentul şi pieptul slab şi supt. „Pieptul unui erou – piept îngust de găină", gândi el. Îi venea să râdă, dar se stăpâni.

— Ce poți să-ți închipui tu în legătură cu Karla? Ai avut vreun necaz din cauza ei?

— Necaz e puțin zis, răspunse Jürgen.

— Atunci ce altceva?

— Din cauza ei s-a înstrăinat Helene de mine.

— Nu înțeleg, zise Gerhard.

Mărturisirea lui Jürgen îi era neplăcută. Privirea lui lunecă peste cuvertura albă la foaia de temperatură, pe care curbele roşii mergeau de-a valma, când coborând, când repezindu-se brusc în sus.

— Tot mai ai febră?

— Da, în fiecare noapte.

— Rău, zise Gerhard.

Se simțea neajutorat. Crucea de cavaler de lângă foaia de temperatură şi mirosul neplăcut şi tare de

medicamente, urină şi dezinfectante îl deranjau. Felul sec de a fi a lui Jürgen nu-i plăcea. Nu mai avea pentru el aceleaşi sentimente de prietenie, ca în zilele copilăriei. Jürgen îi era superior, înfăptuise lucruri mari, în timp ce el, Gerhard, se învârtea prin Polonia, departe, în spatele frontului, şi făcea contrabandă de covoare şi blănuri pentru Frischengut. Era o viaţă bună. Şi îi plăcea; dar aici, în această încăpere, era stingherit.

— Da, Karla... zise el cu privirea aţintită la florile de gheaţă de la ferestre. Suntem prieteni vechi. Mai înainte a fost chiar mai mult decât o prietenie. În primele luni, după sosirea ei în Polonia, mă duceam des la Cracovia. Am făcut nişte chefuri grozave împreună.

— Adevărat?

— Da, firește.

Nu observă privirea bănuitoare a lui Jürgen – vorbea privind pe fereastră.

— Ce trai a fost! Dar şi Karla e o femeie formidabilă, nu găseşti? Picioare ca ale ei nici că mai există. Acum se ține numai cu ofițeri, dar pe vremea aceea...

— Ce era pe vremea aceea?

— Ei, na! zise Gerhard.

Îi făcea bine să vorbească în fața lui Jürgen de dragostea lui pentru Karla. Spunea toate astea încântat de sine şi puțin disprețuitor, iar Jürgen şedea în fața lui cu obrajii palizi şi cu un zvâcnet în jurul gurii, ca şi când cuvintele lui Gerhard îl iritau.

— Poate am să mă însor cu ea. Crezi că ne-am potrivi?

— De unde să ştiu eu?

— Era vorba numai de un sfat, zise Gerhard şi începu să râdă. Câte se mai întâmplă pe lumea asta, Jürgen, nu?! Întâi s-a însurat Walter cu Erna, şi-acum poate mă însor eu cu sora ei. Totul rămâne în familie.

— Da, totul rămâne în familie, zise Jürgen.

Îl privea țintă pe Gerhard, care începu să se foiască pe scaun, neplăcut impresionat de privirea rănitului.

— Ce s-a întâmplat? De ce te uiți așa la mine?

— Ia spune, Gerhard, Karla a fost bolnavă. De la tine se molipsise?

— De unde știi?

— Știu, răspunse Jürgen.

Tăcură amândoi. Sublocotenentul de infanterie trânti cartea pe noptieră.

— Și asta tot o porcărie! zise el, răsucindu-se în pat și trăgând pătura peste cap.

Un infirmier intră înăuntru, apoi ieși. Afară pe coridor cineva dădu un țipăt, care se stinse însă. Numai vocea liniștitoare, sonoră și puțin răgușită a unei surori mai stărui o clipă.

— De ce nu spui nimic, Gerhard?

— Ce să spun? A trecut vreme de atunci și ăsta e un lucru uitat de mult.

— Așa crezi tu, zise Jürgen. Vasăzică tu ești vinovat de toate. Din cauza ta am pierdut-o pe Helene.

Glasul lui Jürgen se frânse. Mâinile strângeau, crispate, cuvertura. Ceilalți doi răniți se ridicară în paturile lor.

— Ce s-a întâmplat, Schiemann?

— Nimic, zise Jürgen istovit și căzând înapoi pe pernă.

— Nu mai trăncăni întruna despre Helene. Ea umblă de multă vreme cu alți bărbați, zise Gerhard. Ce te ții mereu după ea?

Sora cea mărunțică și sprintenă și repezită la vorbă veni înăuntru. Blondă, curată, zâmbea de parcă viața de spital n-o impresiona câtuși de puțin.

— Tot mai ești pe aici? A trecut mai bine de o jumătate de oră.

— Da, plec acum, zise Gerhard, ridicându-se și împingând la o parte scaunul. La revedere, Jürgen.

Rănitul însă nu zise nimic. Ședea cu fața întoarsă, fără să se miște. Gerhard se îndreptă spre ușă. Sora se oprise lângă patul lui și-i zâmbea.

— Nu vă bucurați, acum când aveți Crucea de cavaler?

— Nu, spuse Jürgen.

— Arătați tare necăjit. Ce s-a întâmplat?

— Vizita, răspunse bolnavul. M-a obosit un pic.

Lorenz deschise uşa şi ieşi. Nimeni nu-i dădu vreo atenție: nici sora, nici cei doi răniți. Forfota din spital îl împresură iar. Prin fața lui trecea, împins pe un cărucior, un rănit oare gemea. Un sanitar îl îmbrânci pe Gerhard şi un maior-medic trecu în fugă pe lângă el, cu halatul fâlfâind.

— Au sosit noi transporturi cu degerați, spuse cineva.

Gerhard cobora scara. Noii răniți erau descărcați din ambulanțe jos, în fața clădirii, şi cărați pe scară în sus, pe lângă el. Voia să nu le vadă chipurile şi încerca să le evite. Abia când ajunse afară, în aerul de iarnă pur şi rece, răsuflă uşurat.

Fumul plin de funingine al locomotivelor se destrăma deasupra incintei gării. Pe cer, dincolo de nori, spânzura soarele, tivit cu roşu. Zăpada se topea şi apa cenuşiu-murdară, ce se scurgea de pe acoperişuri cădea pleoscăind pe pământul îmbibat. În gara poloneză de triaj din apropierea fostei granițe ruso-polone se aflau trenurile-spital venite din răsărit, aşteptau trenurile de marfă şi treceau transporturile de trupe către răsărit.

— Hei, dumneata de ce nu saluți?

Peter Lorenz săltă capul. Indiferent, lipsit de orice interes, se uită în sus la uniforma sublocotenentului din fața sa şi se ridică în silă.

— Da cine mai salută aici, domnule sublocotenent?

— Fir-ar să fie de neglijență! Eu pretind să fiu salutat, strigă sublocotenentul.

— De unde veniți, domnule sublocotenent? Dumneavoastră n-ați fost încă niciodată pe front?

— Ai înnebunit, omule?

Sublocotenentul răcnea şi vreo câțiva ostaşi uşor

răniți din apropiere începură să râdă.

— Da, domnule sublocotenent, am înnebunit, zise Peter.

Luă poziție de drepți, salută, iar sublocotenentul dispăru pe peron.

— Ce caraghios, zise unul dintre ostaşii uşor răniți, un caporal.

Peter se aşeză iar pe balustrada joasă pe care şezuse înainte şi se cufundă în gânduri. Degetele degerate de la picioare i se vindecaseră, însă acum, pe moină, îi dădeau mâncărimi. Uniforma de artilerie antiaeriană îi flutura pe trupul slăbit. Soarele de martie, care ieşise de după nori, îl supăra. Se gândea la plutonierul Krause, pe care-l împuşcase.

— Țac, murmura el. Țac, țac!

— Ce faci aici? Simulezi? întrebă caporalul.

— Ai împuşcat vreodată un plutonier? Aşa... țac... țac... şi gata?

— Pe plutonieri nu-i împuşti. Aia mor de la sine.

— Ha-ha-ha! râse Peter. Țac... țac.

— Asta-i scrântit de-a binelea, zise caporalul.

Soldații – erau doar uşor răniți – râdeau; Peter îşi pironise iar privirea în pământ, în locul unde se afla bagajul lui de permisionar – un biet pachet constând dintr-un sac de aviație ferfeniţit, în care se afla o pâine tare ca piatra. Primise vreo câteva zile permisie, greşise drumul şi nu mai ştia unde se află. Bateria lui, alcătuită din nou, se afla tot pe front cu tunurile 8,8, angajată în apărarea antitanc. Caporalul se apropie şi se uită la el.

— Fruntaş Țac.

— Nu mă cheamă Țac.

— Pentru noi eşti fruntaşul Țac, ai înțeles? Tu ai țăcăneală de Rusia, nu?

Peter îl măsură cu privirea pe caporal, apoi i se uită drept în față. Purta „ordinul cărnii congelate”. Nasul lui gros şi roşu era degerat şi acum arăta de parcă începea să se topească. Din nări îi curgea neîntrerupt apă peste

buza superioară, iar el ridica în permanență mâna şi o ştergea.

— Afurisită răpciugă, zise el.

— În fond, când vine trenul permisionar pentru Berlin? întrebă Peter.

— Ala nu mai vine. A plecat de o jumătate de oră.

— Ha-ha-ha! Țac… țac, făcu Peter.

În fața lui cădea iarăşi zăpada din copaci. Răniții stăteau ghemuiți în pădure şi pe cap aveau căpățâni ascuțite de zahăr, iar căpățânile de zahăr din zăpadă creşteau şi creşteau, răzbătând prin coroanele copacilor, în sus, către cerul cenuşiu.

— Vino cu noi, zise caporalul. De aici nu mai poți pleca până mâine.

Peter îşi luă sacul şi-l aruncă pe umăr. Îi era indiferent unde se duceau caporalul şi ostaşii răniți. Uitase unde se află. Uită şi încotro voia să meargă. Păşea în urma lor, coborând din gară în câmpia ninsă, acum pe cale să se dezghețe. Drumul era mocirlos. Noroiul îi stropea pantalonii, dar lui puțin îi păsa de asta. Norii se risipiseră. Soarele de martie strălucea din plin pe cer, încălzindu-i spatele. Caporalul mergea înaintea lui, ştergându-şi neîncetat nasul cu dosul mâinii. Lui Peter i se părea că seamănă cu plutonierul Krause – Mäxchen Krause, meşter măcelar din Stralsund.

— Mäxchen! zise el.

Caporalul se întoarse.

— Ce tot îndrugi iar? Ia fă bine acum şi ține-ți gura.

Peter tăcu şi continuă să meargă în urma lui până la clădirea lungă, care era în acelaşi timp şi spital de campanie şi cămin pentru răniții în convalescență. Urcară pe o scară, prin intrarea din spate.

— Întinde-te aici, zise caporalul.

Peter se holbă la patul gol şi privi în jur în odaia scundă. Răniții se aşezaseră şi-şi scoteau încălțămintea. Caporalul începu să facă ordine. Umbla de colo-colo prin

cameră, înjura, vorbea tare cu sine însuşi şi tot timpul apa îi curgea din nas.

— Afurisită răpciugă. Întinde-te o dată, Ţac-ţac. De halit, ai halit ceva?

— Nu.

— Uite, zise caporalul, luând dintr-un dulap o bucată de brânză pe jumătate mucegăită şi aruncându-i-o. Peter o prinse, se trânti pe pat şi muşcă din brânză. O mesteca goală şi, deodată, obosi şi adormi. Restul de brânză îi căzu din mână, pe jos.

Iarăşi trăgeau ruşii în pădure. Împuşcăturile spulberau pătura de nea, iar pe sus zăpada se învolbura şi acoperea cerul. Stratul de zăpadă prinse viaţă, se mişca, mergea, iar răniţii se târau în toate părţile – ca nişte mormane de zăpadă vii. Se auzi strigând: „Vin ruşii! Vin ruşii!" dar nimeni nu-i răspunse. Liniştea era insuportabilă. Din cer se cernea zăpadă.

Era seară când se trezi. Cineva striga: „Atenţie!"

Peter se ridică în capul oaselor şi se uită la uşa lângă care stătea caporalul în poziţie de drepţi. Maiorul-medic intră şi porni încet de-a lungul paturilor. Faţa lui era nu mai cicatrice provenite din dueluri. Deasupra ochilor atârnau nişte sprâncene dese, cărunte, iritate, neplăcute. În faţa patului lui Peter se opri.

— Ce caută ăsta de la antiaeriană aici? De când avem aici soldaţi de la antiaeriană?

— E nebun, domnule maior. Are ţăcăneală de Rusia, spuse caporalul. L-am găsit la gară. A pierdut trenul permisionar de Berlin.

— Atunci, afară de aici, şi numaidecât, spuse maiorul medic.

Peter se ridică, îşi trase sacul de aviaţie de sub pat şi porni spre uşă. Coaja de brânză era încă în faţa patului, chiar lângă ghetele medicului.

— Actele dumitale sunt în regulă?

— Da, domnule maior.

— Prezintă-te la biroul gării. Pe noi nu ne priveşte

țăcăneala dumitale.

— Eu nu sunt țăcănit, domnule maior. Stătea în uşă, cu sacul sub brațul stâng. Deodată însă ridică mâna dreaptă şi mişcând degetul arătător, ca şi cum l-ar fi apăsat pe trăgaciul unui pistol automat, zise: Țac… țac.

— Simulezi, ai? strigă maiorul-medic.

Dar Peter şi deschisese uşa, trântind-o îndată în urma lui. Mergea poticnindu-se în beznă. Era o noapte geroasă de martie. Drumurile acoperite cu zăpadă topită înghețaseră iar. Secera lunii atârna rece pe cer, departe, spre apus, deasupra pădurilor. Şesul era nesfârşit şi alb ca şi câmpiile de zăpadă din fața Moscovei. Sacul îi căzu de sub braț şi Peter se târî prin zăpadă în căutarea lui. Căzu într-o groapă şi rămase lungit acolo. Degetele degerate de la picioare îl dureau iar. Începu să tremure şi se gândi la Erna, şi dori căldura ei. Se credea acasă. Se ridică din nou şi porni poticnindu-se prin zăpadă. Merse aşa, oră după oră, în cerc. gemând, ca şi când ruşii se aflau pe urmele lui.

Era târziu în noapte când a ajuns din nou la spitalul de campanie. Fereastra în fața căreia se găsea era pe jumătate în pivniță, pe jumătate la demisol. Tânjea nespus după căldură. Izbi în geam, ciocăni şi ascultă dacă se aude vreun zgomot sau se deschide fereastra.

— Cine e acolo? întrebă un glas de femeie.

— Eu.

— Ce înseamnă eu? Cine eşti dumneata?

— Sunt din antiaeriană. Vin de la Moscova. Ruşii sunt pe urmele mele.

— E o prostie. Aici nu sunt ruşi. Ce tot îndrugi?

— Ninge, şopti Peter. E frig. Lasă-mă înăuntru… îngheț… lasă-mă înăuntru repede. Tu eşti Erna?

— Nu. Nu poți intra aici.

— Haide, lasă-mă!

Şi împingând fereastra, pătrunse în cameră.

— Dumnezeule, ce vrei?!

— Să dorm, şopti Peter. Doar să dorm.

Sora închise fereastra. Avea o cămaşă de noapte albă şi Peter văzu pata albă din faţa geamurilor şi iarăşi i se păru că e urmărit prin zăpadă. Străbătu odaia clătinându-se şi căzu pe patul cald.

— E frig, soră. Sunteţi soră?

— Da.

— Asta-i bine.

— Dar ce să mă fac cu dumneata? Nu pot să te ţin aici.

— Ţine-mă aici, şopti el.

Femeia se afla tot la fereastră, nemişcată, în timp ce Peter zăcea de-a curmezişul patului, neclintit.

— Bine, zise ea. Culcă-te liniştit. Eu am să dorm noaptea asta pe scaun.

Deodată Peter îşi dădu seama iar unde se află. Văzu înaintea ochilor faţa brăzdată de cicatrice a maiorului-medic.

— Te rog să nu-i spui nimic maiorului-medic. Aseară m-a azvârlit afară. Să nu-i spui nimic maiorului-medic, te rog.

— Nu, n-am să-i spun nimic. Linişteşte-te.

Îngenunche în faţa lui şi-i trase cizmele. Făcea totul detaşat, ca un lucru de la sine înţeles. Uniforma lunecă de pe el.

— Am păduchi, soră.

— Nu-i nimic. Urcă-te în pat.

Îl acoperi cu pătura, i-o vârî strâns în jurul corpului, şi teama lui prinse a se topi. Sora şedea lângă pat. Începu să-i pună întrebări cu glas domol, iar Peter răspundea somnoros, incoerent şi moleşit de căldura patului. Se trezi dimineaţa când se mişcă sora. Genunchii femeii îl atinseră în scobitura burţii. Se ridică şi se uită cu ochii mari la ea. Aproape se luminase. Femeia era întinsă lângă el. Deschise ochii.

— Nu te supăra, dar n-am putut dormi pe scaun, şopti ea.

Peter se ridicase în capul oaselor, şi aplecat asupra ei,

o privea. Avea o față prelungă, îngustă, necomunicativă, cu o bărbie severă, dar ochii de culoare închisă erau vioi, iar căldura ce o emanau îl înduioşa. Părul îi era tăiat scurt şi-i cădea pe fruntea înaltă. Părea mai în vârstă decât el, numai ochii erau tineri. Acum aveau o lucire ciudată, pornită pe râs, şi Peter începu şi el să râdă.

— Curios, cum am ajuns aici, în patul tău? E al tău, nu?

— Da, e al meu.

— Şi cum am ajuns aici înăuntru?

— N-ai vrut cu niciun chip să pleci şi tremurai atât de jalnic, că mi-a fost milă de tine.

— Da, mă aflam desigur iar în Rusia, pe câmpiile înzăpezite din fața Moscovei, spuse el. Mă apucă mereu şi nu mă lasă.

Femeia îi pipăia fața cu mâna, ca şi când i-ar fi fost familiară. Degetele lungi, puțin aspre, lunecară pe ochii şi pe gura lui.

— A fost rău, nu-i aşa?

— Da, numai zăpadă. Mereu numai zăpadă.

— Şi-acum? Te duci în permisie?

— Nu mai merită. E prea târziu. Aveam doar câteva zile.

— Azi-noapte ai aiurat întruna despre o Erna, şi o dată ai încercat să mă îmbrățişezi, ca şi când aş fi fost Erna ta.

— Da, zise el, a trecut de mult.

Sora şedea pe spate, îmbrăcată cu cămaşa de noapte albă, închisă până sus şi sfârşindu-se la gât cu un volănaş. Zâmbi când Peter observă volănaşul.

— Ce cămaşă demodată! Arăți în ea ca bunică-ta.

— E de la spital – o cămaşă poloneză.

— Aha! făcu el.

Sora îl privea şi căldura ochilor ei îl înduioşă din nou. Îşi puse capul pe gâtul femeii. Bărbia lui se afla deasupra volănaşului, care era proaspăt spălat şi

mirosea a săpun.

— Ce să mă fac cu tine?

— Ține-mă aici. Dorm toată ziua şi la noapte o iau din loc.

— Nu merge.

— Are să meargă, zise el.

Încercă s-o sărute pe gât, dar ea îi luă capul în mâini şi i-l răsuci.

— Asta nu, şopti ea. Acum trebuie să plec. Peste o jumătate de oră îmi încep slujba.

Se ridică şi trecu peste el. Peter nu se uită la ea când se îmbrăca. Abia când stătea aplecată deasupra lui în costum de soră, o privi iar. Avea acum un chip sever, parcă sculptat în lemn, cu pomeții înalți şi o gură energică. Zâmbea, şi zâmbetul o înfrumusețea.

— Să nu faci zgomot, auzi? Îți aduc ceva de mâncare.

— Da. Eşti bună.

— Prostii!

Peter dormi toată ziua, cu uşa zăvorâtă şi ferestrele închise. Sora îi aduse de mâncare şi în timp ce el mânca, zăbovi lângă patul lui, privindu-l.

— Păduchi nu ai, zise ea.

— Da, am uitat că am trecut pe la deparazitare. Nu e voie să te duci cu păduchi în patrie.

Lui Peter îi plăcea să-i audă glasul. Dar femeia se întoarse în cameră abia noaptea, târziu. Şedea pe scaun, lângă pat, îmbrăcată în uniforma de soră, iar el era întins pe spate, cu mâinile încrucişate sub cap. În odaie era întuneric şi mirosea din nou a rufe proaspăt spălate, a săpun şi a curățenie. Peter putea să-i recunoască fața sub boneta albă.

— Nu vrei să pleci?

— Nu.

— De ce nu? Este aproape miezul nopții şi acum nu te vede nimeni.

— Abia mâine dimineață, zise el.

— În cazul ăsta trebuie să dormim iar împreună.

— Te supără?

În întuneric Peter o văzu zâmbind din nou. Era un zâmbet care nu se potrivea cu fața ei sever sculptată. Se dezbrăcă, trecu iar pe deasupra lui şi se culcă lângă el. Cămaşa de noapte era strânsă între picioare, ca şi când şi le-ar fi înfăşurat în ea, dar prin pânza deasă, puțin cam aspră, Peter îi simțea căldura corpului.

— Mâine pleci acasă? întrebă ea.

— Nu. Mai am doar trei zile şi ar fi prea târziu ca să mă mai pot întoarce la timp.

— Totuşi mâine dimineață trebuie să pleci.

— Plec, fireşte, răspunse Peter.

Îi puse mâna pe față, apoi mâna alunecă pe păr până jos la gât. Femeia, nemişcată, nu-l îndepărtă.

— Totdeauna dormi pe spate?

— Aşa dorm mai bine, zise ea.

— Dar ieri te-ai întors şi m-ai izbit cu genunchii.

— Iar tu ai încercat să mă îmbrățişezi. Astăzi nu-ți mai merge.

— Dacă nu vrei, n-am să mai fac.

Mâna lui se oprise pe volănaşul cămăşii de noapte, şi rămase acolo. Cu voce domoală, sora începu să-l întrebe de viața lui; Peter îi povesti de compania disciplinară, de Wilke, de Erna şi de retragerea din fața Moscovei. Vorbi de pădurea plină de răniți şi de Mäxchen Krause, plutonierul.

— Şi l-ai împuşcat?

— Da.

— A fost omeneşte, spuse ea în şoaptă.

— Dar nu trebuia s-o fac.

— Trebuie să faci întotdeauna ce e omeneşte.

— Crezi?

Tăcură mult timp şi el o asculta cum respiră, încet, tot mai ritmic şi mai uşor.

— Dormi?

— Da.

— Păcat.

— De ce păcat? întrebă ea.

Era o şoaptă îndepărtată, venind parcă din somn. Peter îi ținea mâna strâns şi i-o sărută, fără ca ea să simtă. Dormea, şi adormi şi el. Dar se trezi şi rămase treaz până se făcu ziuă.

Stătea îmbrăcat, la fereastră, când femeia deschise ochii şi se uită speriată la el.

— Eşti gata?

— Da, e ora cinci. Acum plec.

— Dumnezeule, atât de repede!

— E timpul, răspunse Peter.

Sora se ridică. Stătea în fața lui. În cămaşa lungă şi albă. Părul tuns scurt îi era răvăşit, ochii însă erau plini de o căldură împletită cu somn şi puțin umezi, gata parcă să plângă.

— Vezi să nu ți se întâmple ceva, auzi, fereşte-te!

— N-o să mă atingă. Nu-ți face griji.

O trase spre sine şi o sărută pe gură, iar ea îi întoarse sărutul, fără să-l îmbrățişeze. Dar brusc, se dădu înapoi.

— Pleacă acum, nu mai zăbovi.

Peter sări pe glaful ferestrei şi se căță afară. Fereastra se închise în urma lui, iar el porni pe câmpia acoperită de zăpadă înghețată. Iar se destrăma ceva în el, şi nu mai ştiu unde merge şi încotro voia să se îndrepte. Se opri şi ascultă, ca şi când ar fi auzit un glas care-i vorbea.

„Țac, zicea cineva. Țac, țac.“

„Nu sunt eu, gândea el. E altul.“

Şi porni mai departe peste câmpuri, către pădurile dinspre apus. Abia noaptea l-a prins o patrulă a poliției militare şi l-a dus înapoi pe front.

Trenul trecea peste podul de fier către insulă. Apa verde-albastră a haffului curgea pe sub grinzile masive de beton spre Marea Baltică. Jürgen Schiemann stătea la fereastra unui compartiment. Privea la bărcile de pe

Oder, care lunecau leneş contra curentului.

— Domnule locotenent... control, zise cineva în spatele lui.

Jürgen se întoarse. Plutonierul care se afla în uşă tresări când văzu Crucea de cavaler. Salută, se scuză şi ieşi. În întâmpinarea trenului veneau păduri de fag amestecat cu brădet scund. Era la începutul lui mai şi pădurea pe lângă care trenul trecea în goană era îmbrăcată într-un verde-deschis. Jürgen lăsă fereastra în jos. Aerul era curat şi îmbibat de mirosul sărat al mării. Aici nu era război. Jürgen se gândea la Rusia şi la lungile luni de spital. Se restabilise, fusese din nou declarat apt pentru front şi între ieri şi mâine nu mai stătea decât această permisie.

Tovarăşul lui de călătorie, maiorul Schariwek, intră în compartiment şi se pregăti de coborâre. Călătoreau împreună de la Lemberg şi se împrieteniseră.

Jürgen privea oraşul, care se apropia. Trenul trecu peste două macaze şi apăru peronul plin de lume. Îl zări pe tatăl său, înconjurat de vreo câțiva domni – unul dintre ei în uniformă de partid – şi pe Erna Lorenz, cu flori în braţe.

— După cât se pare, o primire formidabilă, zise maiorul Schariwek, în timp ce se uitau pe fereastră. Ba chiar şi un mic ştab, continuă maiorul, râzând. N-ai crede că e posibil. Dar toată cinstea celui care o merită.

— Ăştia sunt nebuni! spuse Jürgen.

Se simțea stingherit de ceea ce îl aştepta pe peron. Era supărat. Trenul trecea de-a lungul peronului. Erna făcea semne cu mâna, alergând pe lângă fereastra la care stătea Jürgen.

— Jürgen, Jürgen!

— Erna, îi spuse el, întinzându-i mâna pe fereastră, când se opri trenul.

Îl surprinse ce tânără arăta şi ce puțin o atinsese până acum războiul. Îşi luă rămas bun de la maiorul Schariwek şi coborî după el. Bătrânul Schiemann venea

cu brațele deschise către el şi Jürgen îi citi pe față cât de mândru era.

— Băiatul meu!

— Da, tată.

— Grandios! Primul decorat cu Crucea de cavaler din oraşul nostru! Cine s-ar fi aşteptat la asta de la tine?!

— Eu nu, murmură Jürgen, dar tatăl lui nu auzi.

Bătrânul îl bătea pe umăr, şi ajutorul de primar, în uniformă de partid, care se afla în spatele său, începu o cuvântare.

— Bine, bine, zise Jürgen. Nu vreau să aud nimic. Îmi ajunge şi aşa.

Gestul pe care-l făcu cu mâna era disprețuitor şi buzele groase ale ajutorului de primar se închiseră uimite şi ofensate. Erna îi întinse florile, privindu-l emoționată.

— Te rog, ia-le.

— De la tine, da, zise Jürgen.

Porni cu ea spre bariera de control. În urma lui venea tatăl agitându-şi bastonul ca pe o spadă.

— Ciudat băiat, spuse ajutorul de primar.

— Poate să-şi permită. În definitiv a binemeritat de la Führer şi de la Reich.

— Fireşte, se grăbi să răspundă ajutorul de primar.

Mândria şi înfumurarea inspectorului de poştă îl supără şi, jenat şi mâhnit, îşi luă rămas bun în fața gării. Domnii din suita sa îl urmară. Jürgen se uită după ei dând din cap.

— Idioții.

— Te rog, Jürgen, stăpâneşte-te, spuse bătrânul. Acum mergem la familia Lorenz. Acolo are loc primirea propriu-zisă. Sper că îți convine.

— Dacă trebuie, zice Jürgen.

Primirea îi era penibilă; îi era penibilă vanitatea tatălui său, care vorbea de faptele lui eroice, îl stingherea şi Erna, cu fața ei roşie de emoție. Privirile trecătorilor îndreptate asupra Crucii de cavaler de la

gâtul său erau o povară pentru el şi răspundea cu zgârcenie şi în silă la întrebările tatălui său cu privire la evenimentele de pe front.

— În ciuda oricărui fapt, îi zdrobim. Poți să te bizui pe asta. Acum, la apropiata ofensivă de vară, toată Rusia va fi dată peste cap.

Jürgen ura strategia de cafenea a tatălui său, îmbibată cu patosul primului război mondial. Războiul acesta arăta cu totul altfel.

În familia Lorenz nu se petrecuseră mari schimbări. Rațiile se micşoraseră, iar de la sezonul apropiat nu prea erau de aşteptat cine ştie ce venituri. Doar tâmplăria mergea ca de obicei. Dar şi lemnul se împuținase. Peter în anunțase la începutul lui martie că soseşte într-o scurtă permisie, dar nu venise. Bătrână Lorenz era îngrijorată din pricina lui.

Şedeau toți în jurul mesei. Bătrânul Lorenz, obosit şi taciturn, Erna, Gertrud cu băiatul, care acum avea peste un an, şi fratele ei, Martin Baumann, plutonier de carieră la artileria antiaeriană din cadrul marinei şi staționând aici în port. Acum Baumann venea des în casă. Era pentru toți un secret public că o făcea pentru Erna, care nu putea trăi fără bărbat. Inspectorul de poştă, aşezat lângă Jürgen, nu mai putea de mândrie, şi privirea lui se oprea tot mereu, c\Jt automulțumire, pe Crucea de cavaler. Bătrâna doamnă Lorenz servi cafea – cafea veritabilă, lucru rar.

— Ce să fie cu Peter, Jürgen? Poți să-mi explici? Şi-a anunțat sosirea şi apoi n-a venit.

— Cine ştie, poate s-au suspendat permisiile în regiment. Se întâmplă.

— Nu cred. Sunt atât de îngrijorată din pricina lui! Nu poți să-l cauți tu, dacă te întorci în Rusia?

— Are să fie greu. Dar am să încerc.

— Tu, ca decorat cu Crucea de cavaler, poți acum orice, zise Martin Baumann.

Avea o voce joasă, sunând milităreşte, era în uniformă

de marină şi şedea la largul lui şi calm pe scaun. N-avea nimic din firea labilă a surorii sale, care nu ştia niciodată ce vrea. Avea o faţă aspră, arsă de soare, sportivă. Ochii albaştri şi puţin bulbucaţi, ca şi ai Gertrudei, păreau vicleni. Atât în comportare cât şi în concepţii semăna cu Walter Lorenz, căzut în război, şi al cărui portret atârna şi acum deasupra picupului. Privirea Ernei luneca deseori pe mutra lui viguroasă, dar în vremea asta se gândea la Peter, pe care-l aşteptase în martie.

— Ia povesteşte, Jürgen, cum ai ajuns la Crucea de cavaler?

— Nu e mult de povestit.

— Nu mai face pe grozavul, zise bătrânul Schiemann. Nimeni nu capătă din senin o distincţie atât de înaltă. Acum povesteşte. Suntem toţi curioşi.

— Bine, spuse Jürgen.

Privirea lui se îndreptă către bătrâna doamnă Lorenz, care pentru el era ca a doua mamă, şi pe al cărui chip era întipărită acum grija pentru Peter, şi se gândi la Gerhard, care venise să-l vadă la Lemberg, în spitalul de campanie. Nimeni n-ar crede adevărul, aşa cum nu-l crezuse nici Gerhard.

— Ei, haide, nu ne mai chinui inutil! zise tatăl său.

Jürgen începu să povestească. Privea în acest timp la faţa de masă, ca şi când acolo era pădurea în care poposiseră ei atunci.

— Ne aflam într-o pădure şi ruşii şedeau în copaci şi trăgeau din copaci în noi, jos. Nici prin minte nu ne-a trecut că se află acolo. A început brusc, şi eu am sărit în sus…

Se opri şi-şi trecu privirea peste feţele încordate. Chipul emoţionat şi înroşit al Ernei îl surprinse.

— Nu… spuse el.

Se ridică şi, înconjurând masa, se îndreptă spre uşă, în timp ce toţi se uitau uimiţi după el.

— Jürgen, interveni tatăl său.

— Lăsați-mă în pace!

— Rămâi măcar aici.

— Nu, zise el trântind uşa după sine.

În urma lui se aşternu o tăcere paralizantă. Nimeni nu mai scotea un cuvânt. Numai fiul Gertrudei, care şedea în poala ei, începu să țipe.

— Țicnit băiat, murmură inspectorul de poştă.

Bătrânul Lorenz spuse ceva despre întrebările inutile, iar băiatul Gertrudei începu să urle şi mai tare când ea încercă să-l liniştească. Erna îşi privea mâinile şi se gândea la Peter. Numai Martin Baumann şedea calm, ca şi când această scenă nu-l privea.

— Cel mai bun lucru e să mă ocup eu de el, spuse bătrâna Lorenz.

Se ridică şi părăsi încăperea, pornind pe scară în jos, spre bucătăria de la subsol. Îi era greu să meargă dreaptă. O dureau şalele – din ce în ce mai des acum. De la moartea lui Walter dormea prost. Grijile pentru feciorii ei îi aduceau mereu noi nelinişti. Deseori stătea trează cât e noaptea de lungă.

Jürgen era în curte şi privea marea. Era liniştită în această după-amiază târzie de mai. Dinspre apă se auzeau numai țipetele copiilor care se jucau pe plajă. În câteva săptămâni el are să fie iar în Rusia. Se gândea la Helene, pe care n-o văzuse şi pe care n-avea s-o mai vadă. Nu îndrăznea să se ducă pe la ea, la Berlin.

— Jürgen, spuse bătrână în spatele lui.

— Da, mamă.

— Aşa-i bine. Spune-mi mamă. Doar şi eu te-am crescut.

— Într-adevăr.

— Probabil în Rusia a fost foarte greu. Dar mie nu e nevoie să-mi povesteşti. Pot să-mi închipui.

— Crezi?

— Cine are copii cărora le poartă grija poate să-şi închipuie totul. Hai să ne aşezăm în față, pe bancă.

O luă înaintea lui, ținându-se cu mâna dreaptă de

şale, acolo unde o durea, şi se aşeză pe banca din faţa verandei. Priveau la promenadă şi la dunele care le împiedicau vederea către mare.

— De fapt, ce e cu Helene şi cu tine? V-aţi despărţit?

— Da.

— De ce? Ea te iubeşte doar.

— E greu să-ţi explic. De fapt, din vina lui Gerhard. Dar asta am aflat-o abia cum câteva săptămâni – a venit să mă vadă în spital la Lemberg.

— Ştiu. Mi-a scris. Dar cum adică, vina lui?

— Nu pot să-ţi spun.

— Nici nu e nevoie. Pramatia asta de Gerhard mereu face prostii. Acum ce ispravă a mai făcut?

Jürgen nu răspunse. Privea la cărarea aşternută cu pietriş care ducea spre poarta grădinii. Îi era neplăcut că bătrâna vorbea de Helene, dar în acelaşi timp îl liniştea. Căldura ei îl mişca, la fel ca şi grija ce le-o purta tuturor şi în care era cuprins şi el.

— Acum ea umblă probabil cu alţi bărbaţi. Mi-a spus Gerhard în spital, şi aşa cred şi eu.

— Eu nu cred, zise bătrâna.

— Spune-mi adevărul, mamă; tu îl ştii doar.

— Da, zise ea, uitându-se la dune, unde secărița se legăna în adierea vântului de răsărit. O dată a fost aici cu un alt bărbat – un economist cu studii. Dar eu nu cred că a avut ceva cu el. Helene e foarte rezervată. Ştii doar. De ce nu te duci la ea, la Berlin? Doar te întorci pe acolo înapoi.

— Nu merge, mamă!

— Da. Dacă aşa stau lucrurile, poate să vorbesc eu cu ea odată.

— Să nu faci una ca asta. Am minţit-o, am înşelat-o şi am jignit-o. S-a dus pentru totdeauna.

— Ei, asta e! Aşa ceva nu cred. În viaţă se petrec atâtea lucruri, şi se aranjează totul iar. Tu tot mai ţii la Helene.

— În fiecare zi mă gândesc la ea.

Jürgen îşi petrecu mâna pe sub braţul bătrânei. Ea se ridică anevoie. Seara se lăsa pe mare. Vântul se înteţise şi strigătele copiilor se îndepărtaseră, împrăştiindu-se pe ţărm.

— Cât timp rămâi, Jürgen?

— Zece zile.

— Trebuie să fii mai drăguţ cu tatăl tău.

— Vrea să se fălească cu mine şi asta mă scoate din sărite.

— E tatăl tău.

Se întoarseră prin curte, înapoi. Lui Jürgen i se părea totul mai uşor decât fusese până atunci. O pierduse pe Helene, dar dobândise încrederea mamei ei. Poate prin această încredere avea s-o recâştige cândva pe Helene. Rusia era departe, nu se gândea la ea, iar de prezenţa nemijlocită a războiului îl mai despărţeau câteva săptămâni. O conduse grijuliu pe bătrână, atent la paşii ei, prin bucătăria de la subsol, pe scară, în sus, înapoi în camera Ernei, unde îl aştepta familia.

Generalul şedea la o masă şi examina listele. Se numea von Unruh{12} şi răspândea nelinişte în Guvernământul general{13}. Autorităţile tremurau în faţa lui. Purica serviciile administrative după soldaţi. Cei pe care-i înhăţa îl numeau „Gheara eroică."

— Ne trebuie înapoi fiecare om, domnule consilier vamal, fiecare om.

— Da, domnule general. Războiul în primul rând, fireşte, dar eu nu pot să mă lipsesc de oameni.

— Dumneavoastră i-aţi primit de la Wehrmacht; acum trebuie să-i restituiţi Wehrmachtului. Rusia înghite oameni.

— Da, înghite, recunoscu consilierul vamal.

Muşchii de pe faţa lui bătrână şi tăbăcită zvâcneau de indignare. Se resemna cu greu să-şi dea oamenii. Gerhard Lorenz stătea la uşă şi vedea aversiunea ce se

citea pe chipul consilierului vamal, dar ştia de asemenea că orice refuz era inutil. Generalul răsfoia hârtiile, aghiotantul zâmbea observând mânia consilierului vamal, iar acesta se tot ridica de la biroul său, se aşeza şi iar se ridica.

— Câți oameni? întrebă generalul.

— Trei sute unsprezece, răspunse aghiotantul.

— Prin urmare putem merge la masă.

— Da, domnule general.

— Bun, se adună, zise acesta.

Gerhard Lorenz privea lampasurile roşii de la pantalonii generalului, care acum împingea scaunul înapoi şi dădea din cap către consilierul vamal.

— Excelent material uman, ăsta pe care ni l-ați economist dumneavoastră. Cele mai bune contingente, domnule consilier vamal. Pe atunci, în Polonia şi în Franța, aveam prea mulți soldați, iar acum prea puțini. Dar a şi fost o viață bună aici, în Polonia, un adevărat huzur pentru toți.

— Fiecare nu şi-a făcut decât datoria, răspunse consilierul vamal.

— Se ştie, murmură generalul râzând şi privindu-l în acest timp pătrunzător pe Gerhard Lorenz, care continua să stea la uşă.

Consilierul vamal îşi săltă şi el capul şi-l observă iar pe Gerhard, pe care, de supărare, îl uitase.

— Poți pleca, Lorenz.

— Da, domnule consilier vamal.

Gerhard luă poziția de drepți, în timp ce bătrânul îi zâmbi încurcat.

— Îmi permiteți să vă invit la masă, domnule general?

Gerhard Lorenz părăsi încăperea. La comandamentul vamal era zarvă mare. Franz Lipski şi ceilalți ajutori de vameşi trecuți în listele generalului îl aşteptau pe coridorul de jos.

— Ce e? Pleacă toți?

— Toți, zise Gerhard. Nici măcar unul de leac nu

rămâne aici.

— În Rusia?

— Probabil în Rusia.

Gerhard se uita la fețele deprimate ale oamenilor. În ochii lor se citea frica; şi el simțea o teamă care-l strângea de gât. Se duse cu Franz Lipski la centrala telefonică şi ceru legătura cu Cracovia.

Karla se prezentă la aparat şi el o înştiința că trebuie să plece în Rusia, dar că, mai înainte, vrea să se însoare cu ea. Karla tăcea. Urmă o pauză lungă şi Gerhard strigă în aparat:

— Ei, Karla! Pot cel puțin să te mai vizitez?

— Da, vino, o auzi răspunzând.

Peste câteva zile se ducea la Cracovia. Trebuia să se prezinte într-o cazarmă de barăci din Radom. Cele două zile care-i mai rămâneau voia să le petreacă la Cracovia cu Karla Niehagen.

Era la sfârşitul lui mai. Soseau zilnic comunicate speciale care vorbeau de noi victorii, dar ofensiva de vară din Rusia încă nu începuse. Era o zi foarte călduroasă. Lui Gerhard îi curgea sudoarea pe gulerul uniformei în timp ce urca scara la Karla acasă. Era îmbrăcat cu pantaloni de pifan, vechi şi peticiți, iar de pe veston, numai epoleții de vameş fuseseră descusuți.

— Arăți ca o găină jumulită, zise Karla după ce-şi spuseră bună ziua.

Îl cântări de sus până jos cu privirea uniforma veche şi jerpelită, râse puțin şi Gerhard înțelese că se jena de felul cum era îmbrăcat.

— Aici la tine vin, probabil, numai ofițeri!

— Uneori da, zise ea.

— Maimuțoii! Pentru ce umbli cu ei?

— Poartă uniforme mai bune... N-o lua în serios! Glumesc.

— Proastă glumă!

Era furios văzând-o cât e de calmă, acum când el trebuia să plece la militărie şi probabil pe front. Se şi

vedea zăcând în pământul rusesc, îngropat, uitat, iar mormântul ascuns sub zăpada învârtejită de vânt. Imaginea aceasta nu-l părăsea şi voia să se însoare cu Karla ca să rămână în urma lui o văduvă îndoliată care să se gândească la el. Karla însă râdea.

— Unde trebuie să te prezinți?

— La Radom.

— Şi Lipski?

— Da, şi el.

Gerhard se aplecă şi scotoci în bagaj. Pregătise tot ce trebuia pentru două zile: o cutie cu ouă, votcă, lichior, o jumătate de şuncă, fursecuri şi vreo câteva sticle cu vin, de care Lipski făcuse rost în ultimul moment. Pe asta se dusese ultima provizie de piele din magazia comandamentului vamal. Avea, buzunarele înțesate cu zloți, în bancnote mari, pe care voi să le înmâneze Karlei ca dar de nuntă în ziua căsătoriei lor. Stăteau încă în vestibul. Gerhard scoase cutia cu ouă din bagaj. Karla, pe jumătate îmbrăcată, în ciorapi, fără pantofi, se uita zâmbind la el.

— Toate astea sunt de la intendentul Frischengut, de la ăla cu fața rozalie?

— Nu, pe ăla l-au luat acum două săptămâni. Slavă Domnului… Porcul!

— Tot pe front?

— Tot în Rusia, răspunse Gerhard.

Scoase sticlele cu votcă şi vin şi le puse lângă perete.

— Dar ce-i cu toate astea?

— Pentru nunta noastră.

— Hodoronc-tronc! N-am să mă mărit niciodată cu tine. Cum de ți-a trecut prin minte una ca asta?

— Ar fi fost frumos. Acum, când plec în Rusia!

— Aiurea, spuse ea.

Porni înaintea lui, se întinse pe canapea şi se acoperi cu pătura.

— Dormeai?

— Da. Am luat anume pentru tine o permisie; dar am

petrecut toată noaptea. Şi acum sunt obosită. Până una alta însă, fă-te comod.

Ea se întoarse cu faţa la perete. Gerhard şedea şi se uita la spatele lung şi îngust al Karlei şi la tivul furoului ei roz. Comportarea aceasta îl jignea. El se gândea la Rusia, iar ei puţin îi păsa ce-avea să i se întâmple!

Nu ştia ce să se facă. Se plimba prin casă de colo, colo, duse cutia cu ouă, sticlele de votcă şi cele de vin în bucătărie şi puse cutia cu fursecuri şi şocolata pe masa de lângă canapeaua Karlei. Ea dormea adânc, chiar sforăia puţin, ca şi cum îi lipsea aerul, se răsuci şi se trezi alene. Apoi adormi din nou. Iar Gerhard şedea lângă ea şi aştepta, în timp ce dormea, pe chip i se oglindea o naivitate copilărească. Era o expresie pe care nu i-o cunoştea. Pe nas îi ieşiseră pistrui. Părul ei blond, fixat în sus, era răvăşit şi încurcat. Gerhard se aplecă şi strânse de pe jos vreo câteva ace de păr, pe care le puse grijuliu pe masă.

Era noapte târziu când Karla bătea ouă în pahar, pregătind o omletă. Gerhard desfăcea sticlele de votcă şi vin. Se învârteau încoace şi încolo prin bucătărie, începură să bea vin şi votcă, şi Karla râdea mai mult ca de obicei.

— Eşti un mare pezevenghi. Dar cu asta ai nimerit-o.

— E ultima, zise Gerhard.

Mâncară în odaie, băură, fumară şi Karla îşi tărăgăna anume cuvintele, rostindu-le încet şi aspru, ca să-l înveselească. Gerhard îşi adună toate bancnotele din buzunare. Le puse una peste alta pe masă şi împinse teancul către Karla.

— Asta e pentru tine, ca dar de nuntă.

— Dar de nuntă?

— Pentru căsătoria noastră.

— Dar nu ne putem căsători acum! Cum îţi închipui?

— Ba da, chiar mâine dimineaţă ne putem căsători. Cine trebuie să plece la armată poate să se căsătorească imediat. Cred că ai actele.

— Le am.

Se auzi soneria. Karla sări în sus, uitându-se nesigură la el. Soneria țârâi de trei ori; Gerhard observă că era un semnal convenit.

— Auleu! Pe ăsta nu l-am aşteptat, spuse ea în şoaptă.

— Da cine e?

— Un prieten, un Hauptsturmführer. Dacă te găseşte aici, te omoară. Vino, trebuie să dispari, repede.

Îl trase din cameră, prin vestibul, în bucătărie.

— Ah, vasăzică aşa?! murmură Gerhard, oprindu-se în mijlocul bucătăriei, uluit de felul ei rapid de a reacționa.

— N-am nimic cu el. În fond, ce-ți închipui? făcu ea, bătând încet din picior şi încuind uşa bucătăriei după el.

Gerhard se aşează pe un scaun, lângă maşina de gătit şi se puse pe aşteptat. Nu putea să audă glasurile din odaie. Numai râsul Karlei răzbătea uneori, limpede, afectat şi de departe.

Orele treceau. Gerhard luă o sticlă de votcă de pe masă, o destupă şi bău. Cutia cu ouă se afla în fața lui, pe jos. Apucă un ou şi-l zdrobi în mână; gălbenuşul îi țâşni printre degete. Îşi puse brațul pe maşina de gătit şi capul îi căzu peste el. Îi veni iar în minte Rusia. Văzu tancuri mergând peste câmpii, praf învârtejindu-se în văzduh, infanterişti germani împungând cu baioneta în blindate.

Când s-a trezit, era dimineață. Înaintea lui stătea Karla care-l apucase de păr. Ea îi trase capul în sus şi-l privi în față.

— Ai dormit bine?

— Nu, rău.

— Sărmane Gerhard! Dar ce era să fac?

Se ridică şi o urmă în odaie. Mâinile încă îi mai erau năclăite de gălbenuş. Era obosit, dar observă că ea purta o pijama străvezie. Sticla de votcă fusese golită.

Sticlele de vin, de asemenea. Numai bancnotele mai erau pe masă, aşa cum le împinsese el seara către Karla. Ea îşi făcuse patul pe canapea, iar pe covor, la picioarele lui, erau întinse câteva pături.

— Astea-s pentru mine?

— Da, şopti ea. Şi ia-ţi banii înapoi. Toată noaptea m-au stânjenit.

Gerhard luă bancnotele de pe masă şi le vârî în buzunar. Iar Karla se urcă înapoi pe canapea.

— Nu-i prea tare culcuşul pe covor?

— Nu, nu mai e.

Gerhard a rămas şi noaptea următoare. De căsătorie n-au mai pomenit. S-a culcat tot pe covor şi au râs, au băut, iar Karla i-a povestit despre viaţa ei la serviciu, în Wehrmacht.

— Poate că în curând au să mă mute şi pe mine. M-am săturat de stat aici, în Polonia.

— E chiar atât de rău?

— Destul de rău. Dar astăzi am telefonat la serviciu şi le-am spus că eşti fratele meu şi că trebuie să te conduc la Radom. Mi-au mai dat o zi liberă. Dacă vrei, pot să vin cu tine.

— Da. Vrei într-adevăr să faci asta?

— Fireşte, te însoţesc.

După-amiază se duseră la gară şi plecară la Radom cu un personal. Compartimentul era murdar. Pe jos erau aruncate mucuri de ţigări şi hârtii. Şedeau strâns lipiţi unul de altul şi Karla privea pe fereastra mânjită.

— Păcat, am să-ţi simt lipsa, zise ea.

— Dar n-a mai fost nimic…

— Tocmai d-aia, spuse Karla.

Vorbiră de Jürgen, de Crucea de cavaler pe care o primise, şi Gerhard îi povesti despre vizita lui la spitalul din Lemberg. Îi mai povestise o dată, dar ştia că l-ar asculta iar cu plăcere.

— Eu cred că şi Jürgen s-a îmbolnăvit atunci, zise el.

— Aşa… şopti Karla, şi-şi îndreptă privirea pe

fereastră afară.

Se simțea încurcată şi se înroşi. Apoi, deodată, îşi ascunse fața în mâini.

— Războiul ăsta e o adevărată porcărie! spuse Gerhard.

Coborâră în gara Radom. Se interesară de cazarma de barăci. Mergeau pe străzi tăcând. Cazarma se afla afară din oraş, între două coline golaşe. Se opriră pe una dintre ele şi priviră spre barăcile camuflate cu un strat de vopsea galben-verzuie. Arătau murdare şi dărăpănate şi se întindeau ca nişte umbre lungi în vale.

— Nu merg mai departe, zise Karla.

— Bine, du-te. A fost drăguț din partea ta.

Gerhard stătea în fața ei şi sub părul pieptănat spre frunte, Klara îi văzu cicatricea. Se întunecase. Jos, prin curte, se agitau câțiva soldați.

— Cu bine, Gerhard.

— Cu bine, Karla.

Ea avea lacrimi în ochi. Gerhard însă n-o sărută. Se întoarse şi coborî colina către barăcile murdare care-i stârneau teamă. Karla stătea pe colină şi privea în urma lui. Gerhard ajunsese jos şi încă o mai văzu zăbovind acolo. Se deschise uşa unei barăci.

— Măi, Gerhard!

Franz Lipski râdea şi Gerhard intră înăuntru cu el, fără să se uite încă o dată sus, spre colina pe care sta Karla.

Bătălia începuse de dimineața, dar nimeni nu ştia ce se întâmplă de fapt. Soarele ardea deasupra ogoarelor. Pe tarlalele întinse, printre pajişti, grâul galben fusese tăvălugit de tancuri. Pădurile rare ofereau doar puțină umbră. Tunurile de asalt germane trăgeau fără întrerupere.

Era o bătălie de încercuire, însă combatanții nu ştiau cine pe cine încercuise. Artileria rusească trăgea ras pe deasupra colinelor domoale. Vreo câteva sate ardeau la

orizont şi fumul se întindea întunecat asupra câmpiei. În pajişti era îngropată infanteria germană, obosită şi în nesiguranță din pricina focului artileriei inamice în permanență schimbător, care deseori venea din toate părțile. Bateria antiaeriană îşi instalase poziția în fața unei coline plate. Tunurile erau bine camuflate. Tunarii stăteau în spatele unui parapet şi aşteptau.

— Dacă ssparg frontul aici ss-a zzis cu noi, rosti încet subofițerul Kohirausch privind pe deasupra adăpostului la liniile subțiri ale infanteriei germane aflate jos, în câmpie.

Vorbea mai sâsâit ca de obicei, şi Peter Lorenz se uita la buzele lui palide, decolorate. Kohirausch venise abia de o săptămână aici pe front. Izbutise multă vreme să rămână în cazarma de artilerie antiaeriană din patrie, ajunsese instructor şi fusese avansat subofițer. În bateria de front îl găsise pe Peter Lorenz, care acum se afla lângă el.

— Ce ss-a aless de fapt de plutonierul Krausse? A căzzut?

— Degerat, zise Peter. Şi până la urmă i-am dat eu lovitura de grație.

— Assta a fosst zusst. Pe ăla şi eu l-ass fi doborât.

— Nu ştiu. N-ar fi trebuit s-o fac.

— Porcul! zise Kohirausch. Ala nu merita altceva.

Amândoi se gândeau la scena petrecută în cantina cazărmii de artilerie antiaeriană, când îi provocase plutonierul Krause. Era mult de atunci, aproape uitaseră, dar tot îi mai impresiona.

— Pe vremea aceea îl desspicam pe Führer, spuse Kohirausch.

— Da, dar acum îl despică alții.

Un şrapnel plesni în spatele lor, pe colina plată; amândoi îşi traseră capetele între umeri şi-şi îndesară fețele în nisipul cald.

Peter se gândi la sora în patul căreia dormise două zile, fără s-o atingă. „Ai voie să faci tot ce e omeneşte”,

spusese ea. Cuvintele ei erau ca o mângâiere şi nu putea uita faţa ei sever sculptată.

— De ce trag cu şrapnele?

— Aşa fac din când în când, zise Peter.

Kohirausch era un novice şi Peter se mira de întrebările lui prosteşti. Se întoarse pe spate, în albia îngustă de nisip, îşi împinse casca sub cap şi închise ochii în soarele dogoritor. Larma bătăliei era departe şi lui i se părea că e vuietul mării de acasă. Gândurile i se încâlciră iar. Sora se apleca asupra lui. Îi vedea ochii calzi, vioi. Lângă el, Kohirausch spunea: „Ţac, ţac", iar sora îl scutura, strigându-i: „Peter, Peter, trezeşte-te!" Deschise ochii şi se uită la Kohirausch.

— Ai spus ceva?

— Nu.

— Odată am avut de-a face cu o infirmieră. Era în martie. Voiam să plec în permisie, dar m-am împotmolit la ea în Polonia. Aveam ţăcăneală – ţăcăneală de Rusia. Ştii ce-i asta?

— Îmi închipui.

— Eram nebun, şi acum îmi e teamă să nu înnebunesc din nou. Am dormit atunci două zile în patul ei, dar n-am atins-o.

— Era frumoassă?

— Mai întrebi, şopti Peter. Nu propriu-zis frumoasă, însă deosebită… foarte deosebită.

— Şşi n-ai avut-o?

— Nu, zise Peter.

Deodată sări în sus şi privi năuc la Kohirausch, al cărui chip spălăcit şi galben spânzura sub casca de oţel.

— Trebuie s-o revăd, înţelegi? Trebuie s-o revăd o dată.

O salvă de artilerie explodă pe vârful rotunjit al colinei şi presiunea aerului îl izbi pe Lorenz de parapet. Kohirausch ţipa de parcă l-ar fi nimerit. Peter se ridică din nou. Casca îi căzuse pe parapet şi se rostogolise pe jos, iar părul îi sta încâlcit şi năclăit în jurul capului.

— Ce s-a întâmplat? Te-a atins?

— Nu, dar nu rezist, răspunse Kohirausch.

— Trece. Întinde-te pe burtă, zise Peter.

Se târî pe parapet, trase casca în sus şi şi-o îndesă iar pe cap. Acum trăgeau mitralierele germane. Jos, în liniile infanteriei germane, era animație. Dintr-un lan de grâu ieşeau la iveală nişte infanterişti ruşi. Alergau către colina din partea opusă. Se aruncau la pământ, se ridicau iar şi răspundeau cu pistoalele automate.

— La tunuri! auzi Peter ordinul.

Sări în sus şi alergă la tunul de care aparținea. Kohirausch venea după el, gâfâind de frică. Casca îi alunecase de pe cap şi-i atârna pe ceafă.

— Tancuri ruseşti, zise Peter.

— Unde? fornăi Kohirausch.

— Uite, colo!

Tancurile veneau întins, târându-se pe câmpie. Focul de artilerie rus se înteți. Colina din spatele lor scuipa acum flăcări şi fum. Focul înainta încet, tot mai aproape de baterie.

— Ăştia străpung pe aici, fii atent! strigă Peter, căutându-l din ochi pe Kohirausch.

Pe fața lui era întipărită frica morții, şi deodată Peter îşi dădu seama că acest Kohirausch n-are să mai iasă de acolo. Cunoştea expresia chipurilor pe care îşi pusese pecetea presimțirea morții apropiate. Prea des trăise asemenea situații.

— Adăposteşte-te, Kohirausch! strigă el.

Auzi în spate glasul sublocotenentului, care rostea cuvintele monoton şi încet:

— Ce e cu dumneata, Lorenz? Să nu mi te țăcăneşti iar.

— Nu, domnule sublocotenent.

— Aşa, vezi!

Era un bărbat tânăr şi înalt, profesor de meserie. Peter ținea la el datorită delicateței cu care comanda bateria de când căzuse căpitanul.

— Ia uitați-vă la Kohirausch.

— Ce e cu el?

— Nu ştiu, zise Peter.

— Întâiul atac, pantalonii plini. Totdeauna se-ntâmplă aşa, zise sublocotenentul.

Tunarii asudau în spatele tunurilor. Tancurile se apropiau. Trecuseră peste liniile infanteriei germane.

— Foc! strigă sublocotenentul.

Tunurile începură să tragă. Fața lui Peter fu împroşcată cu murdărie. Fu izbit cu violență de tun. Se ridică gemând. Sublocotenentul nu mai era în locul unde stătuse mai înainte.

— Domnule, sublocotenent! Kohirausch! strigă Peter.

O a doua salvă de artilerie căzu imediat în spatele tunurilor. Crăcile verzi care serviseră drept camuflaj zburau în aer, apoi, învârtindu-se domol, cădeau la pământ. Două tunuri antiaeriene amuțiseră. Tunarii zăceau sfârtecați pe pământ. Deodată Kohirausch răsări iar lângă Peter.

— Ei, ce mai e cu infirmiera ta? striga Kohirausch.

Nu mai vorbea peltic. Teama dispăruse de pe fața lui, presimțirea morții însă nu pierise.

— Nici măcar nu ştiu cum o cheamă, răspunse Peter.

— N-ai s-o mai vezi niciodată.

— Cine ştie... Şi totuşi e o târfă.

— Ce spui... o târfă?

— Nu ştiu, zise Peter.

Încercă să-şi adune gândurile, dar chipul surorii luă chipul Ernei, iar gura Ernei deveni gura unei fete de bordel, cu care se culcase la Brest-Litovsk, când a trebuit să se întoarcă pe front. Nu mai ştia unde se află.

Pe câmpul de luptă domnea o linişte paralizantă. Tunurile germane tăceau. Tancurile ruseşti nu trăgeau, iar artileria amuțise de amândouă părțile. Un avion de recunoaştere zbârnâia sub soare. Pretutindeni praful învolburat se aşternea pe pământ. Era ca o pauză înainte de o nouă şi ultimă încleştare de ambele părți.

Infanteria rusă se afla în grâul înalt din spatele tancurilor. Se auzi o împuşcătură izolată. Ea răsună peste câmpie, şi brusc, începu din nou larma pe întregul front.

— Vin! strigă Peter.

Îi zvâcnea capul de durere. Se uită la sublocotenentul întins pe pământ, în spatele lui. Din rana craniană, unde îl nimerise schija, curgea sânge. Jumătate din țeastă era deschisă. Părul blond era năclăit în sânge şi se înroşise.

Kohirausch stătea lângă Peter. Tunul lor începu să tragă iar. Tancurile ruseşti se apropiau. Tunarii din spatele tunurilor antiaeriene îşi aruncaseră vestoanele şi acum erau negri de murdărie.

Dintr-un tanc izbucniră flăcări de un roşu aprins şi îl învălui un fum negru.

Peter îşi aţintise privirea la fumul care se întindea întunecat peste câmp. Un tanc se răsuci cu şenilele sfărâmate. Un om încercă să iasă pe gura de acces a turelei, dar rămase agăţat, răsucindu-se în cerc, cu partea superioară a corpului atârnând ca o păpuşă ţeapănă. Iar trupul mort zvâcnea sub ploaia de gloanţe a rafalelor de mitralieră.

Tancurile se apropiau trăgând rapid. Infanteriştii germani fugeau înapoi. Treceau în goană pe lângă poziţia bateriei de artilerie antiaeriană şi dispăreau după colină.

— Acoperire! strigă Peter.

Proiectilul de tanc explodă în spatele lui, sfârtecă trupul sublocotenentului mort şi aruncă nisip şi noroi peste tun. Peter se afla sub ţeava încinsă a tunului. Îşi înfipse dinţii în iarba verde în care-i erau îngropate buzele. Îl dureau dinţii. În cap îi zvâcneau înţepături fierbinţi.

— Peter! strigă cineva.

Îşi descleştă dinţii din iarbă şi se ridică. Kohlrausch era aplecat deasupra lui.

— Trebuie să plecăm de aici. Hai!

Vocea îi era spartă şi tremura de frică. De pe chipul lui de ceară pierise tot sângele, ochii lui albaştri ca apa mării erau ieşiți din orbite. Capul îi porni deodată în sus, în fața lui Peter, care se aruncă din nou la pământ.

— Aruncă-te jos! strigă el, dar nu mai văzu capul.

Văzu doar trunchiul, care, fără cap, alergă până la afet, se răsuci în jurul propriei axe şi apoi se prăbuşi. Proiectilul de tanc explodă urlând pe colină.

Bateria antiaeriană tăcu. Trupul sublocotenentului mort nu mai era în locul unde se aflase mai înainte. O nouă lovitură în plin îl făcuse fărâme şi-l împrăştiase în toate părțile. Între tunuri spânzurau trupurile tunarilor. Vreo câțiva răniți țipau.

Tancurile ruseşti trecură peste poziția bateriei. Ele turteau cozile tunurilor, terciuiau corpurile tunarilor morți şi le tescuiau mațele în nisip. În urmă rămâneau resturi de uniforme, căşti şi cartuşe aplatizate, bălți de sânge amestecat cu nisip şi țăndări de oase.

Tancurile urcau colina huruind. Peter auzi strigătele infanteriştilor ruşi, care veneau în urma lor. Nu se mişcă. Stătea lungit sub țeava spartă a tunului, şi îşi apăsa fața în iarbă. Picioarele îi paralizaseră. Stomacul îl frigea de durere. Trunchiul fără cap al subofițerului Kohirausch spânzura în spatele lui, pe afetul tunului ocolit de tancuri. Urechile lui Peter erau asaltate de vacarmul şenilelor, de tropotul cizmelor infanteriei ruse, de bubuitul neîntrerupt al tunurilor de asalt germane aflate dincolo de colină.

Iarăşi îşi pierdu cunoştința. Erna venea peste câmp. Se aşează zâmbind lângă el şi-l mângâie pe păr.

„Hai acasă, Peter. E timpul”.

„Nu mai merge, zise el. Nu te mai iubesc. Am cunoscut o soră. Ea e cu totul altfel decât tine”.

„Nu face nimic. N-o lua aşa de tragic. Sunt atât de multe surori!”

„Da, fireşte.”

Îşi reveni din nou. Lângă el se afla un infanterist german care-l înghiontea cu vârful cizmei în coapsă.

— Ce faci aici? Te prefaci ori eşti mort?

— Unde sunt tancurile?

— Colo, zise infanteristul, arătând către colina pe care ardeau vreo câteva tancuri ruseşti. Tunurile de asalt germane înaintaseră şi acum se aflau în fața lor pe pajişte.

— Hai, întinde-o de aici! Aia or să vină imediat din nou.

— Aşa-i, zise Peter.

Se ridică şi porni în fugă, după infanterist, pe colină, în sus, pe lângă tancurile care ardeau.

Artileria rusă începu să tragă iar. Exploziile ei ridicau în fața lor un perete de nisip şi noroi.

— Porcăria dracului! Pe aici nu reuşim să răzbim.

— La stânga, în pădure, strigă Peter.

O luară la fugă către fâşia de pădure rară, în care țipau răniții transportați înapoia frontului.

Tancurile se târau către sud-est, în stepa pârjolită – o câmpie netedă, infinită, sub clopotul unui cer cu licăriri pale. Aerul era uscat şi mirosea a gaze de eşapament. Între angrenaje pătrundea nisipul, pe uniforme praful se aşezase în straturi groase. Doar rareori luau contact cu inamicul. Soldații ruşi dispăreau, se iveau din nou şi iar dispăreau. Îi înghițea stepa. Părea că armatele ruseşti se retrag ca să ademenească adversarul mai adânc în interior.

Înaintarea se oprea puțin, apoi continua, lăsând în urma tancurilor nori de praf în bătaia vântului. Pe marginea arterei principale de circulație, şedeau cinchiți şi blazați infanterişti germani, cu carabinele în mână, privind apatic după tancurile care înaintau. Artileria trecea obosită înainte. Autoşenilele se împotmoleau în nisip, scăpau din impas şi frământau pământul mai departe în stepa nesfârşită. Ofițerii înjurau. Un general

trecu în goană pe lângă un divizion de artilerie antiaeriană care închidea drumul regimentului său. Soarele, asfințind roşu. şi alene, era învăluit în praf. Divizionul de blindate depăşi primele coloane de înaintare şi se plasă în frunte. Nu avu de întâmpinat nicio rezistență. Jürgen Schiemann şedea în tancul lui. Privea printr-o fantă-vizor terenul neted peste care se lăsa noaptea. Cu fiecare mişcare a tancului stelele se clătinau deasupra orizontului. Căştile aparatului de radio stăteau împinse spre tâmple. Schiemann se gândea la Helene. Bătrâna Lorenz îi scrisese că Helene îl aşteptase la Berlin în timpul permisiei lui şi că a fost tare nenorocită din pricina asta. Lui nu-i venea să creadă, dar de atunci tânjea după o rană uşoară, care să-l ducă înapoi la Berlin. Acum, în timpul înaintării, nici vorbă nu putea fi de permisie.

Era noapte când unitatea de tancuri, mult avansată, se oprise, adunându-se în formație de „arici" lângă o văgăună roasă de ploi.

Jürgen coborî din tanc. Picioarele lui lungi amorțiseră şi începu să le scuture ca să-şi revină. Printre tancuri, cinchite, se zăreau umbrele soldaților. Stelele erau jos.

— Schiemann!

— Da.

— Unde dracu te-ai pitit, măi omule?

— Aici, răspunse el.

Din întuneric apăru locotenentul Scheller. Jürgen îl auzi pe plutonierul Knurr răcnind la un tunar-ochitor şi simultan ordinele căpitanului Kahlenberg, care găsea că ceva nu e în regulă. Vocile sunau departe şi se pierdură în câmpie. Oamenii din echipajul lui Jürgen dormeau în spatele tancului. Picaseră jos şi adormiseră aşa cum ieşiseră din tanc.

— Oare o să mai ajungem să vedem un rus? întrebă locotenentul Scheller.

— Nu ştiu, poate nu mai există niciunul, răspunse Jürgen.

Stătea jos în fața tancului şi privea Calea Lactee. Vedea în fața ochilor uriaşele convoaie de prizonieri, care, istoviți, plini de praf, treceau înapoi pe lângă artera principală de circulație, cu impasibilitatea apatică a celor bătuți. Se gândea la mulțimea celor căzuți, al căror sânge îl înghițise stepa Rusiei. Cu vreo câteva zile înainte intraseră într-un dispozitiv rus, care fusese luat prin surprindere de focul artileriei germane. Soldații mâncau scrumbii afumate şi muriseră cu ele în mână. Chipuri încremenite şi scrumbii afumate, în soarele strălucitor de stepă.

Jürgen se scutură.

Îl despărțeau vreo câteva mii de kilometri de Berlin, unde Helene poate îl aştepta acum. Nu credea că-l va ierta vreodată, dar dorea acest lucru şi spera să-l obțină. Mâine aveau să atingă poate Volga şi oraşul din cotul Volgăi care se numea Stalingrad. Se gândea la romantismul cântecului „Volga, Volga", dar războiul ăsta nu era romantic.

— La ce te gândeşti, Jürgen?

— La nimic. Trebuie să fii rănit, dar ştii, rănit serios, ca să scapi pentru totdeauna de aici.

— Vax! răspunse Scheller.

Cunoştea dorința lui Jürgen, care ajunsese o idee fixă.

— Poți să te automutilezi, zise Jürgen. Pui repede piciorul sub şenilă – un pic de terciuială şi apoi plecarea în țară.

— Şi-apoi Curtea marțială, replică Scheller.

Tăcură iar. Un subofițer sforăia horcăind în spatele tancului. Plutonierul Knurr, trecând pe acolo, se aşează lângă ei. Nasul îi zvâcnea nervos, iar mărul lui Adam i se mişca în sus şi în jos pe gâtul lung.

— Kahlenberg ăsta e nebun. Crede că mâine ajungem la Volga. Încă vreo cincizeci de kilometri, şi pe ăştia îi vom străbate fără rezistență.

— S-ar putea, zise Jürgen. Ruşii sunt probabil

dincolo de Volga.

Plutonierul Knurr începu să râdă. Râsul lui suna iar ca un pahar spart.

— Şi-apoi în bordeluri. Doar trebuie să existe bordeluri undeva, pe-aici! Unul mic, exclusiv pentru noi, cu rusoaice solide. Ce părere ai, Jürgen?

— Nu mă interesează rusoaicele tale solide, răspunse Jürgen.

Se lăsă pe spate şi-şi aţinti privirea pe cerul nocturn. Plutonierul Knurr trecuse la tema pe care ei o numeau numărul unu. Femei în Franţa, femei în Polonia, femei în Rusia – dar întotdeauna erau numai femei de acelea pe care le găseau în bordeluri, şi rareori altele.

— Ai văzut în Franţa? Peste tot oglinzi. Sus oglindă, jos oglindă. Măi, omule, şi atunci…

— Încetează, zise Jürgen.

Plutonierul Knurr tăcu supărat. Locotenentul Scheller zise ceva despre porcăriile fără de care n-ai putea trăi, dar şi fantezia lui se aprinsese de povestirile plutonierului Knurr. Aşa încât continuară să vorbească încet împreună.

Căpitanul Kahlenberg venea pe lângă tancuri.

— Mâine suntem poate la Volga, Schiemann. Ce zici de asta? O performanţă formidabilă, nu?

— Iar poimâine în Urali.

— Totul e posibil, spuse Kahlenberg, şi porni mai departe, dând ocol cercului de tancuri.

Jürgen adormi. Între tancuri se făcuse linişte. Plutonierul Knurr încetase să mai povestească despre nopţi de dragoste imaginare, iar locotenentul Scheller şedea aplecat înainte, cu capul pe genunchi, epuizat.

Prima salvă a katiuşelor îi surprinse cu puţin timp înainte de ivirea zorilor. În văzduh se auzi un vuiet surd şi gâlgâitor, urmat de mii de strigăte care ţâşneau către cer. Se angajă un foc greu de artilerie.

Jürgen fu aruncat în sus şi apoi trântit, mai întâi cu capul, la pământ. Rămase întins, cu dureri în spate, cu

ochii ațintiți la chipul împietrit de spaimă al plutonierului Knurr, din a cărui gură căscată curgea saliva. Scheller se clătină, se prăbuşi, se ridică iar şi căzu din nou în genunchi.

Urmă o a doua salvă. Fața lui Jürgen fu împroşcată cu noroi. Nu mai vedea. Iarba afânată a stepei ardea.

— În tancuri! gemu Knurr.

Din nasul stâlcit îi curgea sânge. Se urcară în tanc. Oamenii din echipaj care dormiseră în spatele tancului nu mai existau. O lovitură în plin îi făcuse bucăți. O altă salvă, *a* treia, căzu în dreapta lor.

— Scheller, vino încoace!

— Trebuie să mă duc la tancul meu.

— Nu mai ajungi acolo. Haide repede încoace!

Scheller se cățără pe tanc şi apoi, după Jürgen, pe gura de acces a turlei, în jos. Salva a patra şi a cincea intrară în pământ, transformându-l într-un uragan care scuipa în toate părțile.

— Să plecăm! strigă Jürgen. Nu mai avem de ce sta aici.

— Fără ordin? Nu se poate.

Scheller şedea în spatele tunului ca şi când el ar fi fost tunarul-ochitor.

— Rahat! Haide Knurr, dă-i drumul! strigă Jürgen.

Motorul porni, şenilele se urniră din loc. Tancul se îndreptă spre est. Mereu alte salve cădeau deasupra câmpului pe care poposiseră tancurile.

Dimineața venea târându-se peste stepă cu cețuri joase, care se întrepătrundeau, se desfăceau şi se pierdeau fâlfâind în aer.

Alte câteva tancuri se desprinseră din locul de popas şi porniră în urma lor. Lunecau peste stepă şi măriră viteza. Nu se putea vedea nimic. Ceața de la sol împiedica vizibilitatea.

— Asta-i, pesemne, ceață fluvială; probabil suntem în apropiere de Volga, strigă Jürgen.

— Zexe! Mai e până la Volga, zise Scheller.

Jürgen se uita prin fanta-vizor. Deodată ceața se despică în fața lui. Se retrăgea alene, în valuri, înapoi.

— Tancuri, ruseşti, colo… colo… colo… strigă Jürgen.

Îşi aţinti privirea asupra tancurilor ruseşti, care se iveau din ceața ce se retrăgea, şi veneau către ei. Se mişcau încet, ca şi când căutau încă direcția, dar erau numeroase şi mergeau la intervale, în front şi în adâncime.

— Acum e rost să te-alegi cu o rană ca să te poți duce acasă! strigă Scheller.

— Dacă nu-i oprim pe ăştia, pică-n oală tot ce-i în urma noastră, zise Jürgen.

Tancurile ruseşti cârmiră la dreapta, intrând din nou în ceață. Stepa aburea. Din spatele tancurilor soarele se înălța aprins pe cer. Era rece, dar ei nu simțeau răcoarea. Jürgen îl auzi pe Scheller lucrând la magazia de încărcare. El indică obiectivul şi distanța pe ultimul tanc rus.

— Foc!

Tancul se zgudui din cauza reculului tunului. Lui Jürgen îi tremura la gât Crucea de cavaler. Tancul rus îşi încetini viteza. Începu să fumege şi deodată îşi scuipă echipajul afară. Ruşii săreau pe gura de acces a turelei şi se aruncau pe burtă la pământ, în stepă. Celelalte tancuri ruseşti se întoarseră şi deschiseră focul.

Schiemann strigă obiectivul şi distanța. Scheller lucra la tun, iar plutonierul Knurr mări viteza. Fața lui Jürgen era scăldată în sudoare. Distanțele se micşorau. Blindatele ruseşti mergeau în arc, îi înconjurară şi Jürgen văzu în imediata apropiere a fantei-vizor şenilele unui tanc inamic.

— În şenile, Scheller, în şenile!

Nu mai auzi nimic. Din stomac îi venea o senzație surdă de teamă şi durere. Vărsă, şi totul se scurse pe Crucea de cavaler şi pe uniformă, în jos.

— Suntem atinşi în magazia de încărcare, strigă Scheller. Afară de aici!

Jürgen împinse capacul gurii de acces. O detonați e îl azvârli în sus şi-l aruncă la pământ. Din colțurile gurii şi din nas îi curgea apă. Mâna dreaptă îi sângera. O linse, supse sângele şi-şi vârî degetul în gură.

— Schiemann!

— Da.

— Te-a atins?

— Numai degetul. Arătătorul, zise el.

Îşi înălță capul. Tancul lor se afla la zece metri depărtare şi ardea. De tancurile ruseşti, nici urmă. Parcă le înghițise stepa. Două dintre tancurile germane erau la oarecare distanță, cu şenilele sfărâmate.

— Unde sunt ruşii?

— S-au dus.

— Ei drăcie! zise Jürgen. De ce o tot întind ăştia mereu?

— Nu de frica noastră. Ar fi putut să ne dea gata, răspunse Scheller.

Şedea încovoiat pe pământ, ținându-se cu mâinile de burtă. Jürgen simțea pe uniformă mirosul acru al vărsăturii. Mâna îl durea. Dogoarea tancului oare ardea îl izbea în față. Târându-se, se depărtară de focul de benzină, ale cărui flăcări împletite cu fum negru se înălțau în aer, deasupra tancului.

— Unde-i Knurr?

Scheller arătă mut spre tancul în flăcări.

— N-a mai reuşit să iasă.

Tăceau amândoi şi priveau flăcările care se stingeau încet. Jürgen îl vedea în fața ochilor pe plutonierul Knurr, în bordelul din Franța. „Mizilicu-i mizilic”, zicea el, punând mâna pe sub fustele fetelor. Iar ieri mai visase la rusoaicele solide de dincolo de Volga.

Jürgen îşi scoase degetul din gură. Jumătate din arătător îi fusese smuls. Nu suporta să vadă sânge şi închise ochii. Scheller se târî la el. Bandajară împreună degetul, cu ceea ce aveau la ei, în trusa de pansament.

— Ca să ajungi în patrie nu e suficient, Jürgen.

— Asta nu-i suficient nici pentru un spital ca lumea, zise Jürgen.

În ciuda durerii, se necăji. Tancul arsese. Era gol şi carbonizat în faţa lor. Ceaţa dispăruse. Soarele se înălţa şi începea să dogorească. În spatele celorlalte două tancuri distruse se mişca ceva, dar nu puteau să-şi dea seama dacă erau echipajele proprii ori (răniţi ruşi.

Larma înaintării se apropia. Un detaşament de recunoaştere venea în goana către ei.

Scheller se ridică, iar Jürgen se îndreptă clătinându-se în urma lui, către tancul ars.

— Bietul Knurr! spuse locotenentul Scheller.

Văzură o păpuşă carbonizată stând în spatele schimbătorului de viteze. Jürgen se întoarse şi porni în întâmpinarea baldachinului de praf, sub care se apropia detaşamentul de recunoaştere. La gulerul uniformei lui murdare de vărsătură spânzura Crucea de fier în grad de cavaler.

— Nu strânge bucile aşa, mă sperietoare de ciori afurisită, mă! striga maiorul-medic.

Gerhard Lorenz încerca să se conformeze ordinului. Dar nu reuşea. Medicul îi cercetă spatele de sus până jos, de parcă era la un control sanitar al cărnii.

— Întoarce-te!

Gerhard se întoarse. Toate privirile din sala de consultaţie erau îndreptate asupra lui. Un subofiţer sanitar tuşea. Maiorul-medic se ridică şi ciocăni pieptul lui Gerhard, care, cu picioarele lipite şi gol puşcă, se uita ţintă drept în faţa doctorului.

— Şi zi, vrei în Africa, mă schelet ambulant, ai? unde ai hoinărit atâta amar de vreme?

— La detaşamentul de guarzi vamali, domnule maior.

— Bună treabă! Ceilalţi muşcă pământul pentru voi, iar voi umblaţi lela la vamă. Pentru Rusia eşti tocmai bun. Voluntar în corpul african, ai? În definitiv, ce-ţi

închipui tu despre corpul nostru african?

— Nimic, domnule maior.

— Trupă de elită, mă! strigă medicul. Iar tu abia dacă eşti bun de carne de tun pentru ruşi.

Maiorul-medic era beat; cu toată risipa de apă de colonie, chipul lui puhav duhnea a alcool.

— Da, domnule maior, bâigui Gerhard.

— Pleacă! zise medicul.

Gerhard trecu în încăperea alăturată. Începu să se îmbrace sub privirea indiferentă a unui subofițer sanitar.

— Ei, nu te-a luat?

— Nu, domnule subofițer.

— De ce nu? Că doar eşti robust.

— E beat, răspunse Gerhard.

— Maiorii-medici nu se îmbată. Ține minte! E mai bine pentru dumneata, zise subofițerul sanitar.

Râdea, în timp ce Gerhard tăcea şi-şi îmbrăca izmenele cazone. Lipski şi el se înscriseseră voluntari pentru Africa, tocmai ca să nu ajungă în Rusia, care era marea groază a războiului. Puşi în fața situației de a alege între Rusia şi Africa, aproape jumătate din companie se înscrisese pentru Africa Fuseseră instruiți din nou într-o cazarmă din Züllichau, în care se afla şi un batalion de rezervă din Corpul african.

— Acum afară! spuse subofițerul sanitar.

Gerhard se căznea să-şi vâre piciorul drept în cizmă.

— Îl aştept şi pe Lipski.

— Pe cine? Aici nu se aşteaptă. Totdeauna la rând, şi apoi afară.

Lipski intră gol şi cu fața înroşită, de parcă îi era ruşine.

— Ce porc!

— Linişte! zise subofițerul. Despre cine vorbeşti dumneata?

Lipski nu răspunse. Se îmbrăcă în tăcere şi ieşi afară după Gerhard.

Cazarma clocotea de agitație. Uşile pocneau trântite de pereți, subofițerii forfoteau pretutindeni. În odăi oamenii îşi făceau bagajele. Gerhard şi Lipski coborâră scara, trecură prin curtea cazărmii către cancelarie, care se afla în cealaltă clădire. Era toamna târziu. Ploua uşor şi caldarâmul de piatră lustruită lucea ud.

— Nici pe tine nu te-a acceptat?

— Nu, slavă Domnului, altfel ne-am fi despărțit.

Gerhard era demoralizat. Lunile de şmotru de la Züllichau îl muiaseră. Un sublocotenent trecu pe lângă ei şi îl salutară. Dincolo, în fața barăcilor erau instruiți recruții. Goneau prin ploaie, mânați de strigătele comenzilor.

— Bieții boboci! îi căină Lipski.

O spunea ca şi când pentru el astea toate trecuseră de mult.

Se înființară la cancelarie. Se opriră în fața lăzilor împachetate şi priviră țintă la plutonierul-major burduhănos care se lăfăia la birou.

— Ei, nu v-a luat?

— Nu, domnule plutonier-major.

— Asta aş fi putut să v-o spun pe loc. Domnul maior-medic Mederau ăsta îi ia numai pe cei mai buni pentru Corpul african. Iar era beat?

— Da, domnule plutonier-major.

— Nu era beat. Înțeles? Domnul maior-medic bea numai lapte, altceva nimic.

— Da, domnule plutonier-major. Domnul maior-medic băuse lapte, zise Gerhard.

Majurul se ridică rânjind. Fața îi era căptuşită cu pernițe tari de grăsime, iar în gură îi străluceau doi dinți de aur.

— Şi acum întindeți-o la batalionul de marş. Într-o oră să vă prezentați acolo, cu totul împachetat, în ținută de campanie. S-a-nțeles? într-o oră, şi niciun minut mai târziu.

Se uită la ceasul de mână ca şi când ar fi vrut să-i

controleze.

— Cinci şi jumătate. E clar?

— Da, domnule plutonier-major.

— Atunci afară cu voi!

Străbătură în fugă curtea cazărmii, prin ploaia care se mai înteţise, şi porniră pe coridor, în sus, unde se afla odaia lor. Lipski fugea pe lângă Gerhard şi respira anevoie.

— Am pus-o de mămăligă, Gerhard.

— Da, recunoscu acesta, „Niciodată să nu te înscrii voluntar". Asta mi-a spus-o babacu. Şi acum, uite, iar m-am ars.

— De data asta ne ducem în Rusia, zise Lipski.

Gerhard văzu din nou în faţa ochilor mormintele sub zăpada învârtejită de vânt. Se gândi la Karla, care nu voise să-l ia de bărbat. Acum n-are să poarte nimeni doliu după el; numai familia lui, de care puţin îi păsa în clipa de faţă.

Grupa lor era la curăţirea armelor. Recruţii şedeau pe scăunele, cu armele pe genunchi. Subofiţerul care comanda grupa stătea plictisit la uşă şi fluiera.

— Atenţie, vama! strigă el, când Lorenz şi Lipski se năpustiră înăuntru.

Recruţii se ridicară şi începură să râdă.

— Şedeţi, zise subofiţerul, un bărbat tânăr şi negricios.

Fusese în Africa şi dispreţuia serviciul de cazarmă.

— Ei, ce e cu voi, copii ai deşertului?

— Niciun fel de deşert, zise Lipski.

— Şi de ce sunteţi atât de agitaţi?

— Am fost trecuţi la batalionul de marş, domnule subofiţer.

Subofiţerul începu să râdă. Râdea în hohote, bătându-se în acelaşi timp cu palmele peste genunchi. Toţi recruţii râdeau împreună cu el, pe când Lipski şi Gerhard se năpustiră supăraţi la dulapurile lor.

— Mi-am închipuit eu, zise subofiţerul. A trebuit să vă

înscrieți voluntari, idioților! Şi asta numai fiindcă faceți în pantaloni când auziți de Rusia. Acum o să ajungeți acolo mai repede decât noi.

— Asta aşa-i! Ori crăpi în zăpadă, ori în nisipul deşertului, tot un drac e, constată unul dintre recruți.

— Ia nu-ți mai da aere! îl repezi Lipski.

Gerhard şi Lipski îşi trăgeau la repezeală lucrurile din dulapuri şi aruncau totul pe paturi. Subofițerul îi privea cu ochi obosiți.

— Când trebuie să vă prezentați?

— La cinci şi jumătate, domnule subofițer.

— Ia puneți şi voi mâna; altfel n-au să fie gata, zise subofițerul.

Recruții se ridicară şi începură să-i ajute. Se iscă o învălmăşeală sălbatică, dar fură gata la timp şi după o jumătate de oră stăteau în ținută de campanie în fața subofițerului, care le examina, plictisit, echipamentul.

— La revedere în Caucaz, şi să nu vă mai scăpați imediat în pantaloni.

— La revedere, domnule subofițer.

Glasul lui Gerhard tremura de enervare. Ieşiră şi se îndreptară spre clădirea batalionului de marş. Continua sa plouă şi în amurgul tern se profilau lungile clădiri ale cazărmii.

A mers mai repede decât se aşteptaseră. Batalionul era gata de plecare. Plutonul la care erau ei repartizați se pregătea să pornească în marş la gară. Comandantul plutonului trecea în revistă şirurile aliniate pentru un ultim control.

— De unde mai veniți şi voi?

— De la a treia, domnule plutonier.

— Atunci voi sunteți ăia doi care-mi mai lipseau. Haide, marş la coadă!

Se postară la urma plutonului şi ieşiră ultimii pe poarta cazărmii. Comandantul lor mergea pe lângă şiruri; apoi se opri şi porni din nou când Gerhard şi Lipski ajunseră în dreptul lui.

— Numele?
— Puşcaşul Lorenz.
— Prenumele?
— Gerhard.
— Numele?
— Puşcaşul Lipski.
— Prenumele?
— Franz.
— Bun. Atunci voi sunteți ăia doi care-mi lipseau, zise plutonierul şi porni iar spre capul coloanei.

În gară mărşăluiră pe lângă autocamioanele ude ciuciulete, ancorate pe vagoanele platformă. Ploaia îi bătea cumplit în față şi din băltoace stropii săreau pe cizme în sus. Vagonul de vite era aşternut cu paie şi mirosea uscat şi plăcut. Se urcară în vagon pe podişca de dulapi, sprijinită cu un capăt pe peron, şi-şi puseră armele pe barele fixate transversal.

În fața uşilor deschise se întuneca.

— Se face frig, închideți porcăriile astea de uşi, zise Gerhard.

Un subofițer țipă la el de afară, dar Gerhard nu-l luă în seamă. Acum când mergea în Rusia îi era totul egal. Se aruncară pe paiele uscate, îşi scoaseră hrana de seară şi se apucară îndată să mănânce. Le era foame. Mereu le era foame. Pâinea era tare. Gerhard muşca din cârnatul rece, pe care-l ținea în mâna murdară.

— Haleşte, îi spuse el lui Lipski. Poate că e pentru ultima dată.

— Ei, lasă. Acum opreşte-te. Destul, zise Lipski.

Uşile vagonului se închiseră şi fură zăvorâte pe dinafară.

În vagon se făcuse atât de întuneric, că nu se mai puteau recunoaşte. Gerhard pierdu restul de cârnat şi, înjurând, începu să-l caute de-a buşilea prin paie.

— N-aveți, mă, o lanternă?
— Cine eşti tu? Unul dintr-ăia doi veniți la urmă?
— Da.

— Na o lanternă.

Gerhard luă lanterna şi o îndreptă spre paie, plimbând-o pe deasupra lor. Găsi bucata de cârnat şi înapoie lanterna fruntaşului-instructor care i-o dăduse.

— Cum te cheamă?

— Lorenz.

— Hm, făcu fruntaşul-instructor. Întinde-te, Lorenz. Avea o voce melancolică, plăcută şi numai sunetele r şi ț şuierau ciudat. Trenul porni şi ei începură să adoarmă.

Merseră toată noaptea şi ziua următoare. De trei ori opriră în câmp şi li se dădu hrană. Nu ştiau încotro merg. Era noapte târziu când se deschiseră uşile din nou.

— Acum puteți să vă dezmorțiți picioarele, zise cineva. Haide, afară cu voi!

Săriră unul câte unul din vagonul de vite pe peronul ud.

— Asta e Berlinul, măi! Îl cunosc doar. Asta e Berlinul… Berlinul.

Strigau şi vorbeau alandala, privind acoperişurile întunecate deasupra cărora, pe cerul senin, înotau stelele. Gerhard era lângă Lipski. Brusc frica se topi în el.

— Atunci mergem spre vest!

— Ei şi? făcu Lipski.

Şeful de eşalon din batalionul lor venea de-a lungul peronului. Era un bărbat înalt, lat în umeri şi vorbea puțin nazal. Se numea Sennekamp şi Gerhard îl cunoştea din cazarmă.

— Unde mergem?

— Ia nu mă lua în băşcălie – în Franța, bineînțeles! zise el.

Deasupra acoperişurilor oraşului se ridică un muget şuierător şi prelung, umflându-se din ce în ce mai tare, şi cuprinzând întreaga noapte.

— Alarmă aeriană! strigă şeful de eşalon. Haide, toată lumea în vagoane!

Alergară învălmăşindu-se şi săriră înapoi în vagoane.

— Stingeți țigările, răcni cineva.

Uşile se închiseră. Şedeau iar pe paie şi aşteptau.

— Omule, în Franța! Pricepi tu ce înseamnă asta? spuse Lipski în şoaptă.

— Slavă Domnului, zise Gerhard, râzând în sine. Slavă Domnului că nu ne-a luat rahatul ăla de maior-medic.

Închise ochii şi ascultă la sirenele, care afară, în noapte, sunau din ce în ce mai încet; apoi amuțiră cu totul.

Peste colina domoală de la vest de Stalingrad venea în goană un curier motociclist. Mantaua cenuşie de cauciuc era stropită toată de noroi, casca i se clătina pe cap. Înainte de amiază căzuse prima zăpadă şi muiase pământul. Motocicleta nimeri în mocirla de pe drum, alunecă şi derapă, iar curierul căzu înjurând în noroi. Roțile motocicletei răsturnate se învârteau în gol.

— Ce dracu, de ce nu mă ajutați? strigă el, încercând să-şi ridice vehiculul.

Peter Lorenz înălță capul. Şedea pe un leaț de gard, la intrarea în satul unde se afla divizionul de artilerie antiaeriană de care aparținea. Caporalul de lângă el sări în sus şi alergă spre curier. Împreună scoaseră motocicleta din mocirlă. Curierul înjura.

— Ce e cu ăla de colo? Doar poate şi el să dea o mână de ajutor.

— E nebun.

— Da? Păi aici toți sunt nebuni, zise curierul.

— Pe ăsta însă îl apucă numai când şi când, o jumătate de oră, ori o oră. Şi-acum e tocmai în jumătatea aceea de oră.

Împinseră motocicleta până în dreptul lui Peter, care continua să şadă nemişcat pe gard, privind țintă în pământ.

— Țac, şoptea el. Țac, țac… aici…

Ținea mâna dreaptă la ureche, ca şi când în ea ar fi avut un ceas.

— Auziți?

— Ce?

— Țac. Imediat totul a trecut.

— Ce a trecut?

— Totul, zise Peter.

Privea iar în pământ, la vârful cizmelor, unde se topea zăpada jilavă şi se prelingea în drum. Era tras la față, iar ochii întunecați aveau luciri de ftizie.

— E idiot, zise curierul. Complet idiotizat.

Încercă să pornească motocicleta. Motorul pufăi de câteva ori şi se opri.

— Rabla dracului!

— E captură, nu?

— Da, franțuzească. Bătrână ca Matusalem, spuse curierul.

Din spate se auziră nişte comenzi. Un căpitan ieşi călare din sat, gonindu-şi roibul în spume pe stratul subțire de zăpadă.

— Ce s-or mai fi ținând ăştia de călărie aici? Asta doar nu-i un război să-l faci călare.

— Nu, desigur, zise caporalul, aşezându-se din nou pe gard, lângă Peter.

— Țac, încă un minut, şopti Peter.

— Ține-ți gura, ai țăcănit destul, zise caporalul. Destul cu aiureala.

Se uită după calul care, cu căpitanul în spate, mătura în galop stratul de zăpadă, se cabra şi apoi, cu picioare lungi, o lua la trap înapoi. Pe front era linişte, atâta linişte, că parcă nu exista război. Bubuitul tunurilor, care durase toată ziua precedentă, amuțise. Divizionul de artilerie antiaeriană din sat se afla, împreună cu un regiment de infanterie, în stare de alarmă, iar la treizeci de kilometri mai încolo armatele se găseau față în față şi aşteptau.

Curierul porni din nou motocicleta. Motorul începu să

gâfâie astmatic.

— Dar, ia stai, ce voiam să spun? E la noi unul decorat cu Crucea de cavaler. De la tancuri. Şi a înnebunit tot statul-major. Îl caută pe unul Lorenz, şi ăla trebuie să fie la voi. Aveți pe unul Lorenz... Peter Lorenz?

Caporalul începu să râdă. În clipa aceea, pe câmpia acoperită cu zăpadă, roibul îl trântise pe căpitan care alunecând peste gâtul castaniu al calului, căzuse în noroi. Încercă să se țină de frâu, dar calul se smuci şi o luă la goană cu şaua goală peste câmp.

— Halal călăreț! zise curierul. Dar tu de ce râzi atât de parşiv?

— Lorenz al vostru e aici, zise caporalul, arătând spre Peter, care şedea ghemuit pe leaț şi privea fix în zăpadă.

— Asta? Păi ăsta-i nebun. Nu-l caută pe ăsta pentru nimic în lume.

— Da aşa-l cheamă.

— Zexe! zise curierul, urcându-se pe motocicletă. Pe țeava de eşapament ruginită, care trepida, ieşi un nor negru de fum de benzină. Peter Lorenz înălță capul şi se uită după motocicleta care plecă mai departe în sat.

— Cine era ăla?

— Un curier.

— Voia ceva de la noi?

— Te caută unul care are crucea de Cavaler. Cunoşti pe unul decorat cu Crucea de cavaler?

— Nu, zise Peter. Ai ceva de fumat?

Caporalul scoase foița de țigări din buzunar. Strânse nişte resturi de tutun şi începu să răsucească o țigare pentru Peter. Îl chema Matschens, făcea parte din regimentul de infanterie care se afla în sat şi de fel era de pe coasta pomerană ca şi Peter. Amândoi erau din zori de sentinelă aici, dar nu ştiau ce trebuie să păzească.

Se aşezau pe leaț şi când Peter avea capul limpede, stăteau de vorbă. Uneori îşi luau armele ca să patruleze

în diferite direcții, fiecare separat, mergând încoace şi încolo.

— Ți-e mintea iar limpede?

— Da.

— Bun. Atunci hai să pornim!

O maşină tip „trece peste tot" venea peste colină. Mergea repede, împroşcând în sus noroiul. În ea erau vreo câțiva ofițeri.

— Hai, grăbeşte-te, înainte să ajungă ăştia aici.

Îşi ridicară armele de lângă gard. Maşina se apropia. Peter şi Matschens traseră tare de curelele puştilor şi luară poziție de drepți. Ofițerii salutară. Peter văzu Crucea de cavaler pe uniforma locotenentului, dar nu-l recunoscu pe Jürgen Schiemann.

— Aici se află divizionul trei de artilerie antiaeriană?

— Da, domnule locotenent, răspunse caporalul tresărind.

Se uită zăpăcit la Crucea de cavaler şi apoi la Peter, care sta de cealaltă parte a maşinii.

— Mulțumesc, spuse locotenentul.

Maşina porni către sat, unde se afla divizionul de artilerie antiaeriană. Se uitară după ea şi începură iarăşi să măsoare drumul în sus şi în jos, caporalul pentru regimentul de infanterie, iar Peter pentru divizionul de antiaeriană. Norii se risipiră. Apoi iar se întunecă. Şi începu să ningă. Fulgii de zăpadă pluteau aproape de pământ. Peter şi caporalul se aşezară din nou pe gard, îşi ridicară gulerele mantalelor şi priviră plictisiți la zăpada purtată de vânt. Prin ninsoare se auzi zumzetul unui avion, care apoi se depărtă. Răsună un foc de armă, dar pieri înăbuşit; alt foc de armă îl urmă, după care se făcu iar linişte.

— Vine cineva, zise caporalul.

— Ce spui?

— Măi omule, ăsta-i ofițerul decorat cu Crucea de cavaler.

Săriră în picioare şi-şi aruncară armele pe umeri.

Jürgen Schiemann venea tropăind prin zăpadă. Mergea repede, aplecat înainte şi cu umerii ridicați. Un aghiotant de batalion gonea în urma lui.

— Peter.

— Da, domnule locotenent.

— Nu mă recunoşti?

— Nu, domnule locotenent.

— Peter, nu face pe prostul!

Jürgen îi puse mâna pe umăr şi-l scutură, fără să dea atenție aghiotantului, care strâmba din nas. Arma lunecă de pe umărul lui Peter şi căzu în zăpadă. Aghiotantul strigă la caporal:

— Ce stai gură cască? Măcar ridică arma.

Caporalul Matschens se aplecă, ridică arma şi se îndepărtă cu amândouă armele, pe fiecare umăr câte una.

— Imposibil, murmură aghiotantul, uitându-se după caporal şi dând din cap.

Peter continua să stea în fața lui Jürgen, care era mai înalt decât el; privirea îi era ațintită la Crucea de cavaler. Crucea sclipea, i se înfigea în ochi, se mărea şi se închircea. Prin fața ei fulguia. Ninsoarea se înteți şi în fața copacilor şedeau iar răniții ca nişte mormane de zăpadă, care creşteau necontenit.

— Numai cruci, peste tot numai cruci.

— Ce spui?

— Nimic. Cine sunteți dumneavoastră?

— Jürgen... Jürgen Schiemann... Nu mă recunoşti?

— Ha-ha-ha! începu Peter să râdă.

Era un râs dement. Măsură cu privirea din cap până-n picioare uniforma lui Jürgen. Fața îi zvâcnea nervos. Jürgen îşi luă mâna de pe umărul lui şi-l strigă pe caporalul care în acel moment venea înapoi.

— Ce e cu el?

Omul ridică mâna şi-şi ciocăni tâmpla.

— Aşa-l apucă uneori, domnule locotenent, dar îi trece repede. Numai să aveți puțină răbdare.

— Cum? Nebun? întrebă aghiotantul.

— Nu chiar nebun, zise caporalul.

— Păi în cazul ăsta n-are ce căuta aici pe front! Ce mai caută aici? întrebă Jürgen.

— Cei mari nu-l cred, domnule locotenent. Spun că simulează. După părerea mea, s-a țicnit aici, în Rusia.

— Părerea dumitale e cu totul lipsită de importanță, zise aghiotantul.

Jürgen se întoarse către el. Nu-i plăcea aghiotantul. Nu se dezbărase încă de tonul de cazarmă.

— Vă îngrijiți dumneavoastră să fie schimbat din post?

— Desigur, voi rezolva numaidecât.

Aghiotantul plecă. Ninsoarea încetase iar. Jürgen se aşeză pe gard. Se uita gânditor la Peter, care stătea cu o mutră rătăcită în fața lui.

— Hai, Peter, vino-ți în fire! Nu mai am decât o jumătate de oră. Ce s-a întâmplat, de fapt?

— Nimic, domnule locotenent.

— De ce n-ai scris de luni de zile acasă?

— Era o soră... o infirmieră...

Se întrerupse, înghiți în sec şi iar o văzu în fața sa pe sora care-l salvase de gerul tăios. Capul lui Kohirausch, retezat de schijă, zăcea pe pământ şi sora se aplecă şi-l ridică. Pe cap era zăpadă, dar zăpada cădea jos şi se topea, şi deodată Peter văzu soarele care, rece şi tivit cu roşu, ieşea de după o spărtură de nor. Auzi glasul lui Jürgen, care începu să întrebe iar.

— Doar ai avut permisie, Peter. Unde ai fost în timpul permisiei?

— Jürgen! exclamă el. Tu eşti cu adevărat?

— Da, eu sunt. În sfârşit, mă recunoşti.

— De unde vii?

— Din partea cealaltă. Noi suntem mai departe, spre sud. Mi-a scris mama ta. E îngrijorată. De luni de zile n-ai răspuns la nicio scrisoare.

— Să n-aibă nicio grijă. Scap eu.

— Dar de ce n-ai scris?

— Am uitat.

Se aşează lângă Jügen pe gard. Priveau amândoi la caporalul Matschens, care, ceva mai departe de ei, cu două arme pe umăr patrula în jos şi în sus.

— Aşa nu mai merge, zise Jürgen.

— De ce să nu mai meargă?

— O să am eu grijă să pleci de aici.

— Poți tu una ca asta?

— Am să încerc. În starea asta nu poți rămâne aici.

— Mă simt bine, zise Peter. Dar uneori mi se năzăresc nişte gânduri ale mele.

Începu să râdă. Jürgen îl privi dintr-o parte şi, văzându-l îl trecură fiorii. „O privelişte jalnică, gândi el. L-au dat gata, şi n-o să-şi mai revină."

— Ce face Helene?

— N-am văzut-o de multă vreme, zise Jürgen.

— V-ați despărțit?

— Da.

— Păcat, ea e singurul om despre care cred că e ceva de capul lui.

Se uită disprețuitor la Crucea de cavaler şi Jürgen observă privirea. Peter însă nu spunea nimic. Şedea pe gard, încovrigat, în uniforma lui veche, cu coatele pe genunchi, cu ochii pironiți în zăpadă.

Un soldat din artileria antiaeriană – cel care trebuia să-l schimbe în post pe Peter – venea din sat. Tropăia grăbit pe drumul mocirlos. Lorenz se ridică, îşi ceru înapoi arma de la caporal, iar soldatul, luând poziția de drepți salută Crucea de cavaler.

Se înapoiau tăcând în sat. Nu ştiau ce să-şi povestească. Erau prea multe de spus. Aşa încât tăceau şi nu vorbeau absolut nimic. Peter se uita la arătătorul mutilat de la mâna dreaptă a lui Jürgen. Nu mai avea decât o jumătate de deget.

— Unde ți l-au retezat?

— L-am pierdut acum două luni, zise Jürgen,

ridicând mâna şi privind la ciotul degetului vindecat şi cicatrizat.

Îi veni în minte plutonierul Knurr, al cărui trup carbonizat îl îngropaseră în stepă.

— Pentru asta ai primit Crucea de cavaler?

— Nu.

Tăcură iar. La intrarea în sat un plutonier traversă în fugă drumul şi luă poziție de drepți în fața lui Jürgen.

— Domnule locotenent, vă aşteaptă maşina.

— Ei drăcie, e atât de târziu! exclamă Jürgen, uitându-se la ceas.

Plutonierul făcu stânga-mprejur şi plecă.

Peter şi Jürgen stăteau față în față în mijlocul drumului şi nu le venea nimic în minte din ce ar fi putut să-şi spună. De când se văzuseră ultima dată trecuseră trei am de război şi fiecare dintre ei devenise altul.

— Îmi promiți că ai să-i scrii mamei tale, Peter?

— Da.

— Am să-i scriu şi eu.

— Scrie-i.

— Şi am să fac tot ce-mi stă în putință ca să te scap de aici. Sigur am să reuşesc.

— Asta nu cred, zise Peter.

Se despărțiră. Peter rămase în drum, uitându-se după lunganul de locotenent care, cu paşi iuți şi umerii ridicați, intra în sat, trecând de-a lungul caselor şi sărind peste vreo câteva băltoace. Peter nu pricepea cum de-a ajuns Jürgen acolo şi scurta întâlnire cu el îl amețea. Dar deodată fu pe deplin conştient că omul îmbrăcat în uniformă de locotenent şi decorat cu Crucea de cavaler, care sărea peste băltoacele satului rusesc din fața Stalingradului, era Jürgen Schiemann.

— Jürgen! strigă el.

Jürgen Schiemann se întoarse şi-i făcu semn cu mâna.

— Cu bine, Peter!

— Cu bine, şopti Peter.

Rămase aşa, lipit de peretele unei case, aşteptând maşina tip „trece peste tot”, care urma să iasă din sat. Din cer se cernea iar zăpada. Amurgul se lăsa pe câmpie, pe colinele domoale şi pe acoperişurile şi ulițele satului. Maşina se ivi. Trecu în viteză nebună pe lângă Peter şi-l stropi cu noroi de sus până jos.

Jürgen Schiemann nu-l văzu. Şedea lângă şofer şi avea privirea aţintită drept înainte.

Era noapte, târziu, când se dădu alarma. Divizionul de artilerie antiaeriană fu deplasat înainte, către Stalingrad, unde luptele începuseră din nou, şi mai violent ca înainte.

Peter mergea în urma tunului, care se târa greoi prin mocirla de pe drum. Motorul se opri. Tunul se împotmolise în noroi. Motorul începu să duduie iar şi din nou se opri. Tunarii înjurau. Un plutonier trecu pe lângă Peter.

— Lorenz!

— Prezent!

— Mă omule, zile plutonierul, se pare că lunganul ăla de locotenent de azi după-amiază a intervenit pentru tine. L-a înnebunit de tot pe bătrân, demonstrându-i că trebuie să te trimită acasă. Tu chiar de-adevăratele nu eşti în toate minţile?

— Aiurea! zise Peter. Sunt.

Îi era teamă să nu fie declarat iar simulant – şi-i era indiferent unde se duce.

Plutonierul începu să râdă.

— În orice caz, acum e prea târziu. Cine ştie unde o sa fim mâine. Poate pe lumea cealaltă, unde-i mai bine.

— Poate, zise Peter.

— Afurisită porcărie! strigă plutonierul. Ia puneți umărul colea.

Puseră umărul sub afet şi încercară să scoată tunul din noroi. Fierul le intra în oase. Bubuitul tunurilor se înteți. Orizontul dinspre răsărit era o mare de flăcări care străfulgerau. Cerul era brăzdat în goană de

trasoare luminoase: dungi verzi, galbene, roşii.

— Aoleu ce mai trag ăia, colo în față! zise cineva lângă Peter.

Vocea îi tremura.

În cizmele lui Peter intra apă – nimerise într-o băltoacă.

— Hei, rup! strigau tunarii.

În umărul lui Peter fierul se îngropa şi-i zdrelea pielea.

Trei săptămâni mai târziu, căpitanul Kahlenberg se strecura târâş în bordeiul în care şedea Jürgen Schiemann. Noaptea se lăsa grea şi întunecoasă pe întinderile scormonite de explozii. Din clădirea fabricii distruse de artileria rusă în timpul zilei, ieşea fum negru, în rotogoale mari. Focul răbufni din nou, aruncă în noapte o lumină de vâlvătăi şi se stinse iar. Mirosul înăbuşitor de ars şi dogoarea erau insuportabile. În fața bordeiului în care Schiemann şedea cinchit era un stâlp de înaltă tensiune rupt.

— Ia-o din loc, Schiemann, zise căpitanul Kahlenberg. Ruşii închid punga. În trei zile nici pasărea nu mai iese de aici. Acum însă artera principală de circulație este încă liberă. Poate mai reuşeşti. Doar ai solicitat permisie, permisie de căsătorie, şi dacă nu faci aşa fel ca să pleci acum, n-o mai vezi niciodată pe Helene a dumitale.

— De unde ştiți dumneavoastră de Helene?

— Mi-a spus Scheller. Nu i-o lua în nume de rău. Pentru dumneata a făcut-o, zise Kahlenberg.

Focul de dincolo răbufni iar şi în noapte zvâcni ca un fulger o lumină spasmodică. Jürgen putu distinge chipul lui Kahlenberg. Pentru prima oară îl vedea neras. Bărbia lui prelungă îi era năpădită de peri negri, țepoşi. Fața îi era galben-pământie, sprâncenele cenuşii de murdărie, fer buzele crăpate. Dăduseră înainte de amiază ultimul atac şi acum tancurile lor avariate de

proiectile zăceau la ud de Stalingrad. Vâlvătaia din incinta fabricii distruse păli ar. Vântul se schimbă, mânând fumul gros pe deasupra Ardeiului. Kahlenberg începu să tuşească.

— Iată aprobarea de permisie. Ți-o aduc personal, pentru că dumneata eşti singurul care merită să mai iasă de aici.

— Dar Scheller şi ceilalți?

— Pe ei nimeni nu-i poate ajuta. Şi acum întinde-o cât mai repede cu putință. Dincolo, lângă drum este o maşină. Te ia până la artera principală de circulație. De acolo înainte urmează să te descurci singur.

— Dar chestia asta cu permisia de căsătorie a fost doar un truc.

— Nu-ți mai face mustrări de conştiință, strigă Kahlenberg supărat. Nimeni n-o să ducă lipsa dumitale aici.

Jürgen se ridică, dădu mâna cu subofițerul cu care împărțise bordeiul şi se târî în urma lui Kahlenberg afară. Nişte mitraliere trăgeau undeva departe, iar bubuiturile regulate ale unui tun german cu țeavă lungă răsunau în noapte. Trecură pe partea cealaltă, la bordeiul în care şedea locotenentul Scheller cu restul echipajului de pe tancul său.

— Scheller, o iau din loc.

— Da, ştiu. Cu bine. Şi să ajungi sănătos la Berlin.

Jürgen nu vedea fața palidă a locotenentului, li simți doar mâna – moale şi rece de parcă şi murise.

— Întinde-o, zise Kahlenberg.

— Şi bagajul meu?

— Auzi ce prostie! Ce să faci acum cu bagajul? Fugi ca să-ți salvezi viața. Şi pentru asta n-ai nevoie de niciun bagaj… zise Kahlenberg.

Se porni pe un râs behăitor, în timp ce Jürgen alerga în urma lui spre automobilul ce aştepta de cealaltă parte. Când Jürgen sări în maşină şoferul nu salută. Kahlenberg făcu stânga-mprejur şi dispăru în noapte,

fără să-şi ia rămas bun. Flăcările de dincolo răbufniră iar, şi urcându-se pe resturile scheletului de lemn, se ridicară pălălaie către cer. În faţa lor se înălţau fantomatic proptelele stâlpului de înaltă tensiune. Tunul german cu ţeavă lungă trăgea iar şi o baterie rusească începu să răspundă.

— Dă-i drumul, zise Jürgen.

— E adevărat că s-a şi închis punga? întrebă răsucindu-se caporalul din faţa lui.

— Încă nu complet, răspunse Jürgen.

Automobilul gonea în noapte, depărtându-se de clădirile fumegânde ale fabricii din care artileria rusă alungase rămăşiţele divizionului de tancuri.

Pe artera principală de circulaţie camioanele stăteau şi aşteptau. Autosanitare, camioane de intendenţă, camioane cu muniţii – o coloană fără sfârşit. Oamenii de pe ele înjurau.

— De ce nu ne putem continua drumul?

— Au rupt ruşii linia în faţă.

— Aiurea! strigă Jürgen.

Merse înainte pe lângă coloanele care aşteptau.

— Ce e cu nebunul ăsta? strigă cineva în urma lui, dar el nu-i dădu atenţie.

În faţă răsunau împuşcături. Auzi cum trag tancurile ruseşti. Împuşcături de arme piuiau subţire, departe, în dreapta arterei principale de circulaţie. Erau din ce în ce mai puţine camioane. Doi infanterişti şedeau cinchiţi lângă un camion în aşteptare.

— Ce mai aşteptaţi? De ce nu porniţi mai departe?

— Vin ruşii, domnule locotenent.

— Întindeţi-o, zise Jürgen. Dacă nu plecaţi acum, nu mai ieşiţi în vecii vecilor de aici.

Sări în camion şi cei doi infanterişti îl urmară. Porniră. Un ostaş din artileria antiaeriană alergă după camion, se apucă bine de el şi sări înăuntru. Bătălia se apropia de ei. Tunurile de pe tancuri bubuiau în noapte, iar focul mitralierelor se întetea. Dublară două coloane

care erau în aşteptare. Un sublocotenent le baricadă drumul.

— Dă-te imediat la o parte! strigă Jürgen.

Sublocotenentul sări la o parte şi camionul trecu pe lângă el în goană.

— Mai repede, omule! Scoate untul din maşină.

Şoferul apăsă până la refuz pedala de accelerație. Vedea lângă el Crucea de cavaler şi fața îi tremura. Cu tot frigul, de pe frunte îi curgeau broboane de sudoare. Lupta se dădea acum chiar în fața lor. Tancurile trăgeau peste artera de circulație. Trei camioane incendiate stăteau de-a curmezişul drumului. Flăcările de benzină aprinsă țâşneau în noapte.

— Jos din camion, zise Jürgen.

Săriră jos şi încercară să fugă mai departe pe lângă artera principală. Un şofer rănit sta cinchit în lumina vie a flăcărilor. Şedea încovoiat, ținându-se strâns de brațul drept.

— Mai reuşim oare să trecem pe aici?

— Pe aici nu. Se spune că drumul din dreapta ar fi încă liber. Dar nu ştiu precis. Poate mai reuşiți.

Rănitul tresări şi Jürgen trecu în fugă prin fața lui, luând-o la dreapta.

Cei doi infanterişti rămaseră în urmă; ostaşul de la antiaeriană însă era lângă el. Două proiectile vuiră pe deasupra şi explodară în spatele lor. Suflul exploziei îi trânti la pământ.

— Sus, zise Jürgen, mai departe!

Fugeau de-a lungul drumului de care vorbise rănitul. Focul rămânea în urmă şi se depărta. Tancuri ruseşti traversau artera principală din ambele părți, fără să tragă. Jürgen şi ostaşul trecură pe lângă o casă, în fața căreia staționa un camion.

— Ce-o fi cu camionul ăsta?

— Cine ştie! zise fruntaşul din artileria antiaeriană.

Se apropiară şi-l examinară. Era un camion de aprovizionare, gol, gata de plecare. Înapoia lor se făcuse

liniște.

O liniște sinistră, apăsătoare, ca și când zarurile fuseseră aruncate. Lumina flăcărilor care jucau pe camioanele incendiate era departe, în urmă, deasupra drumului.

Făcură înconjurul casei. Înăuntru era întuneric, iar ușa întredeschisă. Jürgen o dădu de perete.

— E cineva aici?

Auziră respirația liniștită a oamenilor care dormeau.

— Ai un chibrit? Scapără unul, zise Jürgen către fruntaș.

Acesta aprinse un chibrit și-l ridică în sus. Din așternutul de paie se sculară, clătinându-se, doi șoferi din infanterie.

— Ce-i cu voi aici?

— Dormeam. Eram prea obosiți ca să mergem mai departe.

— Și n-ați observat că rușii ne-au străpuns pretutindeni pozițiile.

— Ce, au străpuns rușii?

— Da, zise Jürgen. Și dacă nu porniți acum e vai de mama voastră. Sunteți cu camionul de-afară?

— Da.

— Atunci dați-i drumul și noroc bun.

Cei doi șoferi se holbară la Crucea de cavaler și, ca electrizați, o zbughiră pe lângă Jürgen pe ușă afară. Schiemann și fruntașul îi urmară și săriră în camion. Vâlvătaia camioanelor incendiate scădea; apoi se stinse treptat. Începură focuri de mitralieră. Tancurile ruseşti trăgeau iar.

— De acu înainte nu mai iese nimeni, zise Jürgen. Noi am fost ultimii.

— Cine știe! Dacă sparg frontul prin spate, poate mai reușesc.

— Asta n-au s-o facă..

Fruntașul tăcu. Camionul gonea pe drum, spre apus.

— Și dumneavoastră mergeți în permisie?

— Da.

— În cazul ăsta aţi avut baftă, zise fruntaşul. Pe mine m-au mai lăsat să plec în ultima clipă. A fost om cumsecade plutonierul-major. Există uneori şi aşa ceva. Datorită celor patru copii pe care-i am, am fost singurul căruia i s-a mai dat voie să plece.

Din nou fură opriţi. Soldaţi din toate armele, adunaţi la întâmplare, ocupau noi poziţii la stânga şi la dreapta arterei principale de circulaţie. Un sublocotenent îi dădu şi pe ei jos din maşină.

— Totul pentru angajarea forţelor în acţiune. Ordin strict. Poziţia trebuie menţinută aici.

Jürgen îl privi pe sublocotenent în faţă. Era un foarte tânăr sublocotenent, aproape un copil încă.

— Bine, zise Schiemann.

Coborî în întuneric din camion. Sublocotenentul văzu Crucea de cavaler şi uniforma de tanchist.

— Domnule locotenent… scuzaţi.

— Da, ce e?

— Ordinul nu se referă la unităţile de tancuri.

— Asta mi-am închipuit şi eu, zise Jürgen, urcându-se din nou în camion.

Cei doi şoferi rămaseră jos.

— Cu bine şi foarte mulţumesc.

— Cu bine, domnule locotenent.

Jürgen le văzu chipurile abătute.

— Camionul trebuie să rămână aici, zise sublocotenentul.

— Pe naiba! îl iau cu mine, strigă Jürgen, privind din cabină către el în jos şi apăsând pe accelerator.

În lumina farurilor vedea trecând pe lângă el soldaţi adunaţi în grabă: răniţi uşor, permisionari întorşi din drum, şoferi, personal terestru din aviaţia militară. Cu cazmale şi arme mergeau în trap înainte ca să înjghebeze *şi* să menţină poziţia contra ruşilor care făcuseră spărtura. Un şef de eşalon ţipa la o coloană de şoferi, doi intendenţi mărşăluiau eu armele pe umăr, ca

la paradă, într-o grupă de soldați uşor răniți era purtat un ursuleț, o jucărie, la gâtul căruia era agățată o placă având inscripția „Stalin”. Era o harababură sălbatică.

Jürgen goni pe lângă coloanele în marş până când îl înconjură iar liniştea şi noaptea.

— Domnule locotenent!

Auzind glasul din spatele său, Jürgen stopă.

— A trecut totul?

Fruntaşul de la antiaeriană se ivi de sub prelata unde stătuse ascuns până acum.

— Ce, tot aici eşti?

— Slavă Domnului! zise fruntaşul. Ce-mi trebuie mie teatrul ăsta? Acu mă duc la mine acasă, la cei patru copii ai mei, cum mi-a ordonat majurul. Pe mine nu mă înhață ei.

Jürgen începu să râdă. Uitase de fruntaş, dar acum era bucuros că-l are alături.

— Ştiu că ai avut baftă, măi omule!

— Nu baftă, domnule locotenent – cap, zise fruntaşul.

Se abătură de pe artera principală de circulație. Mergeau pe şosele şi drumuri pe care era spulberată zăpada. Nu mai ştiau unde se află. La un moment dat camionul derapă şi rămase într-un şanț.

— S-a zis cu el. Nu mai merge, spuse fruntaşul.

Se stârni un vânt care mătura zăpada înaintea lui. Stăteau în fața camionului şi tremurau. În jurul lor era câmpie – câmpuri cu zăpadă spulberată – iar noaptea se desprindea din pătura de zăpadă. Se lumina.

— Să mergem. Altă soluție n-avem, spuse Jürgen, ridicându-şi gulerul mantalei.

Găsiră un drum de fier deszăpezit şi porniră de-a lungul lui în zorii care începuseră să mijească. Se auzi o împuşcătură. Pocnetul trecu vâjâind pe deasupra câmpiei. Urmă al doilea foc de armă. Gloanțele piuiau pe deasupra liniei ferate. Jürgen se lăsă pe taluz în jos, iar fruntaşul după el.

— Ăştia în noi trag. Poate sunt partizani. Dar cum de

or fi pătruns ăştia aici?

— Afurisită treabă! gemu fruntaşul.

Au mers gheboşaţi de-a lungul taluzului ceasuri întregi. Îi durea spatele. Rufăria li se lipea de corp. Zăpada îi înţepa în ochi. Jürgen se gândea la Helene. Trebuia să ajungă la ea.

Văzură pe linia ferată un tren şi dincolo de el acoperişul plat a unei gări mici.

— Am scăpat, zise fruntaşul.

Îşi adunară ultimele puteri şi alergară către gară. Trenul-spital era supraaglomerat, cu locomotiva sub presiune. Răniţii şedeau chiciură pe acoperişuri şi strigau.

— Daţi-i drumul, daţi-i drumul! Vin ruşii!

Pe tampoane stăteau ghemuiţi grămezi de soldaţi, iar alţii se agăţaseră de scări. Unul dintre ei, împins jos, căzuse pe peron şi încerca să se urce iar.

— Rămâi aici. Tu eşti sănătos.

— Nu sunt sănătos. Am pântecarie.

— De asta te poţi curarisi şi la ruşi, strigă unul dintre răniţii de pe acoperiş.

Doi subofiţeri sanitari treceau de-a lungul trenului cu pistoalele automate întinse.

— Nu mai urcă nimeni! Nimeni… Altfel tragem.

— Nu mai faceţi, mă, pe grozavii! strigă unul dintre per misionarii de pe peron, un subofiţer de infanterie.

Şi privind panica din trenul-spital, începu să râdă. Un râs strident, desperat.

— Ce se întâmplă aici? întrebă Jürgen.

— În câteva ore ruşii vor fi aici şi ăştia s-au scăpat pe ei, zise subofiţerul. Frontul se reface mai încolo, în spate, şi ăsta e ultimul tren care mai pleacă.

— Aha! făcu Jürgen.

Se uită din nou la tren. Nicio speranţă.

— Când îi daţi drumu' o dată! strigau răniţii.

— Porci afurisiţi, când îi daţi drumu'?

Feţele şi mâinile le erau vinete de frig, iar bandajele

lor arătau ca nişte cruste de gheaţă însângerată. Ţipau de teamă ca nu cumva să cadă în mâinile ruşilor care veneau din spate.

Trenul se urni. Cei doi subofiţeri încercară cu pistoalele lor automate să sară pe scări. Unul dintre ei fu însă împins înapoi.

— Rămâi aici, ţap împuţit.

— Porcule! strigă subofiţerul, împleticindu-se pe peron şi încercând să alerge în urma trenului.

Se opri însă năucit între şine, uitându-se lung după trenul-spital care se depărta. Jürgen stătea lângă fruntaşul din antiaeriană şi subofiţerul de infanterie, care continua să râdă.

— De ce râzi?

— Lasă-mă să râd, zise subofiţerul.

— Aici a fost spitalul de campanie?

— Da. Nebunii au cărat ce vrei şi ce nu vrei la gară, ca să le ia cu ei, şi acum au lăsat totul aici.

— Nu cumva şi ceva de băut?

— De toate, zise subofiţerul.

Găsiră ce căutau: coniac trei stele, votcă, secărică tare. Lăzile erau aranjate una peste alta, ca într-un depozit de aprovizionare.

— Hai să mai dăm pe gât încă o sticlă, şi apoi o întindem, zise Jürgen.

— Da' cum s-o întindem?

— Pe jos. Eu sunt avangarda şi ăla cu pistolul automat, nenea sanitarul, ariergarda. Ăla o să-i ţină pe ruşi la respect cu… păcănitoarea lui.

Subofiţerul sanitar rămase încremenit când Jürgen se uită la el. Stătea lângă uşă şi nu scotea un cuvânt. Goliră două sticle de coniac, iar restul sticlelor le aruncară de perete. Sticlele pocneau şi cioburile săreau zăngănind pe podea.

— Şi acum, haide! zise Jürgen.

Se uită la subofiţerul de infanterie, care-i plăcu. Fruntaşul din antiaeriană era beat şi cânta.

— Da, acum trebuie s-o luăm din loc, zise subofițerul. Altfel or să bea şi ruşii cu noi.

Erau zece oameni, şi cu subofițerul sanitar, pe care nu-l puneau la număr, unsprezece. Jürgen mergea înainte, cu paşi lungi, pe lângă calea ferată, care ducea spre vest. Subofițerul sanitar venea ultimul, cu mâinile încleştate pe pistolul automat, cu buzele tremurând de frică. Începu să ningă. Zăpada îi învălui şi gara rămase goală şi părăsită în urma lor.

În golful Biscaia nu exista iarnă. Numai vânturile de nord erau aspre. Noaptea măturau colinele joase ale zonei subalpine şi zgâlțâiau obloanele îngălbenite ale micului castel în care se afla compania de infanterie motorizată. Subofițerii alergau prin castel şi dădeau de perete uşile camerelor.

— Scularea! Haide, sus, vagabonzi puturoşi ce sunteți!

Infanteriştii se ridicau de pe saltelele de paie ferfeniițite. Se trezeau cu ciolanele înțepenite. Şi apoi, în fiecare zi acelaşi lucru… înainte de amiază aplicații de teren, după-amiază inspecții, curățirea armelor, program administrativ, iar seara alarmă falsă cu pretinşi spioni şi sabotori paraşutați, pe care ei trebuiau să-i caute în zadar.

Compania se alinie în curtea castelului. Comandantul de pluton, un lăcătuş din Berlin cu picioarele crăcănate, îşi inspecta plutonul, trecând de la un capăt la altul al frontului.

— Măi, Lorenz, ce s-a întâmplat iar cu arma dumitale?

Gerhard Lorenz tresări. Plutonierul îi luă arma din mână şi, închizând ochiul drept, privi pe țeavă.

— Complet ruginită, puturosule. Să te prezinți după-amiază la mine, ai înțeles?

— Da, dom' plutonier.

Compania ieşi pe poartă cântând. În fiecare dimineață cântau „În Pădurea Neagră-n vale, e o moară”.

— Încetarea! De la început... încă o dată, strigă plutonierul.

Cântară de la început, tărăgănat, trist şi uitând să țină cadența.

— M-am săturat până-n gât de asta, zise Gerhard.

Lipski, care mărşăluia înaintea lui, se întoarse. Erau tot în acelaşi pluton, şi se juraseră să rămână împreună.

— Hai, cântă. Că doar e un cântec pe cinste.

— Aiurea, e o tâmpenie! zise Gerhard.

Începu să cânte iar cu ei, behăind. Compania mărşăluia prin satul francez, în sus, pe panta în care săpau în fiecare zi gropi individuale, îngropau aşa-zisele mine-farfurii sau săreau abil peste ele, executau atacuri, puneau mitralierele în poziție de tragere şi se răpuneau teoretic unii pe alții.

Piscurile înzăpezite ale Pirineilor luceau în soare, gospodăriile basce se aflau împrăştiate printre lanțurile de coline.

La un moment dat se transmise din față:

— Vorbeşte careva dintre voi franțuzeşte?

Se anunță Gerhard Lorenz.

— Da tu nu vorbeşti franțuzeşte, zise Lipski.

— Dacă trebuie, vorbesc orice.

— Să vină în față, strigă plutonierul. Ăsta-i Lorenz?

Gerhard se repezi afară din coloana în marş şi alergă în față, lângă plutonier. Pentru prima oară, ofițerii nu ieşiseră cu compania care mărşăluia. În față mergea doar un sublocotenent, care râdea tot timpul, şi care era de acord cu tot ce întreprindeau plutonierii.

— Poți să faci rost de ouă?

— Da, domnule plutonier.

— Am nevoie de o cască plină cu ouă – şi asta grabnic – ai înțeles? Trebuie, în fine, să halim ceva ca lumea. Astăzi n-ai altceva nimic de făcut. Eşti în stare?

— Ouă, dom' plutonier? Sigur. Imediat, îngăima Gerhard.

— Dacă faci rost de ouă, poți să-ți bagi în fund arma ruginită, şi am lichidat cu chestia asta.

— S-a făcut, domnule plutonier, zise Gerhard, lăsând compania să treacă pe lângă el, înainte.

— Nu mai vii cu noi? strigă Lipski.

— Nu, m-au pensionat, zise Gerhard.

Porni încet în sus, către gospodăriile țărăneşti risipite pe colină. Când compania dispăru, îşi scoase casca, o puse jos în iarbă şi se aşeză pe ea. Pe neaşteptate, avea timp berechet. Panorama alpină a Pirineilor lucea în lumina soarelui de dimineață, cocoşii cântau în curți. Cântecul croncănit al companiei se auzea departe şi se stingea treptat.

Gerhard se gândea la Karla, căreia îi scrisese de două ori, dar care nu-i răspunse niciodată, şi îşi aminti de scrisoarea mamei lui, plină de îngrijorare pentru Peter. O primise ieri şi voia să-i răspundă astăzi, dar ştia că n-are s-ajungă s-o facă şi iar are să uite.

Capul îi căzu de câteva ori în piept. Adormi şi se trezi lungit lângă cască. Sări în sus, agăță casca de armă şi se îndreptă către prima curte țărănească pe care o văzu în față.

— *Oeufs,* zise el când intră în odaie.

O femeie bătrână, şedea la vatră şi se uita întrebător la el.

— *Oeufs,* zise el iar, formând cu mâinile conturul oval al oului.

Bătrână dădu din cap râzând.

— Mai mult nu ştiu… *Bonjour*.

— *Bonjour, monsieur,* răspunse bătrâna.

Ea se ridică, împinse o tigaie pe focul de pe vatră, tăie în ea două felii de slănină grasă şi adăugă două ouă.

— Clasa întâi, zise Gerhard, frecându-şi mâinile.

Îşi puse arma lângă horn, împinse casca pe banca din spatele lungii mese țărăneşti de lemn, îşi descătărămă

tot ce avea de descătărămat: centironul, ; masca de gaze, gamela, lopata, lăsând neglijent să cadă totul la pământ. Slănina se prăjea în tigaie. Ouăle făceau bulbuci galbeni. Gerhard se aşează pe bancă şi aşteptă cu coatele sprijinite pe masă.

Bătrână îi spunea ceva, dar el n-o înțelegea. Scutură resemnat din cap.

— *Oui,* zise femeia.

— *Merci,* spuse Gerhard când ea îi puse ouăle dinainte.

O țărancă tânără întră în odaie. Era robustă, avea şolduri late şi proeminente, o talie zveltă şi picioare scurte şi robuste. Se vedea din toată înfățişarea ei că trudea zilnic, din greu, în gospodărie. Avea ochi negri şi părul tăiat scurt pe frunte. Când îl văzu pe Gerhard începu să râdă.

— *Bonjour, monsieur.*

— *Bonjour* zise Gerhard.

Se aşează în fața lui, privind interesată cum îi dispăreau în gură slănina şi ouăle.

— Germanii... nemâncați... mereu nemâncați.

— Asta-i din pricina milităriei, zise Gerhard.

Ea nu-l înțelese, dar râse. Gerhard luă casca de pe bancă şi o puse pe masă, cu gura în sus.

— *Oeufs.*

— *Beaucoup?*

— *Beaucoup oeufs,* casca plină, zise el.

Gerhard îşi bolti mâinile deasupra căştii, ca să-i arate câte; tânăra țărancă îşi închipui ouăle revărsându-se pe de margine şi râse iar. Apoi luă casca de pe masă şi ieşi cu ea pe o uşă laterală.

Bătrâna zgândărea focul cu vătraiul. Gerhard avea farfuria goală an față; o împinse la o parte. Femeia se ridică şi luă farfuria, spunându-i iarăşi ceva, dar el scutură resemnat din cap.

Țăranca cea tânără se întoarse cu casca plină. Gerhard i-o luă din mână şi o puse precaut pe masă. Ea

îi ținu o lungă cuvântare, pe care Lorenz n-o înțelegea.

— Deseară vin înapoi… sigur… zise el.

— Flămând? întrebă țăranca.

— Veşnic, zise el. Îmi place la voi.

Nu ştia dacă îl înțelesese. Era prima femeie care, după multă vreme, se afla în imediata lui apropiere. Ea se aplecă şi luă centironul de jos. Sub şorț avea o rochie neagră. Rochia se umflă la gât şi Gerhard îi văzu sânul. Țăranca se ridică şi începu să râdă, de parcă ar fi observat privirea lui.

Lorenz îşi încătărămă iar tot echipamentul, apoi ridică încetişor casca de curea, ținând-o în mâna dreaptă ca pe o găleată, şi porni spre uşă.

— *Au revoir,* zise ea.

— Pe deseară răspunse el.

Bătrâna se uita după Gerhard cu priviri uimite. El deschise uşa şi ieşi grăbit afară.

Compania se afla pe un teren ce semăna cu un parc. Soldații şedeau în grupuri, fumau, râdeau şi priveau în soarele de iarnă.

— Nu stați cu fundu' pe pământ, că mai faceți şi un lumbago, strigă plutonierul.

Soldații se ridicară de pe jos şi se cinchiră. Plutonierii stăteau ceva mai la o parte, cu tânărul sublocotenent, şi discutau.

— Uite-l că soseşte cu ouăle, zise plutonierul, întorcându-se spre Gerhard, care venea către ei cu casca în mână.

— O duzină de ouă, domnule plutonier.

— Bun! Şi cât ai plătit pentru ele?

— Să le plătesc?!

— Nu le-ai plătit, măi omule?

— Nu, domnule plutonier.

— Păi bine, măi, compromiți întreaga armată germană. După-amiază să te prezinți la mine, să iei banii şi să rezolvi chestia asta. Ai înțeles?

— Da, domnule, plutonier.

Gerhard pocni călcâiele şi se întoarse la grupa lui. Plutonierii vârau mâinile în cască, scoteau ouăle, le beau şi aruncau cojile goale de trunchiurile copacilor.

— Ia-ți casca înapoi, Lorenz.

Gerhard se duse la grupul plutonierilor şi-şi luă casca. Plutonierul îl însoți o bucată de drum.

— După-amiază tragi cu arma. La trei kilometri depărtare de companie, cu toată precauția, şi să nu te prindă nimeni. Ai înțeles?

Şi plutonierul îi făcu o descriere precisă a locului unde trebuia să tragă cu arma.

După-amiază Gerhard se duse în pădure. Trase două focuri în aer ca să îndepărteze rugina de pe țeavă, drept oare compania intră în panică. Un sfert de oră mai târziu porni în marş ca să-l caute pe misteriosul partizan inamic. Tânărul sublocotenent pomeni ceva despre *maquis* şi compania se desfăşură ca să cerceteze de-a fir-a-păr ținutul.

Gerhard era în pădure. Văzându-şi plutonul că vine răsfirat către el, i se alătură, începând să caute partizanul inamic.

Seara, Lorenz se îndrepta pentru a doua oară către gospodăria țăranilor basci. Era însoțit de Lipski.

„La stingere să fiți înapoi, s-a-nțeles? Şi să plăteşti totul cum se cuvine", spusese plutonierul, dar ei uitară de stingere, de companie şi de război. Şedeau la masa de lemn negeluit, şi dădeau pe gât vinul roşu şi tare, pe care îl pusese în fața lor țăranca cea tânără.

— Fain. Vinişor ca ăsta zic şi eu, spuse Lipski. Încă un pahar.

Goliră carafa şi țăranca se ridică şi aduse alta. Şedea în fața lor, cu brațele ei zdravene pe masă, şi-i privea.

— Cum te cheamă? întrebă Gerhard.

Ea nu-l pricepu şi scutură din cap.

— *Nomme... Nam... name,* îşi dădu Gerhard silința să se facă înțeles.

Țăranca râdea.

— Yolande, răspunse ea.

— Frumos nume. Şi ce plăcut sună! zise Lipski uitându-se nostalgic la braţele zdravene şi goale ale ţărăncii.

— Nu te zgâi aşa. Asta-i a mea. Cine soseşte întâi macină primul.

— Păi sigur, ale tale sunt toate!

— Toate nu. Asta însă da. Acum e rândul meu.

— Pe asta n-o s-o ai cât lumea, zise Lipski.

Ţăranca se ridică de la masă şi se aşează lângă vatră. Lorenz şi Lipski îi vedeau spatele, dar niciunul nu îndrăznea să se apropie de ea.

— Ce mijloc! şopti Lipski.

— Şi ce fund! constată Gerhard.

Vinul roşu le aluneca pe gâtlej şi goliră şi cea a doua carafă.

Ţăranca zgândărea focul cu vătraiul. Flăcările izbucniră şi lumina pâlpâitoare cădea pe chipurile lor aprinse de dorinţă.

— Yolande, zise Gerhard.

Ţăranca se întoarse şi râse la el.

— Acum du-te la ea dacă îndrăzneşti, zise Lipski.

Gerhard însă nu se mişcă. Ţinea doar carafa goală în sus; femeia se ridică, îi luă carafa din mână şi ieşi.

— Ţi-e teamă, zise Lipski.

— Pe naiba. Eu şi teamă. Nici pomeneală. Dar mă descurc greoi cu limba. Ce să-i spun?

— Când n-ai ce să spui, nu trebuie să spui nimic.

— Cu timpul am să mă descurc eu. Dă-mi numai răgaz, zise Gerhard. Nu-mi scapă ea mie!

Ţăranca se întoarse, puse carafa plină cu vin pe masă şi se aşează iar în faţa lor. Sub genele lungi avea ochi negri, şi se porni pe râs când Gerhard încercă să-i sărute mâna.

— *Non,* zise ea, trăgându-şi mâna înapoi şi vârând-o sub şorţul cu care încă era încinsă.

— Ei, ai văzut?! făcu Lipski.

Gerhard tăcu şi goliră şi cea de a treia carafă. Limba le era tot mai grea. Se împleticeau la vorbă. Lipski îşi lăsă capul să cadă pe braţ şi adormi. Gerhard se ridică de la masă.

— *Payer*[14]. Trebuie să plecăm.

— *Oui, oeufs.*

— Şi încă vreo câteva *oeufs* pentru domnul plutonier.

Puse câteva bancnote pe masă şi-l înghionti pe Lipski, care se ridică leneş. Ţăranca aduse ouăle, le dădu restul, iar ei strecurară ouăle în buzunarele tunicilor şi pantalonilor.

— *Oeufs* acolo spart, zisa basca, imitând vorbirea greşită a lui Gerhard şi arătând la buzunarele pantalonilor.

— Nu face nimic, răspunse Gerhard.

Porniră în noapte. Era lună nouă, întuneric şi linişte. Numai câinele din curte se repezi la ei.

— Ţine-ţi botul, javră! zise Lipski.

Căzu peste un gard scund. Gerhard încercă să-l tragă în sus, dar căzu şi el şi alunecă peste spatele lui Lipski spre o groapă cu băligar.

— Drace! Ouăle!

— Da, suntem beţi criţă, gemu Lipski.

Gerhard simţi ouăle zdrobite în buzunarele pantalonilor şi se prinse bine de marginea gropii de băligar. Gălbenuşul trecu prin pantaloni, se prelinse pe izmene şi se scurse cleios pe coapsă, în jos. Gerhard se trase de lângă marginea gropii şi se ridică iar.

— Hai să cântăm ceva, zise Lipski.

— Ce să cântăm?

— „În Pădurea Neagră-n vale, e o moară”. Pe ăsta îl ştim atât de bine…

— Adevărat, zise Gerhard.

Mergeau pe trei cărări, urlând pe pajişti, către castelul în care era cantonată compania lor. În faţa porţii era o santinelă singuratică ce patrula plictisită încoace şi încolo.

— Măi, oameni buni, de unde veniți la ora asta?

— Noi? Noi a-a-a-am tras la măsea, zise Gerhard. Şi-o m-muiere cum n-ai pom-menit, ți-o spun eu.

— Acum însă ştergeți-o, altfel e vai de mama voastră! O oră după stingere şi pe deasupra mai e şi alarmă... Compania a plecat de o jumătate de oră în marş. Tot batalionul e pe drum, măi oameni buni.

— Alarmă! râgâi Gerhard. Iar alarmă falsă?

— Asta n-o ştie nimeni, răspunse santinela. Hai, întindeți-o de aici.

— Iar prindem un mic spion, zise Lipski, dar brusc, în ciuda vinului roşu, îşi dădu seama, cu o claritate înspăimântătoare de situația lor.

Intrară în castel, îşi înhățară armele de pe suport, îşi aruncară pe umeri cutiile cu măştile de gaze îşi îndesară căştile pe cap şi o luară la fugă jos, în sat.

— Nu prin fața cancelariei! strigă Gerhard când fugeau prin mica piață, dar era prea târziu.

Se găseau în fâşia de lumină aruncată de uşa deschisă, în care stătea tânărul sublocotenent.

— Hei, ce faceți acolo? Ia veniți încoace.

Intrară încet după sublocotenent în săliță. Acolo şedeau doi plutonieri şi plutonierul-major, care îi fixa cu o mutră întunecată. Avea ochii injectați – era beat şi el.

— Adunați-vă ciolanele!

Lorenz şi Lipski luară poziția de drepți, dar nu izbutiră să se țină bine pe picioare.

— De unde-mi veniți acum?

— Dintr-o excursie, bolborosi Gerhard.

Plutonierul-major începu să urle, dar sublocotenentul, arătând cu degetul spre pantalonii lor, izbucni deodată în râs.

— Ia priviți la ei!

Toți se zgâiră la pantalonii lor. Gerhard şi Lipski se uitară şi ei. Gălbenuşul trecuse prin pantalonii lor vechi de pifani. Plutonierii râdeau zgomotos.

— Trei zile patrulă disciplinară! Şi acum afară cu voi!

strigă plutonierul-major.

Făcură stânga-împrejur. Casca şedea strâmbă pe capul lui Gerhard. Cutia măştii de gaze se ciocnea de gamelă. Cizmele îi miroseau a băligar. Ieşiră împleticindu-se.

— Şi pe deasupra sunt şi cercheliți, zise plutonierul-major.

Ei însă nu-l mai auziră.

Jürgen Schiemann sări din trenul permisionar care intra cu întârziere în Berlin. Noaptea era întunecoasă, fără stele, dar nu mai ninsese. Crăciunul bătea la uşă. Fruntaşul din antiaeriană, pe care-l găsise pe artera principală de circulație din fața Stalingradului, venea în urma lui.

— Reuşirăm, domnule locotenent.

— Slavă Domnului, zise Jürgen. Du-te sănătos.

Se despărțiră. Fruntaşul dispăru în îmbulzeala compactă a permisionarilor care coborau. Jürgen stătea pe peron şi se uita după el. Opt zile le trebuiseră ca să iasă de pe frontul în prăbuşire de la Stalingrad.

— Prealarmă, zise cineva lângă el şi un glas sever şi tăios strigă:

— Evacuați peronul! Haide, dați-i drumul, grăbiți-vă!

Jürgen trecu prin bariera pentru controlul biletelor în stația metroului din fața gării. Trenul pentru Schöneberg era ticsit. Jürgen stătea în mijlocul vagonului, înghesuit între oameni grăbiți să ajungă acasă. N-avea bagaj, dar se vedea pe el că vine în permisie de pe front. Mantaua nu era tocmai curată, iar cizmele erau pline de noroi. N-avusese timp să se îngrijească de asta. Un om în vârstă, care stătea alături îl privea curios.

— Veniți de pe front?

— Da.

— Ştiți ceva de Stalingrad? Sunt nişte zvonuri… Se zice că merge prost…

Jürgen ridică din umeri. Bătrânul avea o față uscățivă şi brăzdată şi arăta ca şi când n-ar fi mâncat nimic de multă vreme. Se răsuci, tuşi şi începu să întrebe în şoaptă.

— Credeți că zvonurile nu sunt exacte?

— Poate, nu ştiu, zise Jürgen.

Nu voia să spună adevărul, şi acum îi era indiferent ce se întâmplă la Stalingrad. Se gândea la Helene, pe care avea s-o vadă peste câteva minute. Stalingradul era desperare, zăpadă, murdărie şi pieire; era vuietul katiuşelor, bubuitul continuu al tunurilor, lupta unei infanterii pe jumătate degerată şi muribundă; era iadul şi moartea. Helene însă era viața şi dorul multor luni de îndobitocire. Nu mai simțea nimic în legătură cu ceea ce se petrecea în jurul lui.

Deasupra oraşului urlau sirenele. Parcă era urletul unui animal înfometat. Jürgen se gândea la sirenele uzinelor din Stalingrad, care începuseră o dată să sune de la sine.

— Încetarea alarmei, zise bătrânul. De data asta n-a fost nimic, slavă Domnului.

Jürgen gonea prin întuneric. Casa din colțul străzii unde locuia Helene era distrusă. Fațada se prăbuşise şi încăperile goale se căscau în noapte. Dar Jürgen nu remarcă. Picioarele lui lungi, urcând tot câte trei trepte o dată, îl purtau pe scară, în sus, către locuința Helenei. Îi deschise gazda.

— Domnişoara Lorenz este acasă?

— Da, tocmai ne-am întors din pivniță. Dar ce doriți atât de târziu? Dumnezeule, dumneavoastră sunteți…

— Da, eu sunt; lăsați-mă să intru, zise Jürgen, dând-o pe gazdă la o parte.

Alergă pe coridor şi deschise uşa de la camera Helenei.

Şedea la vechiul ei birou de la fereastră şi sări înspăimântată. Valiza pentru adăpost se afla încă pe masă, aşternutul era răvăşit pe canapea, aşa cum îl

lăsase ca să alerge în pivniță. Iar ea era numai sumar îmbrăcată.

Jürgen stătea în uşa deschisă şi Helene îl privea încremenită, ea şi când nu pricepea că e el. Nu-l văzuse niciodată în uniforma de ofițer, şi acum arăta ca şi când l-ar fi adus în cameră suflul unui uragan de murdărie şi noroi. Crucea de cavaler spânzura în răscroiala de la gât a mantalei, părul îi era încâlcit şi năclăit, iar muşchii din jurul gurii zvâcneau de emoție. Ochii Helenei se lărgiră şi deodată ea începu să tremure.

— Helene, spuse el răguşit şi, închizând uşa în urma lui, făcu un pas nesigur în cameră.

Ajunsese la capătul unui drum lung – de la Stalingrad până în această cameră din Berlin – şi se simțea sfârşit. Helene era în fața lui şi el începu să se clatine, căutând parcă un sprijin. Fata începu să plângă.

Obosit ridică brațele. Helene alergă către el, şi Jürgen se prinse bine de ea.

— Ce e cu tine, Jürgen?

— Nimic. S-au întâmplat numai cam multe. Nu plânge, Helene.

— Nu, hohoti ea.

Jürgen se trânti pe pat, şi rămase aşa, cu capul sprijinit în mâini, cu coatele pe genunchi.

Ea împinse masa la o parte şi îngenunche în fața lui.

Imaginile din ultimele săptămâni nu-i dădeau pace. Căpitanul Kahlenberg fugea pe întinderea devastată şi dispăru în noaptea străpunsă de pălălăi, tancurile ruseşti trăgeau peste artera principală de circulație şi se văzu pe sine însuşi alergând prin foc. Văzu în fața ochilor zăpada căzând. Văzu iar podul la care ajunseseră fugind, urmăriți de tancurile ruseşti, văzu podul zburând în aer cu subofițerul sanitar, care era ultimul. Şi din nou ochii îi fură săgetați de fulgerul exploziei.

Helene îşi înălță fața către el şi-l sărută.

— Dumnezeule, obosit mai sunt! zise el.

Încercă să se ridice. Helene îi scoase mantaua şi o aruncă pe masă.

— Hai că te dezbrac eu.

Se lăsă abulic, să fie dezbrăcat.

— Vii de la Stalingrad?

— Da. Am scăpat de acolo printre ultimii. Dacă n-ai fi fost tu, nici n-aş fi încercat vreodată. Aşa însă am gonit întruna către tine.

— Ştiam că ai să vii, şopti ea.

Jürgen se acoperi cu cuvertura, se întinse şi închise ochii. Simţea iar căldură. Auzi glasul lui Kahlenberg:

„Ia-o din loc, Schiemann… nimeni n-o să ducă lipsa dumitale aici". Îl văzu pe Peter Lorenz şezând pe leaţul gardului: „Ţac, ţac… cine sunteţi dumneavoastră?!" zicea el. Locotenentul Scheller îi întindea mâna fără vlagă. „Cu bine… la Berlin", spusese el.

Helene stătea aplecată deasupra lui şi-i privea faţa. Sa făcuse mai aspră. Evenimentele de pe front îşi puseseră pecetea asupra ei. Ochii Helenei erau încă umezi, dar zâmbi când se aplecă asupra lui şi-i atinse buzele.

— Te-am aşteptat atât de mult, Jürgen, dar nu puteam să trec peste mine şi să-ţi scriu.

— Ştiam, zise el. E iar totul bine?

— Totul, şopti ea.

Stătea întins, cu ochii pe jumătate închişi şi privea la ea cum se agită prin cameră şi-i aranjează lucrurile.

— Să-ţi pregătesc ceva de mâncare, Jürgen?

— Nu, nu-mi e foame.

— Dar am ceva de băut. O jumătate de sticlă de coniac… coniac veritabil. De mult l-am pus deoparte pentru tine.

— Asta da, zise el.

Helene scoase de după birou sticla de coniac, luă două pahare din bufet şi se aşeză din nou pe pat. Jürgen observă că Helene avea mantaua peste pijama.

— Scoate-ţi mantaua.

— Da, am uitat cu totul, zise ea.

Îşi dezbrăcă hainia şi umplu paharele. Se mişca domol, păstrând încă ceva din sfiala reținută pe care Jürgen i-o cunoştea din primele luni ale iubirii lor. El bău coniacul tot şi Helene umplu din nou paharele. Coniacul îl înviora.

— Ai auzit ceva despre Peter, Jürgen? De luni de zile n-a scris. Suntem îngrijorați din cauza lui.

— E la Stalingrad. L-am vizitat acum câteva săptămâni şi am făcut totul ca să-l scot de acolo. Dar nu cred că am reuşit.

— Cum o duce? E bine?

— Relativ.

Helene simțea că nu-i spune adevărul. Jürgen ştia cât de mult ține ea la acest frate. Peter avea să piară în pustiurile de zăpadă ale Rusiei.

— La ce te gândeşti, Jürgen?

El o trase în jos şi o sărută.

Afară sirenele începură să urle. Urletul se apropia, se depărta şi se umfla din nou.

— Alarmă, şopti Helene.

— Nu-i nimic, zise el.

Urletul sirenelor încetă, dar aerul de afară parcă tot mai vibra. Peste oraş se aşternu o linişte sinistră. O simțeau amândoi, până înăuntru, în cameră.

— Mi-e frică, trebuie să mergem la adăpost, şopti Helene.

Încercă să se ridice, dar Jürgen o împinse înapoi pe pernă.

— Rămâi aici.

— Pentru Dumnezeu! Ştii ce primejdios e?

— Nu poate fi mai primejdios ca la Stalingrad.

Gazda bătu în uşă. Era o bătaie puternică şi grăbită.

Amândoi se speriară şi se ridicară.

— Domnişoară Helene, haideți repede. Trebuie să mergem în adăpost. S-a anunțat un atac aerian puternic.

— Vin-mai pe urmă, zise Helene.

Gazda porni pe coridor. Auziră clanța uşii de la intrare şi pe scară, paşi grăbiți. O voce bărbătească, răguşită, striga pe stradă:

— Stingeți lumina!

O baterie antiaeriană îndepărtată începu să tragă. Aveau impresia că tunurile bubuie chiar în fața ferestrei.

— Helene, nu-mi mai reproşezi nimic? Ai dat uitării vechea poveste?

— Da, Jürgen. S-a terminat demult.

— Şi între timp, ce a fost? întrebă el.

Helene îi puse mâna pe gură şi se uită timorată la el, ca şi când i-ar fi fost teamă de orice cuvânt în plus.

Jürgen înțelese. Citi totul în ochii ei. Nu fusese totdeauna singură.

— Altfel n-aş fi putut suporta, spuse Helene. Dar numai pe tine te iubesc.

— Ştiu. De aceea am gonit de la Stalingrad până aici.

Helene zâmbi. Încordarea îi pieri. Închise ochii şi-l văzu gonind printr-un pustiu de zăpadă. Venea cu umerii ridicați, către ea. Între ei nu mai exista nimic ce putea să-i despartă.

Nu mai auziră bubuiturile bateriilor antiaeriene. Uitară de bombardierele americane, oare se aflau în raza oraşului. Pământul era aproape, dar şi cerul, care se lăsa asupra pământului, iar în cameră, tic-tacul ceasului cu arătătoarele fosforescente care goneau pe cadran, şi numărau timpul.

Bomba explodă în stradă şi suflul izbi în ferestre şi sparse geamurile. Prin cameră zburau cioburi. Perdelele fâlfâiau către tavan. Uşa dinspre coridor se deschise brusc şi porni să se legene în țâțâni. Lumina se stinse. Mirosul de incendiu şi fum umplu odaia. „Stalingrad, gândi Jürgen, acum m-a atins katiuşa”. Se ridică, împleticindu-se.

— Kahlenberg, Scheller, acoperire!

Îşi auzi propriu-i glas strigând şi nu mai ştiu unde se află. Deodată se trezi cu Helene în brațe. Tremura toată.

— Repede, mantaua, Jürgen.

Îşi aruncară mantalele pe umăr şi se năpustiră afară. Casa scării era cufundată din întuneric. Din tavan cădea tencuiala. Pe scară pătrundea fum şi îi amețea. Helene tuşea; Jürgen simți cum ea îşi pierde cunoştința. Se opri, o prinse în brațe şi o ridică în sus. Era uşoară ca un fulg. Se ținea cu mâinile de, gâtul lui, iar el cobora încet. În urma lui erau noapte şi fum. Văzu iarăşi în fața ochilor clădirea în flăcări a fabricii din Stalingrad. Lumina văpăilor gonea zvâcnind prin noapte. La orizont se zărea fulgerarea vie a bateriilor care trăgeau. Pământul bubuia sub el.

Păşi în gol. În jurul lui era neantul. Monotonia cerului de la Stalingrad. Infinitul stepei şi fumul satelor care

ardeau. Nu simți cum cade. O ținea strâns pe Helene. Unghiile i se îngropară în spatele ei şi se prăbuşiră împreună în abisul fără sfârşit.

Aruncătoarele de flăcări şuierau în noapte. Ochitorul de la mitraliera de lângă Peter Lorenz primi o lovitură în plin. Zbură în aer şi rămase lungit în spatele unui zid.

— Lorenz, Gerber, la mitralieră! strigă subofițerul Krüger.

Peter se târî la mitralieră. Tunarul Gerber îl urmă. Divizionul de artilerie antiaeriană rămăsese fără tunuri. Acum se afla, după săptămâni de lupte, în ruinele unei fabrici dintr-o suburbie a Stalingradului, ca să țină pe loc atacul rusesc de noapte.

Era o seară geroasă. Pe jumătate degerați, tunarii stăteau ghemuiți în spatele carabinelor şi trăgeau în infanteriştii ruşi, care se apropiau de pozițiile lor. Mai aveau doar puține muniții. În dreapta lor se instalaseră aruncătoare de flăcări ruseşti.

— Dă-i drumul, încă e în ordine! strigă Gerber.

Venise la Stalingrad drept trupă de întărire, cu puțin înainte ca ruşii să închidă punga. Ca şi Peter Lorenz se gândea să dezerteze, dar până acum nu îndrăznise niciunul nici celălalt. Se temeau de prizonierat şi mai mult decât de moartea cotidiană, care dădea târcoale printre ruine, în căutare de victime.

Întoarseră mitraliera. Gerber împinse spre ea două cutii cu muniții care fuseseră aruncate mai la o parte de lovitura în plin.

— Trage spre dreapta, în aruncătoarele de flăcări.

Peter întoarse mitraliera spre dreapta. Casca îi şedea pe ochi. Uniforma atârna pe el murdară şi lipicioasă. Nu mai ştia nimic despre ceea ce era în urma lui.

Din mitralieră izbucni o jerbă de foc. În întuneric țâşneau infanterişti ruşi. Umbrele lor se profilau fantomatic în lumina flăcărilor lansate de aruncătoare.

Doi infanterişti germani mergeau împleticindu-se

către unul dintre aruncătoarele de flăcări. Arătau ca nişte făclii aprinse. Ridicaseră mâinile, dar şi mâinile le ardeau.

Peter trase în cei doi infanterişti. Ei săriră în aer şi căzură laţi la pământ. Flăcările le devorau uniformele şi trupurile.

— De ce tragi în ăia doi? Eşti nebun.

— E mai bine pentru ei. Acum sunt pe lumea cealaltă.

O mitralieră rusească ţăcănea în zidul îndărătul căruia erau întinşi ei. Feţele lor fură împroşcate cu noroi. Îşi traseră capetele şi se ghemuiră în nisip.

Groapa în care se aflau puţea a urină şi a excremente. Bărbile lor ţepoase puţeau ca şi groapa.

Unul dintre tunarii din artileria antiaeriană alunecă peste propria-i carabină şi începu să ţipe. Ţipetele lui răsunau pătrunzător în noapte. Subofiţerul Krüger porni târâş către el. O rafală de mitralieră îi făcu capul ţăndări. Muri fără să crâcnească, nu departe de Peter.

Nişte infanterişti ruşi alergau către poziţia lor.

— Trage! De ce nu tragi? strigă Gerber.

Recul mitralierei ciocănea în umărul lui Peter. Împuşcăturile se succedau fulgerător, lovind în infanteriştii ruşi. Ţipetele răniţilor şi ale muribunzilor se urcau către cerul nocturn.

— Nu mai avem muniţii, zise Gerber. S-au terminat.

Peter nu-l înţelegea.

— S-au terminat! strigă Gerber.

În noapte se auzea uruitul şenilelor unui tanc. Izbucni un foc de branduri. Proiectilele explodau printre tunari.

Umbra tancului se afla în faţa fascicolului luminos al aruncătoarelor de flăcări. Tancul se întoarse încet către mitraliera lor. Tunarii erau ucişi de focul brandurilor, de rafalele mitralierelor ruseşti, de exploziile proiectilelor de tanc. În spatele lor începu să ardă ceva şi să lumineze noaptea. În lucirea flăcărilor, în dreapta lor, se profilau scheletele mistuite de foc ale blocurilor din Stalingrad.

În ochi le intra fum care-i pişcă. Tancul rus trase asupra mitralierei lor. Peter lunecă înapoi în groapă şi se ghemui. Mitraliera zbură în aer şi căzu învârtindu-se la pământ.

— Hai s-o luăm din loc! strigă Gerber.

Se strecurară afară din groapă şi, aplecaţi, o luară la fugă înapoi. Focuri de arme îi urmăreau. Tancul rus se târa înainte. Se împotmoli în groapa lor şi se ridică iar. După ce trecu, infanteriştii ruşi săriră în poziţiile tunarilor.

— La dreapta! strigă Gerber.

O luară la fugă spre dreapta, peste un teren viran. Strigătele răniţilor rămâneau în urmă. Uralele infanteriei ruse scădeau în intensitate şi treptat se stinseră. Pe lângă ei, trecea o grupă de infanterişti germani. Făceau impresia unor umbre zdrenţuroase care se mişcau în noapte.

— Hei, unde vreţi să vă duceţi?

— Înapoi.

— Au pătruns ruşii?

— În faţă s-a zis cu toate.

— Staţi pe loc! strigă sublocotenentul.

— Fi-ţi-ar osu' al dracului! răspunse Gerber.

Artileria rusă trăgea acum pe toate fronturile. De jur împrejurul lor străfulgerau guri de foc la orizont. În văzduh goneau rachete luminoase.

Căzură într-o groapă şi, ca să iasă de acolo, se agăţară de marginile ei, râcâind. Puterile îi părăseau. Foamea le rodea stomacurile. Un troian de zăpadă le închise drumul. Pe jos erau cadavre şi ei căzură peste trupurile îngheţate.

— Pe ăştia nici măcar nu i-au îngropat, porcii! zise Gerber.

Ajunseră la o pivniţă, în nişte ruine, unde ardea un opaiţ. Câţiva răniţi şedeau cinchiţi în faţa lui. Gerber şi Peter se opriră în faţa uşii întredeschise şi-şi aruncară ochii înăuntru.

Deasupra unei mese era aplecat un medic. Tăia în tăcere într-un corp omenesc. Masa era plină de sânge ca un butuc de măcelar. Sângele curgea pe pământ, unde forma mici băltoace.

— Nu terminați o dată? Acum sunt eu la rând. Nu mai pot răbda, strigă unul dintre răniți, încovrigându-se şi apăsându-şi mâinile pe pântece.

— Nu, eu sunt la rând! strigă un alt rănit, şi deodată începură să zbiere toți, alandala.

Erau ghemuiți pe jos, rezemați de pereți şi întinşi pe saltelele pline de sânge. Medicul nu le dădea atenție. De pe fruntea lui curgea sudoare. Fața îi era istovită şi ochii i se închideau. Ridică în aer cuțitul de operație. Era un briceag. Se uită o clipă desperat la el şi după aceea îl aruncă într-un colț al încăperii.

— Ce porc, operează cu un briceag! zise Gerber.

Peter izbucni în râs.

— Ce e cu tine? Iar te-ai scrântit?

— Țac, făcu Peter. Țac, țac.

Medicul tresări, se întoarse. Îl privi țintă pe Peter. Îşi mijea ochii ca şi când era şi el pe punctul de a înnebuni. Lumina opaițului cădea pe chipul schimonosit a lui Peter.

— De ce râde ăla? întrebă medicul.

Rănitul de pe masă începu să strige:

— Dă-i drumul mai departe, omule!

— N-am iod, n-am cloroform, nimic. În general nu mai am nimic. S-a sfârşit, zise medicul.

Stătea cu brațele spânzurând, cu ochii pironiți la Peter.

— Dă-i drumul… dă-i drumul! strigau răniții.

Medicul însă nu mai asculta ce spun. Capul îi căzu în piept. Se clătina şi unul dintre ostaşii uşor răniți îl prinse. Uniforma îi era mânjită de sânge. Ținea gura căscată. Buzele îi tremurau şi pe la colțuri îi curgea saliva. Soldatul uşor rănit îl lăsă să lunece pe pământ. Rămase lungit într-o băltoacă de sânge.

— Nu mai vrea. Ce porc! strigă unul dintre răniți.

Se făcu liniște deplină în încăpere. Opaițul pâlpâia.

Răniții se holbau cu toții la medicul care zăcea fără cunoștință jos.

— Hai să fugim, zise Gerber.

Se răsuci pe călcâie şi o luă la fugă în noapte, trecând pe lângă răniții care aşteptau. Peter alerga în urma lui. Niciunul, nici celălalt nu ştiau încotro se duc.

Se crăpa de ziuă când au ajuns la aerodrom. Deasupra Stalingradului pluteau nori negricioşi de fum. Din cerul cenuşiu zăpada cădea învârtejită. Răniții şedeau întinşi ori ghemuiți cu miile pe câmp. Un avion decolă, se înălță, dar căzu într-un gol de aer. Răniții strigau. Aparatul zbura în cercuri, razant deasupra capetelor lor. Un al doilea avion era gaița de decolare.

Artileria rusă începu să tragă iar. Proiectilele ei cădeau la marginea aerodromului.

Răniții se târau țipând spre avionul gata de decolare.

— Ăştia sunt nebuni, zise Gerber.

În panica ce se iscase ajunseseră nu departe de avion.

— Asta e ultimul, zise unul dintre răniții de lângă ei. De acum încolo nu mai pleacă nici imul de aici.

Peter nu-l înțelegea. Casca lui rămăsese pe undeva şi zăpada i se învolbura în păr. Îi era frig. Mâinile îi tremurau şi cuvântul „ultimul" îi umbla de colo-colo prin minte. Se uită cercetător la bandajul de pe capul rănitului. Erau nişte cârpe murdare, cenuşii.

— De fapt, pe mine ar trebui să mă ia. Mi-a venit rândul de mult. Ei însă mereu mă amână, zise rănitul.

Peter văzu că avea epoleți de sublocotenent.

Un proiectil de artilerie explodă nu departe de avion. Sfârtecă un cort cu răniți şi-l transformă în zăpadă şi murdărie.

— Hai s-o luăm din loc de aici. Că acuşi ne acoperă cu pământ, zise sublocotenentul rănit.

Răniții se târau pe sol, încercând să scape de acolo.

Peter se uita împietrit la avionul de transport. Iar

vedea în fața ochilor pădurea în care-l împuşcase pe plutonierul Krause. Răniții stăteau sub mormane de zăpadă, şi mormanele creşteau. Infirmiera se afla dincolo de zăpada. purtată de vânt. Fața ei severă zâmbea. El bătu la o fereastră şi fereastra se deschise.

— Unde vrei să te duci? strigă Gerber lângă el.

Încercă să-l rețină, dar Peter se smulse şi o luă la fugă către avion.

Motoarele în funcțiune împroşcau zăpada în aer.

— Lorenz!… Lorenz!… strigă Gerber.

Peter se strecură în cadrul trenului de rulare. Mâinile se agățară bine şi se încleştară. Zăpada aruncată în sus îl izbea în obraz. Presiunea aerului îl împinse afară din trenul de aterizare şi deodată atârna în aer. Sub el erau ruinele Stalingradului: case mistuite de foc, schelete metalice, coşuri de fabrici crăpate, un rezervor de gaze ciuruit de proiectile.

În fața ochilor vedea chipul sever al infirmierei. Buzele ei subțiri zâmbeau.

Peter şoptea ceva. Buzele i se mişcau.

Mâinile-i paralizară şi se desfăcură.

Căzu pe carcasa avariată a rezervorului de gaze. Pe deasupra lui treceau norii negri de fum. Se auzeau iar bubuitul artileriei şi larma bătăliei din ruinele Stalingradului.

„Când răsura înfloreşte”, cânta compania în timp ce cobora în marş în satul basc, la solemnitatea de doliu pentru înfrângerea de la Stalingrad. Era aproape o zi de primăvară timpurie. Soarele lucea pe cer şi din câmpurile desțelenite se ridica miros de pământ reavăn. Piscurile Pirineilor se înălțau sticloase în depărtare, pe cerul de un albastru scânteietor. Copiii se uitau cu gurile căscate după compania care trecea cântând.

Casca pe care o purta Gerhard Lorenz era prea mare – îi aluneca pe ceafă.

— Îndreaptă-ți mă, țucalul ăla! zise Lipski din spatele lui.

Gerhard îşi împinse casca în față. Nu ştia nimic de moartea fratelui său, al cărui trup înghețat atârna pe rezervorul de gaze ciuruit de proiectile de la Stalingrad. El cânta „Când răsura înfloreşte" şi de fiecare dată piţigăia cuvântul „răsura", făcându-l să râdă pe Lipski, care mergea la spatele lui. Intrară mărşăluind în sat. Comandantul companiei, căpitanul Vogelsang, un fost învățător, stătea serios în fața hanului.

— Companie… drepți! strigă majurul.

Compania luă poziția de drepți. Majurul dădu raportul sublocotenentului. Sublocotenentul luă comanda şi se îndreptă către căpitan. Duse mâna la cască, dădu raportul şi căpitanul Vogelsang privi binevoitor de-a lungul frontului companiei.

— Soldați! zise el. Într-o luptă eroică fără seamăn, armata germană a reuşit ca timp de luni de zile să respingă, în încercuirea de la Stalingrad, orice atac rusesc. Lupta a fost dusă până la ultimul om. Aştept de la fiecare din dumneavoastră să se dovedească demn de această rezistență eroică, de această luptă eroică, unică în istoria germană.

Vocea piţigăiată a căpitanului Vogelsang se frânse. Nu mai găsea cuvinte. Soldații se uitau țintă la el. Pe chipul tânărului sublocotenent apăru un zâmbet. Plutonierii îşi apăsau mâinile pe vipuştile pantalonilor şi-şi strângeau genunchii unul într-altul ca să nu râdă. Niciunul dintre ei nu-l avea la inimă pe căpitanul Vogelsang.

— Acum procedăm la solemnitatea de doliu, zise Vogelsang, în cele din urmă.

Răsunară comenzi. Soldații intrară în han şi se aşezară pe băncile anume pregătite. Drapele cu zvastica împodobeau fațada hanului, iar un aparat de radio era pus între cununi de lauri.

Când se adună întreaga companie, tânărul sublocotenent începu să sucească butoanele aparatului.

Răsună imnul național.

— Drepți! strigă majurul.

Soldații se ridicară. Aparatul de radio o luă razna şi sublocotenentul se apucă să răsucească iar butoanele.

— Prost aparat, zise căpitanul Vogelsang. N-ai putut să faci rost de unul mai bun, Meyer?

Majurul pocni din călcâie şi fața i se întunecă.

— N-a fost niciunul mai bun aici în localitate, domnule căpitan.

Din aparat răsună vocea ministrului propagandei: „Vreți războiul total?"

Un uragan de aplauze răpăi în difuzor. Vreo câteva voci țipau mai tare. Se transmitea de la o întrunire ce avea loc la Palatul sporturilor din Berlin.

„Da, vrem războiul total"! strigau vocile din difuzor.

— Dacă ei îl vor, şopti Lipski, nu poți să faci nimic.

— Aiurea, sunt numai d-ăia cu funcții de conducere! zise Gerhard.

Majurul îi săgetă cu o privire severă. Lorenz şi Lipski se ghemuiră pe bancă şi începură să-şi privească mâinile.

Gerhard se gândea la tânără țărancă bască, la care voia să se ducă astăzi. Acum îi spunea Yolande, o tutuia şi căpăta de la ea mai multe ouă decât îi trebuia.

Seara, după solemnitatea închinată înfrângerii de la Stalingrad, Gerhard păşea peste câmpuri şi coline. Aerul era căldicel, pajiştile miroseau plăcut.

— *Bonsoir*, zise el când intră în odaie.

Masa grosolană de lemn era împinsă la fereastră. Tânăra țărancă stătea cocoțată pe ea şi fixa perdelele pe o vergea. Fruntaşul-instructor Achmann se afla în spatele mesei şi se zgâia pe sub fusta ei.

— *Bonsoir*, bâlbâi Gerhard.

Fruntaşul-instructor se întoarse. Avea un chip aspru, cutezător, în care ochii ieşeau uşor în relief. Pe obrazul drept avea o tăietură cicatrizată.

— Ce cauți iar aici?

— Exact ce cauți şi tu.

— Eu iau smântâna aici, ai înțeles? zise fruntaşul.

Gerhard începu să râdă. Pentru a doua oară îl întâlnea pe fruntaş la Yolande. Țărăncuța se răsuci pe masă şi privi în jos la el.

— *Bonsoir,* şopti ea.

— *Bonsoir,* Yolande, zise Gerhard.

Se apropie de masă şi sub fusta de culoare închisă îi văzu chiloții de barhet şi pulpele zdravene deasupra ciorapilor.

— Nu te zgâi acolo. Asta nu-i de nasul tău, zise fruntaşul-instructor.

— Da de nasul tău e?

— Asta-i a mea. Acum e rândul meu, zise Achmann. Cine poate oase roade.

— O să vedem noi, zise Gerhard.

Fruntaşul o luă pe fată de pe masă. Gerhard îşi pironise privirea de mâinile lui Achmann, care o cuprinsese de mijloc pe Yolande. Considera că e o atingere grosolană şi se supără. Împinseră totuşi împreună masa la locul ei şi când fruntaşul se aşeză pe bancă, Gerhard spuse:

— Dă-te mai încolo, şi se aşeză lângă el.

Țăranca plecă din odaie. Şedeau amândoi cu brațele sprijinite de masă şi se uitau după ea. În vremea asta intră mama fetei şi se aşeză la vatră. Bătrânul, după ce privi prin crăpătura uşii, se îndepărtă.

— Bem un pahar şi apoi o tragem la sorți, spuse Achmann râzând.

— Pe Yolande n-o trag la sorți, zise Gerhard.

Fruntaşul-instructor îşi schimonosi fața. Cicatricea de pe obraz lucea în lumina pâlpâitoare a focului din vatră.

— De fapt de unde ai cicatricea asta? întrebă Gerhard.

— De la Voronej. Tu ai fost în Rusia?

— Nu, încă nu.

— A dracului porcărie, asta cu Stalingradul, zise

Achmann.

Yolande intră şi puse pe masă o carafă cu vin roşu.

— Germani cântă… nix bine, zise ea.

Fata îi zâmbi lui Gerhard. Acesta încercă să se uite în ochii ei negri şi vioi, dar țăranca spuse o frază lungă în franceză, pe care el n-o pricepu. Achmann însă dădea din cap în semn că înțelesese foarte bine şi zâmbea ca şi cum de multă vreme era prieten la toartă cu Yolande.

— E de părere că noi nu cântăm, ci urlăm. Zice că în cântecele noastre sunt numai sunete aspre, animalice.

— Cu siguranța că n-a spus asta. Ea nu spune aşa ceva.

— Ba bine că nu! zise fruntaşul. N-are pic de considerație pentru noi.

Gerhard scutură din cap şi se uită la Yolande, care vorbea încet cu maică-sa.

Îi privi mijlocul şi şoldurile late. Zadarnic încercase până acum să se apropie de ea; de fiecare dată îl respinsese. Nu obținuse decât un sărut fugar.

— Bea! zise Achmann. Care din noi doi îl lasă pe celălalt sub masă, acela o câştigă în seara asta.

Începură să bea. Carafele se goleau repede. Focul din vatră lumina încăperea. Cele două femei şedeau cinchite la sobă, cu spatele la ei. Pe perete, deasupra capului lui Gerhard, atârna o icoană, naiv şi bălțat pictată.

— I-ai văzut măcar o dată sânul? întrebă Achmann.

— Nu.

— Eu, da. Da altceva?

— Ce altceva?

— N-ai avut nimic cu ea?

— Ba da.

— Ei, ce?

— Ia mai ține-ți gura, zise Gerhard.

Privirea cinică a fruntaşului îl supără şi se hotărî să bea cu el până l-o lăsa sub masă. Carafa era goală.

— Yolande, încă una!

Bătrână se ridică să plece.

— *Bonsoir, messieurs.*

— *Bonne nuit, madame*, zise Gerhard.

— Somn uşor, bolborosi fruntaşul.

Se şi îmbătase.

Țărăncuța se aplecă peste masă, şi pieptul ei le atinse brațele.

— De băut, *nix... fini.*

— Ba da, zise Gerhard. Acum se hotărăşte.

Yolande nu-l înțelese. Se uită la el cu ochii mari şi-i dădu fruntaşului peste mâna cu care o apucase de sân. Mirosea a grajd, a grajdurile pe care trebuia să le rânească zilnic. Era un miros cald, de lapte.

— Adu încă una! zise Gerhard.

Fata luă carafa şi plecă. Achmann se zgâi iar după ea.

— Cum miroase! A baligă cu ou.

— Parcă tu miroşi mai frumos, zise Gerhard. Ba mai urât!

Goliră încă o carafă şi fruntaşul adormi, apoi se deşteptă. Yolande şedea în fața vetrei şi se uita la foc. Fruntaşul începu să cânte cântece fără perdea. Încercă apoi să i le traducă fetei. Yolande zâmbi şi ieşi să mai aducă încă o carafă.

— Înțelegi? întrebă fruntaşul.

— *Oui, du boche*[15].

— Sunt *boche,* zise fruntaşul, dar cuvintele sună grozav.

Fata râse şi se aşeză în fața lor la masă. În timp ce fruntaşul cânta cântece cu birtăşițe, mai goliră o carafă. Gerhard încerca să se uite iar în ochii Yolandei, dar ea îi scăpa de fiecare dată şi căta în sus, la icoana agățată deasupra capului. Lui Achmann i se împleticea limba. Bâlbâi nişte prostii de neînțeles şi lunecă sub masă.

— Acum eşti beat criță, zise Gerhard.

— Da, beat.

— Atunci, afară cu tine! Ai pierdut.

— Am... bâlbâi fruntaşul. Plec.

Yolande ieşi din odaie. Achmann se târî afară de sub

masă şi porni bălăbănindu-se către uşă. Se opri însă în faţa unui dulap.

— Da nici tu n-apuci să te culci cu ea, bolborosi el. Nici tu.

Deschise uşa dulapului şi luă ceva.

— Ia te uită... un ceas.

— Pune ceasul înapoi, zise Gerhard.

Ochii i se închideau. Vinul local, tare, îl trăgea şi pe el la somn.

— Pe ăsta îl iau cu mine, şi mâine i-l dau înapoi. Numai ca s-o necăjesc, bâlbâi fruntaşul.

— Lasă-l, zise Gerhard.

Dar era pe jumătate adormit şi capul îi căzu pe braţe. Auzi uşa deschizându-se, zgomotul venea însă de departe. Focul din vatră mai pâlpâi o dată şi se stinse treptat. Gerhard îşi ţinea capul lângă carafă. Sub păr îi lucea cicatricea de pe frunte. Yolande îl trezi. Îl trase de după masă şi-l împinse până la uşă.

— *Allez*[16] *Jerard.* Maşin' *kaputt.*

În faţa uşii încercă s-o îmbrăţişeze. Yolande îi îngădui timp de o clipită şi Gerhard îi simţi trupul cald. Îşi lăsă mâna să alunece pe spatele ei în jos, şi fata se lipi de el.

— Yolande! şopti Gerhard.

Ea îşi strânse însă brusc buzele, îi puse mâna pe gură şi-i împinse capul înapoi.

— *Allez,* Jerard!

Gerhard se răsuci pe călcâie şi porni poticnindu-se în noapte. De fruntaş nici urmă. Deasupra colinelor luna, în ultimul pătrar, scăpătase. Noaptea exala linişte. Gerhard mergea pe trei cărări peste pajişti, în sus, către castel.

A doua zi se trezi cu capul greu pe salteaua lui veche de paie.

— Haide, dă-i zor, sugativă ce eşti. Jumătate din companie a şi coborât, zise Lipski.

Gerhard se ridică bălăbănindu-se. Gâtul îi era uscat, iar capul îi cădea în piept.

— Măcar ai făcut vreo treabă?

— Ba bine că nu!

— Cin' te crede! zise Lipski.

Coborâră în curte şi porniră în marş, cu compania, la aplicațiile zilnice de teren.

Era o zi ca toate celelalte. Puneau mitralierele pe poziție, trăgeau fără muniție asupra presupusului inamic şi săreau ca iepurii pe câmp, când se ordona vreun atac.

Soarele se înălțase; mai era puțin până la amiază, când Gerhard îşi auzi numele strigat.

— Puşcaşul Lorenz la domnul sublocotenent!

Gerhard o luă la fugă prin lanul de ovăz, către sublocotenentul care stătea pe o colină şi fuma nepăsător o țigară. Plutonierul cu picioarele crăcănate se afla lângă el. Cutia măştii de gaze se ciocnea de casca pe care Gerhard o purta la centiron, lopata îi atârna între picioare şi sudoarea îi curgea şiroaie de pe frunte.

— Puşcaş Lorenz, dumneata ai furat ceasul?

— Ce ceas, domnule sublocotenent?

— Nu pune întrebări d-astea neroade, Lorenz. Doar aseară ai fost acolo la gospodăria aceea. În definitiv, ce căutai noaptea la ei?

— Ouă, domnule sublocotenent. Am vrut să iau vreo câteva ouă.

— S-a furat un ceas. Dumneata numeşti asta ouă? Ouă de Nürenberg poate, ce zici?

— Domnule sublocotenent… fruntaşul-instructor Achmann…

— Da, ştiu, zise sublocotenentul, fruntaşul Achmann l-a luat.

— Voia să-l ducă astăzi înapoi, domnule sublocotenent.

— Prea târziu. Întreaga familie se află dincolo, la comandamentul batalionului. E lată rău… o să iasă o chestie…

Sublocotenentul se întoarse către plutonier.

— Schüler, aleargă-l puțintel pe câmp.

— Culcat! ordonă plutonierul.

Gerhard se aruncă în nisip, în fața sublocotenentului. Căzu pe burtă. Se auzi un zăngănit asurzitor.

Sublocotenentul azvârli mucul de țigară.

— Drepți! strigă plutonierul. Direcția înainte, o sută de metri, fuga… marş!

Gerhard alerga către o pădurice. Se gândea la Yolande, care se plânsese la comandamentul batalionului. N-o înțelegea. Plutonierul venea încet în urma lui.

— Culcat!

Lorenz se aruncă în tufiş. Nu mai auzi comenzi. Plutonierul Schüler se strecura printre arbuşti.

— Rămâi culcat acolo, că stai bine, zise el. Şi dacă îți comand din nou, nu e nevoie să execuți. O fac doar pentru ăla de colo, spuse el, arătând eu mâna către colina pe care stătea sublocotenentul.

— Cum poți şterpeli un ceas, omule?!

— Nu l-am şterpelit eu, domn plutonier.

— Bine, zise plutonierul, şi ridicând glasul, ordonă: Drepți! O sută de metri înainte… fuga, marş!… Culcat!

Gerhard nu se clinti. Şedea întins pe burtă, având în față picioarele crăcănate ale plutonierului.

— Poți să-mi faci rost de un porc?

— Desigur, dom' plutonier. Un porc.

— Unul întreg, pe care-l tăiem pe-ascuns. Am nevoie de el în şase săptămâni.

— Se face, dom' plutonier.

— Bine. Mai fugi olecuță. Nu d-altceva, da să nu se prindă ăla de colo.

— Da, dom' plutonier.

— Drepți!… Fuga, marş! strigă plutonierul.

Gerhard ieşi în fugă din lăstăriş, pe câmp.

Plutonierul mergea cu mâinile la spate după el. Soarele strălucea. Lopata îl lovea pe Gerhard în pulpă sus. Cutia măştii de gaze zăngănea. Plutonierul striga,

iar Lorenz se gândea la şoldurile late şi la mijlocul subțirel al Yolandei, pentru care sărea el acum peste câmpuri.

În spitalul St. Joseph din Berlin domnea liniştea dinainte de amiază. Un atac aerian de noapte trecuse fără distrugeri mai mari. „Numai pagube materiale neînsemnate", se spunea în comunicatele de la radio.

Jürgen Schiemann stătea la o fereastră de pe coridorul spitalului şi se uita la norii negricioşi de fum ce ieşeau în rotogoale din clădirea unei fabrici care încă mai ardea, departe, în sudul oraşului.

Era martie. Copiii se jucau pe stradă, iar dincolo, în parc, puneau să plutească într-un bazin corăbii cu pânze, confecționate de ei înşişi.

Jürgen le auzea râsul şi strigătele, oare dominau strada. Se gândea la Stalingrad. Unitatea lui fusese nimicită acolo. Numai locotenentul Scheller scăpase. Fusese adus, grav rănit, cu unul dintre ultimele avioane. Jürgen îl reîntâlnise în garnizoana din Frankfurt, unde fusese refăcută unitatea lor.

O soră venea pe coridorul spitalului.

— Imediat, domnule locotenent. Trebuie doar să mai aşteptăm vizita.

— Mulțumesc, soră. Voi afla după aceea ce se întâmplă?

— Întrebați-l chiar dumneavoastră pe domnul profesor. Totul depinde de această vizită.

Jürgen se uită iar la uşa salonului în care se afla Helene. El avea brațul drept într-o eşarfă neagră şi-şi ținea degetul mare între nasturii din mijloc ai uniformei. Îşi rupsese mâna în două locuri când se prăbuşise de pe scară, dar acum era ca şi vindecat. Peste câteva zile trebuia să plece din nou pe front cu unitatea refăcută.

Profesorul veni din camera alăturată. Trecu pe lângă Jürgen, fără să-i dea atenție. Era un bărbat în vârstă, cu părul cărunt, care vorbea tot timpul de unul singur.

Medicii care-l însoțeau dădeau aprobator din cap şi dispărură în camera Helenei, după profesorul care mergea adus de spate.

Jürgen privea țintă la uşa care se închise încet în urma medicilor. Era dată cu lac alb. Treizeci şi şapte, citi Jürgen, camera 37, iar cifrele negre îi jucau în fața ochilor. Helene era în spital de peste două luni. Starea ei se înrăutățise neîncetat.

Se văzu din nou coborând cu ea scara ce ducea în neant. Helene zăcea fără cunoştință în brațele lui, îmbrăcată doar cu mantaua. Jürgen se simțea vinovat de tot ce se întâmplase.

O corabie se răsturnă în bazin şi vântul de primăvară, dinspre sud, o purta de-a curmezişul peste apă. Schiemann se uita la copiii care râdeau şi alergau în jurul bazinului. În ciuda bombardamentelor de noapte, pentru ei nu exista război. Jürgen se revăzu în ceața cenuşie a zilei de decembrie, stând pe ruinele casei din care fusese scoasă Helene.

„Mi-e frică, Jürgen, trebuie să mergem în adăpost", o auzi iar şoptind. Mereu aceeaşi frază. El o împiedicase să se ducă în adăpost.

„Nu poate fi mai primejdios decât la Stalingrad", spusese Jürgen, dar aici războiul era la fel de periculos ca şi acolo.

Razele soarelui de martie cădeau prin ferestrele înalte pe coridorul spitalului. Strigătele copiilor de pe stradă îi de veniră insuportabile. Se văzu iar în acea dimineață cenuşie de decembrie lângă brancarda pe care o puseseră pe Helene.

Avea dureri sfâşietoare în brațul drept, iar în spate auzea vocile auxiliarilor din apărarea antiaeriană.

„Piciorul nu va putea fi salvat."

„Dar cel puțin trăieşte."

„Ce prostie, să rămâi sus la un bombardament ca ăsta. E curată sinucidere."

Venise de la Frankfurt în fiecare săptămână s-o vadă

pe Helene. De fiecare dată ea zâmbise şi-l consolase, ca şi când el era cel ce avea nevoie de ajutor. Dar piciorul zdrobit era din ce în ce mai rău. La început se făcuse o amputare a gambei, iar acum…

Uşa se deschise şi Jürgen se întoarse. Profesorul apăru. Ținea mâna la gură şi tuşea uşor. Medicii stăteau respectuos la distanță.

— Domnule profesor, zise Jürgen, făcând un pas înainte, ca şi când ar fi ieşit din rândurile unei companii.

Ochii cenuşii şi împietriți ai profesorului lunecară indiferenți pe chipul lui.

— Dumneavoastră sunteți locotenentul Schiemann?

— Da, domnule profesor, voiam…

Profesorul îi reteză fraza cu o mişcare de mână voluntară şi hotărâtă.

— Trebuie s-o mai operăm o dată.

Jürgen tresări.

Profesorul se uita la Crucea de cavaler pe care o purta Jürgen. Dădu din cap, ca şi când asta îl deranja şi se întoarse. Medicii porniră după el pe coridor. Un doctor tânăr, care era ultimul din suită, zăbovi puțin.

— Am nădăjduit mult timp, domnule locotenent, dar amputația gambei n-a fost de ajuns. Trebuie să-i mai tăiem şi genunchiul. Operăm peste o oră. Mai puteți s-o vizitați. Cred că vă aşteaptă.

— Vă mulțumesc, domnule doctor, zise Jürgen.

Îl cunoştea pe medic din timpul vizitelor sale săptămânale la Helene. Vorbise deseori cu el.

— După câte aud plecați iar pe front? Domnişoara Lorenz aşa spunea.

— Da, peste câteva zile. E ultima mea vizită.

Se îndreptă către uşa albă, dincolo de care se afla Helene. Cu fiecare pas îi venea tot mai greu, tot ce fusese până acum i se părea uşor: bătăliile din Franța, rănile, luptele din stepa înfierbântată de soare din sudul Rusiei, fuga din încercuirea de la Stalingrad.

Helene şedea pe jumătate ridicată în pat. La spate avea două perne care o țineau în sus. Fața îi era de o paloare străvezie.

— Jürgen!

Ochii ei cenuşii zâmbeau ca şi când nu se întâmplase nimic. Sora, care stătea lângă pat, se strecură afară pe lângă Jürgen. În patul de lângă Helene era o femeie mai vârstnică. Plângea, şi lacrimile îi şiroiau pe obrazul mâhnit. Schiemann se aplecă asupra Helenei şi o sărută. Buzele ei erau uscate de aerul de seră al spitalului. El nu ştia ce să-i spună. Femeia de alături îşi îngropă fața în pernă şi începu să suspine.

— De ce plânge, Helene?

— A căzut fiul ei. Ieri a primit înştiințarea.

Tăceau amândoi. Se auzeau numai suspinele bătrânei şi picăturile ritmice ale robinetului de la chiuvetă. Zgomotul apei îl enerva pe Jürgen. Se ridică, vrând să răsucească robinetul. Helene se uita după el pe când străbătea camera.

— Ți s-a vindecat brațul, Jürgen?

— Da. Mai port eşarfa doar din cauza slăbiciunii.

Îşi scoase brațul din eşarfă şi-l mişcă în fața Helenei încoace şi încolo. Fata zâmbi iar.

— Şi poimâine trebuie să pleci înapoi pe front?

— Da.

— Nu există nicio posibilitate să rămâi aici?

— Niciuna, Helene. Dacă aş mai întreprinde încă ceva, ar părea că încerc să trag chiulul.

Zâmbetul ei îl ajută să treacă peste teama pe care o simțise când intra în cameră. Se aşeză lângă patul ei, îşi sprijini capul în mâini şi o privi. În ochii ei nu se citea niciun pic de teamă, iar sub părul pieptănat pe spate fruntea înaltă îi era senină.

— Am vorbit cu medicul de salon, Helene.

— Ți-a spus că trebuie să mă mai operez o dată? Acum, într-o jumătate de oră?

— Da.

— Nu te speria, Jürgen, şopti ea. Am să rezist. Mi-a explicat profesorul tot. Piciorul supurează, iar puroiul pătrunde în sânge şi intoxică organismul.

— Şi asta din vina mea.

— Prostii, Jürgen. Nu din cauza ta am rămas sus, ci dintr-a mea. Înțelege, te rog. Ți-am mai spus de atâtea ori.

— Eu te-am silit să rămâi sus. Eram prea obosit şi mă gândeam la Stalingrad – iar toate astea de aici, bombardamentele, nu le-am luat în serios.

— De ce vezi tu totul atât de negru? spuse Helene, încercând să-şi pună brațele în jurul gâtului lui.

Nu izbuti însă şi Jürgen se aplecă puțin ca ea să poată ajunge. Brațele îi erau peste măsură de slăbite de lunga zăcere în pat. El i le sărută şi simți durerile pe care le îndurase Helene. Suspinele femeii din patul de alături încetaseră.

— Pentru ea e mult mai greu, şopti Helene. Şi-a pierdut unicul fecior.

Tăcură iar. Helene şedea tot în sus, iar capul lui Jürgen era în brațele ei.

— Ai avut dureri mari în ultimele zile? întrebă el.

— Nu. Numai. câteodată, noaptea, nu puteam să dorm.

Jürgen vru să înceapă iar să vorbească despre noaptea în care se întâmplase nenorocirea, dar Helene îl împiedică. Îi puse mâna pe gură, iar el îi sărută podul palmei. Era moale şi rece.

Robinetul de la chiuvetă începu din nou să picure. Jürgen încercă să se scoale, dar Helene îl reținu.

— Nu e etanş. Lasă-l să picure.

— Dar cum suporți aşa ceva?

— Ne-am obişnuit, zise ea.

Îi mângâia părul şi-l privea în ochi, ea şi cum voia să-şi întipărească pentru totdeauna culoarea şi expresia lor.

Se deschise uşa. Intrară două surori, trăgând un

cărucior după ele. Helene se uită la cărucior şi deodată ochii i se măriră.

— Acum trebuie să plecaţi, domnule locotenent.

Jürgen se uita la surori şi încercă să se ridice, dar Helene se ţinea strâns de el. Braţele ei se încleştau de gâtul lui.

— Nu mă lăsa singură, Jürgen!

— Niciodată nu vei fi singură. Sunt totdeauna cu tine.

— Totdeauna, Jürgen?

— Da.

Braţele i se desfăcură de pe gâtul lui şi Helene căzu neputincioasă înapoi, pe pat. El se ridică şi, trecând pe lângă surori, părăsi încăperea.

Fereastra de pe coridor la care stătuse înainte era deschisă acum. Râsul copiilor pătrundea puternic, iar lumina soarelui de martie îi cădea, prin geamul deschis, pe faţă. Stătu acolo şi aşteptă. Timpul trecea fără ca el să fie conştient de asta. Uşa din spatele lui se dădu iar la perete. Surorile împingeau afară căruciorul pe care era întinsă Helene. Jürgen se apropie de cărucior.

— Pot s-o însoţesc până la sala de operaţie, soră?

— Da, sigur, puteţi, zise sora.

Jürgen păşea pe lângă cărucior. Avea impresia că surorile mergeau intenţionat mai încet. Helene îi zâmbea. El îi ţinea mâna, dar nu găsea niciun cuvânt pe care ar fi putut să i-l spună. Se opriră în faţa ascensorului.

— Acum noi trebuie să luăm ascensorul. Sala de operaţie este jos. Acolo, din păcate, dumneavoastră nu puteţi merge cu noi, zise sora.

— Da, zise Jürgen, şi îi eliberă mâna, care căzu fără vlagă pe cuvertură.

— Mergi sănătos, şopti Helene.

— Da.

— Şi vino înapoi.

— Da.

Nu găsea alt cuvânt decât acest „da”. Surorile

împinseră căruciorul în ascensor. Şi acesta începu să coboare.

Jürgen stătea la uşa cu gratii de fier. Se uita la fata Helenei, care se depărta încet, în jos.

— Helene, şopti el.

Nu o mai văzu.

Acolo unde adineauri încă mai fusese chipul Helenei, acum se căsca golul întunecos al casei ascensorului.

Se răsuci pe călcâie şi porni înapoi pe coridor, la fereastra deschisă.

Compania era adunată pe pajişte, nu departe de castel. De jos, din sat, pe coşuri, fumul urca vertical. Feţele soldaţilor erau palide şi nedormite. Avuseseră iar alarmă de noapte, dar căutarea de spioni şi sabotori fusese, ca de obicei, zadarnică.

Iarba era încă umedă de rouă. Soarele răsărea de după copaci şi se înălţa pe un cer albastru pal.

Plutonierii se plimbau în sus şi în jos în faţa companiei şi o aliniau.

— Al treilea ceva mai înapoi!

Gerhard Lorenz se trase puţin mai înapoi şi încercă să realizeze „simte cotul" cu cel de lângă el. Se uita ţintă la fruntaşul-instructor Achmann, care stătea în faţa companiei şi urma să fie degradat.

Căpitanul Vogelsang purta pe nasul său roşu un *pincenez.* Citea sancţiunea cu glas sever, ca şi când ar fi fost personal păgubit.

Gerhard îşi auzi numele şi apoi explicaţia: fruntaşul-instructor furase un ceasornic de aur dintr-o casă ţărănească de-a franţuzilor.

Vogelsang vorbea de prestigiul armatei germane în ţara inamică şi Gerhard se gândi la Yolande, la şoldurile ei proeminente şi la mijlocul subţirel. Dorinţa lui rămăsese nepotolită.

Acum trăia ca şi ceilalţi, care gemeau noaptea pe

saltelele de paie. Nu prea le ajuta cine ştie ce că bucătarul companiei turna în fiecare dimineaţă bromuri în cazanul de cafea, şi tot atât de puţin faptul că soldaţii erau fugăriţi zilnic peste ogoare.

— Companie… drepţi! strigă plutonierul.

Gerhard îşi lipi mâinile de cusătura pantalonilor şi-şi pironi privirea la cicatricea de pe faţa lui Achmann pe care o căpătase la Voronej. Un subofiţer păşi înainte. Căpitanul Vogelsang ridică mâna. Subofiţerul se duse la fruntaşul-instructor şi-i smulse gradul de pe uniformă.

Achmann stătea cu genunchii lipiţi unul de altul, fără să se clintească. Un cuc începu să cânte în crâng, lângă pinul din spatele castelului.

— Puşcaş Achmann, strigă Vogelsang, încercând să-şi încrunte milităreşte faţa.

Un zâmbet trecu prin companie. Căpitanul ridică dezaprobator capul. Privi sever chipurile soldaţilor.

Gerhard se gândea la noaptea în care Yolande se lăsase sărutată de el. Numai Achmann era vinovat că acum totul se sfârşise. Se bucura de pedeapsa pe care acesta o primea.

Compania luă pe loc repaos şi fostul fruntaş-instructor – acum puşcaşul Achmann – intră în ultimul rând.

Compania se întorcea cântând la castel. Achmann mergea ultimul. Cântecul suna obosit şi tărăgănat. Cântau „în Pădurea Neagră, -n vale, e o moară”.

Plutonierul Schüler sosi din urmă şi se apropie de Gerhard.

— E totul gata, Lorenz?

— Tot, dom’ plutonier.

— Şi documentele de permisie?

— Şi astea, dom’ plutonier.

— Şi când îl tăiem?

— La opt, dom’ plutonier.

— Bine, şi bicicletele? Ai făcut rost şi de biciclete?

— Făcut, dom’ plutonier.

La ora şapte seara plecară să taie porcul pe care Gerhard îl procurase pentru plutonier într-un alt sat basc.

Era începutul lui iunie şi copacii pe sub care treceau pe şosea erau înmiresmați. Mergeau pe biciclete franțuzeşti împrumutate de Gerhard. La mijloc pedala plutonierul cu picioarele lui crăcănate, Lipski la stânga, lângă el, şi Gerhard la dreapta.

— Mult a mai durat chestia asta – aproape trei luni, zise plutonierul.

— Porcii sunt rari, dom' plutonier. A durat exact atât cât a trebuit până să fie pedepsit Achmann.

— Şi Achmann ăsta e un tip! Mi-a povestit Yolande tot. V-ați purtat fără ruşine.

— O cunoaşteți pe Yolande? întrebă Gerhard.

— M-am dus atunci la ea. După povestea voastră. Voiam să văd cu ce v-ați îndeletnicit acolo. Formidabilă femeie, Yolande asta. Dar nu pentru voi – cel mult pentru mine.

Gerhard încercă să râdă. Era un râs care suna chinuit.

Casa țăranului basc era la şosea. Vârâră bicicletele în curte şi tratară cu țăranul. Plutonierul îşi scoase tunica şi-şi suflecă mânecile cămăşii. Țăranul aduse din casă cuțitul de înjunghiat şi porcul fu scos din cocină. Începu să guițe când văzu soldați.

— Eu îl tai, zise plutonierul.

— Dar nu trebuie să guițe, dom' plutonier.

— N-are să guițe; de asta poți fi sigur, Lorenz.

— Dar a şi început, zise Gerhard.

În clipa aceea porcul – un porc de mărime mijlocie – se smuci şi o rupse la fugă printre picioarele lui Lorenz, care căzu pe spate, pe o stivă de lemne, iar porcul o zbughi în şosea. Plutonierul şi Lipski alergară după el, iar Gerhard se ridică împleticindu-se de pe stiva de lemne. Țăranul râdea. Nu se putea şti dacă nu slobozise

porcul dinadins.

— Blestematul dracului! strigă plutonierul.

— Opriți-l! opriți-l! striga Gerhard. Ce porc afurisit!

Satul începu să se agite. Din case ieşiră copii şi minară porcul înapoi. Un curier motociclist german opri în şosea.

— Ce s-a întâmplat aici? Tăiați porci? Păi e interzis.

— Ne jucăm de-a „coroana e ro-tun-dă, ro-tun-dă e şi lu-na" nu vezi? zise Gerhard.

Tăiară porcul în curte. Plutonierul îl înjunghie. Țăranul basc se uita la el, în timp ce Gerhard şi Lipski şedeau pe porc, ca să zădărnicească o nouă evadare. Plutonierul gemea mai rău ca porcul.

— Am tăiat cel puțin douăzeci de porci, da unul franțuzesc încă nu. Asta e la fel de îndărătnic ca şi femeile de aici.

Gerhard se gândi iar la Yolande şi se uită la chipul asudat al plutonierului, căruia îi era îngăduit să-i vadă sânii albi şi să-i bea vinul roşu. Mâine el, Gerhard, pleca în permisie ca să ducă jumătate de porc pentru plutonier la Stettin. Avusese grijă de asta Schüler. Poate are s-o întâlnească pe Karla şi are s-o uite pe Yolande.

Se înapoiară noaptea. Jumătate de porc o avea Gerhard pe bicicletă, iar cealaltă jumătate Schüler. Se îmbătaseră cu vinul țăranului basc şi bicicletele mergeau şerpuind pe şosea.

O patrulă din Wehrmacht îi opri, dar îi lăsă să treacă nestânjeniți când îl recunoscu pe plutonier. Lipski cânta de unul singur, iar Gerhard primea instrucțiuni de la plutonier cum să procedeze cu jumătatea de porc în timpul călătoriei. Vorbiră de fruntaşul-instructor Achmann care fusese degradat, şi de Yolande.

— Voi n-ați făcut nicio treabă cu Yolande, nu?

— Nu, dom' plutonier.

— Nici eu. Dar poate că o să izbutesc. V-a spus vreodată anecdote, anecdote deocheate franțuzeşti?

— Nici măcar una singură, dom' plutonier.

— Mie însă, da.

— Dar dumneavoastră nu ştiţi deloc franţuzeşte.

— Anecdotele se înţeleg în orice limbă, zise plutonierul necăjit şi începu să spună glumele pe care pretindea că le auzise de la Yolande.

În timpul nopţii cusură jumătatea de porc într-o pânză de sac, iar dimineaţa Gerhard pornea în permisie cu ea în spate.

Documentele de călătorie erau în regulă. O zi îi trebuia până la Stettin, ca să predea doamnei plutonier Schüler jumătatea de porc. Restul zilelor voia să le petreacă acasă.

Ştia că se duce într-o casă îndoliată. Peter era dat dispărut, iar Helene îşi pierduse un picior. Era mai mult decât putea să îndure bătrână. Jürgen îi scrisese lui Gerhard şi se scuzase de incidentul petrecut atunci, la spital. Acesta nu-l înţelegea pe Jürgen Schiemann, dar pesemne că-i purta o dragoste puternică Helenei. Cu sora sa, Gerhard nu se afla în relaţii deosebite.

Trenul se opri într-o staţie din Franţa, Gerhard pusese pânza de sac în care era cusută jumătatea de porc în plasa de bagaje, ca şi când n-ar fi fost a lui. Era singur în compartiment.

O patrulă din Wermacht intră înăuntru. Subofiţerul îi ceru actele. Gerhard i le întinse tăcut, iar subofiţerul le examină îndelung şi amănunţit.

— Şi ce e acolo sus?

— Nimic deosebit, îngăimă Gerhard.

— Aşa? Da ce se prelinge pe uniforma dumitale? Asta-i sânge, omule!

Gerhard se uită în sus. Din sac se prelingea sânge. Picăturile cădeau domol şi continuu pe spatele uniformei lui.

— Fir-ar să fie! zise el.

— Ce ai înăuntru?

— Un porc – adică o jumate, domnule subofiţer.

— Afară! ordonă subofiţerul.

Soldații din patrulă luară jumătatea de porc din plasă şi traversară peronul cu ea, îndreptându-se spre. corpul de gardă al gării. Gerhard mergea cu capul plecat în urma lor. Nu avea mare speranță să-şi poată continua azi drumul. Jumătatea de porc era pierdută, iar plutonierul Schüler are să-l frece pentru asta zile întregi.

Şedea în corpul de gardă al gării şi aştepta. Jumătatea de porc se afla în fața lui pe un birou. Pânza de sac fusese tăiată, hârtia de ambalaj ruptă, şi acum totul arăta însângerat şi trist. Pe peron, trenul permisionar se pusese în mişcare. Subofițerul se întoarse înăuntru şi-i înapoie actele.

— Astăzi încă, pleci înapoi cu primul tren.

— De ce, domnule subofițer? Doar am permisie şi actele mele sunt în regulă.

— Interdicție generală! Dacă n-ai fi avut porcul, ai mai fi avut timp poate să ieşi din Franța. Poftim actele. Cu primul tren, înapoi la Biarritz.

A doua zi dimineața Gerhard sosea din nou în satul basc. Se prezentă la cancelarie; acolo totul era împachetat. Plutonierul-major țipă la el, tânărul sublocotenent se plimba iritat încoace şi încolo, iar căpitanul Vogelsang se opri când el voi să-i treacă pe dinainte.

— De unde vii? De ce nu eşti la plutonul dumitale?

— Voiam să plec în permisie, domnule căpitan, dar am fost trimis înapoi.

— Cu asta s-a zis. Acum nu mai există permisii. Nu mai e de glumit, spuse căpitanul Vogelsang.

Gerhard se repezi sus la castel şi se prezentă la plutonierul Schüler. Compania era gata de plecare. Camioanele staționau în fața clădirii. Soldații stăteau adunați pe grupe, în echipament de campanie, şi aşteptau ordinul de urcare.

Plutonierul Schüler se holbă la el, de parcă ar fi fost stafia care se pretindea că umblă prin castel.

— Lorenz! Ce-i cu tine aici, Lorenz?

— Am fost trimis înapoi, dom' plutonier, de o patrulă dintr-o gară.

— Şi porcul unde e?

— S-a fituit, dom' plutonier. Mi l-a luat garda gării.

— Ce?! urlă plutonierul. Ai lăsat să-ți ia porcul? Nătăfleață!

Fața plutonierului se apropie de el. Era congestionată de mânie. Gerhard vedea cum îi zvâcneşte sângele în vine. Răsuflarea lui Schüler mirosea a alcool şi a ceapă – mânca ceapă în fiecare dimineață „pentru o mai bună uşurare". Deodată îşi potoli furia.

— Şi când te gândeşti, Lorenz, că-i scrisesem nevestimii şi ea se bucura de săptămâni de zile că are să mănânce carne proaspătă de porc! Acasă nu se mai găseşte nimic de halit.

— Îmi pare rău, domnule plutonier.

— Fac ceva pe părerile dumitale de rău! zise plutonierul; plecăm pe front. Pe unul dintre cele multe. Hai, pregăteşte-te. Într-o jumătate de oră o luăm din loc.

Peste o jumătate de ceas Gerhard se afla lângă Lipski şi aştepta ordinul de urcare. Piscurile Pirineilor luceau în soare. Soldații stăteau la umbra copacilor cemprejmuiau castelul. Din munți adia vântul. Şoferii fixau prelatele.

— Unde plecăm? Ai auzit ceva?

— Nu ştiu. Şopteau ceva de Italia, zise Lipski, uitându-se după plutonierul Schüler, care venea din castel şi care dădu ordinul de urcare.

Grupa subofițerului Krähenburg, din care făceau parte şi Gerhard şi Lipski, sări în camion. Krähenburg avea o față pătrată, cu bărbia ciolănoasă, presărată cu tuleie. Avea în urma lui doi ani de front în Rusia şi-i plăcea să-şi arate rana, o gaură cicatrizată sub umărul drept.

— Krähenburg! strigă plutonierul Schüler. Cum se urcă Lorenz în camion? Cocârjat ca un semn de

întrebare?! Jos din camion! Încă o dată!

Gerhard sări jos din camion. Plutonierul Schüler era la o oarecare depărtare de el, cu mâinile înfipte în şolduri.

— Sus, jos! Sus, jos! Sus, jos! striga plutonierul şi Gerhard se urcă în camion şi sări jos până începură să-i tremure genunchii.

Pe faţa lui sudoarea curgea gârlă.

— Eşti un cârpaci, mă jumătate de porc, mă! strigă plutonierul Schüler.

— Suferă de constipaţie; probabil iar n-a putut să iasă, şopti Lipski.

Subofiţerul Krähenburg îl puse la punct, gonindu-l şi pe el jos din camion şi punându-l să înconjure, târându-se în coate, camionul de trei ori. În sfârşit, vehiculele porniră pe deal în jos. Gerhard îşi ştergea sudoarea de pe frunte, iar Lipski îşi scutura uniforma de praf.

— Astea sunt combinaţiile tale. Întâi tai porci şi apoi eşti făcut tu albie de porci.

— Ce porc! zise Gerhard.

Umbre albastre-închis odihneau între coline, iar pe vârfurile rotunjite lucea în soarele de amiază verdele. De pe locul lui, Gerhard se răsuci spre gospodăria ţărănească în care se afla Yolande. Era acasă, dar nu putu s-o vadă. Autocamioanele ieşiră repede din sat, lăsând în urmă trâmbe de praf, care pudrau ogoarele, viile şi colinele uşor bombate.

Deasupra mlaştinii zumzăiau ţânţarii. Roiurile compacte când urcau, când coborau. În spatele baldachinului lor negru mocnea soarele. Era o arşiţă uscată de august.

Două tancuri se împotmoliseră. Nimeni nu ştia cum se întâmplase. Retragerea durase două zile. Regimentul de grenadiri tanchişti la care fusese repartizat Jürgen Schiemann cu locotenentul Scheller se afla în faţa mlaştinii şi aştepta. Ruşii îi tăiaseră retragerea şi

încercaseră să-l împingă în apă.

Soldații din regimentul de grenadiri tanchişti erau lungiți pe terenul moale şi pufos, acoperit cu muşchi. Cizmele lor luau apă. Peste căşti aveau plase contra țânțarilor, care le atârnau pe fețe ca nişte voaluri verzi, şi mănuşi de piele ca să se apere de plaga insectelor. Mitralierele trecuseră în poziție, dar trăgătorii de după parapetele improvizate dormeau istoviți în arşița apăsătoare. Jürgen Schiemann şedea cu locotenentul Scheller la o oarecare depărtare de tancurile care se împotmoliseră. Erau propriile lor tancuri şi nu găseau niciun mijloc să le scoată. Şenilele muşcaseră adânc în solul mlăştinos. Locotenentul Scheller încerca să alunge țânțarii, care se apropiau întruna de fețele lor, în roiuri dese.

— Scârboşeniile dracului!

— N-are rost. Cel mai bine e să-i laşi să sugă pe săturate şi apoi să-i omori, zise Jürgen.

Se aruncă pe burtă. Terenul pe care se aflau era mai ridicat şi oarecum mai uscat. Locotenentul Scheller încerca să gonească țânțarii. Fața îi era palidă şi surmenată de truda ultimelor zile.

N-apucaseră să doarmă deloc. Luptele, care izbucniseră violent dimineața, se trăseseră în jurul mlaştinii şi încetaseră de câteva ore. Nimeni nu ştia unde se află ruşii. Nu se auzea nicio împuşcătură. În spatele lor, în mlaştină, cânta un grangur. La orizont, în răsărit, ardea un depozit de benzină. Ei îi dăduseră foc în noaptea precedentă.

— Tot aşa linişte era şi când a căzut Kahlenberg, zise Scheller. Era într-o dimineață şi noi înfulecam ultimele rații intangibile. Şi deodată, lângă noi fiind, a căzut. Îl ochise drept în mijlocul frunții un lunetist de pe acoperişul unei case din Stalingrad.

— Păcat de Kahlenberg! spuse Jürgen.

Îl văzu iar pe căpitanul Kahlenberg dispărând în noaptea înghețată, la Stalingrad. Dacă nu i-ar fi făcut el

rost de permisia neaşteptată, Helene n-ar fi acum schiloadă... dar Jürgen alungă gândul apăsător, ca să nu trebuiască să-l ducă până la capăt.

— Dacă mai ieşim vreodată de aici, am să solicit permisie de căsătorie.

— Iar vrei să te însori?

— De data asta cu adevărat şi definitiv, zise Jürgen.

Acum primea regulat scrisori de la Helene. Se afla tot în spitalul din Berlin. Operația reuşise şi în curând urma să capete o proteză. Scria de bombardamentele de noapte şi că nu-i mai era teamă de ele. Maică-sa bătrâna doamnă Lorenz, fusese s-o vadă şi plânsese mult la patul ei pentru Peter, care acum era dat dispărut. Şi Erna venise la Berlin, dar în doliu, de data aceasta pentru cumnatu-său.

— Dacă merge tot aşa, nu mai e nimic de făcut cu războiul ăsta. Ruşii au să ne fugărească până în Germania, zise Scheller.

— Crezi?

— Cred. Întâi Stalingradul, apoi Africa, acum retragerea asta – iar în Italia americanii. Povestea cu Mussolini spune multe.

— Posibil, zise Jürgen.

Mussolini îi era tot atât de indiferent ca şi Corpul african şi americanii, care debarcaseră în Sicilia şi mărşăluiau încet spre nord.

— Şi cred că eşti de acord că nici Hitler nu-i un strateg deosebit de genial.

— Niciodată nu l-am considerat ca atare, zise Jürgen.

Se gândea la Helene, care în curând avea să fie soția lui. În ultimul timp Scheller vorbea ciudat de des despre politică. Jürgen se uita iar la tancul care şedea împotmolit în mlaştină. Deodată tresări speriat. Zgomotul de motoare de avioane care se apropiau umplea văzduhul.

La orizont se iviră avioane de luptă ruseşti, se repeziră peste pădurea dinspre nord-vest şi se

îndreptară către regimentul de grenadiri tanchişti izolat.

— Avioane în zbor razant. Feriți capul!

Trăgătorii de la mitraliere săriră în sus de lângă arme, se năpustiră înapoi şi se aruncară pleoscăind în mlaştină. Jürgen îşi apăsă fața în muşchiul cald.

Grangurul din spatele lor, din apă, se opri din cântat şi zbură fâlfâind din aripi către soare.

Deasupra capetelor lor țăcăneau mitralierele. Trei bombe uşoare smulseră muşchiul şi-l aruncară în aer.

Tancul împotmolit al lui Jürgen primi o lovitură.

— Acum s-a dus dracului de tot, constată Scheller lângă el.

Zgomotul de motoare se îndepărtă. Jürgen se ridică şi se uită după avioanele de luptă, care dispăreau la orizont, în vest, în sclipirea soarelui.

În fața lor începură să țăcăne mitralierele.

— Iar atacă, zise Jürgen.

Trăgătorii regimentului de grenadiri tanchişti erau în spatele mitralierelor lor şi aşteptau atacul infanteriei ruse.

Vreo câteva salve ale artileriei ruse căzură în mlaştină. Noroiul împroşcat în sus cădea domol îndărăt.

Jürgen şi Scheller se strecurară către cuiburile de mitraliere. Tancurile lor nu mai erau utilizabile. Focul artileriei ruse deveni mai violent. Sub ei se zgâlțâia muşchiul îmbibat cu apă. Uniformele le erau pline de noroi.

— Trebuie să plecăm de aici. Dacă încercăm să străpungem în spate, poate mai reuşim, zise plutonierul care se afla împreună cu doi infanterişti înapoia primei mitraliere.

— Dar n-avem ordin.

— Fac ceva pe ordinul lor. Credeți cumva că avem chef să crăpăm aici?

Jürgen tăcu. Nu-l cunoştea pe plutonier. Comandantul regimentului căzuse de dimineață şi regimentul, având acum doar forțele unui batalion, era

condus de un tânăr căpitan. Se numea Schimanski şi era un ipohondru fricos şi nervos, chinuit de frecvente crize de malarie, pe care o contractase în sudul Rusiei. Schiemann nu avea încredere în el.

— Dacă vrem să ne retragem, trebuie să trecem prin mijlocul mlaştinii. Altă posibilitate nu mai există, zise Jürgen.

Plutonierul aprobă din cap. Liniile de trăgători ruşi evoluau din pădurea care se afla la nord-vest de ei. Tiraliorii germani puteau să le recunoască uniformele verde-oliv.

Avioanele de luptă ruseşti veniră înapoi; goneau trăgând asupra liniilor de infanterie germane – fără să provoace însă pierderi.

Jürgen sări în sus.

— Unde vrei să te duci? întrebă Scheller.

— Trebuie să vorbesc cu Schimanski.

— E absurd, rămâi aici.

Schiemann o luă la fugă în spate, de-a lungul liniilor. Sub tălpile cizmelor muşchiul tremura. Ţânţarii îl urmăreau, i se aşezau pe gât şi sugeau din plin.

Schimanski şedea pe un copac doborât şi se juca absent cu o nuia de salcie. Arăta extenuat şi prost dispus. Ochii îi erau tulburi.

— Trebuie să ne croim drum înapoi, spuse Jürgen.

— Da?! zise Schimanski înălţându-şi capul, ca şi când abia acum îl vedea pe Jürgen. Şi cum vrei s-o faci? Prin mlaştină? Tancurile dumitale s-au împotmolit doar. Suntem izolaţi şi de aici nu mai ieşim. O să ne înecăm cu toţii.

— Trebuie totuşi să încercăm.

— Încearcă, spuse Schimanski. Poate preiei dumneata comanda. Divizia e la douăzeci de kilometri în spatele nostru. Iar de acolo nu ni se ordonă decât: rezistaţi.

— Cunoaştem asta, zise Schiemann.

Se uită la Schimanski. Ţânţarii zumzăiau în roiuri

compacte în jurul capului său, iar el îi lovea cu nuiaua de salcie. Explozia unui proiectil de artilerie le întrerupse discuția. Schiemann se aruncă la pământ. Schimanski însă rămase neclintit pe trunchiul de copac.

— Laşitate în faţa inamicului. Ştii prea bine ce înseamnă asta. Curtea marțială. Îți asumi răspunderea?

— Da.

— Bun, zise Schiemanski. Sunt de acord. Numai că niciodată n-o să răzbim prin mlaştină. Ba nici nu ştim ce se află dincolo de ea.

— Ruşii, răspunse Jürgen.

Schimanski îl privi zâmbind. Era un zâmbet chinuit, care îi schimonosea gura. Jürgen nu zâmbea. Se gândea la atacul acela puternic asupra Berlinului, în care Helene îşi pierduse piciorul. Fusese mai teribil decât putea fi acest drum prin mlaştină.

— Acolo liniile ruseşti vor fi mult mai rare şi poate reuşim să le străpungem. Dacă folosim elementul surpriză poate izbutim.

Privi iar către liniile de trăgători ruşi care se apropiau încet. Nu voia să cadă prizonier. Îl aştepta Helene.

— E-n regulă, zise Schimanski. Eu dau ordinele, dar dumneata preiei comanda prin mlaştină. Cu crizele mele nu mai suport aşa ceva. Şi afară de asta... o experiență cu totul nouă pentru un locotenent tanchist... aşa ca infanterist. Zâmbi iar şi-şi puse mâna dreaptă în şold. Preiei comanda?

— Da.

— Eu nu merg cu voi. Oricum n-am s-o scot la capăt. Aici, pe trunchiul ăsta de copac pot sta foarte bine până vin ruşii. Am să mai dau doar ordinele.

— Bine, zise Jürgen.

Pentru el era de neînțeles atitudinea lui Schimanski. Înnebunise pesemne. Să se predea de bunăvoie în mâinile ruşilor? Dar nu spuse nimic din toate astea. Fugi înapoi pe terenul căptuşit cu muşchi, care îi tremura sub picioare.

Când începură marşul prin mlaştină, mitralierele germane trăgeau. Una după alta fură demontate şi trăgătorii se alăturară lungii unii de infanterişti. Artileria rusă îşi încetase tirul, iar grangurul cânta din nou.

Locotenentul Scheller mergea în urma lui Jürgen, apoi venea plutonierul necunoscut care propusese această retragere, iar după el, infanteriştii. Vreo câțiva ofițeri tineri, câți mai rămăseseră, mergeau clătinându-se între soldați. Schimanski nu se vedea. Lăsară în urmă tancurile, trei tunuri de infanterie, cărora le lipsea muniția, şi tot ce era prea greu pentru a putea fi cărat prin mlaştină.

Jürgen mergea încet, dibuind pas cu pas. Terenul ceda, îi fugea de sub picioare, dar mereu găsea iar un sprijin. Plaga țânțarilor era insuportabilă şi pe sub gulerul uniformei sudoarea curgea şiroaie. Lăstărişul devenea mai des şi fiecare pas mai trudnic. Artileria rusă începu să tragă iar. Salvele ei treceau pe deasupra mlaştinii.

Drumul fu baricadat de apă – apă mocirloasă, cafenie, a cărei suprafață arăta ca uleiul. Jürgen nu putea să vadă unde se sfârşea apa. Dincolo era iarăşi lăstăriş cu nişte anini piperniciți în spatele lui.

Ridicară armele sus şi porniră prin apa care le ajungea până la piept. Exploziile artileriei rămâneau în urmă. Țânțarii însă îi urmăreau în roiuri compacte. Nu aveau cum să scape de ei.

Se lăsase noaptea când Jürgen simți teren mai solid sub picioare. Se opri şi privi în jur.

— Mai departe, zise Scheller. Îndată scăpăm.

Pământul devenea ferm, apoi dădură de trunchiuri de copaci. Mirosea a molid. Se aruncară istoviți pe pământ, în pădure. Trecuseră şase ore de când părăsiseră pozițiile. Regimentul împuținat se adună. Rămaseră întinşi o jumătate de oră, imobili, fără să vorbească. Apoi, adunându-şi toate puterile, se ridicară iar. Soldații aruncaseră tot ce i-ar fi stingherit la traversarea

mlaştinii. Nu mai purtau căşti. Şi mitralierele rămăseseră, în parte, în mocirlă. Nu mai aveau decât puştile şi pistoalele automate.

Mergeau în linii de trăgători prin pădure. Lângă Jürgen păşea Scheller.

— Al naibii să fiu dacă nu dăm acum peste ruşi!

— Tot una-i: trebuie să ieşim de aici, zise Jürgen.

Cu el mergeau trei sute de capi de familie, soţi, copilandri. Pe toţi îi aşteptau femei: mame, soţii, iubite. Ştia acest lucru. Îi aşteptau, cum îl aştepta pe el Helene. Şi era răspunzător pentru ei.

O oră mai târziu dădură peste infanteria rusă. Nu se aşteptau. Nici unii, nici alţii. Se năpustiră grămadă, unii asupra celorlalţi, printre copaci, în bezna nopţii. Ruşii se repeziră, în parte neînarmaţi, asupra soldaţilor germani, care le tulburau odihna.

Jürgen îi observase întâi, dar fusese prea târziu ca să-i mai evite.

— Scheller, Scheller! strigă el.

Stătea între copaci şi auzea cum se frâng crengile, auzea gemetele răniţilor, horcăitul muribunzilor. Pe soldaţii germani îi mâna înainte disperarea, iar pe ruşi îi stârnise teama năprasnică. Aproape că nu se trase un foc. Loveau cu paturile armelor, se sugrumau la pământ şi luptau cu pumnii şi cu baionetele. Teama îi împingea într-o beţie a sângelui, care nu cunoştea cruţare. Înjurături ruseşti şi nemţeşti se încrucişau în noaptea neagră. Se loveau pe unde apucau, se izbeau reciproc cu lopeţile în gât ori în faţă, şi se încleştau unii de alţii într-o furie biciuită de frică. Pe pământul ud curgea sânge.

Un pat de armă îl lovi pe Jürgen în piept. Se prăbuşi, dar se ridică şi se aruncă asupra soldatului rus.

Simţea mirosul de alcool şi smucea de mâinile care-l apucaseră de gât. Nu mai ştiu ce se întâmplă.

— Schiemann! strigă cineva. Domnule locotenent!

Era o voce tânguitoare care striga după ajutor. O auzea de undeva, de departe. Dar nu mai putea fi vorba

de niciun ajutor. În spatele lor era mlaştina şi înapoi, în ea, nu mai puteau să meargă. Ceva îl izbi în față. Buzele-i crăpară şi din gură începu să curgă sânge.

— Câine! murmură Jürgen. Câine!

Lovi cu patul pistolului automat într-un ins care se afla sub el. Nu ştia unde dă. Mâinile rusului se desprinseră de pe gâtul lui şi căzură neputincioase la pământ. Omul nu mai mişca. Pe mâna lui Jürgen curgea sânge cald. Horcăielile şi gemetele muribundului îl făcură să-şi recapete cunoştința.

Se ridică. Strigătele soldaților în luptă amuțeau; în pădure nu mai stăruia decât un murmur confuz.

— Scheller! strigă el încet. Încoace. Trebuie să ieşim de aici.

Vru să strige mai tare, dar nu reuşi. Văzu o rarişte printre copaci şi încercă să se îndrepte către ea. Picioarele îi erau grele ca plumbul. Se clătina.

O lovitură îl nimeri în pântece. Se încovoie şi căzu la pământ.

Nu mai auzi nimic. Luptele se îndepărtau de el şi se pierdeau în desiş. Țipetele se stingeau, rămâneau doar gemetele. Departe pârâiau crengile. Apoi se aşternu liniştea.

Jürgen se trezi. În obraz îl fulgerau dureri ascuțite şi gura îi era încleiată. Se târî în pădure, pe pământ, bucată cu bucată. Pe jos era umed şi umezeala îi pătrundea în uniforma îmbibată de apă.

Pădurea se rărea deasupra lui. Sări în sus şi o luă la fugă peste o pajişte.

O patrulă rusească trase după el. Către apus țăcăni o mitralieră rusească; apoi tăcu.

O oră mai târziu căzu în groapa maiorului de artilerie german. În aceeaşi clipă pe fața lui fu proiectat conul luminos al unei lanterne de buzunar.

— De unde a răsărit aici? Ăsta-i unul de la tancuri!

Locotenentul care şedea lângă maior îl ridică în picioare. Schleman încercă să-şi deschidă buzele

încleiate de sânge.

— Am străpuns.

Maiorul şi locotenentul se holbau la gura lui. Jürgen nu mai avea dinți.

Grelele tunuri de bord băteau asupra pozițiilor germane. Vasele de luptă erau în golful de la Salerno şi trăgeau cu toate gurile. „Lăzile grele", cum le spuneau soldații germani proiectilelor lansate de tunurile de bord, se repezeau urlând în pământ, împroşcau în aer materialul de acoperire, distrugeau adăposturile şi nimiceau tancurile aşezate în linie de bătaie, coloanele de aprovizionare, artileria pusă pe poziție.

Gerhard Lorenz stătea împreună cu plutonierul Schüler, subofițerul Krähenburg şi Franz Lipski într-o groapă pe care o făcuseră cu săptămâni în urmă pionierii. Pe jumătate era săpată într-o stâncă. În spatele lor ardea o colibă.

Nu departe de ei, nişte branduri trăgeau asupra infanteriei americane, care înainta. „Vuu! Vuu!" făceau proiectilele, țâşnind din branduri şi repezindu-se către cerul dimineții.

În fața lor, la orizont, aburea Mediterana. Se iviră nişte escadrile de bombardiere, care umplură văzduhul cu zgomotul lor. Tunurile de bord tăcură. Bombardierele lăsară să cadă încărcătura asupra pozițiilor germane. Soldații din spatele brandurilor se târâră în adăposturi.

Explozii stridente şuierau în văzduh. Pereții tranşeelor se surpau, adăposturile se prăbuşeau, copacii erau smulşi din pământ. Aşchii de stâncă erau împroşcate în aer.

Plutonierul Schüler tremura. Fața îi era galbenă ca gutuile, care, uscate, atârnau încă în pomi. Dimineața începea cu o ceață palidă. Soldații se târâră iar afară din adăposturi şi se ghemuiră în spatele brandurilor. Trei avioane de vânătoare germane veniră în zbor razant, se

ridicară în curbe în sus şi dispărură. Tunurile de bord începură iar să tragă. Când încetară ele, „lăzile grele” îşi desăvârşiseră în spatele lor opera de nimicire.

Brandurile primiră o lovitură în plin. Fură învăluite într-un nor de praf. Gerhard îşi apăsase faţa în cască. El era mitralior doi, iar Lipski era servantul mitralierei.

Lorenz îşi săltă capul şi privi către branduri. Praful se împrăştiase, dar de branduri nici urmă.

— O luăm înapoi? întrebă subofiţerul Krähenburg.

— Nu, înapoi ne fac terci, zise Schüler.

Krähenburg dădu din umeri. Nu era lămurit de ce rătăcise plutonierul Schüler tocmai în groapa lor. Se uită la Gerhard Lorenz.

— Demontează mitraliera. Repede!

Plutonierul Schüler nu zise nimic. Lipski şi Gerhard traseră mitraliera în adăpost şi se pregătiră. Uraganul artileriei de afară continua.

— De îndată ce încetează ăştia tărăboiul ne târâm pe coate înapoi. Cu siguranţă că-n urma noastră nu mai suflă nimeni, spuse Krähenburg.

Tunurile de bord tăcură. Din abureala lăptoasă răsări un soare roşu, care alunga umbrele de pe Mediterana. Se târâră afară din adăpost, spre spate, întâi Krähenburg, apoi Lipski şi Gerhard, iar la urmă plutonierul Schüler. Unde fusese poziţia brandurilor acum se aflau doar ţevi încovoiate, resturi pârjolite de uniforme, căşti găurite. Gerhard se târa pe lângă cadavrul unui subofiţer, căruia o schijă de obuz îi spărsese fruntea. Îl trecură fiori când observă chipul de ceară, împietrit. În faţa ochilor îi apărură evreicele împuşcate, goale, pe care le văzuse cu intendentul Frischengut şi Lipski într-o dimineaţă asemănătoare, în Tatra. Pentru el fuseseră primii morţi din acest război…

Se strecurară printre poziţiile germane pustiite, pe lângă adăposturile care se surpaseră, îngropând soldaţii sub ele, pe lângă tancuri şi tunuri distruse de proiectile – tot mereu înapoi.

Era noapte. Unitățile germane se retrăgeau către nord. Compania căpitanului Vogelsang forma ariergarda regimentului de infanterie decimat. În luptele de la Salerno, din grupa subofițerului Krähenburg mai rămăseseră doar Lipski şi Gerhard.

Regimentul nu mai lua contact cu inamicul. Armata americană venea în urma lor ezitând, fără să sacrifice oamenii.

Subofițerul Krähenburg fu chemat în față de către căpitanul Vogelsang. Gerhard se uită după el cum dispare în noapte.

— Bagă de seamă, ăştia ne clocesc iar ceva, zise Lipski în spatele lui.

Gerhard nu răspunse nimic. Grelele cutii cu muniții pe care le avea de cărat îi apăsau umărul. Era o noapte cu lună plină. Mărşăluiau pe lângă gospodării în care cântau cocoşii şi se strecurau prin vii în care mai atârnau încă strugurii de coarde.

Regimentul ocupa poziții noi. Soldații aruncau lucrurile fără să se sinchisească de ordine. Gerhard lepădă grelele cutii de muniții şi se trânti lângă ele. Krähenburg veni înapoi.

— Lipski, Lorenz, pregătiți-vă!

— Ce s-a mai întâmplat?

— Patrulă, zise Krähenburg. Luați-vă carabinele cu voi şi lăsați toate celelalte aici. Într-o oră suntem înapoi.

Gerhard şi Lipski începură să înjure, dar se ridicară.

Krähenburg, cu pistolul automat, mergea înainte, iar ei aveau carabinele în mână. Sus pe cer era luna plină. Munții Abbruzzi scânteiau sticloşi, cenuşii. Umbrele lunii se ghemuiau în văi.

— Frumos ne-au mai potcovit, n-am ce zice, şopti Lipski.

Noaptea era liniştită. Zornăitul uşor al regimentului sosit pe poziție se pierdea în urma lor. Ei singuri erau în țara nimănui, între armate.

— Nu mergem departe. Când îi zărim pe primii *ami* o

ştergem înapoi, şopti Krähenburg.

Stăteau la şosea şi trăgeau cu urechea în noapte. Nu se auzea nimic. Cârmiră de pe şosea într-o vie care se întindea pe o colină. Luna venea după ei şi căştile luceau în lumina ei argintie.

— Hai să facem popas aici, zise Gerhard. Sunt obosit ca un câine.

Se aşezară pe vine sub un butuc de viță, rupseră strugurii trecuți din copt, care nu fuseseră culeşi, şi începură să-i înfulece grăbiți.

— Hai. Mai departe, zise Krähenburg.

Se ridicară şi porniră aplecați în urma lui Krähenburg, peste colină. Din uşa colibei care se afla în spatele colinei licărea lumină. Se strecurară lângă colibă. Niciun zgomot nu răzbătea afară.

— Dă cu uşa de perete, zise Lipski.

Krähenburg izbi uşa cu cizma şi ea zbură din fața lor şi se dădu de perete. Stăteau în prag, cu carabinele întinse.

Krähenburg începu să râdă. Un militar italian şedea pe o laviță lângă o fată. Îşi aruncase tunica, iar fata de lângă el era pe jumătate dezbrăcată. Pe umerii goi îi cădea părul blond şi lung.

Militarul italian se zgâia la ei cu gura căscată.

— *Tedesco?*[17]

— Da, *tedesco,* zise Krähenburg. Ce faci aici?

Fata sări de pe laviță şi dând un țipăt, fugi în alt colț al încăperii. Avea picioare lungi şi drepte, şi Gerhard se uita cu jind la ea.

— Bine făcută, zise Lipski, privind cu coada ochiului la fata care se îmbrăca pripit.

— Îi aşteptați aici pe *ami*? întrebă Krähenburg.

Militarul italian scutură din cap. Krähenburg intră în colibă şi ridică tunica ce se afla lângă italian, pe laviță. Avea epoleți de ofițer.

— Lasă-l să plece, zise Lipski. Macaronarii ăştia au ieşit din luptă. Li s-a acrit de război. În privința asta

stau mai bine ca noi.

— Şi dacă îi aşteaptă aici pe *ami*?

— Dar pe cine altcineva să aştepte? Nu cumva pe noi?

Krähenburg se întoarse şi se îndreptă spre uşă. Nu era misiunea lui să ia prizonieri ofițeri din armata italiană, care capitulase cu săptămâni înainte. Dezertorii – soldați şi ofițeri – mai vagabondau încă peste tot prin țară.

Gerhard o privea pe fată. I-ar fi plăcut să rămână acolo. Pe ofițerul italian l-ar fi putut arunca afară…

— Nu-ți ies din cap femeile? întrebă Krähenburg.

— Deloc, zise Gerhard.

— Poate e nevastă-sa, lasă-i-o, zise Krähenburg.

Trântiră uşa în urma lor şi intrară iar în vie. Un zgomot, ca şi când luneca cineva pe pământ îi opri. Erau la poalele colinei, pe spinarea căreia se afla coliba. Acum era cufundată în întuneric. O rază de foc zvâcni în fața lor, la o distanță de o sută de metri, din tufiş. Se aruncară la pământ şi Krähenburg ridică pistolul automat.

— *Ami,* şopti el.

Împuşcăturile se succedau repede una după alta. Gloanțele şuierau pe deasupra capetelor lor. Se târâră încet înapoi, se ridicară şi, aplecați printre butucii de vie, o luară la fugă, iarăşi pe colină, în sus. Focul patrulei americane se întețea. Trăgeau cu arme rapide. Krähenburg trecu fuga pe lângă colibă, înspre şosea. Gerhard fugi după el, iar Lipski venea gâfâind la urmă.

Din colibă răsunară două împuşcături. Lipski dădu un țipăt şi se clătină pe şosea, aplecat înainte, gata se cadă.

— Ce s-a întâmplat, Lipski?

— Porcu' dracului! gemu acesta.

— Te-a atins?

— Da, nu mai pot.

Îl luară între ei. Din gât îi curgea sânge şi se prelingea pe uniformă. Carabina îi căzu din mâna lipsită de vlagă,

în şosea.

— Haide, să fugim, zise Krähenburg.

Puseră braţele lui Lipski pe după gâturile lor şi, sprijinindu-l amândoi, porniră fuga înapoi.

— Asta a fost macaronarul, zise Krähenburg. Ce ticălos!

Lipski gemea. Iar pentru ei era cu fiecare pas tot mai greu să-l care.

Se opriră, îl pansară cât de cât, îi aşezară carabina lui Gerhard pe sub genunchi şi-l ridicară. Acum mergeau mai încet, pas cu pas. Capul lui Lipski căzuse pe umărul lui Gerhard.

— Nu mai ai pansament la tine?

— Nu, zise Krähenburg.

— Ce ne facem acum cu el? Pierde atâta sânge, că are să se prăpădească.

— Nu mai putem face nimic.

— Dar până să ajungem noi îndărăt, moare, zise Gerhard.

Krähenburg înălţă din umeri. Luna plină era acum chiar deasupra lor. Din gâtul lui Lipski sângele curgea gârlă, picura pe genunchi şi se scurgea jos, pe şosea. În mâinile lui Gerhard şi Krähenburg carabina se îngreuna tot mai mult. Ţeava îi tăia degetele lui Gerhard. Mergea clătinându-se sub povară.

— Te ducem acasă, şoptea el.

— Asta numeşti tu casă? Porcăria asta din faţă? zise Krähenburg.

Vorbea tare şi fără precauţie, ca şi cum îi era indiferent că se găseau între armatele inamice. Nu mai aveau mult până la noua poziţie a companiei, când Lipski scoase un ţipăt uşor.

— Să-l punem jos, zise Krähenburg.

Îl puseră cu precauţie pe pământ, apoi îl ridicară şi-l duseră la marginea şoselei. Privirea lui Gerhard era aţintită la şuvoiul de sânge, care, curgând din gâtul bandajat* sclipea ca o sticlă roşie în lumina palidă a

lunii.

— Se sfârşeşte, zise Krähenburg.

Gerhard îngenunche lângă Lipski. Grohotişul de cremene de pe şosea îi intra în genunchi, dar el nu băga de seamă. În noapte se auzea zgomot de coloane motorizate care se apropiau. Krähenburg trase cu urechea.

— Vin americanii.

— Să vină! zise Gerhard.

Sta cu privirea ațintită pe fața muribundă a lui Lipski. Trei ani fuseseră nedespărțiți, de la intrarea în detaşamentul de guarzi vamali, din Polonia, până în noaptea asta din țara nimănui, de pe teritoriul italian. Acum rămăsese singur.

— Franz, Franz, îngăimă el.

— A murit, zise Krähenburg. Haide, hai să fugim.

Gerhard se ridică. Deasupra lor zumzăiau acum cu zgomot greoi motoare. Ridicară capetele şi priviră în lumina lunii, către cer. Escadrile de bombardiere americane treceau spre nord ca să bombardeze oraşe germane.

— Nu mai durează mult războiul ăsta, zise Krähenburg.

Gerhard nu răspunse nimic. Alerga în urma lui Krähenburg spre noua poziție a companiei, care se îngropase într-o vie.

Escadrilele de bombardiere treceau pe deasupra capetelor lor. În față, către munți, aveau umbrele lunii, iar din spate venea zgomotul armatei americane în înaintare.

Trenul trecea peste pod. Un vânt de noiembrie, rece şi umed, împingea apa haffului în matca râului Peene. Valurile se îngrămădeau la stâlpii de beton, formau vârtejuri, se sfărâmau.

Deasupra haffului era ceață. O luntre grea de pe Oder înainta încet contra curentului.

Jürgen Schiemann se uita după luntrea de pe Oder, la pupa căreia erau întinse nişte rufe cenuşii de atâta purtat. Pe culme fâlfâiau în vânt nişte izmene. Două rațe sălbatice se înălțară din păpuriş şi se depărtară uşor prin ceață, pe deasupra apei.

— Acolo a fost cândva Peter învățător, zise Jürgen.

Helene, care şedea pe banca din fața lui, privi şi ea prin fereastra închisă a compartimentului. Nu puteau vedea bine satul.

— Unde o fi Peter acum?

— Poate în Siberia. Ştii doar că jumătate din armată a căzut în prizonierat, la Stalingrad.

— Nu cred, şi tu nu-mi spui adevărul, zise Helene. Eu cred că nu mai trăieşte. Uneori îl visam în nopțile lungi de la spital.

Jürgen tăcu. Primise permisia pentru căsătorie, pe care o ceruse de atâtea ori. Fața îi era tot devastată: buzele zdrobite se vindecaseră, dar o cicatrice se întindea pe buza superioară, de-a curmezişul, pe sub nas, dinții pierduți nu fuseseră încă înlocuiți. Arăta desfigurat când râdea – dar râdea rar.

Trenul era înțesat. Călătorii civili şi permisionarii stăteau pe coridoare, şedeau pe geamantane şi umpleau locul de trecere din mijlocul compartimentelor.

Jürgen se uită în sus la plasa de bagaje, în care se aflau cârjele Helenei. Acum ea avea o proteză, dar mergea anevoie. Se ducea pentru prima oară acasă. Fusese dorința ei ca să fie dusă acasă de Jürgen, şi acum el putea să i-o îndeplinească.

Şedea în fața lui şi zâmbea. Chipul palid al Helenei era încordat de emoție şi aşteptare. Îşi făcuse buzele şi un pic de ruj se întinsese în colțul drept al gurii. El ridică mâna şi-l şterse precaut.

Trenul gonea pe lângă pădurile năpădite de negură. Jürgen se gândea la pădurile din Rusia şi la mlaştina prin care trecuse cu restul regimentului de grenadiri tanchişti. Pentru el nu se sfârşise bine. Acționase

împotriva ordinului, pe proprie răspundere. Numai Crucea de cavaler îl apărase de pedeapsă. Dar nu-l avansaseră cu toate că fusese prevăzut acest lucru. Doar puțini ieşiseră din pădurea în care îi cuprinsese beția sângelui unsprezece oameni şi locotenentul Scheller îşi croiseră drum.

— La ce te gândeşti? întrebă Helene.

— La nimic.

— Te-ai schimbat, Jürgen.

— Toți ne schimbăm, zise el. Ai auzit ceva de Gerhard? Oare pe unde o fi?

— E în Italia.

Nu-i putea povesti Helenei ce se întâmplase în pădure. Aşa încât îşi aruncă din nou privirea pe fereastră.

Se apropiau primele case ale oraşului. Apăru şi gara. Erna şi bătrânul Lorenz îi aşteptau. Erna începu să plângă când Helene coborî din tren, cu trudă, pe cârje, ajutată de Jürgen. Bătrânul Lorenz stătea în spatele ei şi dădea din cap. Mai îmbătrânise, şi acum părul îi era aproape alb.

— Ce faci, Helene?

— Bine, răspunse ea zâmbindu-i, iar bătrânul dădu din nou din cap, ca şi când nu pricepea ceea ce vedea.

Din ochii Ernei curgeau lacrimi. Acum era mai subțirică decât înainte.

— Nu te boci, Erna, zise Jürgen, în timp ce mergea cu Helene pe peron, către ieşire.

Pe lângă el treceau matrozi şi-l salutau. Soldații se opreau gură-cască şi se uitau curioşi la lunganul de locotenent tanchist care conducea spre ieşire o femeie cu piciorul amputat. Dar Jürgen nu dădea atenție nimănui, îl durea iar gura şi privea țintă înainte. Erna şi bătrânul Lorenz veneau cu geamantanele în urma lor.

Piața gării era învăluită în pâclă umedă. Un drapel cu zvastica atârna ud şi năclăit deasupra intrării în clădire.

Luară o birjă veche, trasă de un cal bălan, numai

piele şi oase, care abia se târa pe străzile oraşului. Nu mai existau nici automobile şi nici benzină pentru particulari.

Când a venit vorba despre Peter era seară. Şedeau în camera Ernei. Helene era întinsă pe canapea. Venise şi inspectorul de poştă Schiemann, tot mândru de feciorul lui. Jürgen şedea lângă Helene şi-i ținea mâna într-ale lui. Trecuse aproape un an de la acea noapte nenorocită de la Berlin. Toți se împăcaseră cu soarta Helenei. Numai mama mai plângea uneori când era singură cu fiica ei. Acum bătrâna şedea lângă picup şi se uita la Jürgen.

— Spune-mi adevărul, Jürgen. Nu-i aşa că Peter nu mai trăieşte?

— Nu ştiu, mamă.

— Acum trei luni am primit o înştiințare că e dat dispărut. Asta o ştii?

— Da, mi-a spus Erna adineauri.

— E mort, dar nu pot crede aşa ceva, şopti bătrână. În fiecare noapte stau trează şi mă gândesc la el. E îngrozitor.

Îşi scoase batista de sub şalul cenuşiu de lână pe care-l purta pe umeri şi-şi şterse lacrimile. În cameră era o linişte apăsătoare. Bătrânul Schiemann trăgea nervos din țigara de foi. Gertrud Baumann se ridică şi se duse în odaia de alături. Se trezise băiețelul şi încerca să-l liniştească.

— Fii cuminte, trebuie să dormi! spunea ea.

Avea o voce răguşită, chinuită. Jürgen privi prin uşa deschisă în dormitorul neluminat, care fusese cândva al lui Walter. Acum nu mai trăia nici Peter. Ştia sigur. Pe fruntea lui se citea semnul morții când îl întâlnise în satul din fața Stalingradului.

Bătrână doamnă Lorenz se ridică, ieşi din încăpere şi se întoarse cu înştiințarea. Jürgen sucea cartea poştală în mână. „După rezistență eroică” aşa scria pe ea – şi că tunarul Lorenz se distinsese prin vitejie deosebită. Era

obişnuita carte poştală pe care o primeau toți. „Pentru Führer şi marele Reich german”, sta scris pe ea. Dădu în tăcere cartea poştală Helenei.

Privirea lui Jürgen căzu asupra Ernei, care ținea batista la gură şi plângea. Îl iubise pe Peter mai mult decât pe Walter, bărbatul ei. Gertrud şedea alături, cu mâinile în poală, cu ochii secați de lacrimi. Copilul se liniştise şi adormise.

Jürgen rămase patru zile. Fiecare zi aducea umezeală şi ceață marină apăsătoare. Zilele erau, ca şi timpul, cenuşii.

Acasă, la tatăl lui, Jürgen stătea puțin. Şedea ore întregi la patul Helenei şi încerca s-o convingă că trebuiau să se căsătorească. Dar ea scutura mereu din cap.

— Nu pot s-o fac, Jürgen, înțelege. Eu sunt o schiloadă. Tu te însori cu mine fiindcă te simți vinovat. Şi asta are să-ți fie o dată povară.

— Niciodată, Helene.

— Spui aşa acum, dar o căsătorie durează. Nu vreau.

Jürgen suferea din cauza refuzului ei. Îi cunoştea fiecare argument, dar n-o înțelegea. Avea să plece iar pe front, să lupte în Rusia, şi poate că el are să piardă mai mult decât un picior. În fiecare zi înainte de amiază făcea cu ea exerciții de mers prin curte. Helene era încă slăbită de îndelungata şedere în pat, dar îşi regăsise energia. Râdea deseori, dar Jürgen simțea că ea se căznea să dea impresia că totul era mai uşor decât în realitate.

O îngrijea Erna, dar şi Gertrud se interesa de ea. Martin Baumann, plutonier de carieră la artileria antiaeriană navală, venea în fiecare seară. El credea încă în victorie şi şedea la largul lui şi sigur lângă Erna. Toată lumea ştia ce e între ei. Vorbeau seară de seară de război, de Karla Niehagen, care acum se afla la cartierul general al feldmareşalului Kesselring în Italia şi ajunsese departe; vorbeau de Gerhard, care lupta la

Cassino, şi de escadrilele de bombardament de noapte, care în fiecare dimineață se întorceau de la opera lor de distrugere şi dispăreau peste Marea Baltică.

Noaptea avusese loc un atac aerian asupra portului; nu se întâmplase mare lucru, dar războiul se apropia tot mai mult. Locuitorii simțeau asta. Nu numai că rațiile alimentare se micşoraseră, dar şi primejdiile creşteau cu fiecare escadrilă de bombardament de noapte, al cărei muget înfundat se auzea deasupra oraşului.

A patra zi, Jürgen veni după-amiază de pe promenadă, gata de drum, şi se opri în fața porții grădinii. Bătrânul Lorenz grebla grădina din fața casei, strângând frunzele veştede ale copacilor.

— Ei, Jürgen, pleci iar?

— Da, peste o oră.

— Tot în Rusia?

— Da.

— O să ai ceva de furcă. Acum când vine iarna.

— Ştiu, cunosc toate astea, răspunse Jürgen.

— N-are să mai dureze mult, zise bătrânul Lorenz, privind peste marea care izbea alene şi greoi țărmul.

În radă era un torpilor care scotea pe nări nori grei de funingine. Fumul negru se târa pe jos, pe deasupra apei. Jürgen se gândi la regimentul de grenadişti tanchişti, care se afla în refacere la granița ruso-poloneză.

Străbătu curtea şi se duse jos, în bucătărie. Bătrână Lorenz şedea la plită. Părea şi mai îmbătrânită şi mai puțin trupeşă. Mâinile îi tremurau în timp ce dădea la o parte oala. Îşi pierduse mult din tăria sufletească. Lumina focului îi cădea pe obraz.

— Helene te aşteaptă, Jürgen. Ce o să se aleagă de fata mea acum?

— Am venit în permisie ca să mă însor cu ea, dar nu vrea.

— Ştiu. Trebuie să înțelegi. Poate să judece singură.

Jürgen se aşează la masa de bucătărie şi se uită la doamna Lorenz. Copil fiind, ea îi ținuse loc de mamă. Şi

tot aşa era încă şi acum. Îi erau dragi mâinile ei muncite, faţa ei necăjită şi ochii ei cenuşii şi ironici, moşteniţi de Helene. Şi iar îl izbi cât de mult îi semăna Helene.

— A fost vina mea, mamă. Eu n-am vrut atunci, noaptea, să merg în adăpostul antiaerian. Eu sunt vinovat că s-a întâmplat asta.

— Tot s-ar fi întâmplat, zise bătrână. Ce trebuie să se întâmple, se întâmplă. Du-te sus la ea.

Jürgen porni pe scară spre Helene. Camera ei se afla chiar lângă uşa de la intrarea în casă – acum întregul etaj de jos fiind locuit de familie.

Stătea în mijlocul camerei. Îi zâmbi şi făcu câţiva paşi neajutoraţi către el.

— Vezi, Jürgen, pot să merg singură.

— Dar să n-o faci.

— Pot însă.

Vedea câtă osteneală îşi dă să se ţină dreaptă. Se apropie de ea şi o cuprinse cu braţele.

— E abia un început, dar când ai să te întorci iar, vreau să pot merge ca înainte.

— Atunci o să ne căsătorim, deşi, cu siguranţă, n-are să mă mai creadă nimeni, zise el. Are să fie a treia permisie pe care o cer pentru căsătorie.

O ridică, o luă pe braţe şi o puse într-un fotoliu. O aşeză cu grijă şi-i netezi rochia cenuşie de după-amiază.

Ea îl privea zâmbind.

— Nu mai vorbi de căsătorie, Jürgen.

— Poate trebuie să pierd şi eu un picior, zise el.

Suna brutal şi Helene se ridică şi-l privi înspăimântată.

— Dumnezeule! şopti ea.

Jürgen ştia că Helene n-are să se mărite cu el, şi se gândi la mulţimea celor cu picioarele amputate care populau spitalele. Şedea aplecat în faţa ei. Două camere mai încolo cânta aparatul de radio al Ernei. Jürgen o auzi şi pe ea cântând şi agitându-se încoace şi încolo. Pe

amândoi frații Helenei îi iubise şi pe amândoi îi pierduse. Acum cânta iar. Atât de repede uită omul când n-are nimic de uitat.

— Trebuie să plec, Helene.

— Te duci iar în Rusia, pe front?

— Poate mă lasă în spate. Trebuie întâi să-mi pună dinții. Pentru Reich-ul milenar nu se poate lupta bine fără dinți.

Încercă să surâdă cu gura lui ştirbă, dar Helene nu râse. Ştia că Jürgen minte. Nici el nu credea. Cum trimiteau acum pe front pe toți cei ce mai puteau umbla, au să-l trimită şi pe el din nou. Iar frontul din Rusia, în ciuda comunicatelor victorioase, era împins înapoi aproape zilnic. Helene se uită la Crucea de cavaler de la gâtul lui Jürgen şi deodată începu să plângă.

Acesta se ridică şi îngenunche în fața ei. Brațele Helenei *se* încleştară de gâtul lui.

— Nu mă lăsa singură, Jürgen.

— Trebuie să plec, Helene.

Fata se prăbuşi iar în fotoliu. Îşi acoperi obrazul cu palmele. Trupu-i subțire tremura. Sub rochia cenuşie de după-amiază Jürgen văzu conturul protezei şi iar se gândi la mulțimea celor cu picioarele amputate în acest război. Poate mâine o să facă parte şi el dintre aceştia. Şi atunci n-ar mai exista nimic care să-l poată despărți de Helene.

Se aplecă asupra Helenei şi o sărută. Fața ei era plânsă, iar buzele îi tremurau. Era pentru prima dată după noaptea aceea din Berlin că o vedea plângând.

Încet se întoarse către uşă. Îi era greu s-o deschidă. În timp ce stătea în uşa deschisă îi auzi suspinele. Îl cuprinse un sentiment de slăbiciune, dar trase uşa, fără să se mai uite o dată înapoi.

Compania înainta de-a lungul văii, în noapte. Crestele erau cuprinse de flăcări. Le aprinseseră

proiectilele cu fosfor. O jerbă de foc alcătuită din înălțimi incendiate lumina noaptea şi izola compania de lumea exterioară. Bătălia de la Cassino atinsese punctul culminant.

— Ăsta e iadul, zise plutonierul Schüler.

Mergea împreună cu subofițerul Krähenburg în fața lui Gerhard Lorenz, care iarăşi căra grelele cutii de muniții. Krähenburg purta pe umăr mitraliera.

Seară compania fusese completată în pripă şi necorespunzător pentru a opri pătrunderea unui regiment de elită american. Jumătate din partea sedentară mărşăluia în spatele lor: şoferi, bucătari, şeful de eşalon şi subofițerul de administrație. În dreapta lor trăgeau nişte aruncătoare de ceață germane. Ecoul lor mugitor le țiuia în urechi. Vânătorii ide munte americani şedeau la poalele masivului şi se deplasau încet către Cassino. Pe şosea, zăceau autocamioane avariate de canonadă, căşti aruncate, arme sfărâmate. Cei căzuți nu fuseseră îngropați. Nu departe de ei răgea un măgar. Era fără stăpân, într-o livadă de măslini.

Gerhard se uita la trunchiurile cafenii ale măslinilor. Coaja lor scorojită arăta ca nişte fețe râzând feroce în lucirea vastă a flăcărilor ce se înălțau spre bolta cerului. Se gândea la Lipski, pe care nu-l putuseră îngropa. În aceeaşi noapte infanteria americană înaintase până la via unde îşi făcuseră ei tranşee. Sublocotenentul cel tânăr căzuse tot atunci, iar fostul fruntaş-instructor Achmann plătise verificarea pe front cu o rană gravă. De atunci nu mai ieşiseră din lupte. Măgarul zbieră iar. „I-ah”-ul lui prelung şi astmatic se lua la întrecere cu mugetul aruncătoarelor de ceață şi suna ciudat de paşnic.

— Afurisit măgar! zise Krähenburg.

Trecură din şosea în livada de măslini în care zbiera măgarul. Gerhard trânti înjurând cutiile cu muniție. Schüler îşi inspecta plutonul. Cu cei doi şoferi şi un bucătar care li se adăugaseră, nu mai erau decât o

duzină de oameni.

— Lorenz, alungă măgarul. Mă înnebuneşte şi mai mult.

— S-a făcut, zise Gerhard.

Alergă la măgar şi-l lovi uşor cu patul armei pe crupă. Animalul privi indiferent înapoi şi nu *se* clinti. În ochii lui se oglindea văpaia flăcărilor. Blana lui fumurie era în multe locuri tocită până la piele.

— Eşti purtător de muniţii, bătrâne? zise Gerhard. Măgarul nu mai zbiera. Picioarele lui se proptiră cu îndărătnicie pieziş în pământ. Gerhard îl luă de căpăstru şi-l trase după el.

— Vino cu mine. Ai să-mi cari cutiile.

Dintr-odată ascultător, măgarul porni alături de Gerhard.

— Ce-i cu măgarul, Lorenz?

— Are să care cutiile, domnule plutonier.

— Bine, zise plutonierul Schüler.

Căpitanul Vogelsang venea de-a lungul convoiului. Ajunsese un pachet de nervi, iar în ochii lui se citea teama de atacul iminent.

— Dumneata înaintezi la dreapta noastră, Schüler.

— Da. Ştiu. Cunosc regiunea, zise plutonierul.

Gerhard puse cutiile cu muniţii în spinarea măgarului.

Ele atârnau în chingi pe coaste, dar animalul primi povara liniştit. Era muniţia celor două mitraliere pe care le mai aveau în pluton.

— Plecarea! zise Schüler.

Compania mergea răsfirată pe şosea, strecurându-se prin tufişuri, spre munţii în care străpunseseră americanii. Gerhard mâna măgarul. În faţa lor explodă o salvă de artilerie. Schijele proiectilelor brizante împroşcau tufişurile. Măgarul sări de două ori în sus ca un ţap, apoi stătu iar liniştit. Gerhard săltă capul de la pământ şi se uită în sus la el. Îi era de neînţeles că măgarul nu fuge. Urcară prin tufărişul des. prima

înălțime.

— Alungă măgarul înapoi, zise Krähenburg.

— Aiurea. Crezi că am să car cutiile singur?

— Hai, grăbeşte-te!

— Aiurea, zise Gerhard.

Se târâră peste vârful rotunjit al înălțimii. În dreapta lor se înălțau pereți de stâncă, iar în spate lăsaseră dealurile incendiate, în care trăgeau aruncătoarele de ceață germane.

Se întinseră pe vârful înălțimii şi aşteptară. Compania se afla în stânga lor, pe deal, jos.

— Mai departe! ordonă Schuler.

Dar nu apucară să meargă mai departe. Soldații americani, care se aflau în fața lor, deschiseră focul.

— Mitralierele în poziție! strigă plutonierul.

Gerhard smulse cutiile de pe spinarea măgarului. Krähenburg se aruncase după o piatră, şi împingea încet mitraliera înainte. Din peretele de stâncă gloanțele ricoşau şuierând prin tufiş.

Lorenz trăgea spre el cutiile cu muniții. Măgarul făcu vreo câțiva paşi înapoi şi se postă alături. Începură să tragă în noapte, dar nu ştiau încotro trag. Înălțimea avea o uşoară depresiune, în spatele căreia, probabil, se aflau americanii.

Din ambele părți se trăgeau cu trasoare.

— Sus, direcția înainte, executarea! strigă plutonierul Schüler.

Krähenburg smulse mitraliera în sus. Gerhard înhăță cutiile ca s-o ia la fugă în urma lui. Aveau în față primele explozii ale artileriei americane. Se trântiră iar la pământ. Măgarul o luă la fugă o bucată de drum, pe culme în jos, dar se întoarse. Focul artileriei americane se deplasa cu încetul înapoi. Se auzeau țipetele răniților.

Măgarul sări în sus ca un țap şi căzu pe picioarele dinainte. Se întinse încet pe o parte şi rămase lungit în fața obrazului lui Gerhard. Îl lovise în burtă un glonț ricoşat. Măgarul se închirci şi începu să zbiere.

Gerhard era întins lângă spinarea lui, care mirosea a fân uscat şi a căldură.

Focul artileriei americane încetă. Era o linişte de moarte. Numai mugetul înfundat al aruncătoarelor de ceață germane stăruia deasupra munților.

— *Hands up!*{18} strigară soldații americani.

Peste tot se auzeau acum glasurile lor. Gerhard îşi îndesă fața în blana caldă a măgarului. Părea că încă există viață în el, dar nu mai zbiera.

— Hai să fugim! zise Krähenburg.

El luă mitraliera, iar Gerhard alergă după dânsul. În urma lor compania se dizolva. Şoferii şi bucătarii se predară. În tufiş, în stânga, auziră:

— *Hands up! Hands up!*

— La dreapta, în munți, şopti Krähenburg.

Aruncă mitraliera, îşi smulse casca de pe cap şi o azvârli în desiş. Nu-i vedeau pe cei doi soldați americani care, venind prin lăstăriş, duseră la ochi armele lor cu tragere rapidă şi începură să acționeze.

Gerhard simți lovitura în braț şi lunecă la pământ. Nu-l durea. Numai genunchii îl chinuiau. În urma lui măgarul mai zbieră o dată şi muri. Zbieretul lui dăinui prelung, în larma bătăliei care se apropia de sfârşit.

Compania căzuse într-o cursă. Subofițerul Krähenburg o ştersese şi pretutindeni se auzea acum tropăit de cizme care alergau.

Fără să crâcnească, Gerhard şedea nemişcat printre stânci. Partea de sus a brațului drept sângera. Îşi scoase batista, înfăşură cu ea brațul rănit şi o înnodă cu dinții. Sângele o înroşi. Gerhard începu să se târască înainte. Metru cu metru.

Se lumina de ziuă. Globul de foc al soarelui stătea sângeriu deasupra câmpului de bătaie. Aruncătoarele de ceață nu mai trăgeau. Flăcările de pe înălțimi se stinseseră. Era jumătatea de oră de linişte din fiecare zi de bătălie - pauza dintre luptele de noapte şi ucigătorul foc rulant american, care începea la ora şase dimineața

şi ținea până cădeau umbrele înserării. Gerhard cunoştea aceste minute de răgaz. Le număraseră deseori când şedeau ghemuiți în gropile pe care şi le făcuseră scormonind în pământ.

Brațul continua să sângereze. Sângele trecuse prin batistă şi acum se scurgea pe antebraț. Gerhard încercă să rupă o bucată din pantaloni. Stofa cenuşie cedă uşor – era putredă. Rupse o bucată de deasupra genunchiului stâng şi îşi înfăşură brațul.

Îi era frig. Răcoarea se strecura în el din solul pietros pe care era lungit, venea din munți şi din soarele rece de deasupra livezilor de măslini. Se ridică şi porni înainte, aplecat şi împleticindu-se. În stânga lui erau, desigur, americanii. Încercă să se strecoare la dreapta, pe munte, în sus. Mâinile i se încleştau de solul stâncos. Dureri ascuțite începură să-l încerce în brațul rănit. Când se porni focul rulant se lăsă să lunece într-o groapă. Fiind deschisă sus, groapa nu era de fapt un adăpost, dar apăra de schijele proiectilelor. Gerhard nu văzu umbra cenuşie care şedea ghemuită în groapă.

— Lorenz! zise cineva de lângă el.

Se întoarse şi în față îi apăru chipul căpitanului Vogelsang. Era galben ca o lămâie stoarsă şi înghețată, iar sub ochii febrili îi atârnau pungi negricioase. Gerhard se gândi la cuvântarea pe care o ținuse căpitanul la solemnitatea de doliu din satul basc. Vorbise de istoria germană şi de rezistența eroică, până la ultimul om. Acum din el nu mai rămăsese decât un ghem de zdrențe cenuşii, care tremura de frică.

O ploaie de proiectile brizante vuia deasupra muntelui. Peste capetele lor se rostogolea cu viteză grohotiş dislocat. De deasupra gropii venea miros de ars şi murdărie.

Gerhard se apucă iar de braț. Durerile deveneau insuportabile. De la moartea lui Lipski nu mai credea în victorie şi în ceea ce numeau ei cel de al treilea Reich. Lipski fusese totdeauna împotrivă – şi avusese dreptate.

Se gândi din nou la evreicele împuşcate, la masacrarea populaţiei evreieşti din oraşele poloneze, şi la cizmarul Blau, care lucrase pentru Gestapo. Şi pe el îl împuşcaseră. „Va veni răzbunarea", spusese Lipski.

— Războiul ăsta e pierdut, spuse Gerhard. Unde e artileria noastră, unde sunt avioanele, tancurile noastre?

Ochiul drept al căpitanului Vogelsang se zbătea nervos. Îşi traseră din nou capetele înăuntru. Focul rulant deştelenea muntele. Soarele se înălţa pe cer şi uniformele lor începeau să se încingă. Ecoul munţilor arunca înapoi mugetul tunurilor, urletele proiectilelor, exploziile înmiite şi zgomotul înfundat de motoare al escadrilelor, care, trecând pe cerul albastru ca nişte cocori argintii, îşi descărcau bombele asupra liniilor germane.

Vogelsang şedea chircit lângă Gerhard, cu capul lăsat pe braţe şi apăsându-şi faţa în cască.

— Şi dumneavoastră aţi crezut în prostia asta, spuse Gerhard.

Se gândea la fratele său Walter, care luptase pentru naţional-socialism şi căzuse în Franţa, şi la fratele său Peter. El singur fusese împotrivă. Dar şi lui îi rămăseseră oasele la Stalingrad. Helene îşi pierduse un picior, şi Jürgen Schiemann căpătase Crucea de cavaler. Totul fusese minciună.

Căpitanul Vogelsang se ridică. Arăta de parcă voia s-o ia la fugă de acolo.

— Rămâneţi aici, zise Gerhard.

— Nu mai suport.

— Staţi pe loc! strigă Gerhard, şi-i dădu un brânci în piept cu mâna stângă.

Vogelsang se clătină şi căzu îndărăt în groapă. Faţa îi era brăzdată de teamă. Ochii i se bulbucaseră deasupra pungilor negre. Pleoapele îi zvâcneau nervos. „Soldaţi, spusese el acum patru luni, înainte de prima acţiune a companiei, soldaţi, nu e nevoie să faceţi prizonieri.

Duceți-i după un tufiş şi... Ştiți ce vreau să spun".

Focul rulant se întrerupse. O linişte paralizantă vibra deasupra munților. Nişte infanterişti germani fugeau înapoi jos. Erau fără arme şi arătau ca nişte vagabonzi. Un avion de recunoaştere bâzâia deasupra văii. Căpitanul Vogelsang gemea. Pe tunica lui era sânge uscat. Crusta de sânge se întindea până jos, pe pulpă. Gerhard se aplecă.

— Sunteți rănit?

— Da.

— Acum nu putem ieşi de aici. Trebuie să aşteptăm să se înnopteze.

Gerhard simțea propriile-i dureri. Sângele continua să i se prelingă din braț. Smulse batista şi cârpa cenuşie. Acum sângele curgea mai tare. Hemoragia şi slăbiciunea provocată de ea îl amețeau. Rupse iar o bucată de stofă din pantalon şi încercă să se lege din nou.

Reîncepu focul rulant. Bombardierele, veneau înapoi şi ecoul munților scuipa în vale zgomotul exploziilor asurzitoare.

Lorenz fu ridicat în aer. Îl luase ceva pe sus. În juru-i era noapte. Auzea măgarul zbierând şi-şi apăsa fața în blana cenuşie, care mirosea a căldură animală. Frunzele cenuşii şi catifelate ale măslinilor tremurau în văzduh. Ele se transformau în suprafețele argintii de aluminiu – suprafețe portante care stăteau pe cerul de un albastru-închis. Gerhard îşi pierdu cunoştința.

Acolo unde şezuse căpitanul Vogelsang se afla doar o cască cenuşie, deformată. Pe deasupra ei trecea alene norul de praf al exploziei.

Regimentul de grenadiri tanchişti se retrăgea peste câmpurile de zăpadă. Vântul glacial de răsărit prefăcea răsuflarea soldaților în țurțuri de gheață. Era sfârşitul lui februarie.

Un divizion de tancuri rus şi un escadron de cazaci urmăreau regimentul.

Grenadirii tanchişti, larg răsfiraţi, cu armele şi pistoalele ridicate, tropăiau greoi prin zăpada adâncă. Pe cazaci îi vedeau numai rareori. Apăreau doar, şi dispăreau din nou. Şi tancurile ruseşti îi urmăreau doar cu ezitări.

Jürgen Schiemann mergea lângă un subofiţer. Cu două zile înainte îşi pierduse tancul într-un contraatac. Fusese un contraatac disperat, întreprins cu forţe slabe.

Jürgen se uită îndărăt. La orizont se zărea o unitate de cazaci. El ştia pe cine aşteptau cazacii – pe cei degeraţi, pe cei răniţi, pe toţi cei ce rămâneau în urmă în această retragere.

Piciorul drept al lui Jürgen era înfăşurat în cârpe. Degerătura se întindea de la degete, în sus, şi el nădăjduia ca, în felul acesta, să-şi piardă piciorul. Helene îi scrisese că se simte mai bine, dar că încă merge anevoie. Îl înştiinţa despre Gerhard, că fusese rănit la Cassino şi acum se află într-un spital din apropiere de Stuttgart. Jürgen se gândi la ziua în care Gerhard îl vizitase la Lemberg. Atunci aflase el de povestea cu Karla. De atunci trecuseră doi ani.

Grenadirii din faţa lui se afundau în zăpadă şi numai dând-o la o parte cu mâinile izbuteau să iasă din nou la suprafaţă. Un tun antiaerian distrus zăcea îngheţat în drum. Tancul care mergea în stânga lor derapă pe pojghiţa de zăpadă, dar scăpă din impas. Era ultimul tanc al regimentului.

După-amiază ajunseră la barăcile lungi şi acoperite de zăpadă. Casele de dincolo de barăci erau distruse. Ruinele gării se înălţau către cer. Jürgen mai trecuse o dată prin oraş. Asta se petrecuse cu doi ani în urmă, în timpul înaintării rapide. Când străbătuseră străzile cu tancurile, oraşul ardea. Acum rămăsese doar o întindere de ruine, cu pivniţe, gropi şi scobituri în pământ.

Statul-major al regimentului – mai erau doar un maior, un sublocotenent şi Scheller, care conducea ultimul tanc – îşi instalase cartierul general într-o

baracă. Grenadirii tanchişti din batalionul unu şi doi se aflau afară, la cinci kilometri de sat, şi îi aşteptau pe ruşii care îi urmăreau.

Jürgen intră şchiopătând în baracă. Soldaţii din batalionul trei – având doar efectivul unei companii – stăteau pe străzi ori se aruncau istoviţi în beciuri. Zăpada îngheţată nu-i oprea s-o facă. Labele picioarelor le erau umflate şi îi dureau, iar foamea îi mistuia pe dinăuntru.

— Nu mai avem nimic de mâncare, zicea maiorul când Jürgen intră în baracă. Rechiziţionaţi tot ce poate fi rechiziţionat!

Într-un colţ al încăperii stătea un plutonier-major cătrănit.

— Nu mai poate fi nimic rechiziţionat, domnule maior, zise el scuturând din cap.

Casca îi tremura pe creştet. Chipul lui obosit şi încleştat arăta deznădăjduit. Jürgen se uită ţintă la maior. Se numea von Glasenap, nu era mult mai în vârstă ca el şi avea o mutră de moşier degenerat. Vârful nasului îi degerase şi era acoperit de o crustă care în permanenţă îşi schimba culoarea. Când von Glasenap era iritat, îşi freca nasul de parcă voia să-l smulgă şi să-l arunce într-un colţ. Era acelaşi maior care prin raportul său avusese grijă să împiedice avansarea lui Jürgen după trecerea prin mlaştină. Maiorul von Glasenap se întoarse către Jürgen.

— A, Schiemann, ce fac tancurile noastre? Acum le-aţi aranjat şi pe ultimele.

— I s-a întâmplat ceva lui Scheller? întrebă Jürgen.

— Nu. Tancul lui se află la un kilometru depărtare de aici. Nu mai are benzină.

— Atunci să-l părăsească, zise Jürgen.

Von Glasenap se apucă iritat de nas, care acum avea o culoare albastră, dar de îndată începu să bată în verde.

— Ascultă, Schiemann, n-a sosit aprovizionarea.

Pesemne o fi fost tăiat firul undeva. Poate de partizani sau cine ştie de cine. Nici divizia nu răspunde. Ce s-a întâmplat de fapt?

— Nu ştiu, zise Jürgen.

Obrajii uşor lăsați ai maiorului tremurau. Arăta straniu. Făcu un pas către Jürgen.

— Trebuie să găsim ceva de mâncare, Schiemann. Vrei să încerci?

— Să încerc, pot, domnule maior.

— Bine, zise maiorul mai liniştit.

Ştia că lunganul de locotenent tanchist are să încerce tot ce-i stă în putință. Îl cunoştea destul de bine. Maiorul îl ura pe acest cavaler al Crucii de fier, căruia nu-i păsa de nimic şi pe care nu-l interesa nimic. Von Glasenap nu fusese încă niciodată propus pentru Crucea de cavaler. Jürgen ieşi. Târa uşor piciorul drept. Îl dureau degetele.

Plutonierul-major cel cătrănit venea după Jürgen. Luară zece infanterişti cu ei şi porniră în oraş. În ruinele pârjolite nu mai era viață. Oraşul era acoperit de zăpadă ca de un giulgiu. De două ori trecuse războiul peste el şi retragerea germană distrusese şi ceea ce mai rămăsese în picioare. O fată zdrențăroasă se ivi din clădirea unei fabrici bombardate. Se opri şi se uită împietrită la soldații germani.

— Hei! strigă Jürgen.

Fata tresări şi dispăru la fel cum apăruse.

— Ce a fost asta?

Jürgen se întoarse spre plutonierul-major, care venea în urma lui.

— Cine ştie? După cât se pare, mai sunt ruşi prin gropi, zise plutonierul-major.

Scotociră clădirea fabricii, dar nu găsiră nimic. Fata dispăruse fără urmă.

O jumătate de oră mai târziu răsunară primele împuşcături. Ele veneau din gropile unde fuseseră pivnițe, din clădirea dărâmată a fabricii şi din ruinele

gării.

În spatele lui Jürgen plutonierul-major, dădu un țipăt şi căzu în zăpada murdară. Se aflau pe terenul din dreptul gării. Jürgen se târî către ruinele din fața clădirii distruse a gării. Grenadirii tanchişti îl urmară. Plutonierul-major zăcea în mijlocul străzii. O baltă de sânge înroşise zăpada de sub el.

Jürgen se uită în jur. Barăcile, odinioară birouri ale etapei, ardeau. În răsărit, limbile galbene ale flăcărilor se ridicau către cer. Jürgen se gândi la von Glasenap, care acum avea, poate, să dobândească şi el Crucea de cavaler.

Se trăgea de pretutindeni. Batalionul trei se desfăşura pe străzi în linie de trăgători. Grenadirii săreau din ruină în ruină şi aruncau grenade de mână în gropi. În înserarea care se lăsa exploziile lor mugeau înfundat.

Jürgen îşi trase capul între umeri. Gloanțe explozive răpăiau în ruinele zidurilor. Grenadirii tanchişti de lângă el trăgeau la rândul lor, răspunzând. În fața lui Jürgen gara scuipa foc şi fum. Soldații din batalionul trei înaintau spre gară luptând pe străzi. Îi scoteau pe puşcaşii ruşi din gropi şi-i mânau înaintea lor. Erau siluete de civili zdrențăroşi, femei, adolescenți, bătrâni.

Schiemann se târa prin ruine, mergând cu grenadirii tanchişti de-a lungul şinelor, către gară. Nu mai simțea degerăturile de la degetele picioarelor.

În clădirea gării zburau grenadele de mână. Salvele pistoalelor automate împroşcau în gropi. O femeie alerga spre Jürgen. Rafala unei mitraliere uşoare o puse în genunchi. Gemând, ea căzu pe spate.

Jürgen se opri amețit. Se uita absent la sângele ce răzbătea prin haina ei zdrențuită. Nu luptase încă niciodată împotriva femeilor.

— Târfe, zise unul dintre grenadirii de lângă el. Toate sunt târfe.

Grenadirii tanchişti scotociră gara în fiecare ungher. Schiemann stătea nemişcat în mijlocul gării, acolo unde

fusese altădată holul. Pe pereți erau încă lipite zdrențe de afişe vechi: afişe ruseşti şi peste ele, proclamații şi ordonanțe ale comandamentului suprem german. Erau pe jumătate carbonizate, dar frazele care fuseseră cândva ordine tot se mai puteau citi.

Încă se mai trăgea ici şi colo. Maiorul von Glasenap mergea încet prin oraş. În urma lui ardeau barăcile în care voiau să instaleze peste noapte cartierul. Acum se terminase cu odihna.

Şi pe front începuse agitația. Batalioanele unu şi doi se apărau de cazacii care-i hărțuiau. Aceştia precedau tancurile, care aveau să atace poate încă în cursul nopții. Țăcănitul ca un lătrat al mitralierelor ruseşti pătrundea în înserare până în oraş. Grenadirii tanchişti îi strângeau grămadă pe civili. Mânau lovind cu patul armelor femeile, adolescenții şi bătrânii.

Jürgen îşi ținea capul plecat. Continua să stea în mijlocul gării, lângă femeia care fusese prinsă de salva mitralierei. Pentru el era de neconceput ce se întâmpla aici.

Odată, cu doi ani în urmă, când prin oraşul în flăcări treceau tancurile lor, văzuse unități SS care mânau afară din oraş civili evrei în convoi, pe patru rânduri. Atunci nu dăduse nicio importanță. Acum ştia ce se întâmplase cu ei. Şi deodată îi fu ruşine că se afla aici, stând uşor aplecat, cu pistolul automat în mână – răspunzător şi el pentru ceea ce urma să se întâmple acum.

Un subofițer se apropie de Schiemann.

— Ăştia sunt toți, domnule locotenent.

— Da, zise Jürgen.

Se uită de-a lungul şirului de civili. În primul război mondial fuseseră numiți franctirori; acum li se spunea partizani. Erau trei femei, cinci bărbați în vârstă şi vreo câțiva băiețandri. Privirea lui Jürgen rămase agățată de fețele femeilor.

— De unde aveți armele?

Nimeni nu-i răspunse.

— Nu înțelege niciunul dintre voi nemțeşte?

— Ba da, răspunse o femeie.

Încercă să facă un pas înainte, dar grenadirul tanchist de lângă ea o îmbrânci înapoi. Când o împinse, cămaşa pe care o purta sub jacheta descheiată se rupse, lăsându-i sânii goi. Femeia încercă să-şi încheie haina peste piept.

Jürgen îşi întoarse privirea. Îl surprinse faptul că femeia era tunsă chilug; fața ei se asemăna întrucâtva cu a Helenei.

— Armele pe care le au sunt toate moderne, rapide, cu gloanțe explozive. Formidabilă organizație! zise subofițerul de lângă el.

Jürgen se uită la armele pe care grenadirii tanchişti le grămădiseră într-un - ungher al gării. Privirea lui căzu iar pe femeia tunsă chilug. Era tânără, murdară şi prăpădită, dar în ochii ei cenuşii nu se citea pic de teamă. Jacheta ei era o tunică uzată de ofițer german.

— Încheie-ți haina, îi spuse Jürgen.

Femeia tunsă chilug îşi strânse haina peste piept, în timp ce se uita la el zâmbind.

— De unde aveți armele?

— De colo, răspunse femeia arătând către răsărit, unde acum răsuna fără încetare țăcănitul mitralierelor ruseşti.

Zgomotul sforăitor al mitralierelor germane răspundea cu aceeaşi stăruință.

— Şi de ce trageți asupra noastră?

— Pentru că nu meritați altceva.

Fața ei exprima ură şi repulsie. Jürgen tăcu şi-l căută din ochi pe subofițerul care stătea în spatele lui.

— Ar trebui să-i tăbăcească fundul, zise subofițerul. Treizeci pe fundul gol, şi apoi afară, în zăpadă.

— Sunt târfe, zise iar grenadirul tanchist. Scroafe murdare.

Jürgen se gândea cât de mare trebuie să fie ura pe

care o stârniseră ei, dacă şi târfele luptau împotriva lor… Îl lua cu frig. Simțea iar degetele de la picioare. Îi veni în minte piciorul pe care voia să-l piardă de dragul Helenei. Deodată i se păru stupid. Helene îşi pierduse piciorul, iar femeia tunsă chilug din fața lui are să-şi piardă viața. Războiul nu cunoştea îndurare.

— Pe toți o să vă ucidem! Pe voi, popor de stăpâni! zise femeia.

Unul dintre grenadiri o lovi cu patul armei în şale. Ea se clătină, dar se îndreptă din nou. Jürgen o privi iar în față. Era surprins cât de bine vorbea nemțeşte.

— Eşti nemțoaică?

— Nu, poloneză.

Nu-i venea să-i pună mai departe întrebări. Asemănarea ochilor ei cu ochii Helenei îl apăsa. Aveau aceeaşi putere de atracție. Se gândi la execuțiile de ostateci din Polonia, la răscoale şi la metodele Gestapoului, de care auzise fără să creadă în ele. Poate că şi ea fusese trimisă cu de-a sila în vreunul dintre bordelurile germane înființate în Polonia.

Femeia zâmbea şi lui i se păru că râde de el, de lunganul de locotenent tanchist, care stătea în fața ei, puțin aplecat înainte, cu un picior degerat şi cu expresia dezolantă a celui ce luptă pentru o cauză pierdută.

Jürgen se întoarse.

— Duceți-i la barăci.

Maiorul von Glasenap, urmat de aghiotantul său, sublocotenentul Widemeyer, apăru val-vârtej în ruinele gării.

— Ce porcărie, strigă el. Imediat cu toată şleahta la zid!

Se îndreptă către Schiemann. Grenadirii tanchişti îi mânau pe partizani afară din gară. Jürgen se uita la nasul lui von Glasenap, care acuma devenise alb.

— Preiei chestia asta, Schiemann?

— Ce să preiau?

— Execuția.

— Nu! răspunse Jürgen.

Maiorul se uită țintă la el. Obrajii uşor lăsați îi jucau de enervare. Se apucă de nasul degerat şi începu să tragă supărat de el.

— Refuzi să execuți un ordin?

— Nu l-am înțeles ca pe un ordin.

— Atunci ordon, zise von Glasenap, uitându-se la Crucea de cavaler şi repezindu-şi capul înapoi ca un taur înainte de a-şi lua avânt, ca şi cum Crucea de cavaler ar fi fost pânza roşie din arenă.

Din nou se auzea țăcănitul mitralierelor ruseşti. La răsărit în înaltul cerului, se ridicau flăcările barăcilor oare ardeau. Jürgen se trase un pas înapoi.

— Nici atunci n-o fac, domnule maior.

— Ea doua oară, domnule locotenent, că acționezi împotriva unui ordin. Crezi că această Cruce de cavaler a dumitale te ocroteşte totdeauna?

Jürgen se întoarse indiferent şi-l lăsă pe maiorul von Glasenap în ruinele gării. Mergea încet prin oraş către barăcile incendiate. De braț îi atârna pistolul automat, iar piciorul drept se târa înfăşurat în cârpe.

O jumătate de oră mai târziu partizanii erau împuşcați în lumina barăcilor care tot mai ardeau.

Comanda a revenit sublocotenentului Widemeyer.

— Luați o mitralieră; ajunge, spusese von Glasenap.

În spatele mitralierei se aflau doi grenadiri tanchişti.

Partizanii stăteau unul lângă altul în fața barăcilor. Erau vreo patruzeci de oameni, majoritatea femei.

— Un bordel înarmat, zise subofițerul care se afla iar lângă Jürgen. Unde s-a mai pomenit una ca asta – în loc să ne culcăm cu ele în pat, le împuşcăm! Ce aiureală!

— Aici nu există paturi, zise Jürgen.

Nu avea convingerea deplină că femeile erau într-adevăr târfe, cum afirmau soldații. Dar poate că ei aveau dreptate.

Totuşi îi era indiferent ce erau – pentru el erau femei. Nu voia să fie de față la execuție, dar îl atrăgea partizana

tunsă chilug cu ochii cenuşii ca ai Helenei.

Femeile stăteau foarte aproape de barăcile aprinse. Flăcările se înălțau sus de tot, sudoarea curgea de pe fețele viu luminate. Femeile încercau să-şi rupă îmbrăcămintea de pe partea superioară a corpului, căci luase foc.

Doi soldați râdeau lângă Jürgen.

— Dacă mai râdeți încă o dată, vă dau peste bot, le spuse el.

Se făcu o linişte de moarte. Sublocotenentul Widemeyer, cu fața palidă, stătea lângă mitralieră. Jürgen privi îndărăt. Nici urmă de maiorul von Glasenap.

Partizana cu capul tuns chilug stătea la mijloc, între o fată tânără, numai piele şi oase, şi o femeie mai în vârstă. Fata începu să țipe şi încercă să fugă. Dar picioarele îi erau legate. Femeia mai bătrână înjura tare. Jürgen auzi cuvintele, care țâşneau strident spre soldați.

Schiemann se uita țintă la partizana tunsă chilug. Zâmbea şi lui i se păru din nou că râde de el. Nu mai avea tunica de ofițer german pe ea. Cămaşa îi era ruptă şi i se vedea sânul.

— Foc! ordonă sublocotenentul Widemeyer.

Rosti comanda peltic, încet, parcă era un chin.

Salvele mitralierei scuipau cu repeziciune, glonț după glonț, în trupurile femeilor.

Femeia tunsă chilug tresări, se frânse din genunchi şi căzu încet pe spate. O a doua salvă trecu ras cu pământul prin femeile, bătrânii şi adolescenții prăbuşiți.

Țipătul fetei numai piele şi oase stăruia deasupra pieței din fața barăcilor care ardeau.

Jürgen porni înainte, către cei împuşcați. Pe chipul palid i se prelingea sudoarea.

Grenadirii tanchişti strigau în spatele lui, iar sublocotenentul Widemeyer zise:

— La o parte, domnule locotenent!

Jürgen nu le dădea însă atenție. El se uita în jos la fata numai piele şi oase, care tot mai țipa. Era rănită grav. Cu pistolul în mână se aplecă spre capul fetei. Îi văzu ochii răscoliți de frică şi de durere. Partizana cu capul tuns chilug zăcea lângă ea. Din pieptul ei aproape dezgolit curgea sânge. Flăcările barăcilor incendiate ajungeau până la uniforma lui. O împuşcă pe fată în tâmplă, se întoarse şi porni încet înapoi. Grenadirii tanchişti se uitau tăcuți la el.

— Ştergeți-o de aici! le spuse Schiemann.

Îi făcură loc şi Jürgen trecu pe lângă ei către vasta şi noptatica întindere de zăpadă, unde cele două batalioane de grenadiri tanchişti se apărau de ruşii care atacau. Lătratul mitralierelor ruseşti venea în întâmpinarea lui. Îşi târa piciorul drept şi încă mai avea în mână pistolul.

Jürgen nu mai ştia pentru ce trebuia să lupte. Şi înțelegea că nu ştiuse niciodată.

Dar trebuia să lupte. În spatele lui, flăcările barăcilor incendiate cuprinseseră veşmintele celor împuşcați şi limbile de foc alergau pâlpâind peste cadavre.

Partea a treia.

ÎNFRÂNGERE ŞI HAOS

O căruță trasă de un catâr înainta încet pe şoseaua însorită. Munții Abruzzi străluceau în lumina soarelui de amiază. Gerhard Lorenz şedea lângă zarzavagiul italian, care lovea cu sete în catâr. Animalul se cabra, apoi pornea leneş mai departe. Gerhard îi privea plictisit crupa.

— Dacă merge tot aşa, nici mâine noapte n-ajungem, zise infanteristul care şedea la spatele căruței.

Se numea Seifert şi făcea parte din batalionul de gardă al cartierului general. Gerhard îl întâlnise la Roma, la postul de comandă al frontului.

— De fapt ce cauți tu la cartierul general? Vrei să-i faci o vizită bătrânului?

— Care bătrân?

— Ei, Kesselring! Asta se ocupă acum şi cu mişcările de desprindere de inamic. Avioane nu mai are, tancuri nu mai are, dar continuă războiul. Führerul ordonă, noi executăm…

— Vreau s-o vizitez pe o auxiliară de la aviație. Una Karla Niehagen. O cunoşti?

Seifert scuipă peste marginea căruței în şosea. Fața lui era ca un burete saturat de apă. De fiecare dată când îi displăcea ceva scuipa puternic. De la Roma până aici

scuipase întruna.

— Auxiliare de la aviație nu cunosc, zise el. Alea nici cu dosurile lor boite nu se uită la de-alde noi. Alea sunt cocote pentru ofițeri.

— Cum vine aia „dosuri boite”?

— Aşa. Una d-alea se boieşte peste tot, zise Seifert şi scuipă iar în şosea.

Copii italieni dădeau târcoale căruței şi cerşeau pâine. Seifert luă din sacul său de pâine o bucată şi o aruncă spre copiii oare începură să se bată pentru ea în şosea.

— De curând, acum două luni, americanii i-au făcut praf bătrânului şandramaua. Niciun ochi n-a rămas neînlăcrimat atunci. Dar fireşte că el iar nu era acolo. Mirosise la timp. Ăştia niciodată nu sunt prezenți când se întâmplă ceva, zise Seifert şi scuipă iar în şosea.

Catârul se opri şi se uită după scuipat. Copiii săreau țipând în jurul căruței. Zarzavagiul italian lovi iar, cu sete, în animal.

— Țânci înfometați, zise Seifert.

Gerhard se gândea la Karla. Poate şi ea ajunsese cocotă pentru ofițeri. Aflase adresa ei acasă, unde fusese într-o scurtă permisie doar, după cele trei luni de spital, într-un oraş german din sud. Rana de la braț i se vindecase. Numai schija din coapsa stângă îl mai supăra. Şi totuşi îl trecuseră iar combatant.

Compania lui se afla acum la Nettuno în Mlaştinile Pontine, unde urma să se prezinte peste trei zile. Plutonierul Schüler şi subofițerul Krähenburg trăiau încă. Compania formată numai din oameni în vârstă, era comandată acum de sublocotenentul cel tânăr.

— Cum a fost acasă? întrebă Seifert.

— Dezolant.

— Ai auzit ceva de bombardamentele de la Hamburg? Eu, de felul meu, sunt din Hamburg. Dar tu crezi că porcii ăştia mă lasă acasă? Cu siguranță că din familia mea nu mai trăieşte nimeni.

Gerhard se gândea la şirurile de străzi distruse pe

care le văzuse când trecuse prin Berlin. De peste munți veneau în zbor razant nişte avioane americane. Cotiră pe deasupra câmpiilor şi se repeziră jos, asupra şoselei. Copiii fugiră țipând în lanuri. Gerhard sări după Seifert din căruță şi alergă cu el în livada de măslini oare se întindea în dreapta. Se întinseră pe pământul cafeniu şi cald. Zarzavagiul italian se lungise înjurând lângă ei. Catârul stătea în şosea şi zbiera.

Nu ştiau în ce trăgeau avioanele în zborul lor razant. Mitralierele lor băteau în lungul şoselei. Catârul o luă la fugă cu căruța, la stânga, peste ogoare. Nu-l mai văzură. Avioanele în zbor razant dispărură. Acum, pe deasupra lor treceau bombardiere americane, spre nord. Siluetele lor de aluminiu străluceau în soare.

Găsiră catârul într-o grădină; osia căruței se rupsese.

— Hai pe jos, zise Seifert.

Gerhard îşi luă bagajul din căruță şi porniră pe jos, mai departe, pe şosea.

Se înserase când dădu ochii cu Karla Niehagen. Ea îşi făcea serviciul într-o lungă construcție de barăci, în spatele unui hotel pe jumătate distrus; Gerhard însă o întâlni în fața cazinoului ofițerilor. El, neavând voie să intre în cazinou, stătea şi aştepta în fața ferestrelor camuflate.

Karla ieşi cu doi ofițeri de stat-major şi se opri jenată în fața lui.

— Cum de-ai ajuns aici, Gerhard?

— Am venit să te vizitez.

— Păi aici nu-i chiar atât de simplu să mă vizitezi.

Gerhard luă poziție de drepți şi-i salută pe cei doi ofițeri de stat-major, care plecară râzând. Era surprins cât de elegantă arăta Karla. Purta uniforma gri-bleu de auxiliară la aviație, care-i scotea în evidență statura. Bluza de sub tunică era albă şi se încheia sus, sub bărbie, aproape sever şi distins. Cea care stătea în fața lui era o altă Karla. Ea se uita la Gerhard şi zâmbea.

— Ce te zgâieşti aşa, prosteşte?

— Te-ai schimbat foarte mult, Karla.

— E drept, recunoscu ea. Hai să plecăm de aici. N-aş vrea să fiu văzută.

Gerhard pricepu că îi era neplăcută întâlnirea cu el față de ofițerii de stat-major. Dar nu se necăji. Poate avea dreptate caporalul Seifert când vorbea de cocote pentru ofițeri.

Porniră pe străzile pe jumătate distruse şi ieşiră din oraş. Karla purta pantofi italieneşti cu toc înalt şi mergea lângă Gerhard ca la promenadă.

— Ai, desigur, tot ce-ți trebuie? întrebă el.

— Nu tot, răspunse ea. Ai fost rănit, am auzit. Mi-a scris Erna. Unde s-a întâmplat asta?

— La Cassino. Am stat aproape trei luni în spital. Acum am fost vreo câteva zile acasă şi poimâine trebuie să mă prezint iar la compania mea. Se află la Nettuno.

— Aşa, la Nettuno?! E rău acolo, în sud, zise ea.

Gerhard ştia că la Nettuno şi la Anzio se dădeau lupte grele. Peste tot auzise vorbindu-se despre asta.

„Prin părțile alea fac totul harcea-parcea", îi spusese Seifert. Gerhard cunoştea efectul tunurilor navale: îl cunoscuse pe pielea lui la Salemo.

Se aşezară într-un parc distrus, în care bombele doborâseră şi smulseseră copacii din pământ. Singură banca pe care şedeau ei rămăsese în picioare. La câțiva metri în fața băncii era un crater de bombă, în care se afla un automobil făcut praf.

— Grozav mai arată toate! spuse el. Aproape ca pe front. Şi aici se află comandamentul suprem?

— A fost. Dar acum nu mai e. Numai unitatea mea a mai rămas aici. Noi suntem rezistența.

— Frumoasă rezistență! zise el, plimbându-şi privirea de-a lungul uniformei ei curate şi coborându-şi-o pe ciorapii de mătase, în jos.

Deasupra parcului, se înălțase luna plină. Era aproape tot atâta lumină ca ziua.

— Dar caporalul Seifert voia să se prezinte la

batalionul lui de gardă. Nu mai e aici?

— Ba da. Dincolo, în livada de măslini, zise ea arătând cu mâna către un teren cu aspect de parc, care se întindea departe, în dreapta lor.

— Aici vin bombardierele în fiecare noapte, spuse ea.

Tăcură iar. În parc nu era picior de om. Gerhard nu se simțea bine în uniforma lui. Trecuseră aproape doi ani de când se aflau la Cracovia, Acum ruşii erau în fața Lembergului, şi în curând aveau să fie poate la Cracovia. Totul se înrăutățise.

— Karla!

— Da.

— N-aş mai vrea să mă duc înapoi, pe front. Mă înnebuneşte.

— Ți-e frică?

— Da.

— Înțeleg, dar în spate e la fel de rău, zise ea.

— Nu peste tot. Numai în oraşele germane, replică Gerhard.

Începu să povestească de-acasă, de atacurile aeriene, de refugiații care veniseră în oraş din răsărit, şi de Helene, care vorbea numai de Jürgen. La numele lui Jürgen, Karla îşi înălță capul.

— Nu-i merge bine, nu-i aşa? N-a mai fost avansat.

— Eu cred că puțin îi pasă de asta.

— Aşa! făcu ea.

Pe Gerhard îl uimea ce monosilabică e Karla. Altfel îşi închipuise revederea cu ea, crezuse că se va bucura. Dar Karla se comporta ca şi când n-o interesa nimic.

Din parcul în care se afla fostul batalion de gardă se auzeau glasuri care urlau un cântec. Batalionul de infanterie din care făcea parte caporalul Seifert urma să fie aruncat a doua zi pe frontul de la Nettuno, spusese Karla în treacăt. „Vino înapoi”, cântau vocile de dincolo. Erau nişte subofițeri beți.

Greierii țârâiau în noapte. Gerhard puse mâna pe umărul Karlei.

— Nu fi sentimental, zise ea.

Zâmbea, vorbind tot tărăgănat, ca în dialectul nordic, şi aspru. Gerhard se gândea la Cracovia şi la seara din Radom, când fusese nevoit să se întoarcă în Wehrmacht. Atunci ea plânsese, iar acum era ceea ce Seifert numea cocotă pentru ofițeri.

— Ce face Erna? întrebă Karla.

— Bine. Cred că acum se ține cu Martin Baumann, dar nu ştiu precis. El continuă să se mai învârtească pe la antiaeriana marinei, iar Erna nu poate trăi fără bărbați.

— E greu pentru ea. Nu găseşti?

— Da, poate, spuse Gerhard.

Vocile care răcneau dincolo amuțiră. Gerhard îşi aminti de moartea lui Lipski. Fusese o noapte cu lună – ca asta – iar sângele lui arăta ca sticla roşie. Se văzu din nou cu Lipiski la Yolande, în ținuturile basce. Lângă el, Karla mirosea a parfum franțuzesc. Era un miros îmbătător.

— De unde ai parfumul? Miroase ca-ntr-un bordel franțuzesc.

— Nu mai vorbi ca un nerod, zise ea. De la Paris, fireşte. Îmi fac rost prietenii.

— Ai mulți prieteni?

— Nu mulți. Şi ce-ți pasă ție?

— Nu-mi pasă.

Gerhard se gândi la seara când o dusese la spital, la Zakopane. Atunci ea îl pălmuise. Acum probabil că n-ar mai impresiona-o aşa ceva.

Pe cer se auzea huruit îndepărtat de motoare. Amândoi ascultară atenți în noapte.

— Hai să mergem, zise ea.

Înconjurară craterul bombei şi se duseră în livada de măslini care se întindea dincolo de parc. Şi acolo bombele răscoliseră pământul. Rădăcinile copacilor smulşi arătau ca nişte brațe care se întindeau către luna plină. Karla mergea înainte. Gerhard o cuprinse de

umeri şi-i trase capul înapoi, către el. Karla nu se împotrivi.

— Ce vrei? îi şopti.

— Asta, răspunse el.

Karla zâmbea iar. Un zâmbet cinic şi superior. Gerhard nu se supără şi încercă să-i sărute gura vopsită cu roşu aprins. Îl treceau fiori, dar o ținea zdravăn în brațe. Peste câteva zile avea să zacă în Mlaştinile Pontine, pradă proiectilelor aruncate de tunurile navale de mare calibru, şi bombelor lansate de escadrilele americane, fără să se poată apăra.

— Ții neapărat? întrebă ea.

— Nu mă mai culc pe covor. S-a terminat.

— Şi ți-e frică de front?

Gerhard dădu din cap în semn că da. Ea îl privi şi zâmbi iar. Era un zâmbet înghețat, care se topi repede şi căpătă căldură.

— Bine, zise Karla cu o voce care suma prozaic, de parcă se afla la serviciu şi i se dicta ceva. Fiindcă trebuie să pleci iar pe front – şi fiindcă în fond nimic n-are importanță…

Şedeau întinşi lângă un măslin doborât, pe pământul care încă păstra căldura soarelui din timpul zilei.

— Lasă-mă să-mi scot pantofii; ar fi păcat să-i stric, zise ea.

Gerhard se înfurie din cauza cinismului ei. Moartea se abătea zilnic deasupra Mlaştinilor Pontine, deasupra munților de la Cassino şi deasupra oraşelor din hinterland – iar ea se gândea la pantofii italieneşti. Karla îi puse cu grijă la spate, între crengile măslinului doborât.

Răcnetele subofițerilor de dincolo, din parc, unde batalionul de infanterie se pregătea pentru intrarea în acțiune pe front, se ridicară iar în noapte. Huruitul îndepărtat de motoare se apropia.

Acum luna era sus pe cer; dincolo, în parc, caporalul Seifert scuipa în fața cizmelor unui subofițer de la care

aflase că batalionul lor trebuia să oprească pătrunderea trupelor americane pe frontul de la Nettuno.

Rămăşiţele companiei din care făceau parte Gerhard Lorenz şi soldaţii fostului batalion de gardă stăteau pe Via Aurelia şi aşteptau.

Trecuseră trei săptămâni. Armata germană evacua Roma. Deasupra Cetăţii Eterne se boltea cerul albastru. Apele galbene ale Tibrului curgeau leneş pe sub poduri. Pe străzi mocnea o zi de mai cu arşiţă uscată.

— Tristă adunătură, zise subofiţerul Krähenburg, lângă care se aflau Gerhard Lorenz şi caporalul Seifert.

Se uitau la furgoanele care treceau, la camioane, la tunurile anticar şi la unităţile de infanterie epuizate. Soldaţii arătau ca şi când ar fi fost scoşi din noroi. Feţele lor erau galbene ca nisipul de pe plaja de la Nettuno, unde timp de săptămâni stătuseră îngropaţi în tranşeele din mlaştini.

Caporalul Seifert scuipă în stradă. Nu-i plăcea divizia care trecea pe lângă ei. În spatele lui, de-a lungul caselor, se îmbulzeau copii italieni. Erau în zdrenţe şi arătau aproape lihniţi de foame. De luni de zile se instalase foamea în oraşul care aştepta cu înfrigurare sosirea trupelor americane. Existau puţini curioşi. Numai copiii veneau în fugă pe lângă trupele germane, strigau: *„Tedesco kaputt”* şi dispăreau.

Gerhard se gândea la săptămânile care trecuseră după ce o părăsise pe Karla în livada de măslini.

„Vino iar, îi spusese ea. Ai să reuşeşti. Doar nu eşti mămăligă.”

Mămăligă nu era, dar acum arăta galben şi năruit. Uniforma atârna pe el ca un sac scuturat. Casca îi şedea ca o oală pe cap şi-i acoperea cicatricea din partea dreaptă a frunţii. Toată noaptea precedentă mărşăluiseră de zor ca să scape de tancurile americane care-i urmăreau. Camioanele lor rămăseseră arzând pe Via Appia. Le incendiaseră nişte avioane în zbor razant.

Subofițerul Krähenburg se uită în sus. Bombardiere americane treceau cu sutele de-a lungul coastei, către vest. Vuietul lor înfundat vibra enervant în înaltul cerului. În fața bombardierelor nu exista scăpare. Iar ei, o dată ieşiți din Roma, în câmp deschis, erau din nou expuşi lor.

— Ale dracului ciori! bombăni Krähenburg.

În spatele lor o tânără striga după doi copii care se învârteau printre soldații germani şi cerşeau. Gerhard se întoarse. Fata îşi mută privirea în altă parte, când îl văzu cum se uita la ea.

— Ce mai sâni – gutui date-n pârgă, nu alta! Dar astea îi aşteaptă numai pe *ami* – acum noi suntem rahat, zise caporalul Seifert şi scuipă în stradă.

Fata dispăru cu cei doi copii pe poarte unei case. Acum pe lângă ei trecea o bucătărie de campanie. Începură să râdă de bucătarul, care, cu fața înfricoşată, se uita în sus la bombardierele americane.

Gerhard se gândea la bivolii din Mlaştinile Pontine. Îi luaseră odată în focul mitralierelor şi-i făcuseră gulaş. Acum acolo nu mai erau bivoli, ci doar câmpuri minate, case dărâmate şi o populație hămesită de foame, care se îngrămădea în munți şi aştepta sfârşitul războiului.

Stătuse doar zece zile acolo. Compania continuase să se împuțineze, până ajunsese o jalnică rămăşiță, iar fostul batalion de gardă, situat în stânga lor, căzuse jumătate în prizonierat. Restul se retrăsese cu ei şi se afla pe Via Aurelia ca să formeze ariergarda diviziei, oare acum trecea prin fața lor. Fusese o apărare fără sens. Asupra tancurilor ei trăseseră cu mitralierele şi şezuseră în gropi fără sprijinul armelor grele, fără artilerie, fără aviație şi aproape fără tancuri. Când îşi înălța capul, Gerhard putea să vadă pe Castel Sant-Angelo îngerul care stătea în vârf, în aerul ce vibra, deasupra oraşului clocotitor, din care se retrăgea o armată bătută.

— Acum vin ştabii, zise subofițerul Krähenburg, care sta lângă Lorenz.

Gerhard se uită la automobilele care treceau încet prin fața lor. Erau înțesate cu ofițeri, funcționari, slujbaşi. Unii erau aşezați pe caroseriile automobilelor, alții stăteau în picioare, pe scări. Caporalul Seifert înjură în urma lor:

— Ultima scursură. Ăştia ar trebui trimişi pe front toți, cu damele lor.

În față se auziră țipete. Unul dintre copiii italieni care cerşeau intrase într-un automobil. Se produse o întrerupere a circulației. Un sublocotenent alerga înjurând de-a lungul coloanei.

— Ştabi căcăcioşi, zise Krähenburg.

— Sunt ultimii, spuse plutonierul Schüler, care trecea de-a lungul companiei în aşteptare. Acum vine restul diviziei şi apoi putem s-o luăm din loc.

Plutonierul parcă se mai împuținase iar picioarele crăcănate stăteau strâmbe în cizme.

Coloanele se puseră din nou în mişcare. Un automobil ticsit cu auxiliare din Wehrmacht trecu pe lângă ei. Coloanele se poticniră iar. Maşina cu auxiliarele din Wehrmacht se opri în dreptul lor. Fetele stăteau ghemuite în automobilul deschis şi se țineau strâns de margine.

— Ce mai păpuşi dulci! zise subofițerul Krähenburg, lovindu-l în coaste pe caporalul Seifert. De multă vreme n-am mai văzut aşa ceva. Ia te uită ce mai picioare!

Seifert privi disprețuitor în sus, la picioarele încălțate cu ciorapi de mătase.

— Numai pentru domnii ofițeri, băiete. Unii pierd războiul în pat, alții pe front. Fiecare în felul lui.

— Mai ține-ți gura, mă, zise plutonierul Schüler. În definitiv ce cauți aici? Ia cărăbăneşte-te la detaşamentul tău.

Caporalul Seifert nici nu se clinti, iar plutonierul Schüler trecu pe lângă el, privind cu coada ochiului la auxiliarele din Wehrmacht.

— Gerhard… Gerhard!

Acesta nu dăduse până acum atenție automobilului. Se uita după sublocotenentul care, înjurând, căra în spatele lor, pe trotuar, copilul italian rănit şi-l preda fetei pe care o văzuse nu mult înainte.

Acum se întoarse brusc. Era vocea Karlei, care sări jos din maşină şi alergă către el. Gerhard nu înțelegea cum de ajunsese aici. Se zgâia la ea ca la o arătare. Fusta strâmtă gri-bleu îi stătea întinsă în jurul coapselor lungi. Părul blond-deschis era răvăşit. Era nefardată, cum n-o mai văzuse niciodată.

— Închipuieşte-ți că era cât pe-aci să nu mai plec. Eram în permisie aici, la Roma. Băusem cam mult şi cum m-a furat somnul, era gata să pierd plecarea.

Vorbea pripit, fără să se sinchisească de soldații din jur. Ei râdeau, iar Gerhard se simțea stingherit de râsul lor.

— Cum o duci? îl întrebă ea.

— Tu nu vezi?

— Nu prea bine, nu?

— Nu. Acolo, la Mlaştinile Pontine, a fost mai rău decât îmi imaginasem eu.

— E trist, totul e grozav de trist.

Gerhard se mira că aici vorbea cu el şi că nu se jena de soldați. Caporalul Seifert şi subofițerul Krähenburg se zgâiau la Karla, iar auxiliarele din maşină o strigau.

— Asta-i mătuşa ta din Pomerania? întrebă Seifert.

— Da.

— Aş vrea şi eu să am o mătuşă ca asta. Cum a fost aici, la Roma, domnişoară?

— Păcat. A fost frumos, răspunse Karla.

Subofițerul Krähenburg făcu un pas înapoi, iar caporalul Seifert îl urmă.

— Lasă-l singur cu ea, zise Krähenburg.

Sublocotenentul care predase copilul rănit alerga iar, înjurând, pe lângă coloanele ce staționau. Automobilele porniră. Auxiliarele din Wehrmacht o strigau pe Karla.

— Gerhard, şopti ea.

N-o văzuse încă niciodată aşa. Se uită după Krähenburg şi Seifert, care acum se aflau în spatele lui şi vorbeau cu plutonierul Schüler. De sub bordura de piele a căştii i se scurgea pe frunte sudoarea. Simți o sfârşeală în trupul lui secat şi istovit.

— Ce-i Karla?

— Nimic. Mă bucur doar că te-am mai văzut o dată. Totdeauna m-am purtat urât cu tine. A fost o greşeală din partea mea.

— Ah! exclamă el.

Karla se uită după maşina care pornise. Fetele strigau şi-i făceau semne cu mâna.

— Repede, trebuie să fug.

Îi cuprinse gâtul cu brațele şi-l sărută. Părul ei blond îi atinse marginea căştii care lunecă înapoi pe ceafă. În spatele lui caporalul Seifert începu să râdă.

— Fugiți, domnişoară, repede!

Karla îşi desprinse brațele şi se întoarse.

— Nu te lăsa! îi strigă ea.

Coloanele se scurgeau acum iar în mers grăbit pe lângă ei. Karla alerga după automobilul cu auxiliarele din Wehrmacht. Nu-l mai ajunse însă. Pe lângă ea treceau camioane.

— Dă-te la o parte! îi strigă un subofițer dintr-un camion.

Ea stătea derutată în drum, lângă coloanele de maşini în mers. Praful se ridica învolburat în sus.

Gerhard n-o mai zări. Un camion îi împiedica vederea. În spatele lui plutonierul Schüler striga:

— Să facă într-un fel şi să plece din drum!

Gerhard tot mai stătea aşa cum îl lăsase Karla când îl sărutase, cu casca atârnându-i pe ceafă. Nu prea înțelegea de ce pierduse ea maşina de dragul lui. Nu-l iubise niciodată şi nici acum nu-l iubea. Îşi şterse buzele cu dosul mâinii. El era doar un biet leat murdar, căruia i se uscase măduva în oase în gropile de la Nettuno. Iar ea sărise de dragul lui din automobil şi-l

sărutase, fără să țină seama de soldații care stăteau în jurul lor. Își împinse casca în față și privi iar la îngerul care stătea pe Castel Sant' Angelo, în aerul ce vibra.

Zâmbea. Se apropiau două tancuri – ele formau încheierea diviziei. Gerhard o văzu din nou pe Karla. Acum se afla mult mai departe, în față, lângă coloanele care treceau pe lângă ea.

Pe tancuri ședeau ghemuiți niște infanteriști. Karla ridică brațele. Infanteriștii se aplecară și o traseră în sus pe ultimul tanc.

— Frumoasă muiere, zise lângă Gerhard caporalul Seifert.

— De ce nu scuipi? Că doar ai zis că e cocotă pentru ofițeri.

— Pregătirea! strigă plutonierul Schüler.

Gerhard alergă în mijlocul străzii și se uită după tanc.

O văzu pe Karla stând la spate. Ea ridică mâna și-i făcu semne.

— Haide, Lorenz, pregătirea!

— Da, imediat, răspunse Gerhard.

Seara părăseau orașul. Când ajunseră pe colinele din nord, auziră în urma lor larma populației, care începea serbările eliberării. Gerhard ducea mitraliera. Acum era mitralior unu și caporal. Un fruntaș, un funcționar de birou în vârstă de patruzeci de ani, obosit, căra în urma lui cutiile cu muniții.

La punctul de comandă al regimentului de grenadiri tanchiști, ofițerii ședeau unii în fața celorlalți, fără să scoată o vorbă. Jürgen Schiemann își privea vârful cizmei, ca și când îl interesa numai noroiul drumurilor de țară poloneze, ce formase o crustă groasă pe pantaloni. Maiorul von Glasenap, care stătea în mijlocul încăperii, deschise gura:

— Domnilor!

Deasupra, în stradă, căzu un proiectil. Explodă

mugind şi scuturã planşeul pivniţei. Maiorul von Glasenap privi cãtre tavanul care se cutremura şi din care ploua cu var. Maiorul arãta palid şi surmenat. Regimentul lui mai avea un efectiv doar de o sutã douãzeci de oameni. Acum se afla într-un sat dincolo de Lemberg şi aştepta zadarnic întãriri. În noaptea aceea urma sã fie aruncat din nou pe front.

Afarã noroiul ridicat de explozie se împrãştia în toate pãrţile. Ploua uşor. Grenadirii tanchişti şedeau ghemuiţi printre zidurile dãrâmate ale caselor, în grãdinile devastate şi se culcau afarã în lanurile de grâu cãlcate în picioare. De douã ore satul se afla în raza focului artileriei ruse.

Era sfârşit de iulie.

— Domnilor! începu din nou von Glasenap. S-a întâmplat o faptã care va avea consecinţe importante pentru noi toţi. Nişte ofiţeri germani au încercat un atentat împotriva Führerului.

Tãcu şi-i privi în faţã pe ofiţerii prezenţi. Locotenentul Scheller şedea aproape de ieşire. Continua sã se uite în pãmânt, unde, dintr-o crãpãturã, se strecurau afarã furnici şi se târau printre cãrãmizile roşii.

O nouã explozie zgudui planşeul pivniţei.

— E o mârşãvie de necrezut! zise maiorul.

În spatele lui stãtea sublocotenentul Widemeyer, cel care comandase execuţia femeilor în februarie, în oraşul bielorus. La asta se gândea Jürgen Schiemann când privea obrazul palid al sublocotenentului. Urmaserã lupte sãlbatice, în care Scheller fusese rãnit şi de atunci şchiopãta uşor. Cu toate astea îl trecuserã combatant. La aceste cuvinte înãlţã capul şi-l privi drept în faţã pe maiorul von Glasenap, care era cuprins de o mare agitaţie.

— Şi cum s-a soldat, domnule maior?

— Slavã Domnului, Führerul trãieşte. Sunt însã dispoziţii noi, care practic pun armata sub curatelã.

— Asta ne mai lipsea, spuse Scheller.

O stare de spirit neplăcută se răspândi în încăpere. Maiorul von Glasenap se trăgea de nasul degerat, ca şi când voia să-l smulgă şi să-l proiecteze într-un colț al pivniței.

— Ce vrea să zică asta, locotenent Scheller?

Scheller sta cu privirea ațintită la furnicile care ieşeau din crăpături. Parcă le număra. Vorbi încet, ca pentru sine:

— Dispozițiile înseamnă înăsprirea jurisdicției marțiale, domnule maior. Comisari în spatele nostru, pentru supravegherea noastră. Control politic total al armatei. Curți marțiale şi... decimarea corpului ofițeresc.

— Locotenent Scheller, te rog! zise maiorul von Glasenap.

Planşeul de deasupra se cutremură din nou. Pe epoleții maiorului căzu var.

Afară grenadirii tanchişti fugeau din sat pe câmp. Focul artileriei ruse bătea acum în mijlocul satului. Maiorul von Glasenap îşi şterse varul căzut pe epoleți. Cei doi ofițeri tineri care şedeau lângă Jürgen – rezerve instruite în pripă în şcolile de război – se ridicară ca să-i vină maiorului în ajutor. Scheller nu se mişcă.

— Dar aşa este, domnule maior.

— Eşti ciudat de bine informat, domnule locotenent, zise maiorul.

Cei doi ofițeri tineri se retrăseseră la uşă, maiorul von Glasenap însă continua să stea în mijlocul încăperii. El accentuă cu o uşoară causticitate cuvântul „domnule”.

— Tancuri! Tancuri! strigară grenadirii afară.

Mitralierele începură să tragă. Chipul maiorului zvâcnea uşor. Scheller îşi întinse înainte piciorul drept – cel rănit. – O clică politică de aventurieri stă în fața unui război pierdut şi nu vrea să recunoască, domnule maior. Şi pentru asta trebuie să luptăm noi, cu spânzurătorile la spate.

— Scheller, ai înnebunit? strigă maiorul. Tocmai

dumneata nu trebuie să-ți permiți asemenea afirmații! Tocmai dumneata!

— Ştiu, zise Scheller.

Pe tunica lui se aflau insigna de luptător tanchist. corp la corp, Crucea germană de aur şi Crucea de fier clasa întâi. Erau decorațiile primite în urma celor doi ani de lupte în Rusia. Jürgen fusese alături de el aproape în toate aceste etape.

Maiorul von Glasenap măsură decorațiile cu privirea şi-şi strânse buzele.

— După consfătuire te prezinți la mine, locotenent Scheller.

— Tancurile! Tancurile! strigară iar grenadirii afară.

Un plutonier se lăsă în jos pe scara pivniței.

— Ruşii, domnule maior.

— Ce? Ruşii? strigă maiorul von Glasenap.

Plutonierul confirmă cele spuse. Telefonul din spatele maiorului începu să sune. Sublocotenentul Widemeyer se repezi la receptor. Păli la față.

— Ruşii străpung pe întregul front, domnule maior.

Von Glasenap îi smulse receptorul din mână.

— Cine e la telefon?

— Divizia, domnule maior, zise Widemeyer.

O nouă detunătură zgudui planşeul pivniței, în timp ce pe scară se rostogoleau în jos cărămizi. Plutonierul sări la o parte.

— Afară! strigă maiorul. Afară! Afară!

Ofițerii părăsiră în fugă pivnița, urmându-l pe plutonier. Dinspre apus, veneau domol deasupra lanurilor nori grei. Satul ardea, în ciuda ploii locale, care cădea sfârâind peste flăcări. Tancurile ruseşti se vedeau pe câmpie; se apropiau repede, iar în urma lor alergau infanterişti desfăşurați în cete.

Sub norii plumburii, atârnând jos de tot deasupra lanurilor de grâu, țăcăneau mitralierele germane.

Jürgen Schiemann fugi cu locotenentul Scheller spre dreapta, unde, pe pământul înmuiat, se aflau răspândiți

grenadirii tanchişti. Nu-şi mai vedeau tancurile, care înainte se aflau sub un pâlc de copaci.

Pe deasupra lor vâjâiau proiectilele de tanc, care se năpusteau în spatele lor şi se înfundau adânc, şuierând. Se târâră până la un şanț cu pământul grămădit pe margine.

În față, pe câmp, tancurile lor mergeau în zigzag, cotind spre dreapta, ca să-i atace pe ruşi de acolo.

Era o inițiativă disperată, întreprinsă de echipaje, care plecaseră fără ordin.

— Ce voia Glasenap de la tine? întrebă Jürgen. Într-adevăr ai fost bine informat.

— Da, sunt, zise Scheller.

— Ai ceva a face cu povestea asta?

— Nu cine ştie ce. Am cunoscut un locotenent-colonel implicat în afacerea asta. Era un băiat minunat. Acum au să-l scurteze cu un cap.

— Şi tu crezi că Glasenap ştia de asta?

— Da. Cred că i s-a dat de veste de la divizie, ca să mă avertizeze.

Amândoi se traseră îndărăt. În fața lor un proiectil de tanc făcu praf o şură, aruncând în aer paiele ude. Îl văzură pe maiorul von Glasenap fugind cu sublocotenentul Widemeyer pe uliță.

Cele două tancuri germane atacau acum tancurile ruseşti. Jürgen Schiemann se uita pentru prima oară la o bătălie a propriilor tancuri. Cu două luni în urmă fusese avansat căpitan şi conducea divizionul de tancuri al regimentului. Îl preocupau cele spuse de Scheller. Nu auzise niciodată de pregătirea unei revolte a ofițerilor, dar se gândi la Peter Lorenz, care rămăsese la Stalingrad. Acesta sperase încă înainte de război într-o revoltă a ofițerilor.

— Şi tu crezi că a fost just acest… atentat?

— A fost just, zise Scheller, şi este îngrozitor că a dat greş. A fost ultima noastră şansă.

Tăcură iar. Lupta de tancuri care se purta în fața lor

împiedică rapida înaintare a ruşilor. Din stânga trăgeau acum branduri germane. Pe câmp bătea artileria. Artileria germană nu mai avea muniție. Jürgen o ştia.

Îşi înălță iar capul şi se uită la tancurile care dădeau lupta. Unul dintre tancurile ruseşti se opri cu şenilele sfărâmate.

— Asta e plutonierul Graupner, spuse el. Se ține bine, dar n-are să-i ajute la nimic.

— Ce ne mai poate ajuta? zise Scheller.

Jürgen îl privi în față. Era de o paloare ireală. Din pori mustea sudoare – sudoare de teamă, cum nu văzuse încă niciodată la Scheller. „O clică de aventurieri politici", spusese el. Aşa ar fi putut să vorbească Peter Lorenz sau Helene, care totdeauna fusese împotriva regimului. Odinioară, în anii dinainte de bacalaureat, Jürgen făcuse parte din Hitlerjugend. Pe atunci crezuse. Mai târziu îi devenise indiferent. Totdeauna îşi împlinise doar datoria, dar acum i se părea discutabil şi ceea ce tatăl său numise în tinerețe datoria soldatului german, cinstirea patriei şi credința față de popor. Vedea înaintea ochilor un afiş, care, când împlinise el paisprezece ani, fusese lipit pe toate coloanele de afişaj din oraş. În el se cerea alegerea generalului feldmareşal von Hindenburg ca preşedinte al republicii. Era un afiş albastru-deschis cu litere albe. „Fidelitatea este chintesența onoarei", sta scris acolo.

Pe deasupra lor vâjâi un proiectil de tanc, care nimeri în adăpost. Nu explodă.

Grenadirii tanchişti fugeau înapoi. Tancul lui Jürgen ardea. Îl văzu pe plutonierul Graupner şi pe tunarul-ochitor sărind jos din el şi luând-o la fugă pe câmp. O salvă de mitralieră îi prinse şi-i aruncă la pământ.

— S-a terminat, zise Scheller lângă el.

Tancurile lor stăteau distruse pe câmp. Tancurile ruseşti se îndreptau către sat, unde maiorul von Glasenap țipa la telefon, cerând disperat întăriri. Nu venea însă niciun ajutor.

Două tancuri se apropiau de ei. Un echipaj german de mitralieră, aflat în dreapta, nu departe de şura de paie spulberată de proiectilul de tanc, primi o lovitură în plin, care-i sfârtecă pe ambii mitraliori. Mitraliera stătea părăsită pe parapet.

— Repede la mitralieră, strigă Scheller, sărind din groapă şi fugind aplecat spre mitralieră.

Era o nebunie.

— Scheller! strigă Jürgen.

Nu mai auzi nimic. Larma tancurilor care se apropiau îl asurzea. Îşi strânse capul între umeri şi se vârî în pământ. Auzi ţăcănitul mitralierei în spatele căreia se afla locotenentul Scheller. Un tanc traversa şura de paie, urcându-se şi coborându-se pe ogorul accidentat, şi porni huruind asupra mitralierei îndărătul căreia Scheller trăgea mereu.

Jürgen o luă la fugă înapoi. Sări într-o groapă de unde trei grenadiri tanchişti trăgeau în infanteria rusă care înainta.

— Da aţi avut baftă! strigă unul dintre grenadiri trăgându-l repede în groapă.

— Ce e cu locotenentul de colo, din faţă?

— E nebun, zise Jürgen, dar el ştia că Scheller nu e nebun.

Văzuse sudoarea fricii şiroind pe faţa lui. Fusese frica de viaţă, de viaţa care-i luase ultima şansă.

Jürgen se uită din nou la tancul rus. Şenilele urcau pe parapet. Presară mitraliera în pământ şi trecură de-a rostogolul peste Scheller, mai departe.

Se aflau acum în apropiere de sat, spre ieşire.

— Înapoi, în pivniţa de colo, strigă unul dintre grenadirii tanchişti.

Se târâră către pivniţa distrusă de explozie, în care cu o jumătate de oră mai înainte vorbise maiorul von Glasenap despre atentatul împotriva Führerului. Un proiectil îl făcuse bucăţi. Braţul maiorului atârna între grinzile de fier, ţinând în mână receptorul rupt de firul

telefonului.

Era o dimineață de o strălucire argintie. Subofițerul Krähenburg şedea pe buncărul improvizat şi se uita la liniile inamice. Ziua începea ciudat de calmă. Pentru prima oară după o săptămână, artileria inamică tăcea.

— Ia vino sus, măi Gerhard! Cred că s-a terminat cu războiul.

Gerhard Lorenz se strecură afară din buncăr. Arăta ca un arici terfelit. Tuleiele nerase de câteva zile îi năpădiseră sălbatic bărbia şi se întindeau până pe umerii obrajilor.

Regimentul lor fusese retras de două săptămâni din Italia şi aruncat pe frontul invaziei din Franța. Le sosiseră rezerve jalnice rezerve formate din băieți de şaptesprezece ani.

„Mucoşi", le spunea Krähenburg. Doi dintre ei erau jos în buncăr şi aşteptau să fie puşi la încercare, dar focul rulant de fiecare zi al artileriei americane îi pusese cu botul pe labe. Plângeau când începea urgia, iar Gerhard îi consola în felul lui. Krähenburg îl căută din ochi pe Gerhard.

— Ei, ce face creşa noastră?

— Dorm, bebeluşii.

— Atunci lasă-i să doarmă.

Priviră amândoi în aerul de dimineață. O zi luminoasă de august se înălța deasupra Atlanticului şi deasupra coastei franceze. Orizontul era roşu aprins şi strălucea în zorii care începeau să mijească. De aici nu mai puteau să vadă țărmul. Se aflau adânc în interior, dar încă simțeau apropierea mării. De o săptămână poziția lor era asaltată zadarnic de armata americană.

— Adevărata porcărie însă abia acuma urmează, ai să vezi, zise subofițerul Krähenburg.

O spunea în fiecare zi, când se întâmplă ca artileria inamică să tacă.

— Ăştia au prea mult material. Şi într-o asemenea

situație eşti neputincios. E ca şi cum un picior de elefant ar călca pe un iepure. Nu-ți rămâne decât s-o iei la sănătoasa – dacă eşti iepurele. Fugi cât poți.

— Asta aşa-i. Dar unde să fugi? Că ăia te prind de fund oriunde.

— Într-adevăr, zise apoi Krähenburg.

În asta consta conversația lor zilnică, atunci când nu trebuiau să-şi păzească pielea.

— Ce face birocratul nostru? Şi el doarme?

— Da, cu puştii.

— Să aibă grijă de ei. Altfel îi pierde pe amândoi, zise Krähenburg.

Funcționarul berlinez Weissgerber sforăia în buncăr – paşnic şi cu intermitențe – ca şi când n-ar fi existat război. Înainte, fusese contabil într-o fabrică de marmeladă din Berlin. Acum era mitralior doi şi căra în urma lui Gerhard cutiile grele de muniții.

Era culcat între cei doi băieți de şaptesprezece ani, cu picioarele strânse, cu brațul drept peste umărul unuia dintre copilandrii care se târâse lângă el. Era destul de vârstnic ca să le fie părinte. Krähenburg îi spunea „tata mare", iar Gerhard îi zicea „papa".

— Era de mult o adevărată porcărie, dar acum pare că s-a terminat. O linişte ca asta n-am mai apucat.

— Liniştea dinaintea furtunii, zise Gerhard.

În depărtare se auzeau sunetele unui saxofon. Sunau clar şi timid, ca şi când exersa cineva. Era o melodie de jaz cântată cu sfială. Gerhard se gândi la Karla, care nu-i mai scrisese şi despre care nu ştia unde se află acum.

— Într-adevăr acolo cântă unul la saxofon. Ce nebunie, acum de dimineață, zise Krähenburg.

Gerhard tăcea. Asculta la sunetele saxofonului, care răzbăteau subțiri în dimineață, aduse de adierile unui vânticel de nord-vest. Primise poştă de la mama lui. Helenei îi mergea mai rău. Piciorul amputat se jupuise şi nu voia să se vindece. Dar Jürgen îi scrisese că vine în permisie şi de atunci începuse să se înviioreze. Altfel,

numai foamete şi raiduri zilnice deasupra oraşului. Dar despre asta n-ar vrea să scrie, fiind interzis – totuşi o scria.

Era o scrisoare ciudată. Gerhard o purta în buzunarul sting de la piept şi se gândea la ea. La orizont se ridica acum un muget îndepărtat, ca şi cum izbucnea o furtună pe Atlantic.

— Ce e asta, Gerhard?

— Nu ştiu, probabil bombardiere.

— Dar sunetul... sunetul... dacă sunt bombardiere, trebuie să fie mii.

— Probabil că sunt mii, zise Gerhard.

Priveau fascinaţi aurora la orizont. În dreptul ei era vizibilă o dungă sumbră de puncte negre. Punctele acestea se apropiau cu repeziciune. Parcă un uriaş stol de lăcuste se deplasa spre ei şi-i paraliza.

Saxofonul din spatele liniilor inamice tăcu. Acum, în afară de vuietul bombardierelor care se apropiau, deasupra frontului nu se mai auzea niciun sunet.

— Alarmă, voi Gerhard să strige, dar vocea îi era răguşită şi se înecă. Uitară să-l trezească pe bătrânul Weisgerber şi pe cei doi băieţi de şaptesprezece ani.

— În buncăr! strigă Krähenburg.

Era însă prea târziu. Bombardierele se aflau deasupra liniilor germane, în formaţii uriaşe, val după val.

Mii de detonaţii scuipau pământ în aer. Deasupra frontului german îşi dezlănţuise turbarea un infern al distrugerii.

Gerhard nu mai simţea nimic. Fu ridicat pe sus şi aruncat într-un crater. De limbă i se lipea nisip uscat. Pământul de sub el era fierbinte, parcă ardea. Încercă să se agaţe cu unghiile, dar aluneca din ce în ce mai adânc în crater.

— Krähenburg... bâlbâi el. Karla...

Capul îi era greu, ca şi când l-ar fi pocnit cineva cu un topor în cască.

Brusc se făcu linişte din nou, o linişte şi mai

apăsătoare ca zgomotul detonațiilor înmiit multiplicat. Liniştea aceasta parcă-i smulgea timpanul din urechi.

Se târî afară din crater. În fața ochilor, cât putea vedea, era un nor des de praf. Nu mai exista front german. Alergă la buncărul pe care stătuse mai înainte.

Se surpase şi îngropase sub el pe Weissgerber şi pe cei doi băieți de şaptesprezece ani.

— Krähenburg! Krähenburg! strigă Gerhard.

Stătu liniştit şi ascultă. Nu răspunse nimeni. O luă la fugă prin norul de praf înapoi.

— Krähenburg! Krähenburg!

În fața lui venea cineva clătinându-se. Era Krähenburg. Îi ieşi înainte şi văzu că pe obrazul subofițerului şiroia sângele.

— Nu sunt decât nişte zgârieturi, zise el. Bine că mai trăieşti tu.

Mergeau peste câmpul nimicirii. Kilometru de kilometru, mereu înapoi. Cădeau în cratere de bombe şi se ridicau din nou. Unde fusese coloana de aprovizionare era un câmp de sfărâmături – camioane răsturnate, uniforme arse, tunuri distruse.

Deasupra câmpului bombardat se ridicau nori de praf. Craterele se înşirau unul lângă altul, ca într-un peisaj lunar. Statele-majore de batalion şi de regiment fuseseră nimicite. Nu mai exista conducere. Soldați în uniforme rupte, fără căşti şi arme mergeau clătinându-se prin mizeria de nedescris. Pe trupurile lor extenuate atârnau zdrențe de stofă arse.

În aer răzbi zgomotul tancurilor americane care se apropiau.

— Tancuri! strigă Gerhard. Acum străpung.

— Atunci putem să plecăm imediat – şi direct până acasă, zise Krähenburg.

Se descinseră de centiroane şi le aruncară în cratere. Nu mai exista nimic de apărat.

— Haide, zise Krähenburg. Cât ne țin picioarele.

Fugea înaintea lui Gerhard pe lângă resturile unei

divizii nimicite. Ajunseră într-o grădină cu pomi fructiferi, în care bombele smulseseră arborii din rădăcină. Se cățărau peste trunchiuri, poticnindu-se în crengile coroanelor trântite] a pământ, săreau peste garduri vii.

În spatele lor, soarele se înălța pe cer. Ziua fierbinte de august care se anunțase de dimineață începea. Văzură o şosea care ducea spre răsărit. Într-acolo se retrăgea armata germană bătută. Avioane în zbor razant trăgeau asupra ei, iar bombardierele de vânătoare americane îşi descărcau bombele pe şoseaua blocată. Era o harababură de nedescris. Camioane incendiate intraseră unele în altele, un tun antiaerian părăsit zăcea într-un şanț, două maşini tip „trece peste tot" stăteau vertical, ca şi când le-ar fi pus cineva anume aşa, un tanc avariat de proiectile încremenise pe marginea şoselei.

Pionieri, soldați din artileria antiaeriană, infanterişti alergau strigând printre camioanele îngrămădite. Şi la fiecare bombardier de vânătoare care se repezea razant cu arborii asupra lor, săreau împleticindu-se în şanțurile şoselei. Intendenți, ofițeri de stat-major erau lungiți de-a valma cu ei.

— Acum au dat de dracu toți, şi ăia care au huzurit totdeauna în spate, şi pentru care noi trebuia să stăm cu botul în noroi, zise Krähenburg. Îşi primesc toți porția. Vino, hai s-o-ntindem mai departe.

Fugeau de-a lungul şoselei peste ogoare şi lanuri, către răsărit. Prin livezi, tancuri distruse. De avioane germane nici urmă.

— Şi Göring ăsta! Gogomanul! Tâmpitul! Fanfaronul! Unde-i sunt avioanele? Trebuia să devenim un popor de aviatori! Da arma secretă unde e? Vezi tu vreuna?

— Şarlatanie, zise Gerhard. Totul a fost şarlatanie.

Către ei veneau doi tineri infanterişti – nişte copilandri – cu pistoalele automate pe umăr.

— Unde vă duceți pe-aici?

— Ne-am rătăcit de unitatea noastră; ne căutăm compania, zise unul dintre ei.

— Puteți s-o căutați mult şi bine. Şi afară de asta mergeți în direcție greşită. Germania e în partea ailaltă. Pe aici nimeriți drept la *ami* în brațe.

— Dincolo sunt peste tot maquisarzi francezi. Ne e teamă de ei.

— Vă e teamă? Cum aşa? Voi ați fost cu siguranță în Hitlerjugend – şi unora ca voi le e teamă?!

Râse strident şi le luă automatele.

— Dați-le încoace. Ne pricepem să le mânuim mai bine şi o să vă apărăm şi pe voi. Şi acum, haide, după noi!

Krähenburg îi azvârli lui Lorenz un pistol automat. Gerhard îl prinse şi-l puse pe umăr.

Se însera când dădură iar de o şosea. Trecea printr-o pădure străbătută de un pârâu cu ape line. Pe şosea zăceau părăsite camioane pentru transportul persoanelor. Ei mergeau prin şanț, unul după altul, când deodată Krähenburg se opri.

— Ce o fi colo, în față? Femei?

În şanț şedeau două telefoniste auxiliare, care, când Krähenburg se îndreptă spre ele, ridicară capetele.

— Ce faceți aici? Sărbătoriți victoria?

Cele două femei începură să plângă.

— Ce-mi tot pierdeți vremea pe-aici? Ce căutați la război? strigă Krähenburg. Ia cărăbăniți-vă acasă, întindeți-vă în paturi şi spălați scutece. Asta e menirea voastră.

Gerhard stătea lângă Krähenburg. Nu înțelegea accesul lui subit de furie şi-i era milă de cele două femei. Vedea că erau disperate, se gândea că poate le era foame ş: că trebuie să fi alergat mult. Nu erau deosebit de frumoase; nu semănau cu Karla Niehagen – dar erau femei, care trebuiau să ajungă acasă.

— Le luăm cu noi, n-avem încotro, zise el. Altă soluție nu-i.

Krähenburg se linişti tot atât de repede pe cât îşi ieşise din fire. Se aşează obosit lângă femei, cu pistolul automat pe genunchi.

— Cum aţi nimerit aici?

Cea care şedea lângă el – o brunetă plinuţă, cu ochi negri care te băgau în boale – îl privi, zâmbindu-i. Uniforma ei era plină de praf. Pantofii arătau ca după un mers îndelungat peste un câmp argilos.

— Cu serviciul nostru s-a zis azi-dimineaţă – când au străpuns americanii. Totul s-a dat peste cap. Bombardierele de vânătoare americane ne-au atacat camioanele, şi toţi ceilalţi au dispărut în pădure. Noi două, Marie şi cu mine, am stat tot timpul împreună… până aici. Dar acum s-a isprăvit…

— Hm! făcu Krähenburg şi se uită la fata care se numea Marie.

Era o blondină înaltă şi subţirică, cu o înfăţişare tânără. Arăta intimidată şi tot mai plângea.

— Încetează cu bocetele, zise el.

Se întoarse iar către brunetă.

— Şi pe tine cum te cheamă?

— Irene… Irene Meisel.

— Sunteţi berlineze, ai?

— Numai eu. Marie e din Stettin.

— Aşa… făcu Krähenburg. Eu sunt din Pasewalk. Asta-i chiar lângă Stettin.

Krähenburg se ridică. Se vedea cât de puţin îl interesau pentru moment femeile şi cât de mult îl supăra că trebuia să le poarte de grijă.

— Haide, Gerhard. Ne întindem câteva ceasuri. Mergem noaptea mai departe până dăm de o unitate germană pe care să n-o fi devorat încă *ami*. Uitaţi-vă în camion, să vedeţi dacă nu se mai găseşte acolo ceva pentru foamea noastră.

Găsiră mai mult decât se aşteptaseră: vin roşu, cutii de conserve, raţii intangibile. Se duseră până la pârâul care curgea prin pădure şi se întinseră în susul malului,

pe pământ uscat.

Era noapte când Gerhard auzi glasul lui Krähenburg. Cele două fete erau culcate lângă ei. Bruneta, care se numea Irene Meisel, lângă Krähenburg, iar Marie, cea din Stettin, lângă Gerhard, care-i acoperise spatele cu tunica lui.

— Vino, zicea Krähenburg.

— Ce vrei de la mine? întrebă în şoaptă Irene Meisel.

— Nu mai pune întrebări neroade. Tu crezi că stând mereu numai în rahat, nu mai avem simțuri? Ofițeri, e drept, nu suntem, dar altminteri, totu-i încă în regulă.

— De ce-mi vorbeşti aşa?

— Nu suntem obişnuiți altfel. Când stai ani de zile tot timpul numai în mizerie, totul se schimbă, fetico, şi limbajul. Şi atunci vorbeşti cum m-ai auzit. Hai, nu face fasoane!

Gerhard o văzu pe fată că se ridică. Krähenburg îi înconjură mijlocul cu brațul.

Trecură amândoi pe lângă soldații proveniți din Hitlerjugend, care, nu departe de acolo, îşi dormeau istoviți somnul tinereții lor, şi dispărură în pădure.

— Chestia asta e obligatorie? întrebă cea din Stettin, care dormea lângă Gerhard.

— Nu. Nu e.

— Slavă Domnului, că dumneata eşti altfel.

— Nu sunt altfel, zise Gerhard. Sunt numai obosit.

Se întoarse pe o rână, cu spatele la ea. În nas îi pătrundea miros de pământ uscat de pădure. Era pământ francez, dar mirosea ca peste tot.

Văzu iar în fața ochilor şirul fără sfârşit de puncte negre care se desprindeau din aurora şi se transformau în escadrile de bombardament. Cineva cântase la saxofon. Îl auzea, mereu mai încet şi mai îndepărtat, până adormi fără vise.

Frontul era acoperit de ceață. Era mijlocul lui

noiembrie. Peste noapte se lăsase un ger uşor. Pământul înghețase bine, dar bombardamentul greu al artileriei îl spărsese peste tot.

Jürgen Schiemann trecea de-a lungul tancurilor care stăteau în aşteptare. Erau tancuri noi. Le primiseră cu două săptămâni înainte.

Sublocotenentul Widemeyer şi plutonierul Graupner, care la timpul său îşi croise drum în spatele Lembergului, mergeau lângă el. Grenadirii tanchişti aşteptau întinşi în şanțurile şoselei. Regimentul fusese proaspăt completat şi a doua zi urma să fie angajat într-un contraatac.

Jürgen ştia că e un contraatac lipsit de şanse. Forțele lor blindate erau slabe, iar grenadirii istoviți şi fără spirit ofensiv. Întăririle constau din foşti mobilizați pentru lucru rapid instruiți, pe care acum îi îmbrăcaseră totuşi în uniforme gri.

Plutonierul Graupner se uită la grenadirii care şedeau ghemuiți în şanțuri şi vorbeau între ei în şoaptă.

— Ce să faci cu ăştia? Când or vedea un rus, fac în pantaloni şi o iau la fugă înapoi. Iar cei vechi nu mai vor. Ăstora le-ajunge după trei ani în Rusia.

— Da, le-ajunge, zise Jürgen.

Era obosit. De când cu execuția femeilor, în februarie, şi cu moartea lui Scheller, în iulie, puterea lui de rezistență se frânsese. Văzuse pribegia refugiaților, populația civilă înfometată şi oraşele distruse. Scheller murise fiindcă voia să moară, iar maiorul von Glasenap, care îl avertizase, căzuse în acelaşi timp. Ce a mai rămas a fost o orgie a morții, care nu mai avea niciun sens.

Un grenadir tanchist veni către el. Era un bărbat puhav. Jürgen gândea că individul e prea gras pentru războiul ăsta şi voia să treacă pe lângă el, când rotofeiul grenadir tanchist se opri în fața lui.

— Rog pe domnul căpitan să-mi permită să raportez.

Jürgen rămase locului şi-şi aruncă privirea pe chipul

înfricoşat al grenadirului. Bărbia-i dublă se revărsa peste cureaua căştii.

— Aici nu suntem la cazarmă. Vorbeşte ca lumea. Ce vrei?

— Sunt bolnav, domnule căpitan. Am diabet. Nu pot să fug.

— De ce n-ai raportat că eşti bolnav?

— Am raportat, domnule căpitan, dar m-au trimis din nou în linia întâi.

— Aşa? În cazul ăsta nici eu nu pot să fac nimic pentru dumneata.

— Cară-te înapoi în şanţ, omule! strigă plutonierul Graupner.

— Domnule căpitan, vă rog, domnule căpitan, stărui grăsunul grenadir tanchist.

Plutonierul Graupner îl alungă înapoi în şanţ. Vreo câţiva soldaţi începură să râdă.

— Adunătură de laşi, zise plutonierul.

Jürgen tăcea. În tot regimentul, el era ultimul ofiţer de front cu experienţă şi în dimineaţa următoare trebuia să conducă contraatacul. În câteva zile putea să plece în permisie, poate peste trei zile, sau la sfârşitul săptămânii. Era aproape un an de când n-o mai văzuse pe Helene. Încă din august îi scrisese că are să vină în permisie, dar atunci fusese iar amânat. Acum nu mai putea interveni nimic. La sfârşitul săptămânii avea să fie la Helene. Ştia că îi merge mai rău. Rana făcea iar puroi şi grijile pentru ea nu-l părăseau.

Se uită după grenadirul rotofei, care stătea iar în şanţ, ghemuit şi neconsolat. Îi părea rău că nu-l poate ajuta.

Noaptea, regimentul fu deplasat înainte. Grenadirii tanchişti mergeau aplecaţi prin şanţurile şoselei. Printre copaci atârnau flamuri de ceaţă deasă. Grenadirii mergeau în marş strâns, ca să nu se piardă. Pe marginea şoselei cufundată în ceaţă se zăreau ruine de case poloneze.

Tancul comandant al lui Jürgen mergea pe şosea, pe sub copacii încărcați de brumă. Plutonierul Graupner şedea lângă el.

— Dumneata doar ai fost acum în permisie, Graupner. Cum este pe-acolo, în spate?

— Dezolant, domnule căpitan. Americanii fac oraşele chiseliță. Dacă merge tot aşa, nu mai rămâne piatră pe piatră.

— Dar cu foamea?

— Foamea este unicul articol pe care-l au cu prisosință acolo. Foame şi bombe.

Tăcură iar. Grenadirii tanchişti mergeau pe pozițiile de pregătire. Tancurile cârmiră din şosea pe câmp şi se adăpostiră sub nişte şoproane pe jumătate distruse de proiectile şi gloanțe.

Deasupra liniilor subțiri ale infanteriei germane care se aflau în fața lor domnea liniştea nopții. Frontul se oprise aici de săptămâni de zile. Înaintarea ruşilor îl curbase uşor cu trei zile înainte, iar dimineața contraatacul urma să-l îndrepte. Jürgen ştia că au în față forțe superioare, care poate erau masate pe poziție anume pentru o nouă ofensivă. Era cu puțin înainte de ivirea zorilor când doi subofițeri îl aduseră la el pe grenadirul tanchist cel rotofei. Nu mai avea cască şi nici centiron, iar subofițerii îl înghionteau ca să intre în şopronul fără acoperiş, în care Jürgen şedea lângă sublocotenentul Widemeyer.

— Voia să spele putina, domnule căpitan.

— Am diabet, domnule căpitan, bâlbâi el. Ştiți dumneavoastră ce înseamnă asta? Şi am trei copii acasă.

— Şi spaimă-n suflet, zise Jürgen.

— Da, gângăvi grenadirul cel dolofan.

Sublocotenentul Widemeyer stătea cu chipul palid şi fanatic lângă cei doi subofițeri. Făcu un pas către grenadir şi-i spuse şuierând printre dinți:

— Asta e dezertare, porc gras ce eşti. Ştii ce te

aşteaptă pentru dezertare: Vei fi executat.

— Nu, zise Jürgen.

Continua să şadă pe o veche piatră de moară de lângă peretele şopronului şi privea în pământ. Cei doi subofiţeri se holbară la el, iar sublocotenentul Widemeyer tăcu uimit. Acel „nu" al căpitanului tanchist sunase tăios, şi totuşi obosit.

— Îl iau cu mine în linia întâi, Widemeyer. Plec imediat. Într-o jumătate de oră sunt înapoi.

Se ridică şi porni. Cei doi subofiţeri îl îmbrânciră după el pe grenadirul tanchist.

— Ai avut baftă, zise unul dintre ei.

Jürgen se opri în faţa şopronului şi se întoarse către grenadirul tanchist. Dincolo de valurile de ceaţă se ridica încet o zi senină şi rece de noiembrie.

— Cum te cheamă?

— Grenadirul Domann... Fritz Domann, domnule căpitan.

— Bine, Domann. Mergi întotdeauna în urma mea şi aruncă-te jos, când mă arunc eu. Fă tot ce fac eu când începe să tragă.

Se îndreptau în zori către liniile subţiri ale infanteriei germane, care se aflau la doi kilometri în faţa lor. Infanteriştii urmau să se retragă la ziuă şi să formeze rezerva, dacă mergea bine contraatacul.

Jürgen se târa în spatele lor, de-a lungul tranşeelor. Grenadirul venea după el. Gâfâia astmatic.

În spatele tranşeelor zăceau ostaşi căzuţi care nu fuseseră îngropaţi. Chipurile lor galbene priveau împietrite în cenuşiul dimineţii.

În faţă se ivi un infanterist. Se uita obosit peste marginea escarpei la liniile inamice.

— Ce se întâmplă acolo? întrebă Jürgen.

— Nimic deosebit, domnule căpitan. Nu e cine ştie ce mişcare. Au petrecut azi noapte. Trebuie să fi pilit al dracului de mult. Îţi vine să crăpi de ciudă. Ruşii beau şi noi facem foame.

— Şi ei fac foame, replică Jürgen.

— Tot ce se poate, zise infanteristul, dar petrec aproape în fiecare noapte şi apoi ne atacă. Niciunul dintre noi nu poate rezista mult timp la una ca asta, domnule căpitan. După cât se pare, azi-noapte au sosit şi noi tancuri. Trebuie să fie dincolo de colină.

Jürgen îşi aruncă ochii spre colină. Limbuția infanteristului îl supăra. Colina se înălța golaşă şi cenuşie către cer. Peste ea urma să izbească tancurile germane în pozițiile de atac ale ruşilor.

— Tancuri au cât nisipul mării, zise infanteristul de lângă el, către grenadirul tanchist, care se cinchi în tranşee, bălăbănindu-se şi tremurând de frică. Dacă vor, pot ajunge cu ele până la Berlin – dar după cât se pare, nu prea vor.

Jürgen cunoştea felul de a vorbi al infanteriştilor. Le era frică de tancurile ruseşti, care din zi în zi deveneau mai numeroase. El ştia că acum, pentru fiecare tanc german veneau şapte ruseşti. Iar în urma tancurilor se aflau divizioanele artileriei lor antitanc şi cele de artilerie grea, cu sute de tunuri şi cu temutele katiuşe.

Îl luă cu frig. Povârnişul colinei era acoperit până la tranşeele germane, cu infanterişti căzuți: bolovani cenuşii şi cafenii, ghemuiți, ca nişte muşuroaie de cârtiță.

— Hai, zise Jürgen.

— Se întoarseră aplecați, pe câmp, înapoi. O mitralieră rusească începu să tragă în urma lor, sfâşiind cu lătratul ei liniştea dimineții. Lunecară într-o groapă, pe fundul căreia apa adunată acolo înghețase, formând o crustă. Grenadirul tanchist se afla lângă Jürgen.

— De unde eşti, Domann?

— Din Pforzheim. Aveam acolo o fabrică şi tot timpul am fost mobilizat pe loc. Făceam cizme pentru Wehrmacht… cizme cu carâmbi scurți.

— Aşa, şi acum? întrebă Jürgen.

— Mi-au bombardat americanii fabrica. N-a rămas

piatră pe piatră.

— Şi-acum ai diabet?

— Totdeauna am avut, domnule căpitan.

— Şi ai probabil nevastă acasă, la care vrei să te întorci. Soția dumitale trăieşte încă – ori nu?

— Da.

— Şi eu am pe cineva acasă, zise Jürgen.

Vorbea încet, cu pauze.

I se părea curios că sta în zori, aici, lângă rotofeiul grenadir tanchist, căruia îi era frică, şi care era un fost proprietar de fabrică din Pforzheim, şi îi vorbea despre sine.

— Nu-mi este încă nevastă, dar urmează să-mi fie. La un atac aerian din Berlin şi-a pierdut piciorul drept. N-am văzut-o de un an. De un an, Domann. Ştii dumneata ce înseamnă asta?

— Îmi închipui, domnule căpitan.

— Mereu mizeria de aici, de pe front: tancuri, katiuşe, atacuri, contraatacuri, retrageri – zi de zi. Dar pentru noi nu mai există nicio ieşire; nici înapoi, nici înainte, înapoi sunt curțile marțiale, în față katiuşele. Ridică glasul. Acum suna tăios, acuzator, aproape strigând. Sau crezi dumneata, Domann, că nouă nu ne este frică?

Se înfurie. Voise numai să-l influențeze pe Domann, pentru a-l împiedica să dezerteze. Fusese un subit impuls sentimental, dar acum întrecuse măsura.

Se ridică. Cizmele îi stăteau în apa de infiltrație amestecată cu gheață.

— Hai să fugim, Domann. Şi dacă tot mai vrei s-o iei la sănătoasa, du-te cu Dumnezeu.

Domann nu răspunse nimic. Alerga tăcut în urma căpitanului tanchist. Mitraliera rusească nu mai trăgea. Liniştea de pe front se, înscăunase iarăşi.

Tancurile erau gata de luptă. Cete de grenadiri tanchişti şedeau ghemuiți pe cele două tunuri de asalt. Sublocotenentul Widemeyer se apropie.

— Totul gata de luptă, Widemeyer?

— Totul, domnule căpitan.

Widemeyer se uită la Domann. În ochii lui albaştri şi hidropici se citea ură oarbă. Lui Jürgen nu-i plăcea Widemeyer. Tonul lui impulsiv, de comandă, şi acolo unde nu era necesar, îi repugna.

— Şi cu ăsta ce facem, domnule căpitan?

— Merge cu noi înainte, zise Jürgen. Divizia s-a anunțat?

— Ține Graupner legătura cu ea.

— Bine, zise Jürgen.

Îl lăsă acolo pe grenadirul Domann, care se uita perplex după el şi se duse la tancul lui de comandă, în care Graupner recepționa ordinul de atac de la divizie.

Grenadirii tanchişti aruncară de pe tancuri ultimele crengi de camuflaj. Ceața se ridica deasupra frontului.

Artileria germană începu să tragă. Răbufnirile exploziilor păreau pişcături de țânțar.

Tancurile şi tunurile de asalt coteau afară din şoproanele avariate unde fuseseră adăpostite.

Jürgen vedea colina apropiindu-se. Şenilele tancului rulau peste cadavrele celor căzuți. Se gândi la grenadirul Domann, căruia îi era frică şi care nu voia să lupte. Poate că avea dreptate. Ceea ce se petrecea aici era absurd.

Artileria rusă trăgea acum tir de baraj. Sute de țevi îşi scuipau fructele de fier în aerul dimineții. Începu apoi concertul katiuşelor. Tancul comandant urca pe colină, în sus, urmat de alte două tancuri. Tuburile de asalt germane mergeau la dreapta şi la stânga înconjurând colina. În urma tancurilor alergau grenadirii tanchişti. Se mişcau ca nişte purici care țopăie fără sens, pe o pânză care a luat foc.

Jürgen se gândea la permisia lui. La sfârşitul săptămânii avea să fie acasă, la Helene. Visul lunilor pline de chin se apropia de împlinire. Tancul lui se afla acum pe vârful colinei. Pe hărți colina avea un număr – de la Stalingrad încoace orice colină avea un număr –

ridicături numerotate stupid, care băuseră sângele celor căzuți.

Se uită la tancurile ruseşti, care veneau din câmpia aflată dincolo de colină. Şi pentru echipajele lor colina pe care stătea tancul lui avea un număr.

— Ăştia ne dau gata, strigă plutonierul Graupner.

Jürgen îşi muşca buzele. Ar fi trebuit să ordone retragerea, dar n-avea voie. Se gândi iar la proprietarul de fabrică Domann, care se temea pentru viața lui diabetică, şi care probabil în dimineața aceasta va muri. Îi veni în minte o fabrică de zahăr de la Stalingrad, în care un regiment rus de puşcaşi se apărase până la ultimul om, la adăpostul sacilor de zahăr găuriți de gloanțe, şi unde sângele puşcaşilor se amestecase cu zahărul.

Începu să tragă artileria antitanc rusă. Jürgen nu simți nimic când proiectilul de tanc îl făcu bucăți. Separându-i capul de gât şi picioarele de trunchi, proiectilul pătrunse în cală şi făcu să explodeze camera de muniții.

Grenadirul tanchist Domann ridică în această clipă capul. Văzu flacăra țâşnind deasupra tancului comandant al căpitanului şi-l cuprinse o panică teribilă.

Sări în sus şi o luă la fugă înapoi.

Salva unei katiuşe, îl mătură de pe fața pământului.

— Avea Irene asta o piele ca fildeşul… nu alta, zise subofițerul Krähenburg.

Se aflau într-o groapă, în pădurile Ardenilor. Pământul era acoperit de o mocirlă de zăpadă frământată de mii de cizme şi terciuită de vehicule. Copacii din spatele lor rămăseseră golaşi din cauza împuşcăturilor. Krähenburg vorbea acum deseori de Irene Meisel, telefonista auxiliară. Opt zile colindaseră prin Franța cu cele două femei. Trebuiseră să se apere de maquisarzi şi de populația franceză răsculată, dar reuşiseră să scape. Cu toate astea fusese o perioadă de

libertate.

Krähenburg se vânzolea în groapă.

— În definitiv, de ce n-ai făcut nimic cu aia din Stettin?

— Nu-mi plac lunganele, zise Gerhard.

— Înalte ori scunde, acum tot una e. Iei ce-ți pică. Războiul e război.

— Pentru mine era prea uscată, zise Gerhard Lorenz.

Era furios pe Krähenburg, care vorbea întruna despre cele două femei. El voia să le uite. Se culcase seară de seară lângă Marie, lungana din Stettin, fără s-o atingă. Ziua însă trebuise să care în urma ei tot ce-şi adunase pe drum. Armata germană din vest, care se retrăgea în valuri, cu statele-majore, administrațiile, comandaturile şi depozitele de aprovizionare distruse, lăsase în urmă o mulțime de lucruri prețioase pentru Marie.

— Era lacomă ca o coțofană, zise Gerhard.

Krähenburg începu să râdă. Infanteria americană se afla bine adăpostită la cinci sute de metri depărtare de ei şi de câteva zile, în spatele acesteia, fusese din nou masată artileria, care trăgea zi de zi în pădure. Ofensiva germană se împotmolise.

Subofițerul Krähenburg şi Gerhard Lorenz, repartizați iar la o companie de infanterie motorizată, înaintaseră odată cu ea, dar le era indiferent dacă mergeau înainte ori înapoi. Încă mai simțeau în oase hărțuielile din Hürtgenwald, unde trebuiseră să lupte săptămâni întregi pentru fiecare sat, la fel ca bătăliile de la Nettuno şi Cassino şi luptele din Franța de Nord. Nu izbutiseră niciodată să scape de greu.

Gerhard era istovit de lupte. Nu mai credea în victoria finală de care vorbeau ordinele.

— Ar trebui să ne lăsăm păgubaşi, zise el. Pur şi simplu să termini de unul singur cu războiul: s-o ştergi pe furiş şi gata.

— Şi cum îți imaginezi tu asta?

— Foarte simplu: lăsăm totul baltă aici şi o ştergem la

ami.

Krähenburg râse iar, şi cum casca i se izbi de mitraliera care stătea pe parapet şi zăngăni în liniştea nopții, pe deasupra capetelor lor şuieră salva unei arme cu tragere rapidă.

— Ei, ai văzut? zise el.

Tăcură. Ceea ce spusese Gerhard era de neconceput. Niciunul dintre ei nu se gândise până acum să treacă la inamic.

De aici, nu era greu de mers peste pajiştea din pădure până la pozițiile americane. Cea mai apropiată mitralieră se afla la şaptezeci de metri depărtare, spre dreapta, iar la stânga erau vreo câțiva puşcaşi, cărora probabil le era indiferent ce se întâmplă aici, la ei; erau nişte noi mobilizați din Volkssturm{19}. Krähenburg începu să vorbească iar de Irene Meisel.

— Ştii, Irene a fost conducătoare la organizația de fete; asta e una de-alea milităroase. Totdeauna în frunte. Are ceva de isterică. Ei bine, şi eu am fost o dată în SA. Şi acum să trec la inamic?

— Cum vrei, zise Gerhard. Eu o întind.

Se gândi la Irene Meisel. După prima noapte se spălase în pârâu, goală până la brâu, fără să se sinchisească de prezența lui. El tânjea după femei drăgăstoase şi după o viață civilă, în care să nu mai existe armament anticar, mitraliere şi artilerie americană.

— M-am săturat până în gât, mi-ajunge, zise el. Dacă nu vrei să vii cu mine, ai atunci cel puțin grijă să nu se întâmple nimic şi să nu înceapă idioții de-alături să facă tărăboi.

— Vin cu tine, zise Krähenburg.

Tăcură iar. Gerhard simțea în genunchi umezeala pământului. Krähenburg se uita la liniile inamice.

— Ai să vezi că n-are să iasă nimic din afacerea asta: te târăşti doar dintr-o porcărie într-alta, şopti el. Nu poți schimba fronturile aşa simplu, ca o cămaşă. Nu merge.

— Posibil, zise Gerhard.

O oră mai târziu ieşeau din groapă şi se târau către liniile inamice. Krähenburg îşi luase pistolul automat, iar Gerhard două grenade de mână, pe care voia să le azvârle, dacă mergea totul bine.

Se depărtaseră două sute de metri de groapa lor, când pe Gerhard îl apucă un acces de tuse. Încerca să se stăpânească, dar cu, cât îşi dădea mai mult silința, cu atât mai tare tuşea.

— Afurisită treabă! zise Krähenburg.

Deasupra lor începură să gonească trasoare luminoase. O rachetă luminoasă țâşni în înaltul cerului. O patrulă americană se afla chiar în fața lor.

— Am dat-o dracului! zise Krähenburg, şi începu să tragă cu automatul asupra infanteriştilor americani, care deschiseseră focul.

Frontul se animă. Patrula americană se retrăgea târâş. Gerhard aruncă una dintre grenade după ei.

Acum se trăgea pretutindeni. Mitralierele îşi scuipau în noapte rafalele luminoase.

Gerhard şi Krähenburg se târau pe burtă înapoi, metru cu metru.

Gerhard tresări. Îl nimerise ceva în mână.

Ajunseră la groapa lor şi se prăbuşiră istoviți în spatele mitralierei. Lorenz gemea de durere.

— Ce ai?

— Degetul mare.

— Vino încoace! zise Krähenburg.

Tocmai erau pe punctul de a pansa degetul, când auziră în spate glasul sublocotenentului. Era un ofițer foarte tânăr, căruia ei îi spuneau „piciul din Magdeburg”.

— Ce ați căutat în față, Krähenburg? De ce ați părăsit mitraliera?

— Am auzit zgomot pe terenul din față, domnule sublocotenent; probabil o patrulă de recunoaştere americană, care voia să ni-i şterpelească pe bătrâneii de

lângă noi. De aici n-o puteam repera clar şi de aceea ne-am târât afară, ca să-i venim de hac cu arme de foc portative.

— Excelent, zise sublocotenentul. E vreunul dintre voi rănit?

— Da, Lorenz.

— Grav?

— Doar la degetul mare, domnule sublocotenent.

— În cazul ăsta, să vină pe urmă înapoi, la punctul de comandă. Dumitale îţi trimit om în loc.

— Excelent, domnule sublocotenent, zise Krähenburg.

Subofiţerul nu-l lua în serios pe sublocotenent, şi-l imita cu „excelent”-ul spus de el mai înainte. Ofiţerul, care se afla în întunericul din spatele lor, se târî înapoi.

— Idiotul! exclamă Krähenburg.

O jumătate de oră mai târziu, Gerhard se târa înapoi şi se prezenta la punctul de comandă al sublocotenentului, situat într-o groapă săpată în pământ, în spatele pădurii ciungite de crengi.

— Cum aţi făcut-o, Lorenz? A fost într-adevăr o patrulă de recunoaştere americană. Straşnică treabă.

— Cum s-o fi făcut, domnule sublocotenent? Le-am trimis pur şi simplu o încărcătură în fund.

— Da, da, vechii noştri caporali sunt totdeauna coloana vertebrală a armatei, zise sublocotenentul. Am şi raportat la batalion. Şi acum, Lorenz, du-te la punctul sanitar şi apoi prezintă-te la batalion.

— S-a-nţeles, domnule sublocotenent.

Peste trei zile erau decoraţi în faţa punctului de comandă al regimentului. Krähenburg primea Crucea de fier clasa I – clasa a II-a o câştigase la Nettuno – iar Gerhard Crucea de fier clasa a II-a.

Era o dimineaţă cenuşie, îmbibată cu zloată şi ploaie. Comandantul de batalion spunea ceva despre Führer, şi popor, şi marele Reich german, şi că valul armatelor inamice are să se zdrobească de curajul de neclintit şi

dârzenia soldatului german. Abia acum urma să se demonstreze că Germania este invincibilă sub conducerea unui Adolf Hitler. Comandantul de batalion era un maior de rezervă, cu păr cărunt, şi Gerhard avea impresia că vorbeşte împotriva convingerilor sale. În spate, stătea cu picioarele lui crăcănate, plutonierul Schüler – acum la statul-major al batalionului – cu o cutie de ţigări de foi în mână, în care erau Crucile de fier.

Soldaţii care fuseseră distinşi erau aliniaţi în faţă. Maiorul trecea încet de-a lungul şirului, iar plutonierul Schüler îi întindea cutia de ţigări, din care el lua crucile şi le prindea de pieptul soldaţilor.

— Caporal Lorenz, domnule maior.

— Aha, bun băiat Lorenz ăsta! Soldat vechi nu-i aşa?

— Da, domnule maior.

Maiorul îi prinse Crucea de fier în piept şi trecu la Krähenburg, a cărui uniformă era semănată cu decoraţii.

— Ei, Krähenburg, ţi-e tot pieptul plin. În Rusia le-ai câştigat pe toate?

— În Rusia şi în Italia, domnule maior.

— Bun, zise maiorul, bun.

Contemplarea decoraţiilor îl mişca. Mai spuse ceva despre disciplina şi vitejia soldatului german, şi solemnitatea decorării se termină cu o comandă tăioasă.

Cerul cenuşiu se lumină. Vreo câţiva nori fugeau de soare. Începu vântul şi mătură toţi norii.

— Bun timp de zbor, constată Gerhard. Să ştii că acum vin ăia iar.

Stăteau încă de vorbă prin curtea dreptunghiulară a fermei.

— Ei, nu ţi-am spus eu că treaba iese prost? în războiul ăsta nu-ţi rămâne nimic altceva de făcut decât să ajungi erou, zise Krähenburg râzând.

Plutonierul Schüler venea spre ei. Apucându-l pe Gerhard de tunică, îl scutură prieteneşte.

— Măi Lorenz, acum poți să pleci în permisie. Te-am avut în grijă. Cu degetul rănit nu eşti bun de nimic aici, şi maiorul-medic zice că poți să-l vindeci şi acasă. În două săptămâni trebuie să te-ntorci.

— Mulțumesc mult, domnule plutonier.

— În două săptămâni s-a zis cu războiul şi o să mărşăluim prin New York. Pas de paradă, centiroane curățate lună – un, doi, trei – mereu înainte, spuse Krähenburg.

Plutonierul Schüler îl privi bănuitor, dar Krähenburg stătea cu o mutră serioasă în fața lui.

— Ei da, zise plutonierul Schüler, mai există arma secretă.

— Într-adevăr, domnule plutonier. Atât de secretă n-a fost încă niciodată o armă.

— Să sperăm că o să fie gata la timp.

— Va fi cu siguranță, răspunse Krähenburg.

Plutonierul Schüler aprobă nesigur din cap şi se întoarse către Gerhard.

— Ascultă, Lorenz. Ai să treci, bineînțeles, prin Stettin. Nevastă-mea nu mi-a scris de două luni. Vezi ce e pe acolo. Aia bombardează noapte de noapte. Şantierul naval Vulcan s-a dus, iar oraşul, de asemenea, trebuie să fie praf şi pulbere. Îmi faci serviciul ăsta, Lorenz?

— Fireşte, zise Gerhard.

Nu apucară să-şi continue vorba. Escadrilele de bombardiere se iviră pe cer.

— Acum să vezi dănănaie, zise Schüler. De când am început noi ofensiva n-au putut zbura normal, din cauza ceții, dar acum să te ții! Vai de fundu' nostru!

Se vârâră în şanțurile antischije care se întindeau în spatele fermei.

Bombele cădeau în curte asupra vehiculelor înghesuite. Un automobil tip „trece peste tot" zbură în aer, două camioane luară foc, iar aripa stângă a clădirii se prăbuşi.

— Maiorul e încă înăuntru! strigă plutonierul Schüler.

Gerhard îşi îngropă faţa în pământul rece, care se cutremura sub ploaia bombelor grele ce explodau, năpustindu-se turbate asupra întregii divizii, până în spate, la înaltele comandamente.

Două săptămâni mai târziu Gerhard Lorenz sosea acasă. Oraşul îşi schimbase faţa. Convoaie uriaşe de refugiaţi erau debarcate în port şi populau oraşul. Noapte de noapte, deasupra acoperişurilor pluteau stoluri de bombardiere, iar sub stele atârnau, luminaţi în roşu strident, „pomii de Crăciun" lansaţi de ele.

Ofensiva rusă de iarnă începuse. Armata roşie se afla în Prusia Orientală şi forţa spre Oder.

— Dumnezeule, Gerhard, ce bine că ai venit! exclamă mama lui. Tu eşti singurul care mi-a mai rămas, spuse ea, strângându-l fericită în braţe.

Erna stătea în spatele ei, iar Gertrud şedea pe scăunelul de bucătărie, cu băiatul – care acum avea trei ani – în poală.

— Da, a căzut şi Jürgen, şopti bătrâna şi începu să plângă.

Gerhard se uită în ochii ei cenuşii, din care şiroiau lacrimile. Rareori o văzuse plângând. Vestea că şi Jürgen Schiemann căzuse îl năuci. Ştia cât de mult ţinuse bătrâna la el.

— Era ca şi copilul meu, zise ea. Cu Helene nici nu mai pot vorbi.

— Unde-i Helene?

— Sus. N-ai s-o recunoşti. S-a schimbat foarte mult. Dar ai să te duci s-o vezi, abia după ce am să-i spun că ai venit. Altminteri se tulbură prea tare.

— Când a căzut Jürgen?

— În noiembrie, dar înştiinţarea am primit-o abia acum. Helene l-a aşteptat mereu, zi de zi. Scrisese că are să vină în permisie, şi apoi n-am mai auzit multă vreme nimic; iar acum a sosit comunicarea.

Nu mai plângea. Gerhard stătea în fața ei şi nu ştia ce să spună. Jürgen Schiemann fusese tanchist. Gerhard se duse cu gândul în Franța, la luptele din Normandia şi la grelele care de fier pe care le văzuse în livezi, distruse de rachete şi de bombe. Le văzuse şi în acțiune când, trăgând, îşi croiau drum peste trupurile infanteriştilor americani – şi le văzuse arând în grădini: mase de oțel, fierbinți şi strâmbate, în care se aflau, sfârtecate de gloanțe şi făcute scrum, echipajele.

Ştia cum murise Jürgen.

Intră bătrânul Lorenz, îi ură bun sosit şi se aşeză ostenit lângă Gertrud, la masa de bucătărie.

— Da, da, Gerhard. Dacă merge tot aşa, ruşii vor fi în curând aici; atunci totul s-a terminat.

Gerhard se uită la părul lui alb. Totul se schimbase. Atelierul de tâmplărie era închis.

Casa era plină de refugiați. Veneau din provinciile baltice, din Prusia Orientală şi din Pomerania răsăriteană, şi numărul lor creştea zilnic.

— Poate va trebui să plecăm şi noi de aici, zise Erna.

Arăta jalnic, cum n-o văzuse încă niciodată Gerhard, dar gura îi era tot senzuală. În fiecare noapte şedea la patul Helenei şi încerca s-o liniştească.

Tatăl stătea cu privirea ațintită în pardoseala de ciment, focul pâlpâia în vatră, iar mama începu să pregătească cina.

— Dezbracă-te, Gerhard.

El îşi scoase tunica veche şi o aruncă nepăsător într-un colț.

— Ți-au mai dat şi ție acum Crucea de fier, zise bătrânul.

— Da, mi-au mai dat-o, la spartul târgului.

— Exact ca atunci. Şi-atunci au deşertat lăzi de Cruci de fier asupra noastră şi tot n-a ajutat la nimic.

Mâncară în camera Ernei. Gerhard şedea pe canapea Portretul lui Peter stătea agățat lângă portretul lui Walter, deasupra picupului. Nu mai era pentru nimeni

un secret că Erna îi iubise pe amândoi. Gertrud se obişnuise cu asta, şi Erna îngrijea de băiatul lui Peter ca şi când ar fi fost propriu-i copil. Martin Baumann fusese trimis pe front. Nimeni nu ştia pe unde se afla. El crezuse până la urmă în victorie, după cum şi Gertrud tot mai credea, fără să se sinchisească de spusele familiei.

Mâncau în tăcere; doar băieţelul tulbura liniştea cu flecărelile lui.

— Da unde e Helene, mamă? Ea nu mănâncă cu noi? întrebă Gerhard.

— De când a sosit înştiinţarea – sunt trei zile de atunci – n-a mâncat nimic. Pe urmă, însă, poţi să te duci sus, la ea; i-am şi spus.

— Şi despre Peter n-aţi mai auzit nimic?

Furculiţa bătrânului Lorenz căzu zăngănind în farfurie. Se ridică şi începu să se plimbe încovoiat şi iritat prin încăpere. Peter fusese feciorul lui preferat. Aveau şi aceleaşi vederi politice.

— Mama nu ţi-a scris nimic?

— Nu.

— Peter nu mai trăieşte. S-a prăpădit la Stalingrad. Timpurile astea îl înnebuniseră. Mi-a spus-o un caporal, Gerber, pe care l-au mai scos de acolo cu avionul şi care a scăpat printr-o minune.

Erna începu din nou să plângă; mama privea neclintită spre masă.

— N-am putut să-ţi scriu, Gerhard. Mi-era prea greu.

Gerhard se uită la portretul lui Peter atârnat deasupra picupului. Abia acum înţelegea de ce îi spusese mama că e singurul care i-a mai rămas. Nu putu să mai mănânce. Cartofii perpeliţi fără grăsime arătau cenuşii, ca nişte găluşti.

Se ridică şi părăsi odaia.

Stătea în curte, în cizmele lui cazone, pe care încă nu le scosese, şi *se* uita la stele.

Era o noapte rece de ianuarie. Nişte copii de refugiaţi

țipau la etajul întâi, iar o femeie striga ceva, dar el nu înțelese nimic.

Se gândea la ziua când începuse acest război. Atunci îi fusese frică, dar mersese mereu laolaltă cu ceilalți şi crezuse în multe care astăzi se prăbuşeau. Fusese la Stettin şi trecuse printr-un oraş distrus din care populația civilă se refugia cuprinsă de panică, împotriva interdicției autorităților. Nu o găsise pe nevasta plutonierului Schüler. Unde ar fi trebuit să locuiască ea, era un câmp de ruine.

În fața lui Gerhard respira marea hibernală. Mirosea ca totdeauna a sare, a peşte şi a iarbă de mare. Pământul din spatele lui însă căpătase altă față. Devenise un peisaj al groazei. Începu să tremure şi se duse înapoi în casă. Se opri în fața camerei Helenei şi bătu la uşă. Nu-i răspunse nimeni.

— Helene! strigă el.

Tăcerea îl făcea să-i fie teamă, dar deschise uşa şi păşi înăuntru. Sora lui era întinsă în pat şi se uita la el ca şi când nu-l cunoştea. Proteza se afla într-un colț, lângă noptiera pe care stătea portretul lui Jürgen.

— Gerhard?

— Da, Helene. Am permisie. Închipuie-ți, nimeni nu mai capătă permisie, iar eu am primit-o.

— Şi nu l-ai întâlnit pe Jürgen?

— Nu, Hellene, eu am fost în Franța.

— Dar şi el a fost în Franța.

— Da, în 1940, nu acum.

— Ah, e mult de-atunci, nu-i aşa? şopti ea.

Îl trecură fiori când se uită la fața ei. Camera era supraîncălzită. Soba de tuci din colțul de lângă uşă era încinsă. Fața Helenei se micşorase şi ochii ei cenuşii, oare odinioară puteau zâmbi ironic, arătau ca şi când luciul lor febril ar fi înghețat.

— Se zice că ar fi căzut, Gerhard. Ai auzit de asta?

— Da, Helene.

— Dar nici tu nu crezi, nu-i aşa?

— Poate că e doar dispărut, ori a căzut prizonier.

— Da, prizonier, şopti ea.

Dar se ridică brusc şi faţa i se schimonosi, iar buzele subţiri îi tremurau.

— De ce mă minţi, Gerhard? Ştiu precis… A murit.

Se aruncă înapoi pe pernă, iar el, stând în picioare lângă pat, nu ştia ce să facă. Se gândi la subofiţerul Krähenburg, la front şi la proiectilele anticar cu care nimiciseră tancuri americane Sherman. Văzu echipajele care săreau afară din tancuri şi infanteriştii le doborau ca pe potârnichi. Deasupra lui se aflau iar bombardiere de vânătoare. Rachetele pătrundeau şuierând în pântecele tancurilor germane. Era îngrozitoare moartea în coşciugele de oţel.

— Fii rezonabilă, Helene. Cad atât de mulţi! Şi pe mine o să mă atingă poate.

— Pe tine nu, Gerhard, nu… El nu trebuia să moară. Dar poate totuşi nu e mort. Poate s-au înşelat cei de la regimentul lui. Nu se pot înşela, Gerhard?

— Se întâmplă, răspunse acesta.

— Şi eu cred la fel, şopti ea. Trebuie numai să am răbdare şi să aştept; cu siguranţă că are să vină într-o zi înapoi.

Sensul vieţii ei pierise odată cu Jürgen. În urmă rămăsese o coajă goală care se putea sfărâma la orice adiere.

Gerhard plecă. Se aruncă pe patul pe care i-l înfăţase Erna, dar nu putu să doarmă.

Prin faţa ochilor îi treceau coloane fugărite. Avioane în zbor razant trăgeau în ele. Bărbaţi şi femei alergau pe câmp şi săreau în gropi ca iepurii. Se afla într-un sat din Hürtgenwald şi trăgea asupra infanteriştilor americani, care stăteau cinchiţi în casele distruse. Un infanterist alerga către el, dar o rafală a mitralierei lui îi sfârtecă abdomenul şi-l aruncă în şosea. O macara se învârtea deasupra unui râu. Fusese azvârlită în sus de o bombă grea şi acum cădea peste soldaţii germani care se

refugiau dincolo de râu. Irene Meisel se spăla în pârâu, goală până la mijloc. Auzea, în pădure, şoaptele tandre ale lui Krähenburg, iar în spate urletul armelor grele antitanc. Bivoli negri şi lăţoşi mergeau prin Mlaştinile Pontine. Gâtul lui Lipski sângera în lumina spălăcită a lunii. Iar Karla Niehagen îşi scotea pantofii italieneşti şi-i punea grijuliu la spate, între crengile măslinului doborât.

— Gerhard, Gerhard, n-auzi nimic? E alarmă. Hai repede. Trebuie să mergem pe plajă.

Sări înspăimântat în sus. Era glasul Ernei. Peste oraş plana urlet sinistru de sirenă. Se repezi afară. În faţa lui se afla Erna, care-l trase după ea.

— De ce vă duceţi pe plajă, Erna?

— Pe plajă e cei mai sigur. Hai repede. Ceilalţi sunt toţi jos.

— Şi Helene?

— Şi ea. Când nu poate merge, o duce tata jos.

Merseră o bucată de-a lungul plajei, până dădură de oameni care aşteptau. Erau acolo vecinii lor, Helene, care se sprijinea de tatăl ei, bătrână doamnă Lorenz şi Gertrud cu băieţelul. Toţi se uitau pe cer şi aşteptau bombardierele care se apropiau.

— În fiecare noapte faceţi asta?

— Da, aproape în fiecare noapte, răspunse cumnata lui.

— Ţie ţi-e frig, Erna.

— Da, răspunse aceasta.

Cum avea tunica pe care mama o adusese din bucătărie în camera lui, o puse pe nisipul rece. Helene şi Erna se aşezară lângă Gerhard şi se lipiră amândouă de el.

— Ce mai face Karla? întrebă Gerhard. N-am auzit de multă vreme nimic de ea. Ultima dată am văzut-o pe Via Aurelia, la Roma. Era cât pe aci să nu mai scape de acolo.

— E la Köln. Dacă vrei, pot să-ţi dau adresa. Ai să

treci prin Köln la înapoiere?

— Tot ce se poate, răspunse el.

Escadrilele de bombardiere veneau de peste mare şi treceau pe deasupra acoperişurilor oraşului, îndreptându-se spre sud. Nu bombardau.

— Probabil că fac iar harcea-parcea Stettinul, zise bătrânul Lorenz.

— Ştii, Karla s-a aranjat bine, şopti Erna. Totdeauna a luat din război partea bună şi a dus-o minunat.

— Asta aşa-i, zise Gerhard, gândindu-se că şi el încercase odinioară acelaşi lucru.

După încetarea alarmei se întoarseră acasă. Gerhard o luă pe Helene din braţele bătrânului şi o duse peste dune. O ţinea strâns ia pieptul lui; soră-sa îl întrebă iar de Jürgen, dar el nu-i răspunse nimic.

A rămas acasă o săptămână. Au fost zile chinuitoare Veştile de pe frontul rusesc, acum pe Oder, deveneau din zi în zi mai rele. Se dădeau lupte în Pomerania răsăriteană şi în faţa Stetitinului. De două ori au venit deasupra oraşului avioane de luptă ruseşti. Au aruncat bombe uşoare asupra portului şi au tras în uriaşele îngrămădiri de refugiaţi care treceau prin oraş.

Noapte de noapte, când veneau de peste mare formaţiile de bombardiere, Gerhard o ducea în braţe pe Helene pe plajă.

Degetul se vindeca repede. În fiecare dimineaţă trebuia să se prezinte la un spital de campanie; după şapte zile îl trimiseră înapoi, la unitatea lui.

— Gerhard, nu te duce iar pe front, îi spuse bătrâna. Nu pot îndura să te mai pierd şi pe tine. Te rog, rămâi aici.

— Trebuie, mamă. Dacă nu mă duc, mă împuşcă pentru dezertare. În fond, e acelaşi lucru dacă mi se-ntâmplă aici, ori acolo.

— Atunci, du-te! zise bătrâna.

Îi venea greu să plece. Erna şi Gertrud erau în curte şi plângeau. Se mai urcă odată la Helene, ca să-şi ia

rămas bun.

— Interesează-te de Jürgen, îi spuse ea. Îmi scrii imediat, da?

— Doamne sfinte, Helene! N-are niciun sens să te minți singură. A murit.

— Aşa e. Ştiu prea bine. Dar uit mereu.

Gerhard ieşi în curte şi le îmbrățişă pe Gertrud şi pe Erna.

— Salutări Karlei de la mine, în caz că ai să cobori din tren la Köln.

— Bine, Erna.

Bătrânul Lorenz stătea în poarta grădinii.

— Să nu vin cu tine la gară, Gerhard?

— Nu.

— Şi acum ce vrei să faci?

— Ce să fac, tată? Ştii doar că trebuie să mă întorc pe front. Doar şi tu ai trecut odată prin toate astea.

— Da, ştiu, dar acum e mai rău.

Gerhard ieşi pe promenadă fără să se mai uite înapoi. De peste mare, din răsărit, venea un vânt înghețat şi trecea vijelios peste plajă.

Când Gerhard coborî din trenul militar, Kölnul era învăluit într-o noapte rece de iarnă. Zăpada înghețată bocnă scrâşnea sub cizme. Gerhard trebuia să se prezinte abia a doua zi la compania sa, care se afla undeva, dincolo de Rin. Controale suspicioase ale Wehrmachtului îl lăsară să treacă.

Karla, care locuia undeva mai în afara oraşului, pe o stradă laterală, doar pe jumătate distrusă, îl primi cu brațele deschise.

— Gerhard, niciodată n-aş fi crezut că am să te mai văd!

— Şi doar pentru câteva ore, zise el.

Karla ocupa o cameră mare de modă veche cu nişa, având şi o bucătărioară şi un fel de debara, despărțită

de odaie printr-o uşă tapetată.

Nu se schimbase. Fusta gri-bleu îi şedea întinsă pe coapsele lungi. Bluza albă, încheiat sus, la gât, era proaspăt spălată. Pe faţa ei se citea că nu-şi face absolut niciun fel de griji.

— Vino, Gerhard. Hai să bem un păhăruţ. Oricând se mai găseşte ceva pentru zile negre. Rămâi la noapte aici?

— Da, dacă vrei tu.

— Fireşte, poţi să dormi în debara.

N-a dormit însă în debara. Peste o oră şedea întins lângă ea în pat şi asculta cu ochii deschişi la bubuitul îndepărtat de pe front, oare se auzea înfundat ca o furtună, noaptea, vuind necontenit în depărtare.

Karla îşi ţinea capul pe braţul lui stâng. Adormea, se trezea şi adormea din nou.

— Karla!

— Da, ce e? întrebă ea buimăcită de somn.

— Nici n-ai întrebat măcar ce e pe acasă. Nu te mai interesează?

— O, ba da! Dar nu mi-ai dat răgaz; erai atât de grăbit să ajungi în pat…

— Eşti supărată din cauza asta?

— Crezi cumva că de supărare îmi pierd vremea cu tine? E bine oricând să ai prieteni vechi.

Karla se ridică în capul oaselor şi Gerhard îi văzu bustul gol în lumina crepusculară şi spălăcită a camerei.

— Acasă e îngrozitor, zise el. Ruşii se află la Amswalde şi în curând vor fi şi la noi în oraş.

— Peste tot e îngrozitor, Gerhard.

— Jürgen Schiemann a căzut. Ai auzit de asta?

— Da, mi-a scris Erna.

Tăcură amândoi. În odaie răzbătea iar zgomotul îndepărtat al frontului. Gerhard se gândea la subofiţerul Krähenburg, alături de care, peste trei zile, urma să stea din nou întins pe burtă, în spatele unei mitraliere. De

asta însă, se temea. Karla continua să şadă în capul oaselor, lângă el, cu picioarele strânse sub cuvertură şi fruntea sprijinită în mâini.

— La ce te gândeşti?

— Stau şi cumpănesc lucrurile, şopti ea. De fapt nu mai are niciun sens să te întorci pe front. De altfel totul e lipsit de sens. În câteva săptămâni, războiul se va termina. Aşa spun toţi la mine la serviciu. Doar vreo câţiva nebuni mai cred încă în victorie. Rămâi aici, Gerhard.

— Cum îţi închipui una ca asta?

— Te ascund la mine. N-o să te găsească nimeni.

— Şi de ce vrei sa faci asta?

— Fiindcă… zise ea tărăgănat, vorbind iar prelung şi aspru.

Dar se poticni brusc, tăcu şi privi la el în jos.

— De ce, Karla?

— Fiindcă eşti cumnatul meu, răspunse ea pripit şi prinse a râde.

Chiar în clipa aceea începu urletul sirenelor de alarmă, care năvălea asupra lor în cameră.

— Rămâi aici?

— Nu ştiu, Karla.

— Niciun om cu mintea-ntreagă nu mai pleacă acum pe front, spuse ea în şoaptă.

Sări din pat şi se duse în colţ, unde era nişa care, cu cele trei ferestre înalte şi înguste, dădea la stradă.

Gerhard o văzu stând goală în faţa ferestrei şi deodată înţelese că are să rămână. Ea era viaţa şi căldura după care tânjise; din ea iradia liniştea de care avea el nevoie. Pe Karla războiul n-o zdruncinase; îl lua ca pe ceva inevitabil. Trăia, ca mulţi alţii, după principiul: „Profită de război, că pacea va fi îngrozitoare”.

Gerhard văzu iar în faţa ochilor tancurile care înaintau huruind, auzi şuierul ricoşeurilor şi se afla parcă din nou în uraganul artileriei americane. Se gândi la fraţii lui morţi, Peter şi Walter, şi la Jürgen

Schiemann.

Urletul sirenelor pieri în noapte şi Karla se apropie de pat şi se aplecă asupra lui.

— Mă îmbrac repede, Gerhard, şi mă duc jos. Altfel bate la ochi. Pe tine te ascund în debara. Să nu-ți fie teamă, aici bombardează rar.

Gerhard şedea în debara, îmbrăcat doar cu pantalonii cazoni, şi se uita la ruinele ce se întindeau de cealaltă parte a străzii, unde zidurile dărâmate se ridicau reci în noaptea de iarnă. Începu să tremure şi se întoarse în cameră. Sticla de coniac din care turnase Karla la sosirea lui era încă pe masă. O luă şi se vârî iarăşi sub cuvertura caldă, care mirosea a parfumul franțuzesc al Karlei. Înghițitură după înghițitură, el goli cu încetul toată sticla.

A rămas la ea. Zi de zi, şedea în debara, privea ruinele şi aştepta sfârşitul războiului. Zilnic vedea trecând pe cerul de iarnă bombardierele americane. Se obişnuise cu ele. După bătălia de la Salemo ele făceau parcă parte integrantă din viața lui. Zilnic auzea murmurul înfundat al frontului, care se apropia mereu.

Noaptea, când nu era alarmă ori când n-avea Karla vizite, dormea în pat cu ea, dar cu fiecare kilometru cu care se apropia frontul, vizitele deveneau tot mai numeroase: ofițeri de etapă, Sturmführeri, intendenți – toți cei care răspundeau la Köln de ordine şi care, în acelaşi timp, serbau orgia prăbuşirii. Unii vorbeau de victoria grabnică, alții de înfrângerea iminentă.

Gerhard şedea în debara şi le asculta palavrele, care răzbăteau prin uşa tapetată. Unii vorbeau de „arma secretă”, ceilalți de „lupta finală idioată”, şi de fiecare dată, Karla dădea dreptate unora ori celorlalți.

Peste două săptămâni o patrulă SS percheziționă casa. Gerhard şedea în debara şi abia cuteza să sufle, când auzi paşii grei apropiindu-se. La Karla se afla un Hauptsturmführer. Era culcat cu ea în pat şi Gerhard auzea de o oră gângurelile de bețiv şi dezmierdările lui

tandre.

Uşa fu dată de perete brutal şi fără să fi bătut cineva în ea.

— Cum îndrăzniți! o auzi el pe Karla strigând.

— Căutăm dezertori, domnişoară... Tot oraşul e plin de ticăloşi de ăştia. Poate ați ascuns cumva şi dumneavoastră unul sub fustă?

— *Heil Hitler!* Cu siguranță că nu m-ați remarcat, nu? zise Hauptsturmführerul. Unde sunt eu nu există dezertori. Țineți minte asta!

— Vă rugăm să ne iertați, domnule Hauptsturmführer.

— Afară! strigă acesta.

Gerhard auzi paşii greoi tropăind în jos, pe scară. Se ghemui, făcându-se mai mic. Simțea că-l trec fiori şi privea speriat la ruinele de pe partea cealaltă a străzii, unde cunoştea fiecare cărămidă.

Era noapte târziu când Karla îl scoase din debara.

— A plecat porcul, bețivanul. Dar am mai scăpat o dată cu bine, slavă Domnului.

— Nu mai pot să rămân aici, Karla, zise el. Nebunia e din ce în ce mai mare, iar tu te dai din ce în ce mai mult cu ei.

— Da unde vrei să te duci? Acum nu poți să pleci. Atâta timp cât sunt eu aici, rămâi la mine. Şi dacă mă dau cu ei acum, să ştii că aista-i numai din cauza ta, numai pentru tine, înțelegi?

— Da, Karla.

— Crezi că-mi mai face plăcere? Totul mi-e indiferent acum. Vino. Hai să ne culcăm!

Gerhard se aşează la masă şi în timp ce Karla se dezbrăca în spatele lui, bău până la ultima picătură restul lăsat de Hauptsturmführer.

Karla aducea tot ce le trebuia. Nu sufereau de foame. Gerhard nu ştia de unde provin toate astea şi n-o întreba. Îi veneau în minte cuvântările, vorbele umflate şi sloganurile pe care le auzise în odaia asta, în timpul

orgiilor nocturne. Zilnic se gândea la ele, când şedea în debara, aşteptând ceasurile pe care avea să le petreacă împreună cu Karla.

— De fapt, de ce le dai mereu dreptate tuturor, Karla? Cu unii sărbătoreşti înfrângerea, cu alţii victoria. O dată pentru tine Hitler e un idiot care trebuie spânzurat, iar apoi, cel mai mare strateg şi om de stat din toate timpurile. De ce faci asta?

— Fiindcă-i tot un drac, zise ea scoţându-şi fusta şi punând-o grijuliu pe un scaun.

— Ştii, Karla, când mama a văzut pentru prima dată un portret al lui Hitler, a zis că are o mutră de criminal. Tu crezi că aşa e?

— Sunt atâţia criminali, Gerhard. De ce n-ar fi şi el unul dintre aceştia?

Se urcă în pat, se aşeză în capul oaselor şi ceru să-i aducă ceva de băut.

— Führerul nostru este soldat, Gerhard. Soldat până în măduva oaselor, spuse ea imitând felul de a vorbi al lui Hitler.

Dădu coniacul pe gât şi râse tare. Gerhard se aşeză pe scaunul pe care erau lenjurile negre ale Karlei şi-şi aţinti privirea asupra ei. Mâine chiar americanii puteau fi aici – învingători într-o ţară distrusă şi chinuită. Şi-atunci ea are să trăiască desigur şi cu ofiţerii lor, la fel cum trăise cu ofiţerii germani.

Karla luă sticluţa de parfum franţuzesc şi se frecă la subsuori.

— De ce mă fixezi aşa, Gerhard?

— Tocmai mă gândeam ce ai să faci când s-o termina războiul.

— Am să fiu poate moartă, dar dacă am să mai trăiesc, are să-mi meargă sigur bine. Am să reuşesc eu să mă descurc.

— Fără îndoială că ai să reuşeşti.

— De ce nu? spuse ea. Dă-mi, te rog, peria.

Îi întinse peria şi Karla începu să-şi netezească domol

părul blond şi destul de lung, ca şi când fiecare mişcare a periei prin părul care trosnea, ca încărcat cu electricitate, îşi avea importanța ei. Gerhard se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe încoace şi încolo prin încăpere. Îl năpădiră toate gândurile care-l frământaseră în aceste săptămâni petrecute în debara. Se opri în fața patului.

— A fost minciună totul. Tot ce am făcut noi, zise el insistent. Walter era pentru ei. A fost un nazist convins. A luptat pentru ideea lui şi a căzut în Franța. Lui Jürgen Schiemann îi era totul indiferent. El nu cunoştea decât datoria, exact ca tatăl lui în primul război mondial; şi pentru asta a murit în Polonia. Iar eu… Karla… eu am mers mereu cu ceilalți, uneori am crezut, alte ori nu. Am căutat mereu să trag spuza pe turta mea. Totul însă a fost doar rahat.

La acest cuvânt, Karla încetă cu periatul uniform al părului şi-şi ridică privirea spre el.

— Puteai să-ți laşi afară expresiile de pe front.

Gerhard începu să se învârte iar încoace şi încolo. În el erupsese ceva şi nu mai voia să tacă.

— Iar Peter, Peter a fost totdeauna împotrivă. Poate a avut dreptate. Dar a înnebunit din cauza asta şi i-au rămas oasele la Stalingrad.

— Încetează, Gerhard! Nu pot să aud toate astea. De ce vorbeşti mereu de trecut? Trecutul s-a dus. Tot n-ai mai putea schimba nimic. Acum e vorba să supraviețuim. Hai, dă-mi ceva de băut.

Îi aduse coniacul. Karla bău şi-l cuprinse cu brațele.

— Fii cuminte. Hai să ne mai bucurăm de cele câteva zile, îi şopti Karla.

Gerhard o privi în ochi, şi deodată înțelese că ținea la el mai mult decât voia să arate. Războiul o făcuse dură, calculată şi sarcastică.

Gerhard rămase până în ziua în care Karla veni seara acasă agitată.

— Trebuie să plec, Gerhard. Serviciul meu este

deplasat mai departe, în spate. E îngrozitor, dar trebuie să plec cu ei. Pur şi simplu nu pot să rămân pe loc.

— Şi de mine ce se va alege?

— Trebuie s-o ştergi. Americanii pot intra din clipă în clipă în oraş. Ți-am făcut rost de tot ce-ți trebuie. Bilete de voie, foi de drum şi o ştampilă cu care *poți* ştampila singur actele.

— Dar hârtiile-s de la antiaeriană, iar eu sunt la infanterie.

— Ei şi! Acum toate merg alandala. Nu se mai uită acum nimeni la asta.

Era într-o dimineață viscolită de februarie când se despărți de ea. Stăteau în mijlocul odăii aceleia de modă veche, cu nişă, după o noapte de bombardament turbat. Aproape în fiecare oră se dăduse alarma.

— O să ne vedem după război, Karla?

— Da, dacă reuşim să scăpăm, zise ea. Dar unde ai de gând să te duci acum?

— Către nord. Vreau să încerc să răzbesc până acasă.

— Bine faci, zise Karla.

Îi venea greu să plece de la ea. Ieşind în stradă, începu să-l biciuiască în față zăpada viscolită. Ruinele de pe partea cealaltă erau albe, parcă aruncase cineva cu var proaspăt pe ele. Îl luă cu frig. Ştia ce-l aşteaptă. De după colț coti un camion. Era plin cu soldați din artileria antiaeriană zgribuliți de frig. Gerhard privi în sus la fereastra nişei şi avu impresia că îndărătul geamurilor vede chipul Karlei.

I se păru că plânge.

În fața ferestrelor se învolburau fulgii de zăpadă. Camionul cu soldații din antiaeriană, zgribuliți de frig, trecu pe lângă el.

Gerhard se îndreptă de spate şi porni pe stradă înainte.

— Dacă te înhață, te spânzură de primul copac. Până

acolo au ajuns. Nu mai există îndurare acum, zise plutonierul de aviație, un lungan.

— Pe mine nu mă înhață ei, spuse Gerhard.

Erau pe faleză, între trunchiurile înalte de fag, şi priveau marea învăluită în întunericul nopții. Plutonierul din aviație tăcu. Se îndepărtase pe Rinul inferior de unitatea lui – o divizie de paraşutişti – ca să nu se mai întoarcă înapoi. Gerhard îl întâlnise în pădurile din spatele Rostockului. Avea în urmă săptămâni de teamă. Foamea îl epuizase. Tânjea după casă.

— Şarlatani turbați, zise plutonierul; şi pentru asta am luptat cinci ani.

— Ai fost activ?

— Da. Dar pentru ce să mai lupți? Pentru ca ăi de sus să-şi prelungească poate cu o jumătate de ceas puțintică lor viață? Nuuu, la mine nu se prinde!

— În general nu mai merită să lupți. Hotărâtoare acum e superioritatea în materiale. Asta-i totul, zise Gerhard.

Se gândea la oraşele distruse prin care trecuse. În fiecare zi se adăpostea într-o altă ruină, iar noaptea pornea mai departe, de-a lungul şinelor de cale ferată, prin păduri, peste ape înghețate. Trăseseră după el patrulele din Wehrmacht şi în fiecare noapte zburaseră deasupra lui bombardierele care hăcuiau țara. Încă purta asupra lui hârtiile pe care i le dăduse Karla. Dar până acum scăpase de orice control.

— E timpul să plec, spuse el. În două ceasuri sunt la ai mei.

Numai zece kilometri îl mai despărțeau de casă. Se ridică şi privi în jos la plutonierul din aviație, care şedea lungit în iarbă.

— Şi tu ce faci?

— Rămân aici până sosesc ruşii ori americanii. Câteva zile mă mai descurc eu.

— Nu lăsa să pună laba pe tine. Eu o întind, zise

Gerhard şi coborî pe plajă.

Picioarele i se umflaseră de atâta mers. Genunchii îl dureau. Pe trupul vlăguit flutura tunica ferfeniţită. Era o noapte călduţă de început de primăvară. Pe trunchiurile înalte ale fagilor de pe faleză mugurii începuseră să crape. Valurile mării jucau pe lângă cizmele lui scâlciate şi murdare de praf.

Mergea de-a lungul ţărmului ud. Deasupra, pe cer bâzâiau nişte avioane. Reflectorul unei baterii antiaeriene aruncă o dâră de lumină în noapte şi se stinse. Încă se mai jucau de-a războiul, cu toate că armatele ruseşti se aflau în Pomerania. Gerhard nu pricepea.

Două ore mai târziu, trecând prin dune, se îndrepta către casa părintească. Era camuflată. Îndărătul ferestrelor, nicio mişcare. Străbătu curtea încet. Sub un şopron, lângă atelierul de tâmplărie, se afla un căruţ ticsit cu obiecte gospodăreşti. Uşa de la subsol era încuiată. Luă o scară din şopron, înconjură casa şi o sprijini de balconul ce da în camera Ernei. Se urcă şi ciocăni în geam.

— Erna!... Erna!...

— Cine e?

— Eu... Gerhard.

— Dumnezeule, Gerhard!

El aşteptă o clipă. Ferestrele se deschiseră şi în faţa lui apăru Erna, doar în cămaşă de noapte. Arăta înspăimântată şi intimidată.

— De unde vii, Gerhard? Pentru numele lui Dumnezeu, tu ai...?

— Da. I-am pus capăt. Hai, lasă-mă înăuntru!

Sări peste balustrada balconului şi trecu înaintea ei în camera întunecată. Erna venea încet în urma lui, fără să-l slăbească din ochi.

— Asta nu-i cu putinţă, Gerhard. Nu cumva ai dezertat?

— Da, am dezertat. M-am oprit la Karla şi nu m-am

mai întors pe front. Iar acum rămân aici. Nu mai pot, Erna.

Se lăsă istovit în aşternutul ei cald. Acum Erna dormea pe canapea şi Gerhard se aşezase frânt de oboseală acolo; curând capul îi căzu pe masa din faţa canapelei. Erna închise ferestrele balconului.

— Trebuie luată scara, spuse el în şoaptă. Să nu bată la ochi.

— Mă duc eu pe urmă jos şi o iau de acolo, zise Erna.

Ea stătea de cealaltă parte a mesei. Cămaşa de noapte, roz şi lucrată în ajur, îi cădea până la gleznele goale. Faţa îi era palidă şi în ochi i se citea o mare tulburare.

— Nu poţi să rămâi, Gerhard. Dacă te găsesc aici, ne omoară pe toţi. Sunt îngrozitori. Crede-mă.

— Ştiu.

— Şi ce vrei să faci? Trebuie să pleci încă în noaptea asta.

— Nu plec, răspunse el.

Erna văzu cât era de istovit. Cel ce şedea în faţa ei nu mai era Gerhard, ci un om străin, hăituit şi istovit, care nu mai cunoştea nicio ieşire. I se făcu milă şi se apropie de el, vrând să-l consoleze. Se aplecă asupra lui şi-l mângâie pe păr.

— Întinde-te, Gerhard.

— Unde e mama? întrebă el încet.

— O aduc îndată.

— Şi tata?

— Tata nu mai e acasă. L-au luat în Volkssturm. Nu ştim unde e.

— Or să-l dea gata şi pe el, zise Gerhard, închizând ochii şi răsturnându-se în aşternutul Ernei.

Ea plecă s-o aducă pe bătrână Lorenz. Prin capul lui Gerhard se învălmăşeau imagini din fuga lui ce durase săptămâni: case prăbuşite, praf învolburat, oraşe arzând, canistre cu fosfor căzând din cer, refugiaţi, dezertori şi patrule SS.

Auzi vocea mamei abia când bătrână se şi aşezase pe pat, lângă el.

— Vrei într-adevăr să rămâi aici, Gerhard? La noi? Pentru totdeauna?

— Da. Nu mai pot merge mai departe, mamă, şi nici nu mai ştiu încotro aş putea s-o pornesc.

— Bine. Rămâi aici, spuse ea încet. La mine n-o să ți se întâmple nimic.

Nu plângea. Şedea numai lângă el, ținându-i mâinile şi-i vorbea mângâie tor. Deasupra picupului atârnau portretele celor doi feciori căzuți, iar Erna şedea aproape de ele, pe un scaun, cu capul în mâini.

— Nu poate rămâne aici, mamă. Ne-ar costa capul pe toți.

— Prostii, Erna. Rămâne aici. Capul meu şi al tău nu sunt nici ele mai de preț ca al lui.

— Lăsați că plec, zise Gerhard. Lăsați-mă doar să mă odihnesc o oră. Da unde e Gertrud? Nu-i aici?

— E pe front, la săpat tranşee.

— Vasăzică iau şi femeile!

— Da, Gerhard, îi iau pe toți cei ce mai pot umbla, L-au luat până şi pe taică-tu.

Putea să audă respirația mamei şi slabele suspine ale Ernei, care începuse să plângă. Pe coridor, nişte paşi se apropiau de uşă. Mama se întoarse speriată într-acolo.

— S-a sculat Helene, Erna?

— Da, mamă.

Uşa se deschise şi Helene intră bâjbâind în camera întunecoasă.

— Mamă!

— Da, Helene.

— Cine a venit? Că a venit cineva! De ce nu-mi spuneți nimic?

— E Gerhard, Helene.

— Ah, Gerhard. Vine de pe front? A aflat ceva despre Jürgen?

— Încă nu l-am întrebat, copila mea.

— Atunci trebuie să-l întreb eu.

Dar Helene nu ajunsese să-l întrebe. Deasupra oraşului se ridică un urlet strident de sirenă. Liniştea nopții se sparse zornăind. Dinspre mare venea muget înfundat de avioane; când urletul sirenelor încetă, ele se şi aflau deasupra oraşului. Se dăduse prea târziu alarma. Din cer covoarele de bombe căzeau unul după altul. În port fură azvârlite în aer macarale, nişte vapoare se răsturnară, trâmbe uriaşe de apă inundară cheiurile. Izbucni vijelia şi goni pălălaia flăcărilor peste acoperişuri. Casele se despicau.

— Pe plajă! Încă mai e timp, strigă Erna îmbrăcându-se într-o grabă demențială.

Gerhard sări în sus, ca şi când i-ar fi revenit vechea forță, o luă pe Helene în brațe şi porni în fugă cu ea afară. Bătrâna venea după el cu băiatul lui Gertrud de mână, pe care-l înşfăca se din pat.

— Repede, Erna…

Ajunseră doar până la dune. O bombă grea nimeri casa vecină şi suflul exploziei îi trânti în nisip. Gerhard se poticni şi Helene îi scăpă din brațe, țipând de durere.

— Unde e Erna? gemea mama Trebuie s-o aduci, Gerhard. Fugi.

El se ridică, dând să fugă peste promenadă. În fața lui era o pălălaie uriaşă. Mii de refugiați alergau țipând pe străzi.

— Vin ruşii! Vin ruşii!

O panică nebună îi cuprinsese pe toți. Erna venea în goană către dune.

— De ce nu vă duceți mai departe? strigă ea. Mergeți mai încolo.

Se ridicară şi vijelia îi mână până la apă. Casa lor fu cuprinsă de pârjol. Stăteau împietriți şi se uitau la flăcările care gonind sălbatic pe şarpantă, o ridicară răbufnind şi o aruncară în noapte.

Noi escadrile de bombardiere se apropiau.

— Vin iar! strigă Gerhard. Adăpostiți-vă!

Se aruncară în nisipul ud.

— Dacă o să fie şi mai rău, fugim în apă. Asta e cea mai bună apărare, zise el.

Un nou covor de bombe desăvârşi opera de distrugere. Casa în care încă adineauri şezuseră era un morman de ruine fumegânde. O dărâmase o a doua bombă care căzuse pe clădirea vecină.

După ce amuți mugetul motoarelor, se făcu o linişte paralizantă. Spre cer se ridica o vâlvătaie uriaşă. Deasupra pălălăilor stelele păleau.

Printre masele de oameni de pe țărm începură să circule zvonuri.

— Vin ruşii! Au sosit. Luați-o din loc... plecați... plecați!

— S-a terminat, zise Gerhard.

În zori se îndreptau către dărâmăturile casei lor. Găsiră căruțul la locul lui, sub şopron. Era intact. Gerhard îl împinse afară din dărâmăturile care-l înconjurau.

– Să încărcăm ce mai găsim, mamă, şi pe urmă, la drum.

— Da, Gerhard. Altceva nu ne rămâne de făcut, zise bătrâna.

Gerhard uitase că e dezertor. Pentru el războiul se terminase definitiv. Acest iad al bombelor însemnase sfârşitul. Nu mai putea exista nicio rezistență.

— Hai, pune mâna, Erna!

— Da. Totuşi, bine că eşti tu aici.

— Şi nici nu vă mai las singure, răspunse el.

Scotociră în dărâmături şi adunară ce bruma de lucruri mai găsiră. Dogoarea era insuportabilă. În acest timp Helene stătea pe promenadă, sprijinită în baston. În ochii ei se oglindea lumina flăcărilor oraşului incendiat.

— Eu nu plec de aici, mamă; trebuie să caut portretul lui Jürgen.

— N-ai să-l mai găseşti acum. Hai, Helene, trebuie să

plecăm înainte de sosirea ruşilor.

— Nu, mamă, lasă-mă aici.

Încercă să se împotrivească, dar Gerhard o trase după el. Erna împingea căruțul, iar băiatul Gertrudei mergea plângând alături.

Puhoiul de refugiați îi înghiți, mânându-i prin oraşul incendiat către şoseaua largă. Helene se opri istovită.

— Nu mai pot, Gerhard.

— Nu putem totuşi să te lăsăm aici, Helene. Haide, adună-ți puterile.

— Lăsați-mă aici. Trebuie să mă întorc. Trebuie să-l aştept pe Jürgen.

— Eşti nebună, strigă el.

Stătea în lumina vie a flăcărilor şi nu ştia ce-i de făcut cu ea. Un autocamion îşi croia drum prin puhoiul de refugiați. În el erau matrozi bătrâni.

— Hei, luați-o cu voi, fraților!

— Nu putem să luăm pe nimeni.

— Şi-a pierdut piciorul într-un bombardament; nu pot s-o las aici, strigă Gerhard.

Camionul se opri şi matrozii o traseră sus pe Helene, care se împotrivea, apoi porni din nou, gonind afară din oraş, printre refugiații care săreau la o parte din calea lui.

— Mamă! Mamă! striga Helene.

Bătrână însă n-o mai vedea. Mergea încovoiată în urma căruțului pe care-şi pusese nepotul.

Se lumina de ziuă când făcură popas pe şosea. Şuvoaie nesfârşite de refugiați se scurgeau către vest. Gerhard se opri istovit. Bătrână arăta ca şi când în noaptea asta fața ei se împietrise, iar Erna era cenuşie de murdărie. Gerhard nu-şi dădea seama că încă era în uniformă.

Un automobil tip „trece peste tot” cu un detaşament special SS se apropia în goană pe şosea. Gerhard îl văzu prea târziu şi fu conştient de primejdie abia când maşina se opri lângă căruț.

— Ăsta-i în uniformă. Ce caută aici? strigă o voce aspră şi tăioasă.

— Actele!

SS-iştii săriră din automobil. Gerhard stătea împietrit şi mut în faţa lor. Până şi buzele îi păliseră.

— Se pare că iar am mai pus mâna pe unul dintre ticăloşi.

Îl îmbrânciră, îi scotociră prin buzunarele tunicii şi scoaseră hârtiile de care îi făcuse rost Karla. Când găsiră stampila începură să râdă.

— Ce porc! Asta are un adevărat birou Wehrmacht la el. De unde ai astea, mă?

Gerhard tăcea. Bătrână Lorenz stătea ceva mai la o parte. Deodată alergă către SS-işti.

— E feciorul meu! Daţi-i imediat drumul.

— Căraţi-vă de aici! strigă unul dintre SS-işti. Şi luaţi-vă căruţul. Haide, repede! repede!

Erna împinse căruţul prin iarbă, până la marginea pădurii de fag care începea dincolo de pajişte. Mama venea plângând în urma ei.

— Aşază-te aici, mamă; poate se termină cu bine. Doar şi ei sunt oameni. Mă duc să vorbesc cu Sturmführerul.

Gerhard, cu capul gol, stătea în şosea. Ştia ce are să se întâmple acum cu el. Se gândi la Karla, pe care o iubea, şi la cele trei săptămâni petrecute la Köln, pentru care trebuia să plătească acum. În faţa ochilor îi apăru Lipski; îi (apăru şi Helene, care nu putea să-l uite pe Jürgen Schiemann. Peter înnebunise, iar Walter era mort. Atelierul în care lucrase cândva era distrus, iar familia lui nu mai exista. Nu prea mai avea pentru ce să trăiască.

SS-iştii stăteau în jurul lui.

— Dezertor, nu începe nicio discuţie, zise Sturmführerul. Scurt, spânzuraţi-l fără multe nazuri!

SS-işti ezitau. Se uitau apatici pe pajişte şi la convoaiele jalnice oare veneau din oraşul incendiat.

Gerhard, cu ochii pironiți pe uniformele SS-iştilor, tânji deodată după moarte.

— Terminați odată! zise el. Am înghițit destulă mizerie pentru voi.

La orizont, soarele roşu se ridica în spatele copacilor de pe şosea. SS-iştii îl împinseră pe Gerhard cu paturile armelor sub copac. Erna venea în fugă pe pajişte. Gerhard ştia că Erna voia să-l ajute, dar nu-l putea ajuta. SS-iştii o îmbrânciră jos de pe şosea şi ea porni în goană, plângând, înapoi la soacra ei.

O ridică pe bătrâna leşinată, o puse pe căruțul pe care şedea nepotul şi împinse căruțul în pădurea ocrotitoare.

Gerhard se afla tot sub copac.

— Începeți! ordonă Sturmführerul.

Îi aruncară funia în jurul gâtului şi o traseră pe după una dintre crăcile mai joase Gerhard se gândi la dimineața în care începuse războiul. Soarele răsărise ca şi acum de deasupra mării. Pentru el însă de data asta urma să apună pentru totdeauna. Îi tremurau mâinile. Îşi încleştă dinții ca să nu arate SS-iştilor că-i este frică.

Ei îl săltară de la pământ, apoi priviră în sus la trupul lui care zvâcnea.

— Scârba! zise Sturmführerul. Agățați-i o plăcuță – să fie învățătură de minte.

Îi fixară o tăbliță pe piept, se urcară în maşina care aştepta pe marginea şoselei şi se îndreptară către oraşul în flăcări.

Cadavrul lui Gerhard se răsucea sub copac. Începu să bată vântul dinspre răsărit, oare, aducând pe câmp fumul din oraşul distrus, îl agăța în hainele mortului. Nişte refugiați se opriră sub copac şi se uitară la spânzurat. Tăblița de pe pieptul lui lucea în soarele de dimineață.

„Atârn aici fiindcă am fost prea laş să apăr femei şi copii”, sta scris pe ea.

Un băiat de vreo doisprezece ani întinse mâinile în

sus către picioarele lui Gerhard şi-i scoase cizmele cazone, cu carâmbii scurți.

— Pentru mine sunt bune încă, zise el luând-o la fugă cu cizmele sub braț.

Erna ieşi din pădure. Îl văzu pe băiat fugind cu cizmele şi privirea îi căzu pe cadavrul lui Gerhard. Atunci se urcă încet pe şosea, se cățără în copac şi încercă să deznoade frânghia. După ce izbuti, porni spre pajişti cu mortul în brațe. Plângea şi lacrimile şiroiau pe fața lui. Îl puse pe o semănătură verde şi scormoni cu mâinile ei pământul. Nu pricepea de ce-l omorâseră. Luă tăblița de pe pieptul lui şi o făcu fărâme. Îi veniră în minte cele zece porunci. Le învățase cu multă trudă pe dinafară la şcoală şi pentru confirmație. Fusese o elevă slabă.

„Erna, spusese pastorul, şi acum a cincea, Erna, iar n-o ştii?"

„Să nu ucizi!" răspunsese ea, dar apoi se fâstâcise, şi pastorul o bătuse cu trestia peste mâini.

Acum el zăcea probabil undeva, sub dărâmăturile oraşului. „Ce mult e de atunci", gândi Erna şi se aruncă deodată pe ogor şi-şi îngropă fața în pământul rece. Pământul mirosea plăcut, iar deasupra ei, pe cerul albastru, zbura o ciocârlie.

Peste două zile – într-o dimineață de primăvară cu soare cald – dădură peste tancurile ruseşti. Bătălia de încercuire din Pomerania se apropia de sfârşit. Tancurile ruseşti veneau din vest şi intrară în cârdurile de refugiați, care veneau din est.

În grădinile țăranilor pomii erau înfloriți. Tancurile stăteau pe şosea, aşteptând noi ordine.

Erna mergea în fața căruțului, pe care-l împingea din urmă bătrâna doamnă Lorenz, iar nepotul ei şedea pe obiectele strânse în grabă şi bătea din palme de plăcere la vederea tancurilor. Nu mai ştiau încotro voiau să

meargă. Şi erau prea apatice ca să le mai fie teamă. Erna se opri la marginea şoselei şi ridică mâinile cerşind.

— Pâine, zise ea.

Soldatul rus care şedea pe tanc începu sa râdă.

Erna se uită în sus la el. Nu văzuse încă niciodată un bărbat atât de voinic.

— Vino, femeie! zise el.

Se aplecă de pe tanc, o apucă de subsuori şi o trase în sus. Ciorapii Ernei se agățară de carcasa tancului şi firele se duseră până la tocurile pantofilor tociți. Genunchiul stâng îi sângera, dar nu băgă de seamă. Abulică, se lăsă trasă pe gura de acces, jos, în tanc.

— Ce face tanti Erna? întrebă copilul.

— Nu ştiu, băiete. Nu mai întreba atâta.

Tancurile porniră. Bătrâna mai alergă o bucată de drum pe lângă ele.

— Erna, Erna! striga mama.

Praful o învălui. Se opri cu mâinile spânzurând, se întoarse şi se duse înapoi la căruțul ei. Nepotul se dădu jos.

Căruțe cu infanterie rusă treceau pe lângă ea. Vaci cu ugerele pline zbierau. Infanteriştii ruşi le mânau în cireadă cu ciomegele şi le goneau pe şosea.

— *Matka, matka!*{20} strigau soldații după bătrână doamnă Lorenz.

Ea însă nu-i auzea. Ridică oiştea de jos şi porni gârbovită pe lângă copacii de, pe şosea. Iar în fața ei, cu paşi mărunți, mergea nepoțelul.

Sfârşit

{1} Golf despărțit de mare printr-o limbă de nisip (germ.).

{2} *Bund der deutschen Mädel* = Uniunea fetelor germane, organizație hitleristă de tineret.

{3} Aşa-i viața (fr.).

{4} Aşa-i războiul (fr.).

{5} Noroc (pol.).

{6} Noroc, domnule (pol.).

{7} Privire de argint (germ.).

{8} Candidat în ştiințe politice (prescurtare din latină).

{9} O, dragul meu! (Fr.).

{10} O, micuțul meu drag! (Fr.).

{11} Un mic cal (Fr.).

{12} Nelinişte (germ.).

{13} Denumire dată de hitlerişti Poloniei cotropite.

{14} Pleacă (fr.).

{15} Da, sunt pe nemțeşte (fr.).

{16} Pleacă (fr.).

{17} German? (It.).

{18} Mâinile sus! (Engl.).

{19} Trupe de rezervă alcătuite din bătrâni şi minori, aruncate pe front în ultima fază a războiului.

{20} Maică, maică! (Rusă.).